శ్రీరస్తు.

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః.

శ్రీమత్సమస్తభూమండలమండనాయమాన
కర్నాటకజనపదసంపదధిష్ఠానభూత
మహీశూరపురీమధ్యవిద్యోతమాన దివ్యరత్న
సింహాసనారూఢ రాజాధిరాజ యదురాజాది
మహారాజవంశప్రకాశకః,
శ్రీమత్తిరుమలైనల్లాన్ చక్రవర్తినా
కెత్తాణ్డపట్ట్యాఖ్యశ్రోత్రియాగ్రహారాభిజనేన సాహితీ
సుకవితా తర్కమీమాంసాదిపాండిత్యపరిమండితేన
మైసూర్ శ్రీమన్మహారాజ సరస్వతీప్రాసాద
పాఠశాలాయామధ్వరమీమాంసాధ్యాపకేన
శ్రీగీతాచార్యేణ
స్వామిభక్త్యా మైసూర్ శ్రీమన్మహారాజ్ఞీసహోదరేణ
ఆంగ్లేయగీర్వాణభాషాప్రవీణేన
అసిస్టేంట్ ప్రైవెట్ సెక్రటరిపదవీమధితిష్ఠతా
శ్రీమతా కాంతరాజవిభునాచ ప్రేరితేన
విరచిత శ్రీకృష్ణరాజోదయాభిఖ్యశ్చంపూప్రబన్ధః
శ్రీమత్కృష్ణరాజేన్ద్రాశ్రిత
ధర్మాధికారి చక్రవర్త్యయ్యంగార్యపరిపోషితాయాం
విద్యాతరంగిణ్యాఖ్య ముద్రాక్షరశాలాయాం
ముద్రాపితో విజయతేతమామ్
ఇదానీమేతన్మూల్యమేకరూప్యమ్.
సం ౧౮౯౫.

ప్రేషణమూల్యంతు పృథగేవ దేయమ్.

ప్రసిద్ధపత్రికా.

లభ్యతేహి పుస్తకమిదం చక్రవర్తి గీతాచార్యాత్ మైసూర్నగర్యాం శ్రీమన్మహారాజ సరస్వతీప్రసాద పాఠశాలాయా మధ్వరమీమాంసాధ్యాపకాత్.

శ్రీకృష్ణరాజోదయే శుద్ధాశుద్ధపత్రికా.

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం.	పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం.
౧	౪	గ్రన్ధ	గ్రన్థ	౩౧	౨౩	స్తంర	స్త్ర
౧	౧౮	వాహవ్	వాహస్	౩౨	౨	మయా	అయా
౩	౫	తస్థిత్రా	తస్థ్రులో	౩౪	౮	రాజ్ఞ్యం	రాష్ట్రం
౩	౧౨	అజ్ఞ్టసా	అజ్ఞసా	౩౪	౨౩	పడయం	వడయం
౫	౧౦		క్షీరాబ్ధిశాయి	౩౬	౧౬		యా__నే
౬	౬		స్థాయ	౩౭	౧౦	పీరికా	పీఠికా
౯	౪	రూఢీ	రూఢి	౪౦	౨౭		ఇతిప్రశస్య తేషాం
౧౪	౧౨	వ్యథా	వ్యథా				చింతనీయగతిం భ
౧౫	౨౧	ద్విన్దో్య	ద్వన్ద్వే				గవతః కరుణానదీం
౧౬	౩	త్త్వం	త్వం				తద్భాగ్యంచ భగ
౧౭	౧౨	తద్ధ్వా	తద్వా				వత్ప్రసా
౨౦	౧౪	ఖ్యాతా	ఖ్యాతా__	౪౧	౧౭	సరాజ	రాజ
౨౨	౫	సిదో	సిద్ధో	౪౧	౨౪	బ్రాభ	ప్రాభ
౨౨	౭	వర్షషణ	వర్గ	౪౨	౧౧	సురుప్య	సురూప్యా
౨౨	౨౨	షషు	ష్టషు	౪౨	౧౫	ర్మండపా	న్మండపా
౨౪	౧౭	రష్ఠ	రష్ఠన	౪౩	౧౮	హారమాళి	హారమాళి
౨౭	౧౮	పేంట	వేంకట	౪౩	౨౬	వృత్తా	వృత్తా
౨౭	౨౭	సువ	సుహా	౪౮	౧౪	ద్ధన్వయం	ద్వయం
౩౧	౪	టీకత	టీకిత	౪౯	౧౩	పథిక	పథ్థిక

శ్రీకృష్ణరాజోదయే శుద్ధాశుద్ధపత్రికా.

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం.	పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
౫౦	౭	ఘట్ట	భట్ట	౯౧	౨౫	ఫణన్యే	ఫణన్యే
౫౦	౧౧		యాఽఽష్టి	౯౨	౮	యశ్శా	యగళా
౫౦	౧౮	శలా	తులా	౯౩	౨౭	వ్యోశ్వస్థా	వ్యోశ్యస్థా
౫౦	౨౫	కారచ్యా	కాంచ్యా	౯౪	౫	మై	మై
౫౬	౨౭	మాక్ష్యః	మోక్ష్యః	౯౫	౧౯	వింశిష్య్యా	వింశత్యా
౫౮	౩	కర్ణాశ	కర్ణాట	౯౫	౨౦	వ్వర	శ్వర
౫౯	౧౦	శత	ఛత్ర	౯౭	౭	గుగణ	దుగణ
౬౨	౧౫	పల్వృ	కల్పృ	౯౭	౨౫	విరంచి	విరించ
౬౩	౮	ప్వీక్రృ	స్వీక్రృ	౧౦౧	౯	ఖ్వర	శ్వర
౬౮	౨౨	ఘకుగు	ఘగ	౧౦౧	౨౦	దఘణం	దర్ఘణం
౭౨	౮	దుష్టృ	దుష్పృ	౧౦౩	౪	రీయ్యా	రీయా
౭౩	౨౪	సధ	సథ	౧౦౪	౭	పార్ధివ	పార్థివ
౭౪	౩	వ్యధాకరె	వ్యథాకరె	౧౦౪	౨	షడ్భట్ట	షణ్ణిష్క-భట్ట
౭౫	౩	సిహి	సహి	౧౦౪	౬	షడ్భట్ట	షణ్ణిష్క-భట్ట
౭౫	౨	యధా	యథా	౧౦౪	౧౨	మెవత	మేవ
౮౧	౨౭	స్నిజి	స్నిజ	౧౦౪	౨౪	పక్షాచ్చ	పశ్చాచ్చ
౮౩	౨౨	కీర్ణ	కీర్ణ	౧౦౫	౧౧	స్త్రశుద్ధపో	స్త్రపో
౮౫	౧౭	దశ్యా	దశ్యాం	౧౦౭	౨	దంబీగా	దంబీగాత్రి
౮౬	౪	నిక్ష	నిక్షి	౧౦౮	౧౯	దాయి	దాయిషత
౮౮	౨౫	టసైత్సః	ఉసైత్సః	౧౦౮	౨౨	రధ	రథా
౮౯	౧౮	నృప	నృప	౧౦౮	౨౩	వార్ణ	తవార్ణసః
౯౦	౬	మిఖ	ముఖ	౧౦౯	౧౨	తద్వా	తద్వా
౯౦	౨౨	వశి	వశీ	౧౦౯	౧౪	కంరికాం	కంఠికాం
౯౦	౨౫	పాం	పాన్త	౧౦౯	౨౦	తదా	తథా
౯౦	౨౬	యుడళం	యుగళం	౧౧౧	౪	జతాచ	జతానిష

శ్రీ శ్రీకృష్ణరాజోదయే శుద్ధాశుద్ధపత్రికా.

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం.	పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం.
౧౧౧	౧౪	హూతన	నూతన	౧౬౭	౩	నిర్ణీర	నిర్ణీత
౧౧౩	౧౩	లింగేళ్వ	లింగెశ్వ	౧౬౭	౧౩	యఇత్యర్థః	యఇతి
౧౧౪	౨౪	ర్హ్మా	ర్హ్మణాం	౧౬౭	౨౪	యాలో°	యాలో°
౧౧౭	౨౦	త్రృతీ	తృతీ	౧౭౦	౬	బేళకోళ	బెళకొళ
౧౧౭	౨౩	ర్థనే	ర్థనె	౧౭౧	౧౯	ప్రిధిత	ప్రథిత
౧౨౨	౧౫	ఉదితతో°	ఉదితో°	౧౭౨	౬	కాష్జ	కాష్ట
౧౨౮	౫	కత్తి	శక్తి	౧౭౩	౨౩	దుర్లభ	దుర్లభ
౧౨౮	౧౭	కాష్ఠ	కాష్ట	౧౭౪	౧౦	యధ్వం	యధ్వం
౧౩౩	౨౭	స్మిక	కస్మి	౧౭౪	౧౪	రాష్జ	రాష్ట
౧౩౯	౩	మవా	సమవా	౧౭౪	౨౩	స్తస్మిన్నె	స్తస్యామే
౧౩౯	౮		థో°	౧౭౫	౧౫	శుద్ద	శుద్ధ
౧౪౪	౬	భుయ	భూయ	౧౭౬	౨౬	త్రై శ్ఛ	త్రై శ్చ
౧౪౪	౧౦	ర్వీణ	ర్వీణా	౧౭౭	౩	పద్మా	సద్మా
౧౪౫	౨	ద్వాృట్కా	డ్వాృట్కా	౧౭౮	౨౭		* సుందరం
౧౪౬	౧౭	దిసే	దివసే	౧౭౯	౫	మాపుం	మాప్రుం
౧౪౮	౩		గతె	౧౮౦	౨	నాధ	నాథ
౧౫౦	౧౪	జాలాల్	జాలాల్	౧౮౨	౯	సభేద	సంభేద
౧౫౨	౨	ర్తితుమా	ర్తసమా	౧౮౩	౨౩	సృసతె	సృపతె
౧౫౩	౨౬	ణా	ణా	౧౮౩	౨౬	కమన్య	కంన్య
౧౫౪	౩	ధా	థా	౧౮౪	౩	రోర్ధ	రోర్ధ
౧౫౫	౩	తధా	తథా			యోగ్యతాపత్రి	
౧౫౬	౧౩	స్తనృష్ణా	స్తృష్ణా	౧	౧౧	యహా°	యషా
౧౫౮	౨౪	ట్రై	ట్షై	౨	౧	ంథో°	ంథో°
౧౫౯	౨	మసవె	మనవే	౨	౩	బ్దాథా	బ్దాథా
౧౬౩	౨౪	చను	చన	౪	౧౪	ద్ధుష్యః	ద్దుష్యః
౧౬౪	౨౦	మాకి	మాత్రి	౪	౧౫	వీణ్యాశా	వీణ్యాంశా
౧౬౫	౨	లిగ	లింగ	౪	౧౮	శేద్వర	శ్వేశ్వర

ఏతద్గ్రంథపరిశీలనేన విద్వద్భిః ప్రదత్తాః పారితోషికపత్రికాః

గీతాచార్యేణరచితః కృష్ణరాజోదయాభిధః ।
చంపూప్రబంధః కోఽప్యేషవ్యలోక్యభినవో మయా ॥
శబ్దాలంకారనియమం ప్రతిపద్యం వహన్నపి ।
సుకుమారపదన్యాసస్సుజాతోల్లేఖశోభితః ॥
ప్రాయోఽష్టప్రాసబహులః కథాం శైష్యనఘైః పదైః
తతోగసికసంమోదమతీవజనయేదసౌ ॥
వాగ్దేవతాపాంగఝరీ కాప్యేషా కవితాభిధా ।
నేదృశశ్శక్యతేకర్తుం ప్రబంధః పండితేతరైః ॥
అన్వమోదిమహీశూరశ్రీచామేంద్రముపేయుషా ॥
ధర్మాధికారిశ్రీచక్రవర్త్యయ్యంగార్యధీమతా ॥

ధ. ॥ చక్రవర్త్యయ్యంగార్యః

౯౪-౧౧-౨౫.

విద్వచ్చక్రవర్త్యయ్యంగార్యానుమోదమేవానువదతి వాసు
దేవశాస్త్రీ విద్యానిధిః

వాసుదేవశాస్త్రీ

౪-౨-౯౫ విద్యానిధిః

కృష్ణరాజోదయాభిఖ్యశ్చంపూగ్రంథోవ్యనక్త్యసౌ ।
గీతాచార్యస్యకవితాకౌశలంశాస్త్రసమ్మతమ్ ॥
అభిరూపాహ్యాత్ప్రబంధోయంశబ్దార్థాలంకృతిశ్రియః ।
ఉత్పాదయతినశ్చేతస్యమందానందకందళమ్ ।
ప్రబంధశ్శాస్త్రవైదుష్యప్రాగ్జన్మసుకృతైర్వినా ।
కర్తుంనశక్యఏతాదృగిత్యేవప్రతిభాతినః ॥
కర్ణాటభూభృతశ్శ్రీమచ్చామరాజస్యసన్నిధౌ ।
ధర్మాధికారిణస్సేయంశేషాచార్యస్యపత్రికా॥

౫—౧౧—౯౪ ధ. శ. శేషాచార్యః.

మైసూర్

ఏషాంశిష్యః వై ॥ వెంకటరమణాచార్యః.

శ్రీకృష్ణరాజాభ్యుదయాభిఖ్యాచంపూరియంమయా ।
వ్యలోకిహృద్యాసితరాంగీతాచార్యవినిర్మితా ॥
కర్ణాటరాజచరితముకురాకారతాంశ్రితా ।
పాఠ్యేయంపాఠశాలాసుదేశస్థైర్నృపకీర్తనే ॥
కర్ణాటభూభృతాంతత్తత్సుచరిత్రావబోధనమ్ ।
కృతజ్ఞైఃకిలకర్తవ్యంవిద్యాశాలాధికారిభిః ॥
ధర్మాధికారితాభిఖ్యపదవీమధితిష్ఠతా ।
దత్తేయంపత్రికాతుష్ట్యానరసింహాఖ్యశాస్త్రిణా ॥

౬—౨—౯౫ ధ ॥ శ ॥ నరసింహశాస్త్రీ

గీతాచార్యకృతశ్చంపూగ్రంథోయమవలోకితః ।
అతీవరమణీయోసౌ కావ్యలక్షణలక్షితః ॥
కర్ణాటభూభృచ్చరితనిర్మలాదర్శసన్నిభః ।
అవశ్యంపాఠనీయోస్మిన్ దేశేతత్కీర్తివృద్ధికృత్ ॥
ధర్మాధికారిణా సైషా సుందరాభిఖ్యశాస్త్రిణా ।
పత్రికాసీన్ముదాదత్తాగీతాచార్యాయధీమతే ॥

౫—౨—౯౫. సుందరశాస్త్రీ.

వే ॥ గీతాచార్యవిరచితః కృష్ణరాజోదయాభిఖ్యశ్చంపూగ్రంథః తత్రతత్ర దృష్టః అయంచ విదుషామాహ్లాదకః శ్రీమత్కృష్ణరాజసార్వభౌమవంశీయ మహారాజకృత తత్తద్ధర్మకార్యదర్పణప్రతిమతయా రాజభక్తిసంవర్ధకతయాచ అధ్యేతౄణామాశు వ్యుత్పాదకతయా తత్తత్పాఠశాలాసు అధికారిభిఃప్రవచనేనాదరణీయఇతి మనుతే.

౧౮—౫—౯౫. ధ- శే- రామశాస్త్రీ.

శ్రీకృష్ణాభ్యుదయాభిఖ్యాం గీతాచార్యప్రకాశితామ్ ।
బృందారకగవీసారభూతాం నేచ్ఛతికోబుధః ॥
న్యాయవ్యాకృతిజైమినీయకవితాకూపారపారీణతా
ఖ్యాతోయఃకిలరాఘవార్యచరణాంభోజాతభృంగాయితః ।
గీతార్యఃకృతిమస్యవీక్ష్యసరసాంచంపూమిమాం మోదతే
శ్రీకృష్ణాభ్యుదయాభిధాంసపదిసీతారామవిద్వన్మణిః ॥

౨౬-౧౧-౯౪ పండితరత్నం సీతారామశాస్త్రీ.

తదేతదనుమోదతే విశ్వేశ్వరశాస్త్రీ కల్యాణనగరవాస్తవ్యః

3-౨-౯౫ విశ్వేశ్వరశాస్త్రీ

శ్రీకృష్ణరాజాభ్యుదయాభిధానాకృతిర్హి గీతార్యమతిప్రసూతా ।
విభాతి వేదాంతవిశారదస్య శ్లాఘాపదం వెంకటకృష్ణసూరేః ॥
తర్కవ్యాకృతిమీమాంసా సంప్రదాయానురోధినీ ।
విభాతి గీతార్యకృతిర్నష్టాలంకారరంజితా ॥

జయవత్సర కార్తిక బహులచతుర్దశ్యాం ప్రాదాయి పత్రమిదం

వెంకటకృష్ణసూరిణా. ౨౬-౧౧-౫౪.

తర్కవ్యాకృతితంత్రచారుకవితాద్యంభోనిధేస్సత్కృతిః
గీతాచార్యసమాఖ్యపండితమణేశ్చంపూరియం నిస్తులా ॥
శ్రీకృష్ణాభ్యుదయాభిధా గుణగణైశ్శ్రీకాళిదాసాదివా-
క్సధ్రీచీ ప్రతిభాతి కావ్యసరణిస్సర్వాత్ర యద్దృశ్యతే ॥
నాఽవాంభోజ ఇవాజనిష్వహిధరాసామ్రాజ్యవంతౌ తతః
కింకరోఽప్యధనదుర్గతౌ హ్యాదిపరం మోదావహా తద్గుణైః ॥
ధన్యాః కేచన వాక్సుధారసవిదో భూపా వసంతీహ చే-
ద్ధన్యాస్తే ప్రతిపద్యమత్ర ముదితా రూపాణ్యలక్షం ముహుః ॥
ప్రాగ్జన్మసుకృతభూమ్నా ప్రావీణ్యం శాస్త్రసాహితీష్వేవమ్ ।
ప్రభవతి సదుపన్యాసేష్వేతాదృశ ఏవ పటుతమాః కేపి ॥
విశ్వేశ్వరపదపూర్వానందస్వామీ తథాస్య సచ్ఛాత్రః ।
నిత్యానందస్వామీ చైతత్పత్రం ముదా హ్యదాతాం ద్వౌ ॥

౩-౧౨-౫౪ హ ॥ విశ్వేశ్వరానందనిత్యానందయోః

మైసూర్ కరాక్షరాణి నిత్యానందవిశ్వేశ్వరానందయోః.

శ్రీ

గీతాచార్యహృదుద్భవంబహుసతాంహర్షాబ్ధిసంవర్ధకం
సద్వృత్తంసరసంస్వలంకృతిజుషంపుష్యత్కలానాంనిధిమ్ ।
సంభావ్యైవముదందధౌబుధహితంశ్రీకృష్ణరాజోదయం
శ్రీకృష్ణేంద్రసభావిభాసురసుధీఃశ్రీతాతసూరిస్స్వయమ్ ॥
అనేకైస్సదలంకారైస్సర్వాలంకారకారిణీ ।
అలంకారంశ్రితేశేషానకరోత్యేతదద్భుతమ్ ॥
గీతార్యకవిగీతేయంనవిగీతాత్రినాద్భుతమ్ ।
విచిత్రయుక్తియుక్తాపిచిత్రయుక్తిరతోద్భుతమ్ ॥

కోటికన్యకాదానం తిరువేంకటతాతార్యస్సంతతమనుభూతపరమానందస్సర్వోపకారిణీయంకృతిరితి పునఃపునరుద్ఘోషయతి.

౨౪-౨-౯౫. మైసూర్.

శ్రీమత్కృష్ణమహీపతేరనుపమంగీతాధికృత్యాన్వయం
గీతాచార్యకృతిఃకవీంద్రశిఖనామానందకాదమ్బినీ ।
వృత్త్యాప్తిప్రజనేహితార్థజననేసత్కామదోగ్ధ్రీసదా
పాశ్యేతిప్రణయాగ్గుణాన్సహజాద్ధృష్టంప్రతీమోవయం ॥

౯—౨—౯౫. చా ॥ శ్రీకంఠశాస్త్రీ.

గీతాచార్యవిపశ్చిదుత్తమవచఃపారంపరీనిర్మిత
ప్రౌసాలంకృతిమార్దవాఖిలరసవ్యంగ్యాదిభిర్గుమ్భితః ।
శ్రీమత్కృష్ణనృపోదయాహ్వయలసచ్చంపూప్రబంధస్సతాం
ధీరాణాంసరసాత్మనాంశ్రవణయోఃపీయూషధారాయతే ॥

కం ॥ కృతిగీతార్యవిపశ్చి ।
త్కృతకృష్ణేంద్రోదయాఖ్యచంపూగ్రంథం ॥
కృతిముఖదబగెగెసదలం ।
కృతియాగదెమాణదెంమదలెనగాత్రోర్క్యం ॥

Funding: IKS/Tattva Heritage. Digitization: eGangotri.

౬.

ఈ గ్రంథవన్ను సంస్కృతపాఠశాలెగళ చంపూతరగతిగళల్లి పాఠక్కె ఇడబహుదెందు తోరుత్తె.

౬—౨—౯౬. అ - వి॥ జయరాయాచార్యః.

శ్రీమద్భిర్గీతాచార్యైస్స్తావదిదానీం ప్రణీతః శ్రీమత్కృష్ణభూపాలీయవంశచారిత్రావబోధనచణస్సులక్షణశ్శ్రీకృష్ణరాజోదయాఖ్యం చంపూగ్రంథస్సర్వత్రపాఠశాలాసు చంపూప్రబంధాధ్యేతౄణాం వ్యుత్పాదకతయా పాఠార్థముపయోజనీయఇతి. సవిస్రంభం వయం ప్రతిజానీమహే.

అయ్యాశాస్త్రీ

శ్రీకృష్ణరాజభూపాలస్య గీర్వాణకర్ణాటభాషాధ్యాపయితా

౯—౨—౯౫

తదేతదనుమోదతే చక్రవర్తీకృష్ణమాచార్యః

శ్రీమన్మహారాజసదన సరస్వతీభండారాధ్యక్షః॥

౧౭—౭—౯౫.

మైసూర్.

Pandit Geetachar's new Sanskrit poem "Krishna-rajaUdaya" is an exceedingly well-written poem: I have seen several portions of the work and the pandit has given charming descriptions of the places and persons that occur in the poem. The Style is attractive. The work deserves encouragement at the hands of the higher authorities. It may be prescribed as a text-book for some of the sanskrit Examinations.

Mysore
3rd Feb: 1895.

M. Shama Rao
Assistant to the Educ: Secretary.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Mysore:

It was with a feeling of intense pleasure that we heard portions of Krishnarajodaya read out to us by the author, Pundit Gitacharya of the Maharaja's Sanskrit Collage, Mysore. The work gives some account of the Royal Family of Mysore, begining with Yadu the founder and is written in an elegant classical style. It deserves to be prescribed as a text book in some of the classes of the Maharaja's Sanskrit College and other Sanskrit Schools in the Province. As scarcely any History is taught in these institutions for want of Sanskrit books on the subject, we think that this poem treating of the history of Mysore, may well form a part of the curriculum.

R. Narsimhachar
S. Rangachar
S. G. Narasimhachar
M. Venkatakrishnayya.

2nd Feb. 1895.
Mysore.

14th February 1887.

M. R. Ry Serangam Gitacharyar has been known to me for some time as a good Sanskrit scholar & poet. He is a teacher of Mimamsa in the Sanskrit College of H. H. the Maharaja of Mysoso and most esteemed there. I wish him success.

Gustav Oppert. P. D.
Professor of Sanskrit
Comparative Philology.

మైసూర్నగరమలంకృతవతాం శ్రీశృంగేరి స్వామినాం
గీతాచార్యస్యయోగ్యతాభిసందినామిమాని పద్యాని..

ఆచార్యమద్గీతాభవతాపద్యైర్మనోహరైస్తస్మాత్ ।
గీతాచార్యేత్యాఖ్యాసమభూత్సార్థానసందేహః ॥
మీమాంసకోహమితికింబోధకస్త్వేతత్యమర్త్యానామ్॥
భవతాద్యపద్యమధ్యేబహుశోలిఖితో యథాక్రతున్యాయః ॥
మీమాంసకత్వమేవహిసమభూత్ఖ్యాతందినేఽస్మిన్ ।
వ్యాకరణతర్కయోరపిబుద్ధిస్స్వీయాప్రకాశతాంనీతా ॥

తిరుప్పుట్కుళి శ్రీకృష్ణతాతాచార్యర్ కెతాండపట్టి గీతాచార్యరుడైయ యోగ్యతైయైప్పత్తి తెరివిక్కిఱవానద్, ఇవర్ పత్త్వర్షకాలమాయ్ ఇవ్విడత్తిలేయే ఇరుంద్ న్యాయమీమాంసాశాస్త్రంగళై అధికరిత్త్ రొంబవుం యోగ్యరాయిరుక్కిఱార్, సాహిత్యవిషయత్తిలుం నల్ల సమర్థర్. కవితాసామర్థ్యముం రొంబ నల్లదాయిరుక్కిఱద్. ఇప్పడియాల్ సంస్కృతపాఠశాలైహళిల్ ఉపాధ్యాయరాయిరుక్కైక్కు మిహవుం అర్హరాయిరుక్కిఱార్.

స్వభానువర్షం ఆడిమాసం ౧౬. తేది

శ్రీకృష్ణతాతాచార్
(మహామహోపాధ్యాయర్.)

గీతాచార్యాభిధానో బుధమణిరనఘశ్చక్రవర్త్యన్వయోత్థో
నిష్ణాతో జైమినీయే శుభమతిరధికం వ్యాకృతౌ న్యాయశాస్త్రే ।
ఆస్తామేతత్సమస్తం విలసతి కవితాశక్తిరేతస్య దివ్యా
వేదాంతాచార్యవాణీం పరమనుహరతే వాక్చ మాధుర్యధుర్యా ॥
సాహిత్యసంపదప్యస్య సాహిత్యం వితనోతి నః ।
ఈదృశోఽధ్యాపకో యత్ర సా ధన్యా పాఠశాలికా ॥
శ్రీచక్రవర్తినీదత్తబిరుదాంకస్య కారికా ।
ఇయం వేంకటరంగేశనామ్నశ్శ్రీపదవస్తునః ॥
ఖరసంవత్సరే జ్యేష్ఠద్వాదశ్యాం శుక్రవాసరే ।
శుక్లపక్షే మహీశూరపురే భాణిదిమాం కృతిమ్ ॥

మహామహోపాధ్యాయశ్శ్రీపదవస్తు
వేంకటరంగాచార్యః

అంగీకరోత్యముమర్థం దండిభట్టవిశ్వనాథశర్మా వ్యాకరణాచార్యస్సాహిత్యోపాధ్యాయస్సాంఖ్యయోగోపాధ్యాయో వారాణసీ వాస్తవ్యః.

౭—౯—౧౧.

శ్రీరస్తు.

శ్రీహయగ్రీవాయనమః

శ్రీమత్కోశాండపట్టీగీతాచార్యవిరచితశ్రీకృష్ణరాజోదయాభిఖ్య

శ్రీ చమ్పూగ్రన్థప్రారమ్భః శ్రీ

శ్రీమాన్ రాజ్ఞపతిః ప్రసీదతు స మే రోమాఞ్చితాఙ్గస్సదా
సామాధ్యేతరి నాభివారుహి దళోద్ధామాష్టదృష్టాశిశా।
శామాన్ధేన కృతోఽగసి స్వపతినా వానాన్యదృక్చుమ్బినీ
సా మాతా చ జగత్త్రయస్య చతురా క్షేమాణి దద్యాన్మమ ॥౧॥
కిన్దైవాన్తరసేవయా సుకవితా నస్టే స ఏవ హాచేన్మన
స్స్వన్దైనాద్యవినారమస్వకవితా కన్దే ముకున్దే క్వచిత్।
విన్దేయామృతసిన్ధుబన్ధురరఘుశ్రీమన్దైతరోర్మిచ్ఛటా
సన్దైహైకనికేతనేన వచసాం బృన్దేన వాగీశతామ్ ॥ ౨ ॥

సకలనిగమదేహం స్తమ్భితేన్ద్రాదిబాహం
నతజనహితదోహం నాగరోగప్రరోహమ్ ।
వినతమనసి గాహం గాహముద్ధూతమోహం
వరశరణతయాహం తం వృణే విష్ణువాహమ్ ॥ 3॥

గమ్భీరామ్భోధివృత్యత్ప్రతికథకకథారమ్భసంరమ్భజృమ్భ
ద్వాగ్గుమ్ఫస్తమ్భితారిగర్తిగళకలాపక్ష్మలోలక్షణాఢ్యః।
వీటీపేటీసఘాటీకృతమహితపదాదేవతాకర్ణప్రశంసా
ఘాటీరఘూఢిత్యనృత్యత్ప్రతిభటముకుటీకోటిసీరాజితాఙ్ఘ్రిః॥౪

శ్రీకృష్ణరాజోదయే.

ప్రత్యగ్రస్వర్గసర్గప్రభృతివిలసితబ్రహ్మసబ్రహ్మచారి
స్వైరవ్యాపారశాపాయుధకులకలశామ్భోధిరాకాశశాఙ్కాః ।
విశ్వప్రఖ్యాతవాత్స్యధరణిధరాధీశఘంటాంశమూర్తి
ర్వర్త్తేస్తత్తాదృగుత్తైజనమిహజనయత్వాగమాన్తార్యవర్యః ॥ ౪ ॥

రామానుజార్యః ప్రపితామహో మే
క్షేమాయభూయాత్స్వచతాతతాతః ।
శ్రీమాన్మహాత్మా గరుడార్యనామా
సామాన్యవాన్యశ్చసనందనాద్యైః ॥ ౬ ॥

శ్రీహారమైకాన్త్యముఖైఃపృథివ్యాం
ద్వీపాన్తరేప్యుజ్జ్వలకీర్తిరస్మాన్ ।
పాపాతుమాతుర్గురురణ్ణయార్యః
పాపారపట్ట్యాఖ్యపురీవతంసః ॥ ౭ ॥

మమవితరతు రామానణ్ణయార్యస్సభూమా
వనుపమగుణదామా సోఽస్మదార్యశ్చధీమాన్ ।
సకలవిదితనామా సగ్వతన్త్రేశ్వసీమా
బుధజననుతిధామాఽభూద్యదీయోత్సభూమా ॥ ౮ ॥

నిత్యశ్రీత్యన్తనృత్యద్ధృదయసదయితవ్యక్తముక్తాదిగోష్ఠీ
దీవ్యద్దివ్యాకృతి శ్రీహరిపరిచరణానన్దసన్దోహసాన్ద్రమ్ ।
యోగ్యాం వైరాగ్యభాగ్యక్రమసమధిగతప్రాజ్యసామ్రాజ్యభూమిం
నౌమిశ్రీమన్తనున్తర్ముఖమఖిలబుధశ్లాఘితంరాఘవార్యమ్ ॥ ౯ ॥

ప్రౌఢప్రత్యర్థివిద్వత్పరిబృఢదృఢవాక్ప్రౌఢిమప్రక్రియోద్య
త్త్రైవిద్యావద్యసద్యఃప్రతిహతికృతిభిర్దర్శితంయద్వచోభిః ।
అన్తస్త్రయ్యన్తవిద్యాయుగళపరిమళైరఞ్చితంకఞ్చిదర్థం
కర్తాసిద్ధాన్తగన్ధంసలసతుహృదిమేరాఘవాచార్యవర్యః ॥ ౧౦ ॥

ప్రథమలహరీ.

ప్రహ్వక్ష్మాహ్వాగ్ర్యసింహాసనముకుటనటద్వాజిరాజాస్యరాజ
ద్గుఞ్జన్మఞ్జీరశిఞ్జాపరిణతిఫణితిగ్రస్తదుర్వాదిగర్వః।
శ్రీమాంచ్ఛ్రీవత్సవంశాంబుధివిధుగరుడాచార్యసూరీన్ద్రసూను
స్తాతశ్చేతస్థితో నశ్చిరమవతుతరాం రాజగోపాలసూరిః॥౧౧॥
సంధాబద్ధేనమన్థాచలమథిత సుధామ్భోధిసీరన్ధ్రచర్యా
నిర్యన్నిర్యన్త్రణోర్మిప్రతిభటభణితిస్పృగ్వతన్త్రస్వతన్త్రః।
శ్రీమాంచ్ఛ్రీశైలపూర్ణాన్వయమయకలశామ్భోధినైశాకరశ్రీ
కోశాగారం సదూరం నయతుమమ తమః కృష్ణతాతార్యవర్యః౧౨

సఞ్జరీజర్భ్రియన్తూక్తి
మఞ్జరీమార్ద్రదృశామపి।
అఞ్జసాకృష్ణతాతార్యా
నఞ్జలిర్మమగాహతామ్॥ ౧౩ ॥

యుగమాత్రసీమ్ని సుగమాసరస్వతీ
నిగమాన్తసూరిద్రుగమాత్మవైభవాత్ ।
మమసమ్ప్రతీహ కిమసాధ్యమబ్జభూ
రమణీశుకోక్తిరమణీయవాగ్జుషః ॥౧౪ ॥

అస్తీన్ద్రసధ్రీజ్జిజపాగ్వభామ
స్స్వస్తీరితాపూరితసర్వసీమః ।
విస్తీర్ణవిద్యాదివిచారకేళి
పాస్త్రీణహృద్యాఖిలపక్షపాళిః ॥ ౧౫ ॥

కర్ణాటదేశస్సకలాగమేడ్య
స్స్వర్ణాపగాయాదవభూధరాద్యైః ।
వర్ణాశ్రమాచారనియన్త్రభాగ్య
నిర్ణాయకశ్చ ప్రభుధర్మహృద్యైః ॥ ౧౬ ॥

శ్రీకృష్ణరాజోదయే.

తత్రాస్తిదేశే జగతీస్స్వభూమ్నా
ద్వితాస్తిరోధాతుమివాభివృద్ధా ।
మిత్రాద్యనజ్ఞాతసుఖప్రవేశా
చిత్రాద్య మైసూరితి రాజధానీ ॥ ౧౭ ॥

సదుపసదనకామైస్సన్తతం సార్వభౌమై
ర్మృదుమధురవచోభిర్మండితాశైర్యశోభిః ।
యదుకులతిలకైర్యామశ్రితారాతిశౌర్యాం
విదురతిశయహృద్యాం వాసవాద్యైరివద్యామ్ ॥ ౧౮ ॥

సక్షత్రియో యత్పురగోపురాన్త
ర్నక్షత్రభావాద్ద్విజరాజవేషాత్ ।
తేజస్వినో యాన్తి శుచిత్వతో వా
వ్యాజాత్ప్రవేశం హ్యతమిత్రశాస్త్రైః ॥ ౧౯ ॥

కృష్ణావతారీయనిజప్రసూతే
ర్దృష్ణాంశుతేజోఽభిభవక్షమత్వమ్ ।
తృష్ణావశాద్ద్రష్టుమివాగతశ్శ్రీ
ముష్ణాదహోయాంకుహనావరాహః ॥ ౨౦ ॥

చిరాదభిఖ్యాద్యయతోపి కృష్ణో
వరాహసర్యైనయబోధనాయ ।
స రాజకీర్త్యార్జునతామవాప
ద్ధరాపతేస్సామ్యమపాస్యయస్యామ్ ॥ ౨౧ ॥

భక్తస్యభావిస్వపదంవిధిత్సు
ర్వ్యక్తః కిమాత్మన్యపి తత్సుహృత్త్వమ్ ।
యుక్తః కిటీన్ద్రో జనభావతస్స్వ
రక్తం వ్యధాద్యన్నృపతించకృష్ణమ్ ॥ ౨౨ ॥

ప్రథమలహరీ.

చోరావమర్ద్దాద్గరుడోపనీతం
క్షీరాబ్ధిజామాతృకిరీటమేవ ।
నారాయణాద్రౌంకిలయత్ప్రగుప్తం
వారాశిపుత్త్రాన్వయజైర్నృపాలైః ॥ ౧౩ ॥

విధాతృయజ్ఞోత్తరవేదికాం యా
న్దధారదేవీమధికాఞ్చిసాద్య ।
సుధాంశుసోదర్యతయైవచక్రే
స్వధామయస్యాంవిధువంశ్యరాగాత్ ॥ ౧౪ ॥

క్షీరాబ్ధిశాయిధృత చోరావనీత వరహారాఢ్యదివ్య ముకుటం
తారాధిపాన్వయజ నీరాజితంపరద మారాధ్యయత్ప్రవిదుషీ ।
శ్రీరాగతాత్త సహ శారానిసీషు రథివారాశిసాక్షికిటినా
నారాయణాన్నిహితమారాన్నిరీక్ష్యయదుపీరాలయే౽స్తిముదితా ॥

నవయవనకుమారీరాగతోవాస్య నిద్రా
జుషిముషితచరత్వాత్తిరున్నజామాతరి ప్రాక్ ।
ఇహసహజకులీనైర్యత్ప్రసంరక్ష్యకాలె
త్విదముదధిసుతేశాయార్ప్యతైనూళిరత్నమ్ ॥ ౧౬ ॥

యద్వీధికావజ్ర కిరీటరోచి
తద్వ్రజనాన్నిస్తిమిరాఞ్చక్రురాస్తాః ।
సద్వీచికానీచకచన్ద్రకాన్తా
మృద్వీకయాలఙ్కృతకాయమానాః ॥ ౧౭ ॥

భూమే స్థలే౽న్విష్యైనవెఙ్కటేశ
నామే వకో౽ప్యస్తిసుధీరితీహ ।
యామే తదర్చ్చాకిమనన్తసూరి
ధామే త్యగాన్నిత్యతయాహయాస్యః ॥ ౧౮ ॥

శ్రీకృష్ణరాజోదధే.

స్వర్గౌకసదః ప్రాప్య నృపః ప్రణమ్య
స్వర్గశ్చ్యుతై రేవతథాపిదీపః ।
సకమ్పతేయత్రతనూనపాత్త్వా
న్నకమ్పప్రభోర్విభీషయతేప్రతాపః ॥ ౨౯ ॥

ధర్మాసనస్థాయినృపాయయస్యాం
నిర్మాతుకామేషునతీస్సురేషు ।
వర్మాసహాత్వంపరిపాతివహ్నిం
శర్మాన్యథాస్యాత్క్వతనూనపాతః ॥౩౦॥

దివాకరద్వన్ద్వవిధూపకణ్ఠౌ
నివాసవద్యత్రసుధ్మకప్రదర్శ్య ।
తమస్స్ఫురన్మంజులభావతాఢ్యం
భ్రామంన్యరాత్సీత్కలతార్కకాణామ్ ॥౩౧॥

పునర్భవవ్యంజనభృత్కలశాఙ్గీ
జనస్యయస్యాంస్తనయుగ్మమేవ
అసత్ప్వనహార్త్తవలగ్నమేవ
లసత్యహోపక్రిగతిర్దృగేవ ॥ ౩౨ ॥

యత్రకిల సుదృశామ్.

వ్యకాసిమధ్యేనహిశక్తివాదః
ప్రకాశితావ్యాప్తిరభూత్త్రునాభ్యామ్ ।
నికామభఙ్గోన్ముఖమధ్యగుప్తి
రకారిమధ్యస్థతయావళీభిః ॥ ౩౩ ॥

కల్లోలైస్త్రివళిచ్ఛలైః కచభరవ్యాజైర్మహాశైవలై
రావర్తేనచనాభికైతవభృతాసాహాయతాశఙ్కయా ।
యత్కాన్తాసుషమాసరిత్యవిరతంసౌవర్ణకుమ్భావుభౌ
విన్యస్తౌవిధినాతథోరుకదళీస్తమ్భౌచమేధావినా ॥ ౩౪ ॥

అత్యర్థశ్రీమలబ్ధమమ్బరచరైరత్యుత్తమత్వ భ్రమా
దద్యాప్యక్షిచ్ఛితమాదరాదమృతమప్యత్యన్తహేయీకృతమ్ ।
అంగే తూత్తమమధ్యమాధరతయాఖ్యాతైర్గుణైస్సంయు
తాః కాన్తానామితరాజ్ఞభాఙ్మధురిమాస్వాదః కథం బ్రూమహే ॥

యత్ర కిల వారనారీగృహవాటికాయామ్.

కనత్కనకవల్ల్యహోకమపి గన్ధమాలమ్బతా
మతీవసుకుమారతామపి బిభర్తు నామాఙ్కకే ।
ఇదన్తు మహదద్భుతం ఫలవతీయమాదానభూ
త్తతః కుసుమశాలినీ తదనుపల్లవోల్లాసకృత్ ॥ ౩౬ ॥

పరస్య యస్యాం హి సుదృగ్జనాళిః
పురస్స్ఫురత్స్ఫోటయుగం ప్రదర్శ్య ।
రరక్ష మిథ్యాత్వమహాపవాదా
త్సరస్వతీం తాం కిల పాణినీయామ్ ॥ ౩౭ ॥

రస్యైరహార్యైరిదరత్నమరీచికాభై
స్సన్సైరహార్యైః కామదుఘాకుటుమ్బే ।
యస్యైరసవ్రహావత్యధిగోష్ఠలగ్నే
న్యస్యైరసమైత్రీం నృపతౌ సమోచ్యః ॥ ౩౮ ॥

యాశ్చీర్ణపుణ్యాస్పదగాం వదన్తి
కాశ్చీప్రదేశస్స చ నాభిరమ్యః ।
నక్షత్రమాలాస్తి హి చాత్ర దేశే
దక్షప్రజాన్యః క ఇవాస్తి దేశః ॥ ౩౯ ॥

అధ్యక్షమాసాం శ్రుతిపారగత్వం
సిద్ధం త్వథాప్యత్ర హి యద్వధూభిః ।
ఆదిత్యవర్ణం తమసామధస్తా
ద్దీప్యతే జ్యోతిరిషాధికర్ణమ్ ॥ ౪౦ ॥

Funding: IKS/Tattva Heritage. Digitization: eGangotri.

తామధ్యవాత్సీద్యదువీరనామా
శ్రీమద్దిగీశాంశసమష్టిసీమా ।
భూమణ్డలీయద్భుజదుర్గధామా
క్షేమం దధౌ ప్రాక్పరిపూర్ణకామా ॥౪౧॥

యస్యకులక్రమమేవం
శంస్యతరః తత్పురస్యచావాప్తిమ్ ।
సఙ్గిరిరెపురావి
తుఙ్గభూతానిరఙ్గనామునయః ॥ ౪౨ ॥

తథాహి ।—పురాకిల చరాచర గురుర్భగవాన్ ; జగత్సిసృక్షుర్వా
రాశిశాయీ నారాయణో నిజనాభికమలాత్కమలాసన ముత్పా
ద్య నిష్పాద్యచ తస్య సకలవేద నిష్ణాతతాం తృష్ణామాత్రేణానిఖిల
జగజ్జననశక్తించ తమువాచ మత్ప్రసాదాద్వేదాత్మక పూర్వసృష్టి
లేఖపట్టికానుసారతస్స్వతః ప్రజాః ప్రజనయేతి ॥—॥ తతః ॥

నర్మార్థకంత్రిదివాదికంవిరచయంశ్ఛర్మావహంసంతతం
ధర్మాసక్తధియాంతథైవనిరయందుర్మార్గదుఃఖావహమ్ ।
మర్మాభిజ్ఞతయాథచేతనతతేః కర్మానుగుణ్యాత్ప్రజా
నిర్మాతుంసమచిన్తయత్కమలభూస్స్వర్మానసీయఃక్షణమ్॥౪౩

చిన్తయతిఝడితితస్మిన్
హస్తబభూవాత్రిరస్తరఙ్గాత్సః ।
రాత్రేఃపతిరుదపాది
హ్యత్రేమేణైవసోపి నేత్రేణ ॥ ౪౪ ॥

ఇన్ద్రాసన్దమనైషీ
త్తద్రాక్షసబుధఃకృతోదయోప్యస్త్రాత్ ।
మన్దౌవైరిసుతోపియ
ద్విన్ద్రాస్సముదంకథంనన్దోగ్ధు ॥ ౪౫ ॥

పురూరవా స్తదనుబుధాదభూత్సుత
స్సరూపవానివభువివిక్రమోజయత్ ।
వరూధినీమహాహవినాపినజిష్ణో
గురూ_క్తయు_క్త్యనుపహతానపిద్విషః ॥ ౪౬ ॥
సూను స్తస్యతుసుమనో
ధేనుర్భుజతాంస్వతెజసాభానుః ।
ఆయురభిఖ్యైర్ఘుంర్ఘూ
వాయుర్ద్విషతాముపేయుషాంతృణతామ్ ॥ ౪౭ ॥
నహుష స్తస్యతనూజో
బహుశోయజ్వాప్యగ_స్త్యమునిశాపాత్ ।
అహితామభజదహంయు
ర్మహితాంప్రాప్యాపిదేవరాట్పదవీమ్ ॥ ౪౮ ॥
తనయ స్తస్యయయాతి
ర్ధనవద్వయసోపివినిమయంచక్రే ।
అవనేధర్మపదవ్యా
భువనేనైవాత్రకోపితత్తుల్యః ॥ ౪౯ ॥
త త్తనయోయదునామా
మ త్తఃపితృచి త్తరఞ్జనాభావాత్ ।
భోజ్యాదపిజనకో_క్త్యా
ప్రాజ్యాద్భ్రష్టోత్రయః పురారాజ్యాత్ ॥ ౫౦ ॥
క్రోష్టుస్సమజనితస్మా
ద్ద్వేష్టుంశక్తోనయంమహేన్ద్రోపి ।
అజనిష్టత త్తనూజో
వృజినవదాఖ్యోమహేశ్వరప్రఖ్యః ॥ ౫౧ ॥

బాహిర్వృజినవతోఽభూ
న్మాహిష్మత్యధిపతుల్యవిక్రాన్తిః ।
ధ్వజఇవతస్యతనూభూ
రజనితతోఽరూపకాభిధోఽభూపః ॥ ౫౨ ॥
చిత్రరథోఽభూత్తస్మా
చ్ఛత్రరథగస్త్వేకఏవయోభువనే ।
శాస్త్రబలాదవజజ్ఞే
శాస్త్రం తస్మాన్నృయబోధకంకిమపి ॥ ౫౩ ॥
శశిబిన్దురభవదస్మా
ద్వశినాంమూర్ధాఽభిషిక్తమాహుర్యమ్ ।
సోఽపిపృథుశ్రవసాథో
యాపితవాన్నైవత్రమాధమర్ణ్యాఽంతత్ ॥ ౫౪ ॥
ధర్మ స్తస్యతనూజో
మర్మవిదభవత్సరాజతన్త్రేషు ।
భృశనాశకృత్పరేషా
ముశనాతస్మాదిషోఽవతీర్ణోఽభూత్ ॥ ౫౫ ॥
భూమావుశనసఏవహి
నామాన్యత్రిసుతఇతిప్రసిద్ధంతత్ ।
రుచకస్తస్యతనూభూ
రచకలదఖిలాన్విజిత్యసామ్రాజ్యమ్ ॥ ౫౬ ॥
తనుజోఽస్యరుక్మకవచో
మనుజోత్తమఆవహచ్చిరంరాజ్యమ్ ।
తదనుపరాజిదభిఖ్య
స్సదనుగ్రహాతోఽస్యసుతమణిర్జజ్ఞే ॥ ౫౭ ॥

జ్యామఘనామాసమభూ
ద్భామఘవాతత్తనూభవో విభవైః ।
తస్మాదజనివిదర్భో
విస్మాయయితావిచిత్రచారిత్రైః ॥౫౮॥
క్రథఇతితస్యతనూజః
కథయతిసకలోపియత్కథాః పుణ్యాః ।
ఆవిరభూత్కులతస్మా
ద్భువిభురథకున్తిభోజసమభిఖ్యః ॥౫౯॥
ఆసీత్తతోహివృష్ణి
ర్మాసీన్దుః కార్తికేయథాపూర్ణః ।
నిర్వృతిరస్యకుమారో
నిర్వృతిమభజద్యయేనసర్వోపి ॥ ౬౦ ॥
అజనిదశార్హస్తస్మా
ద్ద్విజనిపతేశ్శారదస్యబిమ్బఇవ ।
వ్యోమకఇతితత్తనయో
వ్యోమతలేపిప్రథితనిజశౌర్యః ॥ ౬౧ ॥
జీమూతోస్యతనూజో
యోమూర్తస్సార్వభౌమభూమేవ ।
వికృతిరముష్మాజ్జజ్ఞే
ప్రకృతిహితైకప్రవర్తనాసక్తః ॥ ౬౨ ॥
భీమరథోస్మాత్సమభూ
ద్ధామనిధిర్గోవిపక్షయామిన్యాః ।
నవరథనామాఽవతర
న్నవరగుణానాంనిధిస్తతోధీశాత్ ॥ ౬౩ ॥

దశరథఇతిఖలుతస్మా
త్సశరణభూతస్సతామిహావిరభూత్ ।
శకుని స్తస్యతనూజో
ముకుటమణిర్యోమహీభుజామాసీత్ ॥ ౬౪ ॥
జజ్ఞేతతఃకరంభిః
ప్రాజ్ఞైర్యత్రావిహీనతావిత్తః ।
ఉదభూత్తస్మాద్ద్విషతాం
మదవిధ్వంసీస దేవరాతాఖ్యః ॥ ౬౫ ॥
దేవక్షత్రనృపాల
స్తావజ్జగతీహ దేవరాతవిభోః ।
ప్రాదు రభూద్దురహంతా
మేదు రపరమూర్ధ్నిపాదుకాధాయీ ॥ ౬౬ ॥
మధు రితితస్యాపత్యం
విధు రివనిఖిలైర్విశేషతోమాన్యః ।
కుకు రశ్శత్రుపురంధ్రీ
చికు రాహంకారహృత్తతోజాతః ॥ ౬౭ ॥
అను రుదభూదథకుకురా
న్మను రివభువనేమహోన్నతోయోభూత్ ।
పురు హూతోభవదనుతో
గురు భూతోయః ప్రవర్తనేజగతామ్ ॥ ౬౮ ॥
అంశు స్తస్మాదుదభూ
చ్ఛంసత్యఖిలోయదీయసుగుణౌఘం ।
సాత్వతనృపతిరముష్మా
జ్జాత్వవతీర్ణోనృపాలగుణపూర్ణః ॥ ౬౯ ॥

భజమాన స్తస్యసుతో
ఽభజమానో యస్సదాపి ధృతదీక్షః ।
సస్యవతీమభునక్ష్మా
మస్యతనూజో విడూరథో నామ ॥ ౭౦ ॥

శూరాగ్రనామధేయో
ధీరా త్తస్మాదభూత్కులో త్తంసః ।
అభవచ్ఛమీతి నామ్నా
విభవాద్ధనదోపమస్సుత స్తస్మాత్ ॥ ౭౧ ॥

అలమకరో త్తదనుతతః
కలముడునాథస్యతత్ప్రతిచ్ఛత్రః ।
అయముదభూ త్తస్యతనో
ర్జయఇవమూర్తస్స్వయమ్భోజః ॥ ౭౨ ॥

తనయస్తయాస్యహృదీకో
వినయవతామగ్రగణ్యఆవిరభూత్ ।
అజనిష్టకోపితనుజో
విజయీతస్మాచ్చ దేవమీఢ ఇతి ॥ ౭౩ ॥

శూరఇతితస్యతనుజో
నీరనిధేశ్శశధరో యథాజజ్ఞే ।
సుషువేతస్యపురంధ్రీ
త్రిషు వేద్యంతంజగత్సువసుదేవం॥ ౭౪ ॥

ఆదావుదభూ త్తస్మా
త్సాదాశార్హస్యశౌస నాద్ధరణా ।
శాచనమురరిపుమాయా
నీచమతేర్వంచనాయకంసాదేః ॥ ౭౫ ॥

శ్రీకృష్ణరాజోదయే.

సాకిలకృష్ణభయాత్ప్రా
గ్వ్యాకులచిత్తంస్వమారణోద్యుక్తం ।
కంసమవధీర్యవాగ్భి
స్తంసంప్రాపస్వవాంఛితందేశమ్॥ ౨౬ ॥

తతఃకిల

జగదార్తిదాయికుంజర
మృగరాట్ప్రాక్క్షిప్తసంవిదసురౌఘాల్।
నిగమాన్తమృగ్యమూర్తి
ర్భగవానావిర్బభూవకృష్ణోస్మాల్॥ ౨౭ ॥
చిరాయచైద్యాద్యధమకంసముఖై
ర్దురాత్మభిర్దత్తమహావ్యథాయాః ।
భరాపనుత్త్యైకృపయా
ధరాయాముమురారిరేవావిరభూదవ్యయాత్మా ॥ ౨౮ ॥
ఉష్ణాంశురివరిపూణాం
కృష్ణాత్ప్రద్యుమ్ననామకోజజ్ఞే ।
అనిరుద్ధోస్యసుతోయ
ద్ధ్వనిరుద్వ్యగ్రరిపుమవజ్రనిర్ఘోషః ॥ ౨౯ ॥
ఉజ్జృంభదుదధికల్లో
వజ్రస్తస్మాదభూత్ప్రభూత్తంసః ।
ప్రతిబాహురితితతోభూ
ద్ధృతిబాహుశ్లాఘ్యోద్ధరాధరప్రఖ్యః ॥ ౩౦ ॥
ఉదభవదతస్సుబాహు
స్సదవనదీక్షాభృదన్యజనరూక్షః ।
తేనోగ్రసేననామా
దీనోద్ధరణైకదీక్షితోసావి ॥ ౩౧ ॥

శ్రుతసేనఇతిమహాత్మా
సుతస్తామభజత్తతోఽస్యరాజన్యైః।
కృతసజ్జనోపసదనో
వృతరద్విదుషామభీష్టమనిశంయః ॥ ౨౨ ॥
మాలాతదన్వయభువాంమహతీనృపాణాం
లీలావధూతరిపురత్రచకార రాజ్యం।
కాలాద్బహోరిహవలెయదువీరనామా
మూలాయితఃప్రకృతరాజకులస్యజజ్ఞే॥ ౨౩ ॥
భద్రసేనఇతితస్యసుతోఽభూ
చ్ఛద్రమాన్యనిజరాజ్యధురీణః।
తద్రమణ్యథసహస్రజిదాఖ్యం
రుద్రసచ్ఛవిమసోష్టజనేష్టమ్ ॥ ౨౪ ॥
బృహత్సేనసంజ్ఞోఽవహజ్జన్మతస్మా
న్మహత్సేనయాయోఽన్వహంమోదమానః ।
బృహద్భానునాసీజ్జహద్వంధ్యభావం
దహంస్తేజసారీనహంతోఽపిసర్వాన్ ॥ ౨౫ ॥
నృపరాడభవదముష్మా
దపరాజదితీహవిశ్రుతోజగతి ।
ప్రద్యోతనోఽథతస్మా
ద్విద్యోల్లాసైకహేతు రజనిష్ట ॥ ౨౬ ॥
జాతస్తతస్సుమిత్ర
శ్శ్రితద్యుతివంశకేతనీభూతః ।
అనుహృతప్రతినృపతీనాం
వసుమిత్రోనామససుతరాట్ తస్మాత్ ॥ ౨౭ ॥

ఖద్రాస్యాజనితస్మా
న్నిద్రాత్త్వందీర్ఘముపహరన్రిపుషు ।
యోరాజదేవనామ్నా
శూరాగ్రణ్యాసుపుత్రవానాసీత్ ॥ ౮౮ ॥
యదువీరనామధేయో
మృదువాగుదపాదిరాజదేవేన ।
సుదురాపోభయథాస్తా
విమషావంశేఽమునొత్తరాకాష్ఠా ॥ ౮౯ ॥
వింధ్యవనవాసవత్యాఽ
వంధ్యగిరాజాతుకృష్ణసోదర్యా ।
అవబోధిత స్తయైవం
సవచస్సోదర్యవంశరాగేణ ॥ ౯౦ ॥
గచ్ఛ మహాబల శైలం
మచ్ఛరణం దక్షిణాపథే కాపి ।
తత్సవిధేఽస్తి పురీసా
వత్సఋతంలప్స్యతేత్వయా శౌర్యాత్ ॥ ౯౧ ॥
తత్రకృతవసతిగచలే
పుత్రప్రీత్యావరప్రదానాద్యైః ।
పరిపాలయామిసతతం
హరిసోదర్యాహితత్కులీనాన్వః ॥ ౯౨ ॥
ఉత్తరతఃకిలతస్యా
శ్చిత్తహర స్తత్రయోజనత్రితయే ।
విలసతికశ్చన శైలః
కులధనభూతోఽస్తినోహరిర్యత్ర ॥ ౯౩ ॥

కాఞ్చనపురీంపురానః
ప్రాఞ్చఃపరికల్ప్యతచ్ఛిరోదేశే ।
అవసర్గకారణవశాత్
భవసంతరణంభజన్తఆదిగురుమ్ ॥ ౯౪ ॥
నతివశతస్తదనుజ్ఞాం
ప్రతిలభ్యత్వాంపురీంతుతాః ప్రాప్య ।
కృతిభిఃప్రతోషయార్యా
నితిహితమాదిశ్యసాతదాన్తరధాత్ ॥ ౯౫ ॥
తతః—యద్ద్వారకాయావసుదేవముఖ్యై
స్సద్వారమాగత్యపరిష్కృతం ప్రాక్ ।
తద్వాసయోగ్యంయదుశైలదుర్గం
విద్వానసావుత్తరతస్సమాగాత్ ॥ ౯౬ ॥
అథావనీభృత్సవిదగ్ధగోష్ఠ్యాం
కథాప్రసఙ్గాద్గిరమేవ మూచే ।
ప్రథావతీకాపునరత్రదేశే
రథాదిసంపద్భిదిరాపురీతి ॥ ౯౭ ॥

X—తతశ్చసభాసదస్సవినయమేవమూచుః ॥ పురాకిల గౌతమ గోత్రీయ భోజరాజకులీనశ్శ్మారదేవరాజనామాకశ్చన ధరణిపతిః కుతశ్చిత్కారణాన్మథురాయాస్సపరివారః కర్ణాటదేశ మిమమాగత్య దేవతాప్రసాదేనకమపినిధిముపలభ్య మైసూర్నగరాధిపత్యమధ్యరుక్షత్పర్యపాలయచ్చ ధర్మత స్తత్రత్యాః ప్రజానిజాఇవప్రజాః ॥ — ॥ తదన్వయఏవకశ్చిచ్చామరాజ నామాఽనన్యాదృశకన్యామాత్రసంతాన స్సంతానాంతరలిప్సయేవసురపురమలంచకార ॥—॥

సాకిల—కులాచలప్రతిభటకంతుకస్తనీ
కలావతాకలితకచాకచిద్యుతిః।

చలాచలశ్రీవణసతంసితాత్మదృ
గ్విలాసినీసుకృతతులాయతేన్నృణామ్ ॥ ౯౮ ॥
క్షమాపతౌ గతవతి తత్పదంచిరా
దమాత్యతామధిగతవానపేక్షతే।
తనూశుభోన్నృపజహిమారనాయకం
సమానినీముకుటమణిశ్చలప్ప్రకృతే ॥ ౯౯ ॥

ఇతి విజ్ఞాపితః ప్రాజ్ఞానతా మగ్రిణీ రసౌ తత్క్షణముత్క్షిప్య తత్రోనిక్షి
ప్త ఇవ తదుత్కంఠయాకృతకరతలాకర్షణ ఇవ తామేనకలితగళహస్తిక
ఇవ తత్స్వామిద్రోహకరణజనితకోపేన సహసా సముత్థాయ నారాయ
ణచరణకమలమరుణతరసౌగంధికశిరస్స్రజాధివాస్యయాస్యసియదిభగ
వాన్ దాస్యతి తే విజయం ప్రజయత్న తతఇత్యారాధకముఖేన సమధిగతాను
జ్ఞా మహాబల శిఖరివాసినీ మిహానమ్యస్వప్నోపదేశేన తన్నిదేశేనచా
ధిగతేతి కర్తవ్యశ్శాకస్సదివాఘమమధిరాడ్విజిత్యతః నిత్యతయాతత్రై
వ రాజ్యకరణనియుక్తో భగవతా పదేపదే సదేవదేవస్య యదుకులదే
వస్య తస్య చరణకమలదర్శనసుఖమనుభవన్ భువనాధిపత్యలక్ష్మ్యాస్స
పత్నీచకారచక్రోరాజీమిమాం రమాపతేర్నిదేశాదిలీయమియతీగమని
శాపురావిదనబోధిలైతత్పరాధిగమే॥—॥ సచైషంశాలివాహనశకే
ద్వావింశత్యధికత్రిశతోత్తరసహస్రతమేప్రమాథివత్సరే వైశాఖశుద్ధ
పంచమ్యాం సోమవాసరే మహాంతైః కృపయా రాజ్యశ్రియా తయాహ్య
యాద్గృహమేధితాం ॥ — ॥

అవాప్యతత్త్రిదశనివాసనత్పురం
నవాంచతాంసుదృశ ఇవాధిదేవతాం।
సవాసవప్రతిమ ఉవాహమేదినీ
డివాకరద్యుతిరనివారితప్రతైః ॥౧౦౦॥

ఇతి శ్రీవత్సకులతిలక శ్రీరాజగోపాలచక్రవర్తి తనూజేన
శ్రీసీతాంబాగర్భసంభూతేన శ్రీనిగమాన్తచక్రవర్తిసహోదరేణ
తత్కటాక్షసంపాదిత సాహిత్యసంపదా శ్రీకాంచీనగరమండనాయిత
శ్రీకృష్ణతాతయార్య తత్కుమారచరణకమల సేవాసమధిగత
ధర్మమీమాంసా కణచరణోక్త్యాదిశాస్త్ర ప్రావీణ్యేన
శ్రీమచ్చక్రవర్తి రాఘవార్య గురుధురంధరపదపంకజ
పరిచర్యాప్రసాదిత వేదాంతవిద్యాయుగళహృద్యాంతరంగేణ
మైసూర్ శ్రీమన్మహారాజసరస్వతీప్రాసాదపాఠశాలాయాం
మధ్వరమీమాంసాధ్యాపకేన కెలాండపట్టిచక్రవర్తి
గీతాచార్యేణ విరచితే శ్రీకృష్ణరాజోదయాభిఖ్యా
చమూప్రబన్ధే రాజ్యరాజధాన్యాదిప్రవృత్తి
ర్నామ ప్రథమలహరీయమ్.

యతః- ధుంధానః పరితో భుజంగశయనే సంధాయ చేతో ముక
గ్రంథారంభదినే హి మంగళగవీ బంధాయ బద్ధాదరః ।
ఇన్ధానే సుగుణైకదేశహృదయం స్వాంధా వయర్ణస్వప్నచి
త్సింధా వాపతితో ఽలభే సురగవీసన్ధానసముత్తారికాం ॥౧౧॥

॥ తథాహి ॥

శ్వేతా మౌక్తికశుక్తివిక్రియాయపురుషానీతాం సపత్నార్జనీం
స్ఫీతాం శాన్తిపయస్విలామయుఘటనైతాం యువత్యాదుహా ।
ఖ్యాతా వత్సతరీ తదీయసవిధోపేతా వమ్భ్రస్వన
ప్రీతా దుగ్ధనిభీనవేత్యమనసా సాతాం డమచాతనోత్ ॥ ౧౨ ॥
స్రోతాం సిక్త్వా రథప్రదుహ్యపయసామేతాం భిరాపూరితం
శీతాం శపత్రిమల్లమన్యకలశం వ్యాతా నిషంద్యకప్రఘ ।
గీతాం తాభిరియం హి కామధుగితి క్రేతా హాముత్కంధత
త్రాతా రంతమపృచ్ఛమంగకతి భిద్యాతా సిదూపైరితి ॥౧౩॥

ఇయం ప్రస్తైస్త్రైయం ప్రదిశతిపయోదాద్వాదశభిరి
త్యయం నిష్కృష్టాంశః ప్రతిసమయమాలక్షిజగతా ।
స్వయం చత్వారింశత్ షడపియదిరూపాణ్యణిమమగోః
క్రియం కర్తాసిత్వంనయదివశుమన్యోఢ్యలభతే ॥ ౧౦౪ ॥
గోప స్యోక్తిమిమాంనిశమ్యతమిమంప్రోప య్యమాల్యంతతో
గోప ర్వ్యాప్తమమూంతదభ్యుపగమాన్మైప ర్యగృష్ణాంతదా ।
శ్రీప ద్మాక్షమవశ్యముల్లసిత సల్లాపం ద్విరాగామహం
భూప శ్శ్యేయ మితీతిమద్గురుమపిస్వాపాంతరేవాసమమ్ ॥ ౧౦౫ ॥
తస్మా ద్రింగవతే గురోరపిమమప్రత్యక్షమేవంవిధా
రస్మా భిస్తుసరస్వతీసుచరితైః కీర్తాప్రసన్నాభవత్ ।
విస్మా య్యాఖిలసత్కవీన్మమవచోదుగ్ధందుహానాసదా
విస్మా ర్యానకదాపిమత్సరయుతైరన్యైరపిస్యాదియం ॥౧౦౬॥
ఖ్యాతాఽసేతుహిమాచలంజగతియత్తాతా డిభిర్యాఖిల
జ్ఞాతా ఖ్యైర్బుధచక్రవర్తిభిరభూత్కృతాం డపట్టీపురీ ।
జాతా త్రత్రతతస్సువాక్సురభిరద్వైతా దృశీనిర్గతా
గీతా చార్యసమజ్ఞయాపరిగతాత్సూపతా త్రిసన్నందనాత్ ॥౧౦౭॥

అహ ముక్తకామదుహమేవసంచితాం
మహ నీయదుగ్ధలహరీమదామిమామ్ ।
మహ సేతమైవసహజాతయాశ్రియా
గృహ మేధినేతదిహసేవ్యతాంబుధైః ॥ ౧౦౮ ॥

అథ ద్వితీయలహరీ ప్రారభ్యతే.

మురారిహృత్ప్రసదనహేతవేతతః
పురా యదుక్షితిభృతిసర్వదిక్ష్వపి ।
ధరాపతిర్వ్యతనుతదుర్గగోపురా
ద్యరాతిదుర్హృదయసుదారుణాన్యసౌ ॥ ౧ ॥
మహాన్యదుక్షితిభృదహార్యమస్తకే
గుహాదిభిర్విబుధవిహారవత్పురమ్ ।
ఇహాతనోద్వివిధగృహాదిశోభితం
విహాయసేకలితసహాసికం దివా ॥ ౨ ॥
తతః పరం శ్వశురసగోత్రమాత్మనః
కుతశ్చన క్షితిపతిరేషకారణాత్ ।
హతం వ్యధాత్స్వపదిసకాన్తభూపతిం
కృతశ్చ తత్ప్రతినిధిరాత్మనోఽనుజః ॥ ౩ ॥

౨ శ్రీజ్యాయశ్శిఖరిచామరాజకథాశ్రీ.

తదనుసదనుగ్రహేణ శాలివాహనశక ఏకత్రింశదుత్తరత్రిశతాధిక సహస్రతమే సర్వధారిసంవత్సరే మాఘశుద్ధషష్ఠ్యాం దిష్ట్యా ఋణమపయాపితవానసౌపితౄణామ్ ॥ ....

॥ ప ॥ మహాద్యుతిస్సకిలశిశోస్స్వహృజ్జనై
స్సహాగతోవ్యతనుతనామకర్మతత్ ।
ఇహాభిధాప్రతిపదమస్యశుభ్రవే
స్స్వగృహాపశాజ్జనగిరిచామరాడితి ॥ ౪ ॥

తదను యదువీరశ్శాలివాహనశకే షట్చత్వారింశదధికత్రిశతోత్తర సహస్రతమే శోభకృద్వత్సరే శ్రావణశుద్ధదశమ్యాం నిజతనుజే రాజ్య భారమాధాయతద్దినఏవరాత్రౌ స్వారాజ్యయాత్రామకరోత్ ॥

॥ ప ॥ సదుదారభావమృదువాఙ్ముఖైర్గుణై
స్సుదురాసదంహివిదుషాసుతంపరైః ।

Funding: IKS/Tattva Heritage. Digitization: eGangotri.

అభి షెవ్య తేనన్నృభిరప్సరోగణై
ష్షభి కేన శక్రస్సభికేష్వభూయత ॥ ౫ ॥

౩ —॥ శ్రీ ప్రాథమికతిమ్మరాజకథా ॥—

తతస్సచజ్యాయశ్శిఖరిచామరాజఇతి ప్రసిద్ధో రామఇవ రాజ్యమా రచయ్య షట్పంచాశదుత్తర త్రిశతాధికసహస్రతమే ప్రమాదీచ వర్ష ఆశ్వయుజబహుళ పఞ్చమ్యామఞ్చితవాన్ సుతవతాంసహ గణనసమ్భావనాం ॥—॥ తదన్వే కాశీత్యుత్తరత్రిశతాధికసహస్రతమే బహుధాన్యవత్సరే పౌషబహులత్రయోదశ్యాం సురనగరమాటీక తస్తదను తస్మిన్నేవ వత్సరె మాఖబహుళపఞ్చమ్యాం తత్సుత స్తిమ్మరాజస్సమభ్యషేచి ॥ ....

॥వ॥ తత్సు తస్తిమ్మరాజోపి
సత్సు తత్వం విచారయన్ ।
నిర్మమే జగతాంనిత్యం
శర్మమే ధాబృహస్పతిః ॥ ౬ ॥
అసా పఘూత్ఫణిపతి శైలవాసినః
ప్రసా దతఃకిలహరిదేయవిస్మృతెః ।
రసా పతిఃప్రబలరుజావపీడితః
వ్రసా ధితస్సమజనితస్య నామతః ॥ ౭ ॥

౮ —॥ శ్రీ జ్యాయశ్చామరాజరసకథా ॥—

తదను షడశీత్యుత్తరత్రిశతాధికసహస్రతమే స్వభానువత్సరె జ్యేష్ఠశుద్ధాష్టమ్యాంపిత్రానామధనుర్ణాభావమనుభూయైకోత్తర చతుశ్శతాధికసహస్రతమె విలంబినామనే వైశాఖబహుళతృతీయాయాం సన్వర్గసుఖమన్వభూత్ ॥—॥ అథ తస్యామేవశరది జ్యేష్ఠశుద్ధపఞ్చమ్యాం తత్తనుజో జ్యాయశ్చామరాజరసాఖ్యో వసుధాధిపత్యమవాప్య పఞ్చ పఞ్చోత్తరచతుశ్శతాధికసహస్రతమే పరీధావివత్సరఆశ్వయుజశుద్ధాష్ట

మ్యాంకంచనతనయం ప్రతిపద్యషట్త్రింశదుత్తరచతుశ్శతాధికసహస్రతమే శ్రీముఖవత్సరే చైత్రబహుళతృతీయాయాం నాకలోకమధ్యరుక్షత్

౫ —శ్రీద్వితీయశిఖరిచామరాజకథా—

తత్సుతశ్చ శిఖరిచామరాజాఖ్యస్తస్మిన్నేవ వత్సరే వైశాఖశుద్ధతృతీయాయాం ధర్మాసనమధిరూఢశ్చతుస్త్రింశదుత్తరచతుశ్శతాధికసహస్రతమే ప్రజోత్పత్తివర్షే భాద్రపదబహుళదశమ్యాం సుతజననోత్సవమనుబభూవ ॥ ....

వ ॥ తుఙ్గాద్భుజార్గళబలాద్రిపుపత్తనానా
మఙ్గారకల్పఇహనైకనృపాన్విజిత్య ।
శృఙ్గారహారఇతియోబిరుదాఙ్కితస్సన్
గఙ్గాయితాత్మయశసావుపువెజగన్తి ॥ ౮ ॥

వ ॥ తాము స్నతాంఘునవపాలఘురాంవహంత్సం
త్సాసము ద్రికోక్తనృపలక్షణలక్షితాంగః ।
చాముం డికానిలయపశ్చిమపార్శ్వతోఽద్రౌ
సోముం తటాకవరమాచకలన్మహాన్తమ్ ॥ ౯ ॥

తదనుసచిరంపరిపాల్యప్రజాఃపుత్రయోఃపర్యాయేణనిజభుజధృతభువనభారవహనమిషాద్విన్య పఞ్చసప్తత్యధికచతుశ్శతోత్తరసహస్రతమే పరిధావివత్సరే మాఘబహుళనవమ్యాం సభామధ్యసమచ్యుతస్రాతః

౬ —శ్రీద్వితీయతిమ్మరాజకథా—

తస్మిన్నేవ వత్సరే ఫాల్గునశుద్ధత్రయోదశ్యాం జ్యాయాన్ ద్వితీయ తిమ్మరాజనామా తత్సూనూ రాజ్యలక్ష్మీముదవహత్పితృనిదేశానుసారాత్ప్రథమమ్ ॥ — ॥ అథ కదాచిదసౌ శ్రీకంఠేశ్వరరథోత్సవయాత్రాయాం మిళితాన్ కాంచ్చన బిరుదం తెంబరగండ ఇతి బిరుదముద్ఘోష్య తత్రతత్రపర్యటతస్తద్బిరుదాడంబరాసహిష్ణుం వైఃసూర్నగరశ్రేష్ఠినం కంచిత్కారాగారేఽనీతవతో గర్వవతో నిర్జిత్య తద్బిరుద

మధిగత్య ధర్మతః ప్రజాస్సంరక్ష్య జగదేకవీర ఇతి సర్వైరపి సమ్భావ్య మానశ్చతుర్నవత్యధిక చతుశ్శతోత్తరసహస్రతమే ప్రజోత్పత్తివత్సరే పౌషబహుళద్వితీయాయామనిమిష పరిషదవతంసీబభూవ ॥—॥

౨ ⟵ బోళచామరాజకథా ⟶

తదను తస్మిన్నేవవర్షే మాఘశుద్ధపఞ్చమ్యామభిషిషిచుః ప్రజాః పితృనిదేశానుసారాత్తదనుజమేకచత్వారింశదధికచతుశ్శతాధికసహస్రతమేవర్షే బహుధాన్యనామని వైశాఖశుద్ధసప్తమ్యాం మధ్యమభువనమలంకృతవన్తం ద్విసప్తత్యుత్తరచతుశ్శతాధిక సహస్రతమే సౌమ్యవత్సరే ఫాల్గునబహుళదశమ్యాం శిఖరిచామరాజాభిధం పంచసప్తతితమే పరిధావివత్సరే రాజవడయాభిధంచ ద్వౌ సత్పుత్రావుపలబ్ధవన్తమేనం చామరాజం ॥—॥ సచరామరాజయ్య సేనాపతిం వేఙ్కటాద్రినాయకం యుధినిర్జిత్య తదీయం సుగుణగమ్భీర ఇతి బిరుదమపజహార ॥— తతః కదాచిదస్మిన్ చాముండికాదర్శనాయ మహాబలాచలమలఙ్కృతవతి

ప ॥ కదాచిదేతస్యశిరః ప్రదేశే
సుదారుణః ప్రాగశనిః పపాత ।
విదారితం నైవశిరస్థచర్మ
వృదా హి కైశ్యం పరమద్భుతం తత్ ॥ ౧౦ ॥

తతస్తదాదిబోళచామరాజ ఇతి ప్రసిద్ధిమవాప్తశ్చిరం మహీం పరిరక్ష్యైకోన పంచశతాధిక సహస్రతమే ధాతువత్సరే జ్యేష్ఠబహుళదశమ్యామమరనగరమలఞ్చకార ॥ ....

౩ ⟵ శ్రీతృతీయశిఖరిచామరాజకథా శ్రీ ⟶

తత్తనయశ్శిఖరిచామరాజాభిధస్తస్మిన్నేవ వత్సరఆషాఢబహుళద్వితీయాయాం భూమండలాధిపత్యమధిగతవాన్ ॥—॥ తతశ్చకంచనకాలం పరిరక్ష్య ధర్మతః ప్రజాస్సంజాతవైరాగ్యస్తపశ్చికీర్షుః పఞ్చసప్తత్యుత్తరచతుశ్శతాధికసహస్రతమే పరీధావివత్సరే జ్యేష్ఠశుద్ధ

సప్తమ్యాం భౌమవాసరే సముత్పన్నం నిజసహోదరం రాజవడయ నామానంమహోత్సాసమేకాధికపఞ్చశతోత్తర సహస్రతమే బహుధా న్యహాయనే వైశాఖపౌర్ణమాస్యాం శుక్రవాసరే సామ్రాజ్యభాజన మారచయ్యశైలకణాంబీతి ప్రసిద్ధాత్రికదంబీనామనికస్మింశ్చిద్గ్రామేవ శాన్తశీలః కాలమనైషీత్తపసాసపుత్రకళత్రః ॥ ....

౯ ——శ్రీరాజవడయకథా.శ్రీ——

ప ॥ ఆసా వఘోన ప్రదశాత్రదేశా

ప్రసా ధృశౌర్యాదనివారితాజ్ఞః ।

ససా గరాంతావనిమధ్యదేశే

రసాధిపోరఞ్జయతి స్మ సర్వాన్ ॥ ౧౧ ॥

తతః కదాచిదస్మిన్ శ్రీకంఠేశ్వరరథోత్సవదిదృక్షయాప్రస్థితేమధ్యే మార్గం కారగల్లీవీరాజయ్యనామాకశ్చిన్నిజసగోత్రస్సాన్వవసర్గం కించ నబిరుదముద్ఘోష్యాందోళికామధిరూఢోస్యసమ్ముఖీబభూవ ॥ తదాకిల

ప॥ స్వకీ యయాత్రా సమయే ప్రయాన్తం

స్వకీ ర్తనీయంబిరుదంప్రఘోష్య ।

వికీ ర్యబాణాన్ పరిభాన్యతంద్రా

క్సకీ టవర్జంహ్యవనజాదార్యః ॥ ౧౨ ॥

తత శ్చభూయోపికృత ప్రయత్నా

జిత స్తథైవాథమితం పచాసా ।

విత త్యవైరంహ్యదిత జ్జయాయ

సత త్వరేమార్గణశతం విచేశుం ॥ ౧౩ ॥

మిషం ప్రకల్ప్య వ్యద్య విషంప్రదాప్య

ద్విషం నిహన్యాంహిమిష స్తమేవ ।

ఇతిప్రతి ష్ఠాప్యమతింసనీచః

ప్రతి క్షమాభృద్వసతింయయౌద్రాక్ ॥ ౧౪ ॥

శ్రీః

శ్రీకృష్ణరాజోదయే.

సుదారుణక్ష్వేళయుతం హి తీర్థం
తదాశు దేయం రిపవే మమేతి ।
ముదా రిపుర్యః సహిరణ్యరాశి
సదార్థిలక్ష్మీ రమణార్చకాయ ॥౧౫॥
ద్విజాధమోఽప్యేష తథైవ తీర్థం
ప్రజాధినేతుశ్ఛళకే ప్రదాయ ।
సజాతకంపోఽజని తద్బుభుత్సు
స్స్వజాగరూకో నృపతిర్బభాషే ॥ ౧౬ ॥
కోవాపరాధస్తవ కింవ హేతు
స్సేవాదిమం బ్రూహి హ్యభయం దదామి ।
చేవాగ్రతశ్చేదనృతం బ్రవీషి
నైవాగసా తేన సమోఽస్తి కశ్చిత్ ॥౧౭॥
ఇదం మహీపత్యుదితం నిశమ్య
సదంభమేతం ప్రకటీచకార ।
విదన్నపి ప్రాశ్యతు తన్నృపాలో
వదన్స దేవామృతమాపదేస్యాత్ ॥ ౧౮ ॥
సహోనుషక్తం పిబతి ప్రభాతదా
విహో యతీర్థం విషమాస్త్రహస్తగం ।
మహోనుభావస్య తు భక్తివైభవా
దిహోద్భుతం తద్ద్విజనైరదృశ్యత ॥౧౯॥
నరపతిరథ దేవం తం ప్రశస్యాత్మగుప్త్యై
గరళదమపి సద్యః కర్ణనాసావహీనమ్ ।
పరమహహ విధాయోత్సార్య దేశాద్ద్విజం తు
వ్యరచయదథ భృత్యాన్యత్ర దేవార్చనార్హామ్ ॥౨౦॥

సచ శ్రీనివాసభట్టనామా దేవలకః కన్నంబాడిగ్రామే శ్రీగో

పాలకృష్ణస్వామి దేవాలయే దేవదేవపరిచర్యయా నిజమాయువత్యవా
నాయత్ప్రకర్షి దేశానుసారాత్ ॥—॥ తతశ్చ ॥ కారగళ్ళీదుర్గం ప్ర
భునసా ప్రభంజయం స్తత్రత్యంనిఖలమపి సంచితమపహృత్యచాముండి
కాయైసమర్పయామాస ॥—॥ అపరంచైత న్మహదద్భుతంతదీయచరితం॥
తథాహి॥ ప॥ చిరా యకశ్చిత్కిల శేషశైలె
మురారిమారాధితవాం దృగర్ధమ్ ।
వరా సవాప్తైస్సరథోత్సవేప్రా
గ్ధరాతలెప్రాయమథాతతాన ॥ ౧ ॥
ఫణి గిరిపతిర స్మై దృష్టిమేకాందదౌత
స్తుణి నయికనచార్థీ పీక్ష్య తృప్త్యాసమాన్యః ।
ప్రణి పతనమకార్షీత్తావ్యయమప్యన్యదృష్ట్యై
ఫణి తిమథసత స్మై స్స్వప్న ఏవంజగాద ॥ ౨ ॥
హృది కలయసియద్యత్సర్వమేత న్మయాభో
విది తమభవదేతత్సిద్ధ్యుపాయంశ్శృణుత్వమ్।
యది భవదభయో క్తిం సత్సకర్ణాటభర్తా
ప్రది శతిసకదాచిత్సాన్యపాస్యాదప్రజాతి ॥ ౩ ॥
ఏవం వేంటశైలమ స్తకమణేర్దేవస్య సోప్యాజ్ఞయా
యాన ద్వృత్తమథాబ్ధవీనుపగతో భూవల్లభస్యాంతికమ్ ।
థానం తస్యవిదన్ని సానకథయచ్ఛ్వా నవం దనార్థంహరే
ర్యాన స్తత్ప్రఫలేదభిమేనకృపయాభావ త్కలిప్సాలతా ॥ ౪ ॥
ఇతీ దమాకర్ణ్య వచో మృతంవిభో
రతీ వసంతుష్యనిదేశత స్తతః ।
కృతీ సలక్ష్మీరమణాలయంగతః
ప్రతీ క్షతే స్మక్షితిపంప రేద్యవి ॥ ౫ ॥
ఉపా గతంసుకృతవిపాకితస్స్వయం
కృపా కరం తమథనుపా సనంపరేః॥

శ్రీకృష్ణరాజోదయే.

క్షపాం తరేషనసేనపా ర్థివస్మ్సర
స్సపా లయత్పుత్రమదమపా రమర్థిపల్ ॥ ౨౬ ॥
హ రె స్స్వదృగ్భాభ్యమఖలంప్రతీకం
చిరెణదృష్ట్వాపవిమదంప్రజేతి ।
పరె ద్యవివోప్రక్త్రవతిప్రజేశె
పురె వనెశాంతరమావిరాసీల్ ॥ ౨౭ ॥
అనం తరంసోపిన్నృపావసీభృ
త్యసం తమానమ్యతదేతమూచే ।
ఘనం తదాశ్చర్యమదీక్ష్యసర్వె
సనం దు రేతస్యగుణాన్వ్యచింత్య ॥ ౨౮ ॥

౫ ॥ అథ జాతుచిన్మధురాయా వేఙ్కటపతినా మాకశ్చిచ్ఛ్రీర
ఙ్గపత్తనం సిమాథయిషురనీకపరివృతస్సనీడమాజగామ ॥—॥ ఇమాం
చవార్తామాకర్ణ్య శార్త్రాంతఘటవదతిఘూర్ణాయితసైనికమూర్త్రాహం
కృతిసమంచతమంజసా యుద్ధభేరీఘ్నానిం శ్రీరంగపత్తనాధిపతిశ్శ్రీరం
గరాయనామా శూరం తం రాజవడయం వారంవారమానమ్య సా
రంకంచిదుపహారం వ్యధాన్నిజహీరాదికంచాపాబలసాహాయ్యాలిప్సుః॥
సచ కెసదిశ్యాకారణెన తదసంగీకృత్య తముపకృతయేనానుమేనే ॥—
అథ శ్రీరంగరాయస్తమేవ రాజవడయం ప్రథమతో జిగీషుర్యుద్ధా
య బద్ధాదరస్తమాగమ్య సమాహ్వస్త ॥— సచాతిశూరోవిచార్య
తద్దురహంతాం లీలయావిజిత్య .కాలయామాసయథాగతంతమ్ ॥—॥
తతఃకతిపయేషుదినసేషు గతేష్వన్యేషు కెషుచిన్మహీపతిషు మిళి
త్వా శ్రీరంగపత్తసమాచికంసవస్సమధ్యాగమన్ ॥—తదా సరాజ
సింహస్స్వపార్శ్వశుద్ధిమభిలషన్నృపానిమానసపారభుజబలాత్పలాయి
తానకార్షీత్స్వయమప్రార్థితఏవ శ్రీరంగరాయేణ ॥ —తదను
కదాచిచ్ఛ్రీరంగరాయానుబంధినో వేఙ్కటపతిరాయస్య సేనాప

తౌ శ్రీరంగపత్తనం ప్రత్యాగమనావసరే మధ్యేమార్గమభిభావ్య కేనచిన్మహీపతినా తదాడంబరాసహిష్ణునా జీవగ్రాహం గృహీత్వా కారాలయం ప్రాపితేసతి భూపతేరస్య తేజోతిశయం నిష్కారణకృత నైజోపకృతించ ప్రాక్తనీం విచింత్య శ్రీరంగరాయో రాజవడయ ముపగమ్య శరణవరణమకరోన్నిజబంధువిమోచనాయ ॥ —తతస్సోపి తద్విద్వేషం విజిత్య లీలయా బందీగృహాత్తం దీనచేతసం తదనుబంధినం సంధుక్షితనిజయశః ప్రకాశావభాసితదశదిశావకాశో వ్యమోచయత్ ॥

ప ॥ శ్రీరంగరాయస్తు తతశ్చికిత్సా
దూరం త్రికోపాంతతలప్రవృద్ధమ్ ।
ఘోరం నిరీక్ష్యాత్మగడుప్రరోహం
సారం స్వకర్తవ్యమచింతయద్ద్రాక్ ॥ ౨౯ ॥
దేహో వినాశోన్ముఖఏషజాతో
మోహో మమానోఽపిహృదావృణోతి ।
బాహోః క్వనారాజ్యమిదంనిధేయం
స్నేహాత్ప్రపన్నస్సచశేషశాయీ ॥ ౩౦ ॥
ఖలస్యచేద్ధస్త్రబిలప్రయుక్తం
ఫలక్షతిస్స్యాచ్చకిలప్రమాదః ।
సలక్షయేద్రంగతలద్విజిహ్వా
సలబ్ధనిద్రంఖలదైవతంనః ॥ ౩౧ ॥
అయంచమైసూర్నగరాధిరాజ
స్స్వయంపురాపత్సుమహోపకారీ ।
వయం కృతజ్ఞత్వగుణేనతస్మి
న్నియంత్రితాస్తేనహిసాధ్వితీదమ్ ॥ ౩౨ ॥
అథవా ॥ మయా కృతఘ్నేనధియాస్పృహాస్తాం
ప్రియాపికంచేత్ప్రణయాస్స్వరాష్ట్రమ్ ।

జయా యనిర్యంత్సవియాతమాళిః
ప్రియా సఖానోర్యఘుజయార్ద్రమాన్యః ॥ ౩౩ ॥
రీత్యా నయానోథవిచార్యసమ్య
క్ప్రీత్యా పికీర్తింమహతీంజఘృతుః ।
నీత్యా తమాహూయతురాజమౌళిం
ప్రీత్యా సమారాధ్యదదౌస్వరాష్ట్రమ్ ॥ ౩౪ ॥
సపార్థివాయప్రమదాత్ప్రదాస్య
స్మృపాసనంస్వంప్రథమంతదీయమ్ ।
అపారమావేదయితుంమహత్త్వ
ముపా దదేవాచమిమాంక్రమేణ ॥ ౩౫ ॥

గ॥ పురాకిలకలియుగాదిమభాగే యుధిష్ఠిరశక ఆప్రమాథిహాయనా దాప్రమాదీచ సహార్ధర్మరాజపౌత్రం పరీక్షిన్మహారాజమారభ్య ప్రమాదీక పర్యంతైరేకవింశతిభిర్నృపైః పంచదశోత్తరశతాధికసహస్రంవత్సరా సధ్యాసితమేతదాసీత్సింహాసనవరం ॥ —తతఆనందవర్షమారభ్య ప్రభవపర్యంతాంశ్చతుర్నవత్యధికచతుశ్శతానివత్సరాన్ మగధదేశాధిపైస్సుమాలిప్రభృతికదంబరాజావధికైర్నృపతిభిస్త్రింశతాధ్యాసితం ॥ తతశ్చ విభవవత్సరమారభ్య సర్వజిదంతాన్వత్సరానశీతిం మయూరవర్మప్రభృతిలోకాదిత్యకదంబరాజపర్యంతైః పార్థివైశ్చతుర్భిరన్వభావి ॥ అథసర్వధారిప్రభృతివిరోధిపర్యంతాన్ ద్విచత్వారింశదుత్తరద్విశతపరిమితానబ్దాన్ జయంతకదంబరాజప్రభృతిభిస్తదన్వయజైరేకవింశతిభిః ప్రభుభిః పరిష్కృతమాసీత్ ॥ —అథవావికృతిసమాద్వాక్రోధనాత్ షట్పంచాశదధికచతుశ్శతానిహాయనానాన్వృషలరాజప్రముఖైర్వర్ధితావధికైః పృథ్వీపతిభిస్త్రింశతానుబభూవ ॥— తతోఽక్షయమారభ్య సిద్ధార్థివత్సరావధికానబ్దాన్ చతుర్నవత్యధికపంచశతాని కదంబప్రభృతిభిస్తద్వంశ్యైరేకవింశతిభిర్నృపైరపాలి ॥ —తదనంతరా

ద్రిసంవత్సరమారభ్య దుందుభిపర్యంతాన్ వత్సరాన్ త్రిషష్టిం వీరసేన
రాజపుత్ర్యాం గోవిందభగవతః పత్న్యాం సముత్పన్నేన విక్రమరా
జేన సమాటీకృతమేతత్ ॥ —ఆహత్యైవం యుధిష్ఠిరశకే చతుశ్చ
త్వారింశదధికత్రిసహస్రపరిమితాన్ వత్సరానన్వభావి ॥—తతశ్చ వి
క్రమశకే రుధిరోద్గారివత్సరమారభ్య శోభకృదంతానేకచత్వారింశత
మబ్దాన్ మాలవదేశాధిపతినా విక్రమరాజేనాలఙ్కారి ॥ — తతః
క్రోధిశరదమారభ్య శ్రీముఖశరదం యావదేకోనత్రింశతం వర్షాణి తన్మం
త్రిణా భట్టినాపర్యస్కారి ॥—తదను భావవర్షప్రభృతీశ్వరశరత్పర్య
న్తాంశ్చతుష్షష్టిం వత్సరానవంతిదేశాధిపతినా శ్రీభోజరాజేన మండి
తమభవత్ ॥ —ఆహత్యైవం విక్రమశకే పంచత్రింశదధికశతం వత్స
రానధ్యాసితమేతత్ ॥ —తతశ్శాలివాహనశకే బహుధాన్యప్రభృతి
సర్వజిత్పర్యంతాంత్సప్తత్యధికషట్ఛతాని సంవత్సరాన్ శాలివాహన
ప్రభృతిభిరాభీరకులీనపూనరాజావధికైస్తదన్వయభవైరన్వభావి ॥—
తతస్సర్వధారిశరదమారభ్య క్రోధనశరదం యావత్ హళెబీడునవబల్లా
ళైరష్టనవతివర్షాణ్యలంకృతమిదమాసీత్ ॥ —తతశ్చాక్షయవర్షమా
రభ్య సిద్ధార్థివత్సరావధికాన్ చతుఃపంచాశత్సంవత్సరానానెగుం
దీప్రభృతికాన్ జనపదానాక్రాంతవద్భిః ఢిల్లీనగరాధీశ్వరపక్షీయైర్య
వనైరశక్యారోహణతయా కేవలం పర్యపాలితదేతత్ప్రజాదిభిః ॥—
తదను రౌద్రిప్రభృతి రౌద్రిపర్యంతాన్వత్సరాన్స్బదశ సురితాళప్ర
ముఖఖండదేశాధిపతిభిః ప్రబలీభూయ కతిపయైరాక్రాంతేఽస్మింత్సింహా
సనే త్రిలింగదేశాధిపతిరేకశిలానగరాధిష్ఠితః ప్రతాపరుద్రరాజస్తాం
స్తంరసావిజిత్యైతత్సింహాసనమధిరూఢవానేకవింశత్యుత్తరచతుశ్శతా
నివర్షాణి ॥ —తతో దుర్మతిమారభ్య శ్రీముఖవత్సరం యావత్ కంప
లరాజేన త్రయోదశవర్షాణ్యధ్యష్ఠాయీదం ॥ —తతస్తేనైవ రాజకా
ర్యవశాత్సుగూఢతయా పృథివ్యంతస్సింహాసనస్థాపనాద్వర్షద్వయం

మయాపి ॥ —— తతశ్శాలివాహనశకీయ సప్తపంచాశదుత్తరద్విశతా
ధిక సహస్రతమె భావసంవత్సరె కార్తికమాసేశుక్లపక్షే భానువా
సరె గగనమధ్యమధ్యారూఢే భగవతిభాస్కరేతపస్యతే మాధవాచా
ర్యనామ్నె కస్మైచిన్మహాపురుషాయ కమలాలయాప్రసేదుషీలోచన
గోచరతామవగాహ్య వచనమేవమవాదీత్ ॥ ... ...

ప ॥ విద్యా వృత్తతపోభిరంగనితరామద్యా హమారాధితా
యద్యావత్త్వదభీష్టమేతదఖిలంవిద్యాం పరంత్వద్భుతాః ।
హృద్యా స్తావకభోగమాత్రవిధురాస్త్వద్యా చితాస్సంపదో
నద్యా దేరివతాఃపరోపకృతయెదద్యాం భవేభావిని ॥ ౩౬ ॥

ఇతిభువనజనన్యావాచమాకర్ణ్యతుష్టో
మతి విలసితశాలీశాస్త్రదృష్ట్యానిరూప్య ।
యతి సముచితవేషంప్రాప్యజన్మాంతరంత
త్ప్రతి హతిరహితాంతాంసంపదంప్రాపసద్యః ॥౩౭॥

సన్యా సమంతోద్గిరణాపయోధి
కన్యా గిరాఽకోశమభూత్సమంతాత్ ।
అన్యా దృశీహంతసువర్ణవృష్టి
ర్ధన్యా స్తథాసర్వగృహిణఃకృతార్థాః ॥ ౩౮ ॥

తదా వ్యవస్థామకరోత్సచైనా
ముదా రభావేనగిరాచలక్ష్మ్యాః ।
ముదా గృహాంతఃపతితంగృహిభ్యో
దదా మిచాన్యద్వసురాజ్ఞఏవ ॥ ౩౯ ॥

ఏవ ముదీర్యచకారవిచారం
కొవ నిపాలపదాశ్రయణార్హః ।
కెవ లశౌర్యనిధింకమిహాప్త్వా
భూవ లయంనిఖిలంసుఖితంస్యాత్ ॥ ౪౦ ॥

వా ॥ ఇత్థం విచారయతి తస్మిన్ విస్మయాసహం కమప్యుదంతమి
మం తంన్యవేదయన్ జనాః పురాతనాః ॥—పురాకిల ప్రతాపరుద్ర
భూపతేర్భాండాగారాధికృతయోః క్రమేణ తత్పదాత్ప్రచ్యావ్య
దారిద్ర్యకాష్ఠామాపన్నయోర్హక్క-బుక్క-నామ్నోస్సహోదరయోర్హ
క్క-నామాకదాచిద్భువంపరిక్రమ్య మార్గాయాసేన క్వచిద్వనస్పతి
మూలే నిపద్రా ॥ —తదాచ కశ్చిదురగస్సమాగత్య తస్యోపరిప
తితాంస్సవిత్రుకిరణాన్నిజఫణామండలేననివారయన్నుపాస్తతమితి॥—
తతస్తదాకర్ణ్య హృష్టమనా మాధవాచార్యో విద్యారణ్యాపరనామ
ధేయస్సఏవాధిపత్యమర్హతీతి హృదినిశ్చిత్య క్షణంనిధ్యాయ సాద్రే-
న చక్షుషా తస్యైవవనస్పతేరధస్తాత్ఖనిత్వాంతస్థాపితమేతత్సింహాస
నవరముద్ధృత్య తమేనహక్క-నాయకంసమాహూయ చంద్రసంస్కృత
యా తస్యైవ్యైతత్సింహాసనాధిరోహణయోగ్యతామనుచింత్య శాలివా
హనశకఏకోనషష్ట్యుత్తరద్విశతాధికసహస్రతమే ధాతుసంవత్సరే వైశాఖ
శుద్ధసప్తమ్యాం గురువాసరే మఘానక్షత్రేఽభిజిన్ముహూర్తే సింహల
గ్నే హక్క-స్య హరిహరరాయఇతి నామధేయాంతరంవిరచయ్యానే
గుందీతిప్రసిద్ధే విద్యానగరే పట్టాభిషేకమారచయ్య తమేతత్సింహా
సనమధ్యరోపయత్ ॥ — తదనుజస్య బుక్క-రాయఇతి సంజ్ఞాంత
రంవిరచయ్య యానరాజ్యమస్మై ప్రాదాత్సవిద్యారణ్యనామాయతీ
శ్వరః ॥ —తదను ధాతువత్సరప్రభృత్యేకోనత్రింశదుత్తరద్విశతె వ
ర్షాణి హక్క-రాయప్రభృతిభిః కాంచీమండలమండనాయిత లక్ష్మీకు
మారతాతయార్యచరణకమలసమాశ్రితనరపతికృష్ణరాయపర్యంతైర్నృ
పైరలంకృతమిదమాసీత్ ॥ —తతో నరపతికృష్ణరాయస్స్వస్య పుం
త్రసవాధావాజ్ఞామాతరం రామరాయమభిషిచ్య తారణవర్షే జ్యే
ష్ఠశుద్ధపంచమ్యాం భానువాసరే కాలధర్మమర్హ్యజితామధ్యరుక్షత్ ॥
తతస్స రామరాయస్తదనుజస్సిమ్మరాయశ్చ క్రమాచ్చతుర్దశ వర్షా-

ణ్యధ్యాసితసూతా వేతత్సింహాసనవరమ్॥—తత స్తిరుమలరాయస్స్వాప్యేవ సాసకాలె చతురశ్చతురః పుత్రాంత్సమాహూయ తేషు జ్యేష్ఠాయ రంగ రాయనామ్నే శ్రీరంగపట్టనం విద్యానగరే ప్రతిష్ఠాపితమేతత్సింహాస నవరంచ ప్రాయచ్ఛత్ ॥—ద్వితీయాయతు రఘునాథరాయాయ పె నకొండాతిప్రసిద్ధబృహద్గిరిరాష్ట్రం తృతీయాయ రామరాయాయ రా యవెలూర్ రాష్ట్రం తురీయాయ వేఙ్కటపతిరాయాయ చంద్రగిరి దుర్గరాష్ట్రంచ విభజ్య ప్రాదాత్ ॥—తతో వికారిప్రభృతీన్ శా లివాహనశకీయ ద్వాత్రింశదుత్తరపంచశతాధికసహస్రతమ సౌమ్యవ త్సరపర్యన్తాన్ వత్సరాన్ ప్రాక్తన శ్రీరంగరాయప్రభృతిభిరస్మద న్వైరధ్యాసితమాసీదేతత్సింహాసనరత్నం ॥—ఆహత్యైవం శాలివాహ నశకీయద్వాత్రింశదధికపఞ్చశతోత్తరసహస్రం వర్షాణి నిరుక్తరీత్యా యుధిష్ఠిరశకీయ ప్రమాథివత్సరమారభ్య శాలివాహనశకీయ సౌమ్యసం వత్సరమిమం యావత్పరీక్షిత్ప్రభృతిభిరస్మదన్త్వైరాహత్యైకాదశోత్త రసప్తశతాధికచతుస్సహస్రపరిమితాని వర్షాణి సావధానమేషపర్య పాలి సింహాసనమణిః ॥ ... ...

ప॥ పరీక్షిదాద్యైః పృథివీమహేన్ద్రైః
పరీక్షితోత్కర్షమనేకధా ప్రాక్ ।
దురీక్షమన్యైర్ధృతదేవతాంశం
నిరీక్షతే త్వాం నవరత్నపీఠమ్ ॥ ౪౧ ॥

X ॥ ఇత్యుదీర్య తన్మహిమానమతిమానం తస్మై తత్సింహాసనవరం ప్రదాయ ద్వాత్రింశదుత్తరపఞ్చశతాధికసహస్రతమే శాలివాహనశ కీయసౌమ్యవత్సరే మాఘబహుళదశమ్యాం రాజపదయోం తమభ్యషేచ యచ్ఛ్రీరంగపట్టనే శ్రీరంగరాయనామా తదధిపతిరధ్యరోపయచ్చ తదేతత్సింహాసనవరం ॥

ప॥ ఇత్థం నృపాసనసమాగమవృత్తముక్త్వా
రిక్థం సమస్తమపి తస్య వశేసమర్ప్య ।

స్వస్థ స్తతస్సహృదయైస్సహ వేదనాభి
ర్దుష్టం శరీరమపహాతు మథాన్యతోగాత్ ॥ ౪౨ ॥
స్వకీయమస్యర్ద్ధ్రవిణం మహద్వ్రజే
వికీర్య భూలింగిపురే కృతస్థితిః ।
సకీర్తినారాయణపాదపంజరే
శుకీ బభూవాఘదినైస్సుకైస్సన ॥ ౪౩ ॥

గ॥ తదను రాజపదమ శ్రీరంగరాయమరణవార్తాం కార్తాన్త మహిషఘంటాకర్ణనిభాముపశ్రుత్య పరంపరితప్య క్రమేణ వివేకేన సమాహితవాన్ స్వమానసమ్ ॥

ప॥ సురోత్తమద్యుతిరథ తత్సహోమఘూ
ధరోపమం రుచిరన్నృపాసనంశ్రితః ।
పురో స్వహం ప్రకృతిహితప్రవర్తనా
త్పురోగతాం న్యపనయదీశనాశజామ్ ॥ ౪౪ ॥

ఇతి శ్రీవత్సకులతిలక శ్రీరాజగోపాలచక్రవర్తి తనూజేన
శ్రీసీతాంబాగర్భసంభూతేన శ్రీనిగమాన్తచక్రవర్తిసహోదరేణ
తత్కటాక్షసంపాదిత సాహిత్యసంపదా శ్రీకాంచీనగరమండనాయిత
శ్రీకృష్ణతాతయార్య తత్కుమారచరణకమల సేవాసమధిగత
ధర్మమీమాంసా కణచరణోక్త్యాదిశాస్త్రప్రావీణ్యేన
శ్రీమచ్చక్రవర్తి రాఘవార్య గురుధురంధరపదపంకజ
పరిచర్యాప్రసాదితవేదాంతవిద్యాయుగళహృద్యాంతరంగేణ
మైసూర్ శ్రీమన్మహారాజసరస్వతీప్రాసాదపాఠశాలాయాం
మధ్వరమీమాంసాధ్యాపకేన కేతాండపట్టీచక్రవర్తి
గీతాచార్యేణ విరచితే శ్రీకృష్ణరాజోదయాభిఖ్యా
చమ్పూప్రబన్ధే సింహాసనశ్రీరంగపత్తనాధిప్రాప్తిర్నామ
ద్వితీయలహరీయమ్.

Funding: IKS/Tattva Heritage. Digitization: eGangotri.

అథతృతీయలహరీ ప్రారభ్యతే.

ప॥ ప్రథా సభప్రకృతిభక్తైరుపాసితే
సభాం తరేస్స్వయముపగమ్య దేవలైః ।
విభా నరీరమణసహోదరీగృహే
దభా శివా గుదితతరేత్థమేకదా ॥ ౧ ॥
అభూ త్పురా నృపనరరంగరాయస
ద్విభూ త్తమప్రియతమయార్పితం శ్రియై ।
విభూ షణం నిజమఖిలం హృతం పున
స్స్వభూ తయేఽర్ప్యకిలదాతుమద్యసా ॥ ౨ ॥

గ॥ ఇత్యర్చకానబోధత న్వృత్తన్వృత్తాంతేన రాజ్ఞా యథాపురమాభరణాని శ్రీరంగనాయక్యై సమర్పణీయానీతః పరం త్వదనుపయుక్తతయా త్రిచాముత్రచ దంపత్యోరేతయోః పరతరశ్రేయఃప్రదతయా చ శ్రీరంగనాథమందిర ఏవ తానిస్థాపనీయానిచేతి బహుశో బోధితాపి సా యదా నాన్వమోదత శ్రీరంగరాయపత్న్యలమేలమంగానామ్నీ తదా తద్ధితచింతయా బలాదాభరణాని రాజాజ్ఞయాఽనేతుం మనుష్యం జానేషు రాజభటేషు సా స్త్రీస్వభావాద్యదవివేకవశాద్రాజానమతీవశప్త్వా నాసాభరణమేకం పరిహాయ సాభరణపేటికయా సార్ధం మాలింగిపురసన్నిహితహ్రదే పతిత్వా మమార ॥ —తచ్చ నాసాభరణభూతముక్తాఫలం మహత్తరమద్యాపి శ్రీరంగపత్తనే శ్రీరంగనాయికాయా నాసాపుటమలంకరోతితమామ్ ॥ —తతస్తస్యాః పిశాచభూతతయా తద్బాధానివృత్త్యై తత్ప్రతిమామద్యాపి నృపమందిరే నవరాత్రమహే విజయదశమ్యాం సవిశేషమభ్యర్చ్యతే హి నియమపూర్వకమ్ ॥ — తదను నిజతనయే నరసరాజనామని స్వర్గధామని వృత్తాదరే పుత్రశోకాతురః క్షణమాత్రం రాజనయస్తత్త్వపర్యాలోచనయా వివేకేన సమాధాయ మనః పండితాంత్సమాహూయ నవరాత్ర

ఏతాదృశాశౌచాపాతేపి విజయదశమీపర్యంతేషు మహోత్సవేషు ని
ర్వర్తితేష్వపరేద్యురేవాశౌచశేషానుభావ్య ఇతి ప్రమాణవిచారపూ
ర్వకం ధర్మమర్మజ్ఞైస్సహ నిర్ధార్య తదేతత్ప్రత్రికామారోప్య స్వయమ
పి తథాన్వతిష్ఠత్ ॥— అథ చాముండికా శ్రీకంఠేశ్వర త్రినయనేశ్వర ప్ర
భృతి దేవస్థానాన్యతి మహత్తయా నిర్మాప్య తత్తత్తారతమ్యానుసారతో
దేవదాయం చ వ్యవస్థాప్యోత్సవాద్యర్థమనేకాన్ గ్రామాదికాన్ ప్ర
దాయ చాముండికాయా నవరాత్రాంతర్గత కాళరాత్ర్యుత్సవే
నవరత్నఖచితం కంచన కటాహం ముకుటవిశేషం చ తస్యై సమర్ప్య దే
వస్థానాద్బహిర్గోపురనిర్మిత స్వర్ణపీఠికామారచయ్య చతుష్పార్శ్వద్వా
రేషు స్థూణామాత్రప్రస్థాపనమచీకరత్ ॥ — తథా శ్రీకంఠేశ్వరస్య
విభూతిరేఖాత్రయపరిమండితం నవరత్నఖచితం కిమపి లింగావరణం
సమర్పయామాస ॥ — కించాసౌ తత్తన్మఠాధికారిణస్సమానా
య్య తారతమ్యానుసారేణ గ్రామాదిప్రదానేన తత్తద్దేవతార్చనాం
స్థిరతయా ప్రావర్తయత్ ॥ ... ...

కించ ॥ ప ॥ ప్రావర్తయత్ప్రతిదినం సహస్రనామ
సేవార్చనాదిపదయోః ఫణిశైలధామ్నః ।
యావత్పరిచ్ఛదవిభూషణవాసపూర్వం
దేవస్య నైత్తిలమదాచ్చ మహాతపత్రమ్ ॥ 3 ॥

భక్తాగ్రణ్యస్సుచరితవశాత్తస్య వంశాగ్ర్యమోపి
త్యక్త్వా కస్సన్ వృషగిరిపతేర్నిత్యసేవానుషక్తః ।
ముక్తాత్మత్వం ప్రకటయతి తద్గత్రసచ్ఛత్రదంభా
ద్వ్యక్తా న్యేషామపి కులభువాం తస్య ముక్తిః కృతా న ॥ ౪ ॥

అయం మహాత్మా యదుశైలధామ్నో
నియమ్య తత్తత్సమయోత్సవార్థం ।
శ్రియం తదర్థం నిజకోశగేహా
త్స్వయం సదాదాతుమిహాదిదేశ ॥ ౫ ॥

సరాజముకుటాభిధం విరచయన్ కిరీటం హరే
ర్ధరాపతి రకారయత్ప్రథితమష్టతీర్థోత్సవమ్ ।
చిరాయ సమహౌఘనాశ్యధియదక్షమాభృత్తటం
పరార్ధ్యవిభవాన్వితోఽభవదితి కార్తికే మాస్యహో ॥ ౬ ॥

మాసే తు ఫాల్గున ఇహ ప్రథితే జగత్యా
మాసే తుహైమధరణీధరముత్సవే చ ।
ఆసేవ్యకేఽనుపదమేవ హిమాద్రిమౌళే
రాసే చ నస్యముకుటేన పదం హ్యనేన ॥ ౭ ॥

గ్రామాసనే కాన్యదుశైలధామ్న
శ్రీమానసావర్పితవాన్ప్రశస్త్యై ।
క్షేమాణి కుర్వంత్సతతం జనానాం
సీమానికాధీశ్వరవచ్ఛశాస ॥ ౮ ॥

జామాతృబుద్ధ్యా జగదీశ్వరాయ
ప్రేమార్ద్రధీశ్శిల్లీశ్వరదత్తపూర్వాన్ ।
ధీమాం ద్యుతశ్కైశ్చిదిహోపభుక్తా
న్గ్రామానసౌ చాపయతిస్మ విష్ణోః ॥ ౯ ॥

అగ్రహారమసకృద్దదౌ నృపో
ఽనుగ్రహాయ యదుశైలవాసినామ్ ।
విగ్రహాంతరమివామరావతీ
నిగ్రహార్థమలకాపురార్జితమ్ ॥ ౧౦ ॥

దినే దినేసౌ యదుశైలవాసినా
మనేకథావృత్తిమపి ప్రకల్పయన్ ।
అనేహసా కేవలమల్పకేన తా
న్ఘనేశతుల్యానకరోద్ద్విజోత్తమాన్ ॥ ౧౧ ॥

వికలేషు గృహేష్వసౌ పున
స్సకలోపస్కరదానపూర్వకమ్ ।
అకరోద్గృహదానమద్భుతం
నికరేభ్యో యదుశైలవాసినామ్ ॥ ౧౨ ॥

విహారస్థానే ప్రాగ్యదునృపతివంశ్యక్షితిభుజా
మహార్యస్మిన్విష్టో జగదవనసౌత్కంఠకృతరుచేః ।
మహాత్మాసౌ చక్రే మణికనకమాపాదచికురం
దుహానం దృష్ట్యాశాం నయనయుగళానందలహరీమ్ ॥ ౧౩ ॥

శిలోచ్ఛ్రయస్యాస్య కిలోత్తమాంగే
విలోచనోత్క్షేపబలోపలక్ష్యమ్ ।
అకారయన్మేఘనికాశమభ్రే
సకార్యసింహాస్యనికాయ్యరత్నమ్ ॥ ౧౪ ॥

అదాన్నృసింహాస్యసరంగధామ్నో
ముదా హి లక్ష్మీరమణస్య చార్ఘే ।
సదాపి నిత్యోత్సవముఖ్యసేవా
నిదానసద్గ్రామతతీరతీవ ॥ ౧౫ ॥

౮ ॥ ఏవమసౌ నృసింహపురాదిదివ్యక్షేత్రేష్వప్యనేకగ్రామహేమాభరణాదిప్రదానేన కైఙ్కర్యసరమాసంచితవాన్ ॥ —కించనిత్యోత్సవాదిసంవత్సరోత్సవావధికాన్వివిధానుత్సవాంశ్చ వ్యవస్థాపితవాన్. అపిచవజ్రముకుటం ఫాల్గునశుద్ధదశమ్యాం ఏకస్యామేవ జన్యాం శ్రీసంపత్కుమారాయ ప్రతివత్సరం సమర్పణీయమనుపదమేవ నిజసమర్పితరాజముకుటమేవావభృథోత్సవావధీతి నియమ్య తత్తదుపయోగసమనంతరం రాజమందిరమేవ ప్రాపయితవ్యం రాజభటైః పరిపాలితం సావధానమేతదుభయమపి నిక్షిప్య పెటికాంతర్ముద్రితమిత్యాదివ్యవస్థాశ్చాకార్షీత్ ॥ ఏవమతిజాగరూకతామవలంబ్య భగవత్కైఙ్కర్యరదనాసు వచనాద్ది

నానురంజయన్ప్రజాధర్మేణ పరిపాల్య శ్రీమచ్ఛ్రీరంగనాథపాదార
విందబంభరాయితచిత్తమత్తరిపుషండఖండనోద్దండదోర్దండఅర్థిజనేప్సి
తార్థదానశౌండ అంగనాజనకుసుమకోదండ బాహుదండధృతవివి
ధాయుధకాండబిరుదాతెంబరగండమిత్యాకులకమలమార్తండరాజకంద
ర్పరాజాధిరాజమహారాజేతి బిరుదాంకితస్సమభూదసౌ॥—తదను క
దాచిదస్వస్థశరీరస్స్వజనమాహూయ సోయమిదమాదిదేశ ॥ — ఇ
హఖలు మమ జ్యేష్ఠసుతస్య నరసరాజనామ్నస్తనుజం చామరాజ
సంజ్ఞకమస్మత్పదే౽భిషించత తదనంతరంచయవీయస్యామమ ప్రియత
మాయా గర్భస్థితస్యార్భకస్య తత్ స్థానే౽భిషేకః కార్య ఇతి. అథ తథా
వ్యవస్థాప్యచత్వారింశదధికపంచశతోత్తరసహస్రితమే పైంగళవత్సరే
జ్యేష్ఠబహుళత్రయోదశ్యాం శ్రీమన్నారాయణచరణారవిందయోష్ష
ట్చరణతామగమదయంమహానుభావః ॥ — ॥ తదాహ॥........

ప ॥ ఆరా ధనేత్వవసితేయదుశైలధామ్నో
నీరాజనేచ్ఛకకరేణకృతేథగోష్ఠి ।
దూరా దుపేత్యసితవాసపరాధిరూఢో
నారా యణాత్మనివివేశమహాన్మహీపః ॥ ౧౬ ॥
ప్రత్య క్షమేతత్కిలతత్రసర్వే
ష్వత్య ద్భుతం కిన్వితిచింతయత్సు ।
భృత్యాః ప్రసాదార్థముపైత్సలేఖ
స్సత్యం నృపస్యోత్తరకృత్యహేతోః ॥ ౧౭ ॥

గ ॥ అత్రైవంహి తేసభ్యావ్యచింతయంస్తదద్భుతంనిర్వర్ణ్య ॥

ప ॥ చిత్రా హివిష్ణోఃకరుణాదృగనా
మత్రా ధిగంతాభువికో౽పిధన్యః ।
సుత్రా మసాక్షైరపిలభ్యతేసా
పత్రా శనాద్యైరపినైవకైశ్చిత్ ॥ ౧౮ ॥

దమర్చకముఖేన శేషాపటమాల్యాదికం శ్రీరంగపత్తనాయ ప్రేషయామాసుః ॥

౧౦ శ్రీచామరాజకథా

తతశ్చ తద్దౌర్ధ్వదైహిక మైహికాంశ్చ తత్సమయసముచిత మహోత్సవాన్ నిర్వర్త్య తత్పౌత్రశ్చామరాజోఽపి తస్మిన్నేవ పైంగళవర్షే ఆషాఢశుద్ధదశమ్యాం తన్నిదేశానుసారాత్పదం తస్య సమారోపిప్రకృతిభిః ॥ — యశ్చైకోనత్రింశదుత్తరపంచశతాధిక సహస్రతమే పరాభవవత్సరే వసుధాతలమలంచకారేతి కులక్రమవిదో వదంతి ॥ — తతశ్చ ద్వాత్రింశదుత్తరపంచశతాధికసహస్రతమే పైంగళనామసంవత్సరే మార్గశీర్షబహుళపంచమ్యాం రాజవడయ సహధర్మచారిణ్యా యపీయస్యా గర్భశుక్తేః పుత్రరత్నమేవావిరభూత్తన్నిదేశానుసారాత్ ॥ — తతస్సచామరాజశిరోమణిస్స్వపితామహజ్యేష్ఠం వైరాగ్యభాగ్యసత్తయా కౌరకణాంబీతి ప్రసిద్ధత్రికదమ్బపురే నివాసవంతమేకాంతశీలమాహూయ తన్ముఖేన తస్యార్భకస్య రాజవడయ ఇతి నామకరణాదికమచీకరత్ ॥ — యస్యచ ప్రాక్తన వరాజవడయాపేక్షయా ద్విగుణతయా ధర్మాదిప్రవర్ధనేన ద్విగుణ రాజవడయ ఇతి ప్రథాకథాసు ప్రావర్తత ప్రజానాం ॥ — తతస్స చామరాజః ప్రజోత్పత్తివత్సరే కార్తికశుద్ధపౌర్ణమాస్యాం శశధరోపరాగే సవృత్తికద్వాత్రింశద్గృహసహితం చామరాజసముద్రనామాంకితమగ్రహారవరమారచయ్య వ్యశిశ్రాణద్ద్విజవరేభ్యః ॥ — ॥ తతస్సమారాగ్రణీరనేకాన్యాయధవరాణి సంపాద్యనిష్పాద్యచ కాంచన తచ్ఛాలాం మహతీమేకాంస్తాకేతరాదరేణ తాంపర్యపాలయత్ ॥

ప ॥ భార్యా చామనృపాలమస్తకమణేశ్శ్నౌర్యాం బుధేశ్రబ్రాభవా
న్నార్యాఽసాధ్యతమాస్యచీకరదియం కార్యాణితానిబ్రువే ।
సోపా నాన్యకరోన్నృసింహశిఖరస్యోపాంతభాగే పురా
సాహా యేయఘుశైలమూర్ధగహనే భూపాశయాహ్లాదకృత్ ॥ ౧౯

తుల్యాఽ శేషపుమర్థదాచసుమనోవల్ల్యా యదుక్ష్మాధరే
కల్యాణీమభితోఽవతారవితతిం కల్యా విధాయాఽతనోత్ ।
మల్ల్యాడంబరపశ్యతో హరగుణాః కుల్యా యశోవారిధే
స్థసల్యాం భువలయస్య పావనతమాః కల్యా శయధ్వంసినీ॥ ౨౦

కించ- సప రివారక్షహాభియయాముదా
నృప మణిర్నరసింహపురంపురా ।
సప దిసహ్యసుతాతటినీతటే
హ్యుప లపజ్జుట్యవతారమచీకరత్ ॥ ౨౧ ॥

కించ॥ ౫ ॥ అసౌకిల వీరశూరమలవరగండ అభయప్రతాపాధీశ్వర శరణాగతపరిపాలకేతి బిరుదాంకితోఽనేకసంస్కృతప్రాకృతగ్రంథ నిబంధా చామరాజోక్తివిలాసాఖ్యాయాః రామాయణవ్యాఖ్యాయాః కర్ణాటభాషామయ్యానిర్మాతాచసమభూత్॥ ....

ప ॥ భక్త్యా రంగపురేచయాదవగిరౌ శక్త్యా నురుప్యాదసా
ముక్త్యా రోహణసాధనానివిపులాసక్త్యా కరోర్మండపాన్ ।
ధన్యా త్మాసుచిరంప్రశాస్యపృథివీమన్యా దృశస్సద్గుణై
స్సన్యా యైకసమార్జితేనయశసాఽవన్యాం మహోన్నాయితః॥ ౧౧

శ్రీద్విగుణరాజవడయకథా

౫ ॥ తతష్షష్ట్యుత్తరపంచశతాధికసహస్రతమ ఈశ్వరనామనివత్సరే వైశాఖశుద్ధపౌర్ణమాస్యాం నిజభిన్నోదరపితృవ్యం నిరుక్తద్విగుణ రాజవడయనామకం హేమసింహాసనమధిరోప్య తస్మిన్నేవ వత్సరే వైశాఖబహుళతృతీయాయాం సచామరాజశ్శ్రీరంగపత్తనే రంగపుంగవచరణసంగతస్సమజని ॥ —తస్యచాయుఃపరిమితిరష్టావింశతిదినోత్తరనవమాసాధికత్రింశద్వర్షాణి ॥ —తతస్తస్యసహధర్మచారిణ్యోపి తేనసహ గమనకారిణ్యోఽభవన్ ॥ —తతశ్చ సోఽపి ద్విగుణరాజ వడయోబహూన్నృపాన్విజిత్య తదీయదేశకోశాదికమాక్రమ్య ధర్మత

స్తత్తద్దేశజాః ప్రజాః పర్యపాలయత్ ॥—సఖలు స్వపితృబిరుదాపేక్ష
యా వీరశూరమలవరగండసంగీతలోల సాహిత్యరత్నాకర అభయప్ర
దాపాధీశ్వ రేత్యాద్యతిశయితబిరుదప్రబన్ధవానభూత ॥—తతఏకషష్ట్యు
త్తరపంచశతాధికసహస్రతమే బహుధాన్యవర్షే ఆశ్వయుజశుద్ధపౌ
ర్ణమాస్యాం నసౌసర్గసుఖమస్వభూత్సేనాపతిహతకేన శిఖరిచామ
రాజతనూజేనవిక్రమరాజనామ్నా వైద్యముఖేన విషచూర్ణప్రయో
గకైతవాత్ ॥ — అస్యచాయుః పరిమితిష్షట్త్రింశద్దినాధికనవమాసో
త్తరవింశతిర్వర్షాణీత్యవగమ్యతే॥... ....

౧.౨ —శ్రీరణధీరకంఠీరవనరసరాజకథా—

తత స్తస్మిన్నేవ బహుధాన్యవర్షే కార్తికశుద్ధద్వితీయాయాం సిం
హాసనమధిరోపితోఽయమష్టత్రింశదుత్తరపంచశతాధికసహస్రతమేరా
క్షసహాయనే వైశాఖశుద్ధచతుర్దశ్యాం సోమవాసరే స్వాతీనక్షత్రే నృసిం
హజయంత్యాం జాతతయా రణధీరకంఠీరవనరసరాజసమాఖ్యః పర్వ
తచామరాజద్వితీయపుత్రమ్నారాగిణీః ప్రజాధర్మేణపర్యపోషయత్ ॥
పర్యజైషీచ్చదశకళత్రాణి సుత్రామతుల్యవిభవః॥..............,

ప ॥యస్యకళేబరభరణా
చ్ఛుస్యతరం ధీరశూరమాళిమణేః ।
మంచం కమపిశిలామయ
మంచంత్యధిరాజభవనమద్యాపి ॥ ౨౩ ॥

గ ॥ తతః కదాచిదసావాత్మానం స్వీకృతవతో నిజపితృయవీయసో
రాజవడయస్యౌరససుతస్య ద్విగుణరాజవడయస్య మరణహేతుంవి
చారయన్నాప్తముఖేనతద్ధేతుభూత సేనాపతిహతక విక్రమరాజ
ప్రభృతీన్ శూలారోపేణ దండయామాస॥ —ఏషకిల పురా కదాచి
ద్బాల్యఏవ నియుద్ధచణం తిరుచనాపల్లీనగరావస్థితమతిదృప్తంకంచన
మల్లతల్లజం రామేశ్వరయాత్రాయాః ప్రతినివృత్తాత్కతశ్చనవిప్రా

దవగత్య స్వయమపి మల్లవేషధారీ తన్నగరమవాప్య చంద్రహాసేన
తంవిజిత్య నిజశౌర్యం ప్రఖ్యాపితవాన్ జగతి ॥ — తచ్చ మండలాగ్ర
వరమాకుంచనప్రసారణాదిక్షమం విజయనరసింహనామాంకితం సత
తమపిసుహృదివ తస్య హృదయసన్నిహితమాసీత్ ॥............

ప ॥ కరి ఘట్టసంఘగిరిరాజమస్తకే
హరి మందిరాదివరికల్ప్యపూర్వవత్ ।
అధి రోహణాయసుధియాంశిలాపథం
వ్యధి తాయమత్రయుధితాపకృద్ద్విషామ్ ॥ ౨౪ ॥
స్వక గంగశాయినికవాదిదర్పయ
స్సక రోత్సరంగనికటేసరోవరమ్ ।
శుక తీర్థసీమ్ని వికచారవిందవ
న్నక రందనిర్ఝరకరంబితోదకమ్ ॥ ౨౫ ॥
మల్యాదిమంజుళయశఃప్రసరోహృదంత
శ్శల్యా యితస్సకలశత్రుకులస్యసోయమ్ ।
స్థల్యాం చకారనిలయస్యతుపశ్చిమాయాం
కల్యాణమండపవరంరమణస్యలక్ష్మ్యాః ॥ ౨౬ ॥

గ ॥ కించాయం శ్రీనయనేశ్వరాలయే పంచలింగదక్షిణామూర్తి
క్షేత్రపాలకకుమారస్వామిసూర్యనారాయణాదీన్ కుతశ్చిత్స్వప్నల
బ్ధాం చాముండికాంచప్రతిష్ఠాప్య తమాలయంశిథిలంపరిష్కృత్యతస్య
దక్షిణతః కాశీశిలయా మహాంతం సరోవరం నిరమిమీత ॥ — తథాశ్రీ
కంఠేశ్వరార్థం కౌండిసీనదీప్రవాహం నిరుధ్య సరసామ్బుధినామ
కం మహాతటాకంనిర్మాయ తస్మాత్కృకాస్సకలాఅపి భువశ్శ్రీకంఠేశ్వరో
త్సవాద్యర్థమర్పితవాన్ ॥ ....

ప ॥ జాతుస్వయంనరపతిర్ద్వయితార్థితస్సం
స్సేతు ద్వయం వ్యరచయత్కృసకస్రినంత్యాః ।

సేతుం యశో నిజకులం యదుభూపతీనాం
కేతు స్సరంగసగరో భయపార్శ్వసీమ్నోః ॥ ౨౮ ॥
ప్రచం డశరవిక్రమః కనకనిమ్నగాస్రోతస
స్సచం ద్రిననసన్నిధౌ ప్రవహతో నిరుంధన్ప్రియం ।
విచ క్షణతయాధిసేవ్యమహసారిణీమానయ
న్నచక్షపితమానసంగతమపీహ సేతూపరి ॥ ౨౯ ॥
తతో ధినగరంతతో విరచితాః ప్రణాళ్యోఽమునా
కృతో పవనవాపికా ప్రతిగృహంతథాకూపకాః ।
తుతో షనృపతిర్భువస్స్వకృతసారిణీమాతృకా
స్సవతో భుజగశాయినశ్చరణపద్మసాత్కృత్యతాః ॥ ౩౦ ॥
మహారెన్నవైకుంఠకిరీటనామకం
చిరేణసమ్పాదితరత్ననిర్మితమ్ ।
వరే ముహూర్తేభుజగాధిశాయిన
స్సురేం ద్రకల్పోముకుటంసమార్పయత్ ॥ ౩౦ ॥
మహీపతిరసౌ న్యభాదవ్రణయుగ్మసద్గోపురా
ద్యహీశ్వరశయస్యతత్సమతమాస్మసింహాసనం ।
మహీ యయిహకల్పయన్నరహరింప్రతిష్ఠాప్యతం
గృహీ తసకలాత్సవంస్యరచయద్బహూగ్రామదః ॥ ౩౧ ॥

౫ ॥ తతోఽస్య పితేషు కతిపయేషు వర్షేషు సమాగతేచ ప్రమా
థినామనివత్సరే ॥... ... ...

ప ॥ ప్రణీతవాహపృథుపరిఖాఢ్యసాలవ
త్త్ప్రణీకృతా హితగతశక్తిదుర్గవత్ ।
అణీ యసాప్యనధిగతావకాశవ
న్మణీగణ స్థపుటకవాటవత్పురమ్ ॥ ౩౨ ॥
అకా రిమైసూర్నగరేఽతివిస్తృతం
నికా య్యమేతేననివాసహేతవె ।

నికా మమయత్రైన్నరిహరాజచామరా
ట్భికా హితారంభమపూరిదుర్గకమ్ ॥ ౩౩ ॥
సనా రసింహాకృతిమండితాంతర
స్వనా మముద్రాంకితహైమసుద్రియా ।
జనా నచౌరీకృతభూరపివ్యథా
ర్ధనా ధిపాహంకృతివశ్యతోహరాః ॥ ౩౪ ॥
సచో ళదేశాదిమచాగ్రహారదో
నిచో ళితంస్వీయయశోభరైర్జగత్ ।
అచో రహార్యైరనలాద్యగోచరై
ర్వచో ధికౌజ్జ్వల్యధరైస్సదావ్యథాత్ ॥ ౩౫ ॥
ఏకా దశీమవ్రతమప్యనేన
ప్రాకా శిరుక్మాంగదవత్కఠోరమ్ ।
శ్రీకాం తసేవైకపరత్వదీక్షా
సైవకా గ్ర్యమప్యద్భుతమాశ్రితంతత్ ॥ ౩౬ ॥
నిద ర్శనంతత్రతుకించిదేత
త్పురిద ర్శ్యవైచిత్ర్యతరంచరిత్రమ్ ।
అదః పురః ప్రాగుపరుద్ధమాసీ
దద భ్రసైన్యైర్యవనైః కదాచిత్ ॥ ౩౭ ॥
నిజ ప్రతిద్వంద్విదృశాంస్వదుర్గే
హ్యజ స్రశస్త్రోగణదర్శనాద్యైః ।
రుజం విధాయస్వయమేవనష్టాః
భుజం గశాయీద్విషతశ్చకార ॥ ౩౮ ॥
అయం ప్రతిద్వాదశియాదవాద్రిభా
క్స్వయం జనానుగ్రహహేతునోదితమ్ ।
శ్రియంసదాశ్లిష్యహృదాస్థితంహరిం
ద్వయం సముచ్చార్యనమన్నవర్తత ॥ ౩౯ ॥

వ్యథూషయత్పశ్చిమవాహినీంస
ప్రభూత్తమస్తీర్థసుమంటపాద్యైః ।
ప్రభూతసోపస్కరవేశ్మదాతా
క్వభూతలేతాదృగిహాస్తికశ్చిత్ ॥ ౪౦ ॥

కదాచిదథతత్పునస్సముపరుధ్య మైసూర్పురీ
ముదా రమకరోద్రణంబలముపేత్యఢిల్లీశితుః ।
తదా ధివరణంస్త్రీరమోహ్యతిభయంకరీస్సాయుధా
విదారితముఖాగపురస్సమభివీక్ష్య నష్టం స్వయమ్ ॥ ౪౧ ॥

అథో నృపతినాద్భుతం నిజపరోక్షమాకర్ణ్యతం
మృథో పరమమమ్బికాప్రసదనంవినిశ్చిన్వతా ।
యథోదితనివేదనాన్నిజభటైస్తురుష్కాధిపో
మిథోఽకురుతసౌహృదంత్రిరవజిత్యతత్సంగరే ॥ ౪౨ ॥

వినిశమ్యయవనదుర్జయ
మనిశంభీతస్తమాహవెద్విష్టమ్ ।
నిజ రాజ్యహరణభీత్యా
ద్విజ మానో రాట్సతిరుచనాపల్ల్యాః ॥ ౪౩ ॥

నిద్రాంతరేఽభిహంతుం
క్షుద్రాత్మా ప్రైషయద్వరాన్మల్లాన్ ।
లేపం చవింశతిన్నృప
దీపం తం ప్రాప్యశలభతాంయాతాః ॥ ౪౪ ॥

దురీశ్వరైర్దుర్గనిరోధనేపి
పురీ స్థితానాంబహువర్షభోగ్యాన్ ।
మరీచికాదీనఖిలాన్నిధాతుం
చరీకరీతిస్మససన్నివేశాన్ ॥ ౪౫ ॥

౫ ॥ ఏవమనేకధర్మకార్యాణి నిర్మాయ కదాచిదసావాలస్యేన

తి శరీరేజ్యాయో దేవరాజపదయాం పంచాశదుత్తరపంచశతాధికసహ
స్రతమే ప్రభవవర్షే జ్యేష్ఠబహుళపఞ్చమ్యామవతీర్ణం ద్వ్యశీత్యు
త్తరపఞ్చశతాధికసహస్రతమే వర్షే వికారినామని శ్రావణబహు
ళ పఞ్చమ్యాం పుత్రతయా స్వీకృత్య తత్రైవపక్షే అష్టమ్యాంసురా
ధీశ్వరప్రభృతిభిర్దురాసదం పరం పదమలంచకార ॥ —॥ అస్యచా
యుఃప్రమితిర్దశదినోత్తరమాసత్రయాధికచతుశ్చత్వారింశద్వర్షాణి
॥ — తతశ్చ స దేవరాజో ద్వ్యశీత్యధికపఞ్చశతోత్తరసహస్రతమే
వికారివత్సరే భాద్రపదశుద్ధదశమ్యాం సింహాసనవరమాటీకత ॥ ..

జ్యాయో దేవరాజకథా.

ప ॥ నయ న్నఖిలదుర్నృపాక్షయ మతీవమారాగ్రణీ
రయం రిపుమహీభృతాంస్వయ మవాప్య కోశాదికాః ।
శ్రియః సమపహృత్య తజ్జయవిబోధకంపాదుకా
ట్ర్వయం మణిభిరాతనోద్బ్భయ ముదంచయన్వైరిణామ్ ॥
శరీ రధృతిసార్థకీకరణహేతవేతత్కృతం
నిరీక్ష్య వదతోపచశ్శృణుత మేద్యసంక్షేపవత్ ।
సరీ సృపగిరావహేరిర్వసుకటాహయజ్ఞేఽన్వహం
గరీ యసి నివేద్య తేతదనుశిష్టముద్గోదనమ్ ॥ ౪౭ ॥
అసా వనుదినం తతో భగవతః ప్రసాదో మహా
న్నసా ధిపతిశాసనాదతిథిసాదిహాతన్యతే ।
ప్రసా ధితదిగంతరః స్వయశసా నృపోఽస్మాత్పరః
క్వసా ధకజనుశ్శ్రియాసుకృతిసారసమ్పాదనాత్ ॥ ౪౮ ॥
తథా నవమణీగణైర్విరచితం మహామండపం
రథాం గవరపాణయే వృషగిరీశ్వరాయార్పయత్ ।
అథా నుదినమప్యదశ్చరణపఙ్కజద్వంద్వయోః
ప్రథా నిధిరవర్తయత్సహిసహస్రనామార్చనమ్ ॥ ౪౯ ॥

అవి రతమహీగిరినేతు
స్సవి రచితేస్తస్యసన్నిధాదీపః ।
మోక్షా త్సంస్సృతిబంధా
త్సాక్షా దాత్మైవతస్యకింకుర్వే ॥ ౫౦ ॥

తృషా హికైజ్క్యగ్యరుచెర్విఘాతినీ
విషా దకృచ్ఛేతిసవృత్తిదానతః ।
నృషా చలెందోగపరిచారకేషు తాం
తుషా రథామాన్వయకేతురచ్ఛినత్ ॥ ౫౧ ॥

చక్రే కర్ణాటదేశేపథికృతకవనంయోజనేయోజనేగ్రై
ష్మకే ణావా త్తసామ్యఃప్రతివనమకరోత్కూపవాపీతటాకాన్ ।
శుక్రే ణాపమ్యశాలీనయనిగమధియాకూపవాప్యాదిపార్శ్వే
సక్రే తుంపుణ్యరాశీన్నధికసుఖకృతేమంటపాదీనకార్షీత్ ॥ ౫౨ ॥

సకిల ॥ నిర్ణ యాద్రిచయితుందినేదినె
వర్ణ ముఖ్యశతపఙ్క్తతర్పణమ్ ।
స్స్వర్ణ సింధుమణికర్ణికాతటె
కర్ణ వద్వ్యధితవృత్తికల్పనమ్ ॥ ౫౩ ॥

దేవరాజసముద్రనామకమేవమేషపురాపురం
జీవ నార్థమకల్పయత్స్వయమెవ వృత్తియతంసతామ్ ।
యోవ దాన్యతరోరపిహ్రియమావహన్నిజసద్గుణై
ర్యావదస్యచరిత్రమత్రతు కెవయంగదితుంనరాః ॥ ౫౪ ॥

శ్రీరం గపత్తనవిభో
ర్నీరం ధ్రాంభక్తిముద్వహంశ్చరణె ।
యాద వభూధరనేతుః
పాద సరోజేప్యసౌమహీపాలః ॥ ౫౫ ॥

గ్రామ మణిభూషణాది
క్షేమ కృతేఽముత్ర చాత్ర బహుశోఽదాత్ ।
శ్రీకం ఠదేవమేవం
సాకం చాముండయాకరోత్తుష్టం ॥ ౫౬ ॥

గ ॥ అయంకిల మేడతోరే రామనాథపుర కాశీరామేశ్వరప్రభృ
తిపుణ్యక్షేత్రతో దానపాత్రాణ్యానాయ్య భట్టవృత్తిదానాదిభిరపూ
జయమపార్జయచ్చ రాజకులతిలక రాజమార్తాండ రాజాధిరాజరా
జపరమేశ్వరదేవబ్రాహ్మణపరిపాలకేతి బిరుదావళిమ్ ॥............

ప ॥ వరేణ మైసూర్ నగరస్య మధ్యే
గిరేశ్చ చాముండికయాఽస్థితస్య ।
ధరేశ్వరేణాథ మహాతటాక
శ్చిరేణ సర్వార్థమకారి తేన ॥ ౫౭ ॥

గ॥ తస్య చ దేవామ్బుధిరితి సంజ్ఞాం ప్రవర్తయన్మహాబలాచలస్యచ
రణాభ్యమధిరోహణార్థాం సహస్రసంఖ్యాసఙ్ఖ్యాతసోపానపఙ్క్తిం
విరచయ్య తత్ర కంచన వ్యరచయచ్ఛిలామయంచ వృషభమ్ ॥ తథా త
స్మింశ్చ శిఖరిణి త్రిషష్ట్యా గృహైరలంకృతమగ్రహారం కఞ్చన విరచయ్య
ద్విజవరేభ్యస్సవృత్తికం ప్రాయచ్ఛత్ ॥ — కించాసౌ తులాపురుష
దానహిరణ్యగర్భదానబ్రహ్మాండదానకల్పవృక్షదాన గోసహస్రదాన
హిరణ్యకామధేనుదానహిరణ్యాశ్వదాన హిరణ్యాశ్వరథదానహేమ
హస్తిరథదాన పంచలాంగలదాన ధరాదాన విశ్వచక్రదాన కల్పల
తాదాన సప్తసాగరదాన రత్నధేనుదానమహాభూతఘటదానాభిధా
నాని షోడశమహాదానాన్యకరోత్ ॥... ... ...

ప॥ సన్న్యాయోపార్జితైస్తైర్వసుభిరకలయత్షోడశాప్యత్ర దానా
న్యన్యా దృగ్రిజ్ఞ కారచ్ఛాద్యనుపమభగవత్తైత్రగాన్పణ్డితాగ్ర్యాన్
ధన్యాత్త్వానాయ్య యోగ్యానఖిలమపి పురాణాది శృణ్వం స్తత్రాసౌ
కన్యాదానాదిచక్రే నరపతిరసకృద్వృత్తిదానంచ తేభ్యః ॥ ౫౮ ॥

కారణాధ్వనతారణాయసవారణాద్రిసనీడగై
రంగసంస్తవసంగతైర్ద్విజపుంగవైశ్చముహుర్ముహుః ।
పంజరాచలపంజరాంతరగుంజరావిషయాంహరం
కించభూపతిరాంచయత్ఫణిమంచశాయినమధ్వరైః ॥ ౫౯ ॥

గ ॥ అథ కదాచిదసౌ వాలస్యే సముపనతే నిజతనుజం యవీయాం సమవరదేవరాజాహ్వయం ఆత్మనస్థానేఽభిషేక్తుమాదిశ్య మంత్రివరాన్పంచనవత్యుత్తరపంచశతాధికసహస్రతమే పరీధావిసంవత్సరే ఫాల్గునశుద్ధపంచమ్యాం హరిచరణనళినషట్చరణతామలభత ॥ —అస్య చాయుఃపరిమితిః షోడశదినాధికాష్టమాసోత్తర పంచచత్వారింశద్వర్షాణి ॥ —తతస్తత్సుతోఽప్యేపి సర్వా నిర్వాణమనేనసహగమనజనితమవిన్దంత ॥ —

కనీయో దేవరాజకథా

తదను తత్సుతోఽవరదేవరాజస్త్వష్టషష్ట్యధికపంచశతోత్తరసహస్రతమే పార్థివవత్సర ఆశ్వయుజశుద్ధద్వాదశ్యామిందువాసరే శతభిషక్తారకాయాం తృతీయపాదే మిథునరాశౌ జాతచరః పంచసప్తత్యధికపంచశతోత్తరసహస్రతమే తస్మిన్నేవ పరీధావివత్సరే ఫాల్గునబహులద్వాదశ్యాం శ్రీరంగపత్తనే రత్నసింహాసనమధ్యరుక్షత్ ॥ తదను ॥

ప ॥ సప్రతితితిష్ఠాసావా
సప్రతిపరవాసుదేవనామార్చీ ।
సప్రతిపత్తిర్భగవ
త్ప్రతిమస్సంపదాప్రతిష్ఠాప్య ॥ ౬౦ ॥

పండితాంస్తుపితురౌర్ధ్వదైహికే
మండితాన్గుణగణైరిహార్చయత్ ।
మండలాధిపతిశేషవృత్తిభి
ర్గుండలాఖ్యనగరాగ్రహైరపి ॥ ౬౧ ॥

శత కంశతకంస వేశ్మనాం
కృత కంత్రిర్బ్భధసాచ్చ కారయత్ ।
అత ఏవహితద్గృహావళీ
ధృత నామాశతకేతిసర్వదా ॥ ౬౨ ॥

గ ॥ తతశ్శాలివాహనశకె దశోత్తరషట్ఛతాధికసహస్రతమే ప్ర
భవవత్సరఆషాఢశుద్ధైకాదశ్యామ్ ॥ ... ...

ప ॥సంగ రాజితసహస్రనీవృతా
భంగ భీరుశహజీసమర్పితమ్ ।
బేంగ ళూర్పురమనేనరూప్యకై
స్సంగ తంశతసహస్రకైస్త్రిభిః ॥ ౬౩ ॥

ఇతిశ్రీవత్సకులతిలక శ్రీరాజగోపాలచక్రవర్తి తనూజేన
శ్రీసీతాంబాగర్భసంభూతేన శ్రీనిగమాన్తచక్రవర్తిసహోదరేణ
తత్కటాక్షసంపాదిత సాహిత్యసంపదా శ్రీకాంచీనగరమండనాయిత
శ్రీకృష్ణతాతయార్య తత్కుమారచరణకమల సేవాసమధిగత
ధర్మమీమాంసా కణచరణోక్త్యాదిశాస్త్రప్రావీణ్యేన
శ్రీమచ్చక్రవర్తిరాఘవార్య గురుధురంధరపదపంకజ
పరిచర్యాప్రసాదితవేదాంతవిద్యాయుగళహృద్యాంతరంగేణ
మైసూర్ శ్రీమన్మహారాజసరస్వతీప్రాసాదపాఠశాలాయా
మధ్వరమీమాంసాధ్యాపకేన కెలాండపట్టీచక్రవర్తి
గీతాచార్యేణవిరచితె శ్రీకృష్ణరాజోదయాభిఖ్యా
చమ్పూప్రబన్ధె బేంగళూర్నగరాదిప్రాప్తిర్నామ
తృతీయలహరీయమ్.

అథ చతుర్థలహరీ ప్రారభ్యతే.

అయం దయాళుః ప్రకృతిష్వతీవ
నియమ్యరాష్ట్రేఫలదాయమేవ ।
స్వయం మితాయోపితతః ప్రజానాం
శ్రియం నిరీక్ష్యాతితరాం ననంద ॥ ౧ ॥
కర్షం త్యమీశానఘూప్రదేశా
న్మర్షం తపేవాస్మదుపద్రవంచ ।
హర్షం నృపేంద్రాస్సువతేమహేంద్రా
వర్షం చదాయాః ప్రభవేనదేయాః ॥ ౨ ॥
ఇతి శ్రియాతీవతతస్సమత్తా
న్నృతి ర్భువః కాంశ్చనదండయిత్వా ।
అతి శ్రియంతామపహృత్యచక్రే
ప్రతి ష్ఠితంప్రాగినదూష్యదాయం ॥ ౩ ॥
కించ ॥ జన కండ్విషతస్స వసంతతె
దినకర్తుర్దుర్యతిదర్పహంతృతల్ ।
సన కస్తుతమార్పయద్ధరేః
కనకచ్ఛత్రయుగం వృషాచలె ॥ ౪ ॥
పురా పహంతుంహిపరాభిమానం
వరా హమూర్తిస్సురాభియాతిః ।
స్వరా ష్ట్రమానాయిధరాధిపేన
నరా బ్రువేసత్యగిరాఽదితస్తల్ ॥ ౫ ॥
సభా ముఖేప్రాక్ఛహజీసమాఖ్యా
బభా ణతంజానగరాధినాథః ।

ప్రభా వతో రాష్ట్రమిదంపరార్ధ్యం
విభా వ్యతే శ్రీపతిదివ్యదర్శైః ॥ ౬ ॥

తథాహి ॥ అత్ర స్వయం శ్వేతవరాహమూర్తి
శ్చిత్ర స్యకర్త్రాసచరాచరస్య ।
క్షత్ర వ్రజోత్కర్షమభిన్యనక్తి
ఛత్ర శ్రియంనీవృతినో దధానః ॥ ౭ ॥

అసా వపర్యాప్తసుధాభిధానః
ప్రసా దతోస్మాసుపరంసురమ్యమ్ ।
రసాం తరాలోచ్యమదీయదెశం
ప్రసా ధయన్నస్త్యథకుంభఘోణమ్ ॥ ౮ ॥

క్షమా స్వయంవ్యక్తిపదెష్వహోద్యా
రమా పతేరంగపురప్రకాండె ।
అమా తిచాస్మత్సుకృతాంబురాశౌ
ప్రమా ణభూతఃఫణితల్పశాయీ ॥ ౯ ॥

అశే తకారుణ్యసుధాపయోధే
ర్వశే నయోరంగభుజంగతల్పే ।
సశే వక్షఃకోపిమహోన్నతానాం
విశే షతోయంకులదైవతంనః ॥ ౧౦ ॥

శ్రీమా నసావపిహరిః కిలనీలమేఘ
శ్యామా భిధఃకరుణయాపరిణాహవత్యాః ।
హేమా పగాతటభువీహకృతావతారః
క్షేమా ణినస్సతతసన్నిహితస్తనోతి ॥ ౧౧ ॥

ఏవ మాదిభిరనేకమూర్తిభి
ర్దేవ దేవపరిమండితోఽజనిషల్ !

శ్రీవ యస్య విధురాస్యనీవృతః
కైవ లంజనపదోఽహిమామకః ॥ ౧౨ ॥
యద్వ పిశున్తివతంసభూషణం
విద్య తే యదుగిరిస్సయత్రసః ।
హృద్య ఏవ విషయ స్తథాప్యతో
గద్య తేఽప్యుభయథాపి పశ్చిమః ॥ ౧౩ ॥
ఏన మాత్ర కథితం తముదంతం
మాన భృద్ధురినిశమ్య కదాచిత్ ।
ధ్యాన యక్షణమభూత్ప్రతికర్తుం
మాన సేన సహి పశ్చిమభూపః ॥ ౧౪ ॥
భాగ్యా త్తదా పశ్చిమదేశభాజాం
యోగ్యా వనీభృత్కులసౌహృదాచ్చ ।
భోగ్యా లసత్కైతవపుష్టిచిత్తే
ప్రాగ్యా దవత్సా పతి రాజధానీ ॥ ౧౫ ॥
తతస్సకిల ॥ నైజ దేశపరినిందకనీవృ
ద్వైజ యంత్యపహృతావఘరక్తః ।
రాజ రాజసదృశోఽర్భకసంఘః
యోజ యద్వసుకిటీన్వరమాప్తుమ్ ॥ ౧౬ ॥
వరాహం శ్రీముష్ణాత్స్వయముదితమానాయ్య నృపతిః
పరార్థ్యం శ్రీరంగాభిధనగరమస్యాలయవరమ్ ।
సరాగాన్నిర్మాప్యస్వభవనవరాద్దక్షిణదిశి
స్థిరాయత్రైయగ్రామాద్యుపహృతిమదాదుత్సవకృతే ॥ ౧౭
సౌమాన్వయోత్థస్సతు నీలమేఘ
శ్యామాఖ్యమానాయ్య తథైవ చక్రే ।
క్షేమాయ రాష్ట్రస్య వరాహమూర్తే
ర్ధామాంతరే వోత్సవబేరమేనమ్ ॥ ౧౮ ॥

తత్రా మహాంత్సంగరఆవిరాసీ
జ్జిత్వా భవచ్చోళనృపస్సతత్ర।
ఇత్వా వరాహోరుచిమాదధాయ
న్నతోద్ధిధీషాణవశతోభవాబ్ధేః ॥ ౧౯॥
శేషాచలేందోర్యఇహాతిభక్త్యా
భూషా విశేషాన్నవరత్నచిత్రాన్ ।
తోషా ద్దదౌహేమపరిచ్ఛదాంశ్చ
ద్వేషా శ్రిమైరప్యభినంద్యఏషః ॥ ౨౦॥
జగన్నాథేకాంచ్యాంపురిఫణిగిరౌదర్భశయనే
ప్రగల్భంకైంకర్యంస్థిరతరమధిద్వారకమపి ।
నగర్యాంశ్రీరంగే యదుగిరితటేచాయమకరో
త్సగత్వాఽపర్యాప్తామృతపురవరాదిష్వపిహరేః ॥౨౧॥
శ్రీరంగపత్తనవరాద్దిశిపశ్చిమాయాం
పూరం నిరుధ్యతటయోఃకనకస్రవంత్యాః ।
దూరం నినాయసహిసారిణికాయుగంత
న్నీరం బలాత్ప్రకరిఘట్టఘరెప్వరోపి ॥౨౨॥
అనేనధీరేణవినేదృశంకో
జనేవిధాతుంభువనేసమర్థః ।
దినే దినేచైవమనేకసేవా
దినేశ్వరంచాపిధనేనతుష్టమ్ ॥ ౨౩ ॥
స్పష్టా స్వభావోఽతనుతస్వరాష్ట్రే
హృష్టా దశాస్థానవిభాగమేషః ।
దృష్టా ర్థభూతామపిధర్మహేతుం
తుష్టా వకోవాత్రనతత్కృతింతామ్ ॥ ౨౪ ॥

× ॥ అస్యచ క్షమాపతేరమాత్యతామధిగతస్తిరుమలయ్యంగార్ సమాఖ్యః ప్రమాణభూతస్సకలకృత్యేషు గురురివ శతక్రతోరవర్తత ॥

తైనహి ॥ నిజే స్వయమేస్వబాంధవస్రజేచపల్లికాస్థితే
మృజే సవైష్ణవోచితంద్విజేంద్రలక్ష్మకల్పితమ్ ।
ప్రజే శ్వరేణయాదవాద్రిజేష్టతీర్థసన్మహే
గజేంద్రమోక్షమంటపాద్యజేతిభక్తినాకృతమ్ ॥ ౨౪ ॥

౪ ॥ అసౌకిల సర్వానపి మఠాధిపతీనానాయ్యా గ్రామాభరణపూజోపకరణాదీని బహుశస్సమర్పితవాన్ ॥—తథాద్వారకాప్రయాగజగన్నాథవేంకటాద్రి కాంచీ శ్రీరంగ కుంభఘోణ దర్భశయనప్రముఖేషు విష్ణుక్షేత్రేషు కాశీరామేశ్వరశంఖముఖ యెడతొరెరామనాథపుర సుబ్రహ్మణ్య గరళపురీప్రభృతిషుచ శివక్షేత్రేషు సంతతఘృతదీప సౌవర్ణకటాహపూరిత ముద్గాన్ననివేదనసహస్రనామార్చనాదికమతీవ ప్రావర్తయత్ ॥ — కించ చాముండికా శ్రీకంఠేశ్వరాదీనాం పూర్వాపేక్షయా బహుతరాణి వస్త్రాభరణాదీనిసమార్పయత్ ॥ — తథా శ్రీకంఠేశ్వరస్య ప్రతిదినం ముక్తాసహస్రనామార్చనం ప్రావర్తయత్ ॥ —స్వరాష్ట్రేచ స్వనామధేయాంకితాని వ్రీహ్యాది పరిమాణసాధనానివ్యవాస్థాపయత్ ॥—అథకదాచిన్నిజశౌర్యవిస్మితేనఢిల్లీశ్వరేణ ప్రణయాత్ప్రేషితం భేరీవరం తద్వాద్యవాదనపరినిష్ఠాతాన్ కాంశ్చనతురుష్కాన్ హనూమద్ధ్వజ గరుడధ్వజ శంఖచక్రాంకుశకుఠార మకర మత్స్య శరభ సాళ్వ గండభేరుండ ధరణీవరాహ శాహళీ ధ్వజపటాది పరిచ్ఛదం రాజగజదేవఇతి బిరుదంచ తత్సౌహృదానుపాలనేనాంగీచకార సః॥—కించైషబహుతరాన్ దేశాధిపతీన్విజిత్య శ్రీమన్మహారాజరాజాధిరాజ రాజపరమేశ్వర ప్రౌఢప్రతాపాప్రతిమ జగదేకవీర భువనైకశూర రాగద్వేషరహితదుష్టనిగ్రాహక శిష్టపరిపాలక బృహస్పతిసమానధిషణ మహేంద్రసమవిక్రమ మహేశ్వరసమానమహాప్రతాపతారతమ్యవేదనవిచక్షణ ధురీణరాజసతామససాత్త్వికజనత్రైగుణ్యపరిజ్ఞానపటుతమహస్తతాళపటహభేరీమృదంగ శం

ఖకాహళీవీణావేణుతంత్రిగుణలక్షణ ప్రజ్ఞానవీరనరపతిశూరాగ్రగణ్య మలవరగండ అరిహరిభేరుండ కర్ణాటకదేశమండన మైసూర్నగరాధి రాజవంశోత్తంస అర్థిజనకల్పశాఖిన్ ప్రత్యర్థివ్రజ పర్వతపక్షవజ్రిన్ రాజకులాబ్ధిశశాంక ధరణీవరాహాది బిరుదాంక అభయప్రతాపాధీశ్వరేతి బిరుదావలీ ప్రబంధబంధురో భువంధర్త్రైణపర్యాపాలయేత్

ప ॥ హిరణ్యాద్రింలంకానపిచసమభివ్యాప్యన్నృపతౌ
ధరణ్యాంసౌరాజ్యం రచయతితదత్యద్భుతమిదమ్ ।
శరణ్యస్యాస్యాజ్ఞాజనపదఇవానర్గళగతి
స్తవరణ్యాంతర్వావ్యఘుప్రభృతిమునరాతుషప్విచయేత్ ॥

౫॥ అసౌకిల రుక్మాంగదాంబరీషాదివదతికఠోరమేకాదశీ ద్వాదశీ వ్రతాదికం పరిగృహ్య వైష్ణవాగ్రేసరస్సమవర్తత ॥ — తతఃకదాచిదపాటవేసతి శరీరే ప్రజానిజాన్సమాహూయ తాఏవమాది దేశసరాజశిరోమణిః ॥ విదితమేవఖలు భవతామిదమ్ ॥

ప ॥ మూకే మూషకదారకేత్రివిఫలేఽస్త్రాకేపి మేసాహసే
యేకే వాప్రతికుర్వతేయదిరుజం నాకేశతుల్యానిమాన్
లోకే హంగచయేయమిత్యతితరాం శోకేసచోద్ఘోషితే ।
వ్యాకే నోక్తమహంయనజ్మతనయం ప్రాకేనసమ్రాడితి ॥
శాలం మండలసమ్మితంభజనతచ్ఛీలంమనఃకల్పయన్
లోలం సంతతమప్యహోరవిమసౌఖలంనిరుద్ధ్యాంతరే ।
ఆలం బ్యాస్యనిదేశమేత్యమమతం బాలంభవన్మాకతా
మూలంకిన్నితిపృష్టవాంత్సచవచోజాలంత్తదైనంజగౌ ॥ ౨౨
సారా ద్యోగపథాచ్చ్యుతఃఖలుపురా వారాణసీపత్తనే
చోరాత్త్యైనకులాలజన్మభృదపిద్వారాహరేర్గతయా ।
పౌరానర్చ్యపసంగ్రహీప్రతిదినంక్షీరాణ్యదాంమామకా
గారాచ్ఛ్రీమణికర్ణికాకాష్ఠమునయోధీరాయకస్మైచన ॥

గీతా పుస్తకమేకదామమగురౌ విస్మృత్యయా తేమనా
గేత్రాం క్షీరక్ర లెపహృత్యతదహః క్రీత్వాపయః ప్రాగదాం ।
జాతా పుస్తకచౌర్యతోద్యజన నేస్వామిన్మహామూకతా
స్ఫీతాల్ ప్రాప్సకృతాచ్చ రాజభవనే జన్మావిరాసీన్మమ ॥
తత్తత్కర్మకృతః నముంచతిజనఃయత్రత్వవిద్యాఃముని
శ్చిత్ర శ్రీవిధురః పలాలశిశవౌ దత్తస్వశిష్యాయమె ।
మత్తః పండితతాధియావిధివశాయత్తః పురాజాయతె
మత్త స్సోపి చకృష్ణభట్టఇహ తంవిత్తాద్యకృష్ణప్రభుం॥౩౧॥
త్రింశ తమెనయసిమెవతరిష్యతీహ
నంశ క్రమాగతమథో సవిభతుః రాజ్యమ్ ।
అంశం తదేశదహమాకలయెద్యమానీ
సంశ య్యపృన్నవిషయాన్ప్రతినచ్ఛిపత్రైః ॥ ౩౨ ॥
ఏనం పురామమసుతో వినివేద్యభూయో
దైవంవిచింత్య బలవత్స్వదధారమౌనమ్ ।
యావన్నియోగమనుతిష్ఠతతస్యమాయం
మావం చనాంతరతసోర్స్మాతిమత్పదంద్రాక్ ॥ ౩౩ ॥

x ॥ ఇత్యాదిశ్య సప్తవింశత్యధికషట్ఛతోత్తరసహస్రతమె తారణవర్షే కార్తికామావాస్యాయాం సూర్యోపరాగ ఉదయాదనంతరమేకఘటికాసమకాలం శ్రీరామచంద్రచరణారవిందమిళింద తామవాపసభూపః ॥—అస్యచాయుః పరిమితిరేకోనవింశతిదినాధికైకమాసాత్రరైకోనషష్టిసమాః ॥ ....

—శ్రీకంఠీరవమహారాజకథా—

తతః పంచనవత్యధికపంచశతోత్తరసహస్రతమే పరీధావినత్సరె పౌషబహుళచతుర్దశ్యాం మఘాయాని తృతీయచరణె సముద్భూతః కంఠీరవమహారాజనామానరదేవరాజతనయస్సస ప్తవింశత్యుత్తర ష

ట్ఛతాధికసహస్రతమే తస్మిన్నేవతారణవర్షే మార్గశీర్షపౌర్ణ
మాస్యామభ్యషేచి ॥ —యఃకిల పంచవింశత్యుత్తరషట్ఛతాధికసహ
స్రతమే చిత్రభానువత్సరే చైత్రశుద్ధ ప్రథమాయాం నందనముఖదర్శ
నానందమవాప ॥ —ఏషకంఠీరవసముద్రఇతిప్రసిద్ధే కరీకల్లునామని
గ్రామే శ్రీగోపాలకృష్ణగంగా విశ్వేశ్వరాదీన్ప్రతిష్ఠాప్య తదుత్సవా
ద్యర్థం గ్రామాదికంప్రదాయ భూసురాణామప్యనేకధావృత్తీః పరి
కల్ప్య యాదవశిఖరిసీమని బిందుమాధవాలయంచ నిర్మాయ తస్య
చ నిజనామ్నాంకనం విరచయ్య ప్రజాధర్మేణ పరిపోష్య షట్త్రింశ
దుత్తరషట్ఛతాధికసహస్రతమే విజయవత్సరె ఫాల్గునశుద్ధపౌర్ణ
మాస్యాం శ్రీరంగపత్తనాత్స్వధర్మవశాత్సుధర్మామధిగత్య రంభాది
గణసంభావ్యతామధ్యరుక్షత్ ॥ — అస్యచాయుస్సప్తవింశత్యుత్తరై
కమాసాధికైకచత్వారింశద్వర్షాణి ॥.............. ....

—శ్రీజ్యాయఃకృష్ణరాజకథా॥—

౫ ॥ అథచ తత్సుత స్తస్మిన్నేవ విజయవత్సరె ఫాల్గున బహుళత్ర
యోదశ్యామభిషిక్తో జ్యాయఃకృష్ణరాజనామా శ్రీమానవనిపతితయా॥
యఃకిల సప్తవింశత్యుత్తరషట్ఛతాధికసహస్రతమే తారణనామనివత్స
రే పుత్రజన్మోత్సవపరితుష్ట స్త్రిపంచాశదుత్తరషట్ఛతాధికసహస్రత
మే సాధారణవర్షే మార్గశీర్షామావాస్యాయాం సూర్యోపరాగ
సమయె రనూపతేరమానుషం కంచనకైంకర్యవిశేషమరచయత్ ॥

తదాహి " ప ॥ గుహాం రాజ్యాభిఖ్యామయమధివసన్ప్రాగ్భవముని
ర్మహాం త్స ప్తగ్రామాన్వ్యతరదహిపృథ్వీధరపతేః ।
అహో ర్యామూబిభ్రద్ధృదిపదయుగే భక్తిసరితం
సహ ధ్యేతుంసామస్వయమపిచముక్తైస్సుఖపరం ॥౩౮
శ్రీమ ద్యాదవభూధరేచజననీనామస్వనామాంకితం
క్షేమస్ప్రాప్తినిదానమారచితవాన్ శ్రీమంటపాదిప్రభుః

ధామ శ్రుత్యవతంసగంహృదిదధత్సమర్త్యరాజాదిన
త్ప్రేమ ప్రశ్ననపూర్వకంనిజజనగ్రామంసదాపాలయత్ ॥౩౫
ఆనా య్యబ్రహ్మతంత్రాభిధకలిమథనందేశికం శేషశైలా
న్నానా రత్నోపహారైశ్చరణసరసిజేతస్యసంపూజ్యభక్త్యా ।
మానా ధీనస్సచకాంకసముఖమఖిలంప్రాప్య సంస్కారజాతం
జ్ఞానాదుక్షాంగదాదివ్రతనియతతయావైష్ణవాగ్ర్యోబభూవ॥
ఏషా భాష్యమణీబుధేంద్రభువినిర్ఘోషాఽసితద్భాష్యకృ
ద్భూషా స్మద్భవనస్యవాజివదనోహేషావధూతాహితః ।
తోషా ద్దీయతఇత్యుదీర్యసమయేశేషావతారాయతం
భాషా దత్తమిహాత్మనేసకిలయద్వేషాత్పునశ్చార్చయత్ ॥౪౬
యేన శ్రుత్యవతంసదేశికగిరాజ్ఞానప్రకర్షంప్రభా
వాన హ్యస్యచ సుందరీమునిగమెనూనంక్వదిత్సంశయే।
దూన స్యానుపదంప్రపత్తిఫలమిత్యేనంసదర్థందధ
న్మానం సత్యతయాపురాహితదనుష్ఠానాత్ప్రతిష్ఠాపితం ॥ ౪౭ ॥
నిజకౌశలమాశ్యపాదశామా
సుజ సిద్ధాంతగతంప్రకాశయిష్యన్ ।
విజ యీంద్రపరాభవాభిధానాం
ధ్వజ భూతాంకృతిమాతతానయఃప్రాక్ ॥ ౪౮॥
శ్రీమ ద్రహస్యత్రయసారటీకాం
కామ వ్యథాన్యాంచురుకేశసూక్త్యా ।
సామ ర్థ్యమన్యాదృశముద్గిరంతీం
క్షేమ ప్రదాంయుక్కృతిమప్యతానీత్ ॥ ౪౯ ॥
ఏత దాదిభిరశేషమానిత
శ్చేత నాన్కృతిభిరుద్ధరన్భవాత్ ।
శీత లఃకరుణయాసదాహృదా
పూత మాతనుతయోమహీతలమ్ ॥ ౫౦ ॥

పర్వణి స్వముక్తిక్షణక్లృప్తిమాద్య
మర్త్యం తమార్తశ్శరణం ప్రపద్య ।
నిర్వర్ణితార్థం నిగమాంతసూరే
స్సర్వం వచస్సత్యమిహాకరోద్యః ॥ ౪౧ ॥

మూర్త స్సుధర్మ ఇవ యశ్చరమే యుగేపి
చార్త ప్రపత్తిమిహ సాధితవాన్యదీయా ।
కార్త స్స్వరస్య కుసుమస్య సువాసనేన
ధూర్త వ్రజైరపి కథా శిరసాభినంద్యా ॥ ౪౨ ॥

ఆచామీకరభూధరాత్త్రిరసనా వాచాంబుధేర్దక్షిణా
వాచాం తాస్యమదేన యేన గురుణా వాచాధశిల్లీపతేః ।
ఆచారిప్రతిమౌళిసూరినిలయశ్శ్రీచారుచత్రాఖిలః
ప్రాచా శ్రీపరకాలయోగిమణినా స్వాచార్యవాంస్తేన సః ॥

౪ ॥ ఏషకిల నిజజనన్యాః కులదైవతస్య కళలే లక్ష్మీకాంతస్వామినో దేవస్యాలయం యథాపురం పరిష్కృత్య రథవరమంటపాదీన్నిర్మాయ గ్రామాదికాన్బహూన్ప్రదాయ త్రిమతబ్రాహ్మణవర్యేభ్యస్సోపస్కరగృహదానపూర్వకం త్రిచత్వారింశతం వృత్తీర్దదౌ ॥— సచాగ్రహారః కృష్ణరాజపురమితిప్రసిద్ధోద్యాపి సందృశ్యతే కళలే నామని గ్రామే ॥ — తథా సౌ తొండనూర్నగరేపి నిజకళత్రయోర్దేవాజమ్మణీ చల్వాజమ్మణ్యోః రామానుజాంకితానగ్రహారౌ నిర్మాయాష్టచత్వారింశద్గృహపరిమండితౌ సవృత్తికౌ ద్విజవరేభ్యః ప్రదాయ శ్రీగోపాలకృష్ణదేవాలయం చ నిర్మాయోత్సవాదికం వ్యవాస్థాపయత్ ॥ అయమతిదయాళుతయా ఽరణ్యేష్వపి వివిధాన్మృగపక్షిప్రభృతీన్ప్రాణినస్సమ్యగాహారప్రదానాదినా పర్యపాలయత్ ॥— తతస్సమహాత్మా చతుఃపంచాశదధికషట్శతోత్తరసహస్రతమే విరోధికృద్వత్సరే ఫాల్గునబహుళషష్ఠ్యాం నిజదేశికచరణకమలయుగళచంచరీకతామంచిత-

ర్ణా ॥ అస్యచాయుఃపరిమితిర్వింశతిదినోత్తరైకాదశమాసాధికైకో
నత్రింశద్వత్సరాణి ॥ ....

—శ్రీచామరాజకథా—

తతశ్చ తదనుజ్ఞానుగోధేన సప్తవింశత్యుత్తరషట్ఛతాధికసహస్రతమే తారణవర్షే జాతశ్చామరాజనామా కశ్చన పంచపంచాశదుత్తరషట్ఛతాధికసహస్రతమే పరీధావివత్సరే చైత్రశుద్ధపంచమ్యాం తత్పత్న్యైవ పుత్రతయా స్వీకృతోఽభిషిక్తశ్చసమభూత్ ॥ తతః —

ప ॥ సేవాశంభాత్ప్రకృతివితతైస్సప్తవింశే సమాస్సే
దేవాజయ్యప్రభృతిభిరసౌ భ్రంశితస్స్వాధిపత్యాత్ ।
భూవాల్లబ్ధ్వా జ్ఞితిసమవారోపితః ప్రాపితాన్యైః
జీవాపాయావధికమభజద్దుర్గసంస్థాపనంచ ॥ ౫౪ ॥

—ద్విగుణకృష్ణరాజకథా—

౫ ॥ అథైకపంచాశదుత్తరషట్ఛతాధికసహస్రతమే కీలకవర్షే జాతో ద్విగుణకృష్ణరాజనామా తైరేవ దుర్లాత్మభిర్దేవ్యై నివేద్య స్వాపవాదనిరాచికీర్షయా చతుఃపంచాశదధికషట్ఛతోత్తరసహస్రతమే విరోధికృద్వత్సర ఆశ్వయుజబహుల చతుర్థ్యాం తయా దేవ్యా స్వీకారయాంచక్రే పుత్రతయా ॥— సచ సప్తపంచాశదుత్తరషట్ఛతాధికసహస్రతమ ఆనందవర్షే జ్యేష్ఠబహుళదశమ్యాం స్థిరవాసరే పట్టాభిషేకమహోత్సవమనుబభూవ ॥ —తస్మింశ్చ పాలయతి పృథివీం స్వైరాదరితి కశ్చిద్యవనస్స్వపితృకృత నవసహస్రరూప్యపరిమిత ఋణబాధాఽసహిష్ణుతయాతత్పరిజిహీర్షయాస్వపుత్రకళత్రాదికముదరభరణార్థం కుత్రచిద్భృత్యతయా నిక్షిప్య స్వయం జ్యాయస్సహోదరసహితః పితృవ్యసకాశంగత్వా న్యవేదయత్స్వదుర్దశాంతామ్ ॥ — స చ దశసహస్రనిష్కపరిమిత ఋణవత్తయా తదపిపరిహర్తుమయమేవ మార్గ ఇతి మనసిపరికల్ప్య తయోర్విక్రయాయ ద్విగుణకృష్ణరా

జతిలకాజ్ఞయా లబ్ధాధికారం కంచనమద్గిరిమల్లరాజయ్యనామకమాశ్రిత్య కృతజ్ఞత్వానువర్తనశపథప్రదానపూర్వకం దశసహస్రనిష్కతస్తౌ మహారాజాయ విక్రీయ నిజఋణమపయాపితవాన్॥—అయంచహైదరాఖ్యో బెంగళూర్నగరే పంచాశత్తురగపాలాధిపతితయా హూరతాధియాధికారిభిరావావశ్యకారి ॥ తదాహఖలు ॥ ....

ప॥ఉత్కోచగ్రహణరతోధికారివర్గో
యత్కోశానవిదితరూప్యకానకార్షీత్ ।
తత్కోపిస్వభృతిమవాపనైనరాష్ట్రే
ప్యుత్కోభూత్ప్రభురధికారిభేదనేన ॥ ౪౪ ॥
ముంచామిప్రభుహితహేతవేప్యసూంస్త్వ
సంచామిస్వకృతిభిరేనమిత్యవేత్య ।
పంచాశత్తురగయతస్తతస్తతోయం
సంచార్యద్విషదభిఘాతమాతతాన ॥ ౪౬ ॥

౪॥ తతస్తత్సామర్థ్యపరిశీలనాదేకాశీత్యుత్తరషట్ఛతోత్తరసహస్రతమే బహుధాన్యవత్సరే తస్మై సేనాధిపత్యం దిత్సన్మహారాజస్తమాకార్య నిజాశయంప్రకాశితవాన్ ॥ — సచ సవినయమానమ్య వ్యజిజ్ఞపదేవమ్ ॥ —మహాస్వామిన్నాహముత్కంఠే తదిదం యత్తమిమం ప్రసాదమసహిష్ణుభిః పిశునైః కదాచిదావయోర్భేదఃప్రియజ్యేతేతి॥—తచ్ఛ్రుత్వాఽభయదానపూర్వకం తస్మై నిజసేనాధిపత్యమన్వగృహ్ణాదసౌ ప్రభుఃకటపలనిరతస్వజనాధికారసంజాతాయతిన్యూనతాప్రయుక్తసైనికవేతనప్రదానవిలంబసమాయాతతదవిధేయతాసమీకరణాయ॥—సోపియవనవరఃకతిపయైరేవదివసైర్యథాపురమాయతిప్రవర్ధనేన కోశానఖిలానపి పర్యపూరయన్న్యవారయచ్చ సైనికగతాంతామవిధేయతాం సముచితసమయేషు వేతనాద్యనుగ్రహవశాత్॥

ప ॥ బలాతిశయతోఽపి తేసతి విభావనేన క్ష్మా
చ్ఛలాత్తుసచివః కిలానతమివారచయ్యప్రభుమ్ ।
ఇలాజనకృతే గతే యవనపుంగవే వ్యాజతః
కులాదకృత తత్ప్రియాసుతముఖాన్ హిబందీగృహే ॥
నిశమ్యైతద్వృత్తం వ్యలిఖదథ పత్రం సకుపితో
భృశం తత్రాసిద్ధివ్యపనయనసౌత్యోర్ణృపతయే ।
నృశంసాయ క్రుధ్యన్ప్రభురయమముష్మై సచివతాం
విశంకం ప్రహృత్యావ తద్యవనజనమావీన్నిజగృహే ॥ ౫౯ ॥

గ ॥ తత శ్చతురశీత్యధికషట్ఛతోత్తరసహస్రతమే విషువత్సరే జ్యేష్ఠబహుళతృతీయాయాం సముపేయుష్యామ్ ॥...............

ప ॥ గ్రామాదిద్విజదేవదాయనిచయక్షేమాయసంధామథో
ధీమానేష తతః ప్రగృహ్య సుజనస్తోమాభినంద్యస్సదా ।
స్వామాత్యత్వమధాత్స ఏవ పుత్రసదృశే ప్రేమానుబద్ధాద్బత
భూమావప్రతిమే తురుష్కతిలకే క్షేమార్థమాత్మశ్రియః ॥
ప్రాచీనధీసచివమప్యథబంధుభావా
ద్వాచీభరాచ్చకరుణాకలశాంబురాశేః ।
సోచీకరత్క ఏవ చిదదభ్రధనాదిదత్వా
నీచీ భవంతమపినిత్యమసభ్యకృత్యైః ॥ ౬౦ ॥
దేశాననేకాంత్సవిజిత్య హైదర్
కోశాన్ సపూర్వాన్బహుధావిధాయ ।
క్రోశాలయాదీనపిపర్ధయంత్స
న్నాశాస్సతాంచాయమపూరయత్ప్రాక్ ॥ ౬౧ ॥

గ ॥ తతశ్చైకోననవత్యధికషట్ఛతోత్తరసహస్రతమే వ్యయవత్సరే చైత్రబహుళప్రథమాయాం సకృష్ణరాజతిలకశ్శ్రీరంగపత్తనే శ్రీరమణచరణారవిందమిళిందతామలభత ॥ అస్యచాయుఃపరిమితిరష్టావిం

శతిదినాధికమాసపఞ్చకానుగత చతుస్త్రింశద్వర్షాణి ॥ ......

॥ శ్రీనంజరాజకథా ॥

తతశ్చ తత్సుతం తస్మిన్నేవవర్షే నిజచైత్రబహుళత్రయోదశ్యాం పత్రికాముఖేన స్వయమేవపతిరభ్యషేచయద్విజయాత్సుకృత్స్వదేశగతోపి, సతు నంజరాజాభిధః పంచాశీత్యధికషట్ఛతోత్తరసహస్రతమె చిత్రభానువత్సరె వైశాఖశుద్ధపంచమ్యాం జాతోనవత్యుత్తరషట్ఛతాధికసహస్రతమె వికృతిసంవత్సరే శ్రావణశుద్ధదశమ్యాం సభామభాసయచ్ఛతక్రతోః ॥ అస్యచాయుఃపరిమితిః పంచదినోత్తరమాసత్రయాధికాష్టవర్షాణీత్యవగమ్యతే ॥ ... ...

॥ పర్వతచామరాజకథా ॥

౫ ॥ తదను తస్మిన్నేవహాయనే వికృతినామని శ్రావణబహుళదశమ్యామభిషిక్తస్తత్సహోదరః కృష్ణరాజజ్యేష్ఠతనూజః పర్వతచామరాజోనామ ॥ — యఃకిల ద్వ్యశీత్యధికషట్ఛతోత్తరసహస్రతమే ప్రమాథిసంవత్సరె భాద్రపదశుద్ధపంచమ్యాం భూతలమలంచకార ॥ తతో ద్వినవత్యధికషట్ఛతోత్తరసహస్రతమె విరోధివత్సరె తస్మిన్స్వవనపతావభిషేణనపరేపరేణ బలవతా మ్లేచ్ఛదేశాధిపతినోత్తరాహేణ సహసంగరేఽభిముఖమవస్థాతుమశక్తతయా పలాయ్య ప్రత్యావర్తమానే వైరిభిరనుద్రుతె సమాపతితె తుంగాభద్రాచ భద్రాయతస్యా భవతాం తన్మాత్రమార్గప్రదానేన ॥ — తతస్త్రినవత్యధికషట్ఛతోత్తరసహస్రతమే వికృతివత్సరే శ్రీరంగపత్తనేఖిలు భగవతో రథోత్సవావసరె సరథవరః ప్రాదహ్యతప్రమాదేన ॥

ప ॥ రమాకాంతేతస్మిన్ భగవతిరథస్థేజ్వలనతః
ప్రమాదాత్కస్మాచ్చిజ్జ్వలతిరథవర్యేసపదిసః ।
క్షమాకన్యావస్థాంమనసికలయన్ రంగరమణః
కిమాసీత్సంతాపాద్ద్రుతఇహ్యతయారాధితచరః ॥ ౬౨

క్షణాదేవ శ్రీమద్రఘుపతిపురంధ్రీసకరుణ
ప్రణాదం లోకానాంతమయమసహిష్ణుః కరుణయా ।
ఫణారత్నజ్యోతిస్స్ఫురితఫణిపర్యంకనికటే
నృణాం స్నేహాన్నందాస్స్వయముపనయన్నావిరభవత్ ॥

౫ ॥ తతష్షణ్ణవతితమే విజయవత్సరే వైశాఖమాసే సముపేయుషి
పునరపిమహదత్యాహితమావిరభూత్ ॥

తథాహి॥ప॥ శతఘ్నీసాహిత్యావహదహనచూర్ణాలయితతిం
కృతఘ్నవ్యాపారాజ్ఞగతివిదితైకాపిమహసి ।
వితత్యజ్వాలాస్సావగ్రసతిసతివిష్వక్ప్రసృమరే
పురస్తాచ్ఛ్రీరంగక్షితిరమణధామాపిసుమహత్ ॥ ౬౪ ॥

విదిత్వైతద్వృత్తంలిఖితమథదేశాంతరగతౌ
హృది క్లేశంబిభ్రద్వ్యనతిలకో లేఖముఖతః ।
సదివ్యంనిర్మాప్యాంచలమపిపునర్మాసిముదిత
స్తదిజ్యాసంభారానదిశదథపూర్వాతిశయితాన్ ॥ ౬౫ ॥

చిరాద్యోగాద్భ్రష్టస్సతుయవనజాతౌసమభవ
ద్ధరాయామిత్యేషాబుధఫణితిరస్మిన్నహిమృషా ।
పురా తుంగాభద్రాప్యదిశదిహతస్యాపదిస్మృతిం
పరాసక్తిర్దేవద్విజసుకృతకృత్యేష్వపియతః ॥ ౬౬ ॥

తథాహి ॥ వారంవారమహిద్విషస్తనుజపైస్సైన్యైరవశీకృత్యతం
పారం పర్వతఏవ తస్యకరుణాపూరంప్రవర్త్యాస్స్వయమ్ ।
శ్రీరంగేవరదార్యసూరిహతవాక్యామ్యవిత్సంవసన్
ధీరమ్యోరఘునాథసూరిరితికోప్యార్యంజయత్యాంగ్బభౌ
భావారూఢయదీయసిద్ధిమహిమాశ్రీవాససూరిర్మనుం
సేవా తఃకిలయస్యవత్సకులభూస్సావాప్యసర్పద్విషః ।
ధ్యావా భూమిగతేష్వసంఖ్యవచనాగ్రీవాత్తసింహాకృతే
ర్దైవాత్సంయమిశాంసుగృహ్యనిఖిలానేవాజయద్వాదినః ॥

సత్యం యన్నతమూషిణీంపరివతంస్తుత్యస్సకృత్పర్యటన్
శ్రుత్యం తార్క్ష్యవదేవరంగనగరేనిత్యంకిలాపాదదత్ ।
కృత్యం ప్రాప్యసపంచకాలనియతంవృత్త్యంతరంవర్జయ
న్నృత్య క్షంకలయన్హరింసతతమప్యత్యద్భుతోవర్తత ॥
యోగా ద్వైయగపిదుగ్రహంద్యృఢతరాద్రాగాత్ఫణీంద్రోశయం
ప్రాగారాధ్యమఖానయత్రసికతాభోగావలీనాకృతిం ।
యాగాంతేవభృథాయసహ్యతనయాంద్రాగాహ్వయత్యద్భుతం
వేగాద్దాపతితాహ్యకాండఇహసానాగాంతకానుగ్రహాత్ ॥ ౨౦ ॥
ఆదావతస్తుగురుపాదాత్సుతోఽజనిసవేదాంతదేశికవర
శ్రీమాననథోసుగుణసీమావతీర్ణఇహరామానుజార్యగురురాట్ ।
ఏతావుభౌతపనశీతాంశువత్సకలభూతాంచితౌరిపుగణం
క్షీణాభిమానమిహకాణాదవాక్ప్రభృతిదాణాహతేరతనుతాం ॥ ౨౧ ॥
వక్ర వాగ్బుధవిక్రమాసహచక్రవర్తితనూభువా
జ్యాయసాహివిహాయసాహసమాయసాతిదృఢంకృతమ్ ।
యుక్తిభిఃపదశక్తిమాత్రనిరుక్తినిహ్నవధూర్వహం
తత్వతఃపరతత్వవాచకణత్వబాధనసాధనమ్ ॥ ౨౨ ॥
కాంచిదభ్యధికాంచితామధికాంచినుశ్రుతిమాచరన్
ద్వ్యూనవింశతిమానవాసరదూనవాగ్విభవారిపుమ్ ।
భోవిజత్యకలావిదాంధురిమావిభుత్వసమర్థనం
నామసత్కృతిమామనద్భువిధీమతోఽన్యతనూభవః ॥ ౨౩ ॥

శ్రీచక్రవర్తిరఘునాథగురోః సుతేనః
ప్రాచస్సుతోఽవరజఇహప్రపితామహోమే ।
వాచ స్పతిస్సకలాసుకలాసుసాక్షా
ద్వాచస్పతంత్రలహరీతికృతింప్రతీతామ్ ॥ ౨౪ ॥

(౧)సామాచార్యతయాన్వమీమతబుద్ధైఃకౌమారిలైర్భ్రిష్ణో
మీమాంసానిపుణైఃపరాశరసుతో యోమానితర్క్యోఽస్మిన్దృక్ ।
భూమా వేదమవాదిపాణినితయాసీమాగిరాంశాబ్దికై
ర్శ్రీమానేషచకారతంత్రలహరీం రామానుజార్యోగురుః ॥ ౭౫॥

మంత్రాన్ లకష్టేవ్రిభవఃప్రతీత
స్సంత్రాన్ ర్వభౌమస్సచవైదికానాం ।
వేదాంతసూరిర్మనుతేస్మయస్య
పాదాబ్జసంగాత్కృతకృత్యభావమ్ ॥ ౭౬ ॥

ఖ్యాతేనసమాతేనిరపితేసముపేతా
భూమ్నానిజధామ్నాశుభసామ్నాచవిభూతమ్ ।
తుంగాదరసంగాద్ధృదిశృంగారితమాదా
(౨)యోగ్యార్జితభాగ్యత్సతుయోగ్యానతఆసీల్ ॥౭౭॥

తదాకిల ॥ కోశాగారనియంత్రితాఖిలధనం(శ్రీ)శాలయార్థంవినా
దేశాన్మ్లేచ్ఛపతేస్సుధర్మకరణావశాదుపాయజ్ఞ్యాయల్
ఈశా తేనతతఃప్రధాస్యనిధనాయాశాసిహ స్త్రీశితా
దాశార్ణ్వార్పణబోధనేనయవనాత్ప్రాశామిత్రైరస్యభీః ॥

తతఃపరేద్యవి॥పాదాబ్జేవసురాశిమర్పితవతేఖదాంబుధేస్తారణా
ద్వ్యహాం తార్క్ష్యముఖానతీర్వ్విదధతేచోదాస్యతేఽచక్షత ।
మోదా ద్రంగపతేఃపరంప్రతిఫలంనాదాతుమీహామహా
స్వాదా రత్వకృతజ్ఞతేప్రకటితేస్యావాయురాదీత్యహో ॥

జాతాశ్చర్యభరోవిరక్త్యతిశయాద్యాతాంత్సరంగస్థలీ
మేతా జ్ఞాతువిభుప్రసాదలహరీంస్ఫీతామవాప్యానయల్ ।
బూరితాం దోళికయాఽవలోక్యవిషయాన్నేతార్థితగ్రామదః
ప్రీతా త్మేతితదర్థితాఃకథమపివ్యాతానిషుస్త్రేతథా ॥ ౮౦ ॥

---

(౧) సామాచార్యోజైమినిః (౨) యోగీఅర్జితేత్యాదిభిన్నంపదమ్॥

తాతా దిపవియః పదాగ్చనకలొదుృత్తాపరా స్తద్వచా
పీతా శ్వాఅపి లెపగృహ్యశిబికోపెతాస్థ్సలాన్వేషిణః ।
స్ఫీతా యానపి మగ్ధసింధుతటగాః ఖ్యాతాః పదేశాఃజహు
ర్భీతా దుస్సహనాసతోజగృహిరెకెతాంఃడపట్టీంపభోః॥౮౧॥
తత్తా దృష్ణిజవైదుషీహృతకలామత్తాభిమానాఃప్రభో
శ్చిత్తా నందకరాహితెనిరుపమందత్తార్థ్వణాస్సంసది ।
విత్తా శ్మాద్యవిశేషదర్శినఇహాయిత్తాత్రయీపద్ధతే
రుత్తా రాదరపాత్రతామధిగతామత్తాతతాతానధి ॥ ౮౨ ॥

గ ॥ తతఃపరమపి లెహ్యత్రైవఖలుసంస్థానవరె ॥

ప ॥ తాణా మివబృందమూహిత
మాణా వకల్లోలనద్విధూమాపుః ।
పూణా య్యాసదసిసరోవ
త్రీణా తయాపాజ్ఞవెతనాభ్యర్చాం ॥ ౮౩ ॥

గ ॥ ఏవమేషయవనపతిఃద్విజన్రజాదిషవతీవవినయాదయాపయద్వ యాంస్యశేషాణి ॥ తతఏకోనసప్తశతాధికసహస్రతమే దుర్ముఖవత్సరె భాద్రపదశుద్ధతృతీయాయాంసపర్వతచామరాజన్మతమఖసఖత్వమవాప అస్యచాయుఃపరిమాణమష్టావింశతిదిశాధికసప్తదశవర్షాణి ॥—

అరికుఠారచామరాజకథా.

తదను తజ్జననీ సపత్నీలక్ష్మ్యంబాభిధా స్వసహోదరీపుత్రం యాత్మపు త్రమపివా పుత్రతయా స్వీచికీర్షంత్యసర్తత ॥ —తయోరేకస్య వం. గుభావాదపరస్యచ జడత్వాత్తుహ్హాగోగవత్వాచ్చ తద్విజ్ఞాపనపురస్స రం కథంచిద్దెవ్యా అనుమతిమవాప్య సమంత్రిపరస్తవరితతరం యదు కులకిశోరాన్యశొరాశీనానాయ్య నానావిధబుధజనసమక్షమక్షతమ తికౌశలః పెనలఫలకలనవతవస్త్రవస్త్రసుసకనకాభరణాదిభరితంత్వరి తం పదర్శ్య కంచసకాంచననరావం ధరాసల్లభతనయాం త్సనయాదు

ప్రాహ్ణాయ యూయమపత్యనిమ్నంతాస్స్వంస్వం కామితముద్ధరతేత్యను
జజ్ఞే ॥

ప ॥ గిరా స్వధీసచివవరస్య దారకా
స్స్వరాసతాజ్ఞ గృహంతథోపలాదికమ్ ।
దురా సదం రిపుభిరసించదర్పణం
కరాం చలే పురుతకుమారఏకకః ॥ ౭౪ ॥
సభా బ్రువీదితిహివిభావ్యతద్బలం
శుభాం చతాం మదననిభాంతదాకృతిమ్ ।
ప్రభా వతః క్షితిపతిభావమర్హతి
స్వభా వతశ్శిశురతిభాగ్యవానయమ్ ॥ ౭౫ ॥

౫ ॥ తతశ్చ సజాతహర్షస్సచివర్షభః (ప్రా)జాధిపత్యం సజాత్యా
పత్యమిదమేవార్హతీతి నిర్ధార్య బద్ధాదరస్తస్మిన్నరిపత్తనగరాభిధ
చామరాజనగరాభిజనాత్రేయసగోత్రదేవరాజతనుజే రాజ్ఞై(?)ర్విజ్ఞా
ప్య క్రమేణ తం సుతరత్నతయాహ్యంగీకరత్ ॥ —తదన్వేకోనసప్త
శతాధికసహస్రతమే తస్మిన్నేవదుర్ముఖవత్సరే భాద్రపదశుద్ధపౌర్ణ
మాస్యాం తమభ్యషేచయచ్చ ॥ — యస్తు సాక్షాచ్చామరాజసంజ్ఞ
యావిఖ్యాతష్షణ్ణవత్యుత్తరషట్ఛతాధికసహస్రతమే విజయవత్సరే ఫా
ల్గునబహులద్వితీయాయాం సోమవాసరే హస్తర్క్షే తృతీయచరణ
వృశ్చికరాశౌ రజన్యాం చతుర్దశ్యాం ఘటికాయామలంచకార కుల
మిహాయమభూపతీనామ్ ॥ —తతస్సమంత్రివరస్తమేనం రాజ్ఞ్యా అ
శుద్ధాంతరతయా శుద్ధాంతే నిధాతుం సాశంకో నాటకశాలాకోశగృహా
ఖ్యకక్ష్యాయాం నిక్షిప్య జనస్యాంతరేణ పర్యపోషయత్ ॥ —తస్మిం
శ్చశాసతి వసుధాతలం వేంకటరమణనామ్ని గణనాధికారిణి మృతే త
త్సహకారితయాస్థితః పూర్ణయ్యనామా ద్విజవరోప్యతీవ బుద్ధిమ
త్తయా కేనచిద్వ్యవసాయేన ప్రభువరప్రసాదం లబ్ధ్వాత స్తస్యైవ గణనాధి

కారిణః పదమధిరోపితశ్చ తనిష్క_పరిమితవేతనదానవర్తిత నియమిత కార్యనిర్వహణప్రవీణః ॥ —అథస మంత్రివర్యోప్యనేకా_ దేశాన్ని జభుజబలాద్వశీకృత్యాపి భృత్యతామేవ ప్రభోరనుసందధానః ప్రధా నప్రకృతికార్యమాన్యమతిశ్శ్రీరంగపత్తనే ప్రత్యవైక్షత ॥

ప ॥ చకార రరంగేశపురే స తద్వ
త్సకాశమైసూర్నగరేపి దుర్గమ్ ।
ప్రకామయత్నేష్వరిదుష్ప్రవేశం
సుకాం తముద్యానమపిస్వపుర్యామ్ ॥ ౭౬ ॥

గ ॥ తతశ్చ సపంచోత్తరసప్తశతాధికసహస్రతమే శుభకృద్వత్సరే కార్తికమాసే త్రిక(ప్రా)ంతనిరూఢేన రాజగడునామ్నా కెనచిద్వ్రణవిశేషేణ ముమూర్షుస్స్వస్య ప్రతమా_ పూర్ణయ్యప్రభృతీంత్సమాహూయాగ్నేయదిగ్విజిగీషయా విదేశగతం మమసుతం టీపు నామానం త్వరయాఽనీయ తస్మై కథనీయమేవమేవనిశ్శంకైర్భవద్భిరిదమితి తస్మై హితమేవం సందిదేశతన్ముఖేన ॥

తథాహి॥ప ॥ఇహా గాంధారిచ్యాత్రిత్పరిహృతకుటుంబో నిరశనో
మహా మాత్యస్థానావధికమభజంగోఽవసాలః ।
నహో తవ్యాకృష్ణక్షితిపతికులీనేష్వవసతి
స్సహో పద్భిస్సార్ధంచ్ఛిద్యదితవకృతఘ్నత్వపదవీ ॥ ౭౮ ॥
అయం స్వామిద్రోహీత్యపయశసి నైవాహమపతం
నియం తుఃకారుణ్యాత్క_లభగవతో భాగ్యజనితాత్ ।
స్వయం వాఙ్చారాత్మ్యం యదిపిశునసంగాదుత భవే
త్తయం యాస్యస్యేవ ధ్రువమితిశపే త్రిర్భగవతా ॥ ౭౭ ॥

గ ॥ ఇతిసందిశ్య మహైవపదే తం నివేశ్య యుష్మాభిర్యథాపురమేవ తత్తత్కార్యేషు సావధానైర్భవితవ్యమితి తానాదిశ్య స్వయమపి నిజపదం నిజతనుజాయ ప్రదేయమితి ప్రార్థనాత్మకం ప్రభవేవిజ్ఞా

పనలేఖంవిసృజ్య మార్గశీర్షశుద్ధతృతీయాయామార్యాణ్నగరే ని
జంనపురజహాత్ సః॥

ప ॥ హిత్వోపదేశంజనకస్యతేభ్య
స్సుత్వా పితస్స్వార్థనిశమ్యపైత్రీమ్ ।
తతోఽధికారంప్రభులేఖలబ్ధం
గత్వోఽంతికంతస్యదృఢీచకార ॥ ౮౯ ॥

గ ॥ తతోఽప్యపగతేషు కతిపయేషుమాసేషు

ప ॥ శ్రీచామరాజస్య కళత్రయుగ్మం
వాచాథరాజ్ఞ్యాఘటయాంబభూవ ।
ఆచార్యమాద్యంప్రభుసన్నిధానే
నీచాశయోసావభిసంయతస్థౌ ॥ ౯౦ ॥

గ ॥ తతశ్చాతిపతితేషు కతిపయేషువత్సరేషు ॥

ప ॥ ద్వితీయభార్యాథసుతంప్రసూయ
ప్రతీతశీలాససుతామృతాసీత్ ।
క్షితీశ్వరశ్శోకహతోఽపిపంచ
సతీః ప్రజార్థంకిలపర్యణైషీత్ ॥ ౯౧ ॥

గ ॥ తతోగతేషు కేషుచిద్వత్సరేషు ॥

ప ॥ అంగారఖండసదృశీమపిజాడ్యహీనాం
సంగాజ్జడైరయమథోజనకస్యసూక్తిమ్ ।
ఇంగాలతామనయదాశుమృదాత్మకంతు
గంగాపిమన్యఘటమత్రినశోధయేద్ధి ॥ ౯౨ ॥

హాహా శమస్సుకృతకోహాదయంజగతిహూహాదినాశమకరో
దుర్భావహా లదేవగురుశాపాహాయథావసథలోహాన్వ్యథాజ్ఞనపదా
క్షేపా చ్ఛిచ్ఛేర్నగరమాహాదచూడమవలేపాద్దబాహాశతశా
యూహా దికంధరణిత్రాహాహారద్విపదకహాహారమేనమతనోత్

గ॥ తదనుచైవం స్వతాతబోధితహితానుశాసనమప్యవధీర్య వ్యథాకరే నసుధాధిపతేః ప్రధానసభాసిహిష్ణుతయా వ్యత్యస్య భృత్యభావం దేవద్విజప్రజాదిరుజావహో మహీశ్వరత్వధియా శీఘ్రమేవ వ్యాఘ్రహదసౌవర్ణపీఠికామధిష్ఠితే దినేదినే తస్మింత్సనృపతిరనేకధా విధాయ తద్వ్యధాయ సముదితముపాయమపాయతః కృపానిధిరపాలయన్నిజాః ప్రజాః ॥

తథాహి॥ప॥శ్యేనే నాభిచరన్నియాజవిదధేదానేనతృప్తాన్ద్విజా
దీనె భూయోప్యహమన్నదానమకరోన్మానేనసద్భిర్జనాః।
స్థానే నిత్యమకారయద్ద్విజవరైశ్చానేకహోమాదికా
న్మైనే సౌహృదిసంతతం హరిమతస్తేనె ప్రసన్నం ప్రభుః ॥

గ॥ అథ రథాంగపాణిః ప్రాణిహింసాకంసాదిమారణప్యనిష్పన్నవారణాపూరణార్థాశ్చ బహోః కారణాదస్యమహీపతేర్మనోరథస్తదిహ యదువంశఏవ దేవాంశతయావతార్యశ్శౌర్యనిధిరధిక్షితి కశ్చిద్విపశ్చితామపశ్చిమఇతినిశ్చికాయ ॥

ప॥ కాలా త్కర్మసమాప్యపూర్ణహవనేమాలాయితాభూసురా
స్తేలా జాదికమగ్నయేశప్రతిగిరామాలాప్రమాప్యాదదుః।
జ్వాలాం తజ్జ్వలనస్యరత్నఖచితాండోలామశేషాలల
ద్బాలాం సమ్యగవెక్ష్యసమ్మదవశాత్కోలాహలంచక్రిరే ॥
రాజా తతః ప్రముదితో భగవత్ప్రసాదా
దాజానమారసుతజన్మనినిర్విశంకః।
పూజాదిభిశ్శతగుణంకిలపూర్వతోపి
శ్రీజానిమన్వహమతర్పయచాత్తభక్తిః ॥ ౯౬ ॥

గ॥ తతస్సత్యసంకల్పతయా శ్రీపతేః పాపతేజాపహస్యశ్రీమతశ్చామరాజస్య సహధర్మచారిణ్యా గర్భశుక్తిముక్తాఫలతాంకిలతామవాపకోపి దేవాంశః ॥ — తతశ్చ క్షితిపతిర్నిజరమణ్యాః పుంసవన

సీమంతోన్నయనాదికం యథాసమయం యథావిధ్యన్వతిష్ఠత్ ॥ —
తతః కదాచిత్స్వదారగతదౌహృదలక్షణాన్యవలోక్య ముదాన్వితః
ప్రియదాశ్రితా వృదాగతగసుధామదాపహారదతురతరాంశ్చతురస్స
తునవర్షరహస్సుభాషితామృతరసాన్॥

ప ॥ శక్తిర్న దృశ్యా తనయత్వదాదౌ
వ్యక్తిం చ నాప్నోతి తతస్సుదృక్త్వాత్ ।
త్వదాదరో భూషణసారవాదే
గదాధరోక్త్యేవ చ నైవ సుభ్రూః ॥ ౯౭ ॥
ధరా తురాసాహి సమేయుషీహ
సురాత్మనాం దండధరేఽత్రివృత్తిః ।
సమే ఖలాయాముచితేతి కింతే
క్రమేణ కాంచీ విససర్జ మధ్యమ్ ॥ ౯౮ ॥
ఉదేష్యతస్త్వద్భువి సార్వభౌమ
పదేఽభిషేకాయ శిశోర్విధాత్రీ ।
సువర్ణకుంభావుపకంఠసీమ్ని
ధ్రువం పయోభిః పరిపూరితౌ ద్రాక్ ॥ ౯౯ ॥
ప్రజాధినేత్ర్యుదయోన్ముఖమనా
రుజాఽవలగ్నత్వదురుక్తిజన్మనా ।
నిజాం తు సత్తాం విన్మణోతి మధ్యమం
సుజాతకల్యాణగుణాస్పదం తవ ॥ ౧౦౦ ॥

గ ॥ అయం ఖలు గర్భగశ్శిశుః ॥

ప ॥ కాంచీప్రదేశస్య చ చోళసీమ్నః
కాంచి తుల్యతాం కాంచనసప్రపఙ్క్తిం ॥
ఇమాం న సేహే కిల సార్వభౌమ
స్సన్నవహా త్వద్గర్భస్థితికాలమీన ॥ ౧౦౧ ॥

ప ॥ అధి కాంచిమండలనివాసమాశ్రితః
కుధీ ర్యాంప్రకాశయతి చక్రవర్తితామ్ ।
ఇతి కిన్ను నాభివిధృతాం గభీరతాం
సతి రక్ష్చకారతవగర్భగర్శ్మిశుః ॥ ౧౧౨ ॥
సుమే రుకోట్యాపినపూరణీయాం
క్షమే తయాః పూరయితుం జనేచ్ఛామ్ ।
తమే త్యమాతు స్తవకుక్షిమాత్రం
క్రమేణపూర్ణాం మహదద్భుతం తత్ ॥ ౧౧౩ ॥
ఉదార భావాత్కులయస్యభావీ
పదాశ్రితానామపి కోపిభూమా ।
తదాశ్రయస్య క్రమపకీర్తి
నిదానమస్యేతి జహౌ సకుక్షిమ్ ॥ ౧౦౪ ॥
పురా ససారాంగ్రిసితోన్నతిం హిమ
త్పురా ధ్వహోరాద్యుపదాపహారిణోః ।
సచాళ దేశస్థిత భూభృతో స్తుఖా
వచోధికం శ్యామలిమాసమావహత్ ॥ ౧౦ ॥

గ ॥ ఇతి క్షితిపతివచనమాకర్ణ్య సాచకోరాక్షీ సాపత్రపా సాచీకృతలోచనా సస్మితమపాంగాభ్యాం కించిదేనమంచితవతీ ॥ —తతస్తస్యాస్తాదృశానన్యదృశస్మరకలావిలాససదాచార్యతాముద్వహతః కటాక్షానాపీయ లోచనపుటాభ్యామాస్వాద్య చ సపరిరంభమధరమధురసమధిపతిరసావేవ ముదగిరద్గిరమతిరుచిరాం పునరపి ॥

ప ॥ వాపీప్రియోప్యధికసుఖభూరత్ర కాంచీప్రదేశ
స్తంచాధస్తాదురుతరపయశ్చోళదేశశ్చకార ।
తంచాప్యేనం మధురసమయః కోప్యసావంగదేశః
శోణౌ టా స్తం త్వధరసమ్మృతస్రావిణ స్తేహ్యపాంగాః ॥

గ ॥ ఇతి ప్రతినంద్య క్షితిపతితిలకే నిజసౌధముపేయుషి వ్యపేతే
షు చ కతిపయేష్వపి దివసేషు సముపాగతే చ శాలివాహనశకీయసప్తదశా
ధికసప్తశతోత్తర సహస్రతమ ఆనందవత్సర ఆషాఢబహుళద్వితీయా
యాం మధ్యందినే కన్యాలగ్నే శ్రవణర్క్షసమలంకృతే ॥

ప ॥ శుక్రే ద్వాదశగే శనౌ నవమగే వాచస్పతౌ బంధుగే
భూపుత్రే ధనగే రవౌ శశిసుతే రాహౌ చ లాభం గతే ।
కేతౌ పంచమగే విధౌ చ బహులాషాఢద్వితీయాతిథౌ
కన్యాయాం శ్రవణే సకృష్ణనృపతిర్జాతో న కర్ణః కథమ్ ॥

త్రిగుణకృష్ణరాజకథా

తథాకిల ॥ వననీయదివ్యహవిశేషపూరకై
ర్హ్యవతీర్ణ ఏవ సుమవృష్టికైతవాత్ ।
లవణేన కల్పతరుభంగమాచర
న్ననయం ఫలార్థిన ఇతీవ నిర్జరాః ॥ ౧౦౭ ॥

బంధ మోచయితరి ప్రభౌ ముదా
గంధపుష్పరసచౌర్యకృన్మరుత్ ।
బంభ రాళినిభశృంఖలావశా
త్క్రంథయాదపి శనైరుపాయయౌ ॥ ౧౦౮ ॥

హృష్టే పునశ్చేష్వహహాంబరాంత
స్స్పృష్టే షణో హంస ఇహాత్మజస్య ।
కర్ణస్య నామాపి కృతోదయేస్మి
న్కర్ణే పతేన్నేతి కిమాత్తతాపః ॥ ౧౦౯ ॥

హిత సుతజననోత్సవప్రసక్తం
వితరణమద్భుతమాస్త రాజమౌళేః ।
భువి యదకృత మేరుణాప్యతృప్తం
కవి మపి శీఘ్రవిముక్తదక్షిణాశమ్ ॥ ౧౧౦ ॥

రద యతివసువర్షమత్రభూపే
వద సపథాతిగమేత్యసానుగస్సన్ ।
సచ దివివసుమార్గషడత్రిమాసా
న్విచరితవాన్కలదక్షిణాశయైవ ॥ ౧౧౧ ॥

గ ॥ అథైకాదశేదివసే జాతస్య తస్య తాతపాదో నంజరాజవర్మ సంజ్ఞయా పరిష్కృతిమకరోత్ ॥.................. ....

ప ॥ మ్లేచ్ఛాధమోప్యథనృపాలనివేదితం తం
స్వేచ్ఛావిరుద్ధమవకర్ణ్య సుతోదయం సః ॥
ఆచ్ఛాద్య శోకమభినీయముదం హ్యదత్త
ద్రాక్షా సనంగటయితుంచ శతఘ్నికాళీః ॥ ౧౧౨ ॥
అర్కవద్వయసి దుస్సహం శిశుం
తర్కయంత్స్వదితజ్జిఘాంసయా ।
కర్కశోపి సహృదాముదాద్యపి
చ్ఛర్కరాస్స్వయమదాపయత్స్వరే ॥ ౧౧౩ ॥

గ ॥ తతో వ్యపేతేషు కతిపయమాసేషు ॥

ప ॥ ఆనేతుం శిశుమాదిశత్సయవనస్సా నేచ్ఛయా వ్యాజతో
దూనే సర్వజనేఽర్భకం కమపితత్థ్సానే స్సపాదర్శయత్ ॥
హీనే నేశ్వరలక్షణైర్నృపతితానా నేవలభ్యేత్యథో
మేనే తం సనిహంతుమేష నియతిః కేనేహ సోల్లంఘ్యతే ॥
చ్ఛాగ సౌవినిమయే నవత్సయోః
ప్రాగ గూహ్యత యతో ద్విషో భయాత్ ।
నాగ రైస్తదిదమాదిచేష్టితై
ర్నాగ రాజశయ ఇత్యమానిసః ॥ ౧౧౪ ॥
పితా నరత్నైః ప్రతిబింబితాథో
కృత్వా నుషంగాత్పృథుకేన డోలా ।

హుత్వా శనైయాకిలదృష్టపూర్వా
తత్రా నసైవేయమితిప్రతీతిమ్ ॥ ౧౧౬ ॥

గ ॥ అథ శాలివాహనశకే సప్తదశోత్తర సప్తశతాధికసహస్రత
మే తత్రైవానందనామసంవత్సరే శ్రావణికశుద్ధదశమ్యాం శ్రీమన్నం
జరాజవర్మణో జననన్యాశ్చీసఖీత్వమచీకరత్తస్యాశ్చిరత్నసుకృతపరి
పాకః ॥ ....

ప ॥ ఆశా రమాత్రిమభజత్కిలయత్ప్రవాదా
మధ్యే నవర్ణమిహకంచిదయేబభార ।
అంతేనసమ్మిళితదంతమవాపశబ్దో
ప్యానందఇత్యయమపాసురవాస్తవషే ॥ ౧౧౭ ॥
నాకా ధిరోహణవశాద్యదసౌవిహీనా
తోకా గ్ర్యసుందరవిహారవిలోకసౌఖ్యైః ।
శోకా శ్రువర్షణపరస్సతతంసమాసా
ప్యేకా ర్ణవంవ్యరచయజ్జగదార్తనాదీ ॥ ౧౧౮ ॥
నితాం తవసుమత్తయావ్యరచికర్మసాక్షీహయో
బకా యమపిసంశ్రితస్సపదిదక్షిణాశాంతతః ।
గతా ర్ఘుషితిసత్ప్రథద్యుతిరితస్తుమేఘోదయి
ష్విన్తావిహభవేదితిక్షితితలంజహౌసాధ్వీవమ్ ॥ ౧౧౯ ॥
అయం హిగరుడాగ్రజకలితసూతభావోరవి
ర్నియం తృరథసాదరేతదిహకర్మసాక్ష్యప్యభీః ।
శ్రియం ప్రతిదినంశుచేరపినితాంతమాకర్షతి
స్వయంతదవబోధికాకిముహరేఃపదంరాజ్ఞ్యగాత్ ॥ ౧౨౦ ॥
దోషా నుషంగరహితంరవిమన్యదేశం
శేషా హిశాయినచనాల్కముశీఘ్రమేవ ।
ఏషా పయాపితవతీబతదక్షిణాశా
భాషా పిచాధికృతిమత్స్వపిశేషదోషః ॥ ౧౨౧ ॥

శ్లో॥ శ్రీకృష్ణరాజోదయే.

సూర్య స్స్వమేవనసుజాతమిహాహితంప్రా
ద్గైర్య చ్యుతేర్విపినచారభువాం౽త్రసాయమ్ ।
ఆర్య శ్శ్నచేస్తదయతెవిపినాస్యతీతో
వార్య స్తథాపినసుకేనజనాపవాదః ॥ ౧౨౨॥

సాకిల ॥ ఏవ మిహసార్వభౌమీ
భావ వశాత్ప్రియయావదేవసుఖమ్ ।
శ్రీవ ణికసితదశమ్యాం
దేవ జగత్సౌఖ్యసేనమౌత్కాభూల్ ॥ ౧౨౩॥

గ ॥ తదను చల్వాంబాభిధా తస్యశిశోర్జననీ సపత్నీ స్వపుత్రి మృతిమప్యవిగణయ్య నందపత్నీవ గోవిందమానందవతీహ్యతీవ ప్రేష్ణా తమేనం స్వమేవతనయం పునర్జాతమివ మన్వానాధిన్వానాచ ప్రతిదినమతితరాం నిజచర్యయా పర్యపోషయత్ ॥ — ॥ తతశ్శాలి వాహనశక ఏకోనవింశత్యధికస ప్తశతో త్తరసహస్రతమె సంవత్సరే చైత్రశుద్ధదశమ్యాం శ్రీరంగప త్తనే సాక్షాచ్చామరాజభూపతిశ్శ్రీ ప తెశ్చరణకమలమరాళతామభజన్నిజగురుకరుణాకటాక్షవైభవాత్ ॥

వ ॥దైవా త్పుత్రోదయాన్తేనిరుపమమభవత్పూర్ణమానందవర్గం
నిశ్శేషారాక్షసాంశో౽నలఉపగతవాన్మేతివాహార్ణమద్య ।
శ్రీమానావిర్బభూవస్వయమయమధునామాధవశ్చేతియుక్తం
ముక్త్వైవప్రాతిష్ఠతైష్క్షితిపతితిలకఃపూర్ణకామఃపృథివ్యామ్ ॥
తదా విగతకంటకాంసతుహృదావిచింత్యావనీం
ప్రదా తుమువచక్రమేమృతినిదానమేనంవ్యధామ్ ।
మదా న్నృపపభూజనంహతముదాఽశోకాగ్నినా
సదా ఽకమనీనయత్కిలపదాత్రబంధీరిపుః ॥ ౧౨౪ ॥
శ్రీవా సోమణిభూషణాస్యపహారనైవారమన్నందద
త్సేవా కృత్సమతాందిశన్నరపతెరేవాబలానాంరిపుః ।

ఆవా సాద్ధనినాంధనానివిషయే దెవాదిదాయాదికాన్
జీవా తూనఖిలాంశ్చకోశనివహానావాచ్యపూర్ణశ్శ్రియా ॥
పురా సమితివాహిణభూపతిపరాజితస్సంవిదా
పరా జికృతిసోపితద్రవిణరాశివానావధి ।
అరా వధికదుర్గలోకికిలచిరాయదాసీకృతాన్
దురా త్మనఇహానయత్సతునరాధమస్సాన్వత్మజాన్ ॥ ౧౨౬ ॥

గ ॥ తదను జగతాం ప్రాణప్రతిమం నిజశిశుం ద్విషతస్తస్య యవనాధమస్య మారణోపాయ సాహాయ్యలిప్సుః ప్రాజ్ఞతరా రాజ్ఞీనిజసఖ్యాహిణచక్రవర్తిన్యాః పదేపదే తస్యదుశ్చరితాని పత్రికాముఖేనవిజ్ఞాపయామాస ॥ —జుఘుక్షితతయాచ తయా సేయం నీతిర్నియతిగతిరివ కేనాపి కియత్యపినాబుద్ధ్యత ॥ — అథకదాచిదేషాపి విశేషాదరవత్తయా దోషానభిజ్ఞేషు యోషాజనేష్వశేషాణి నిజసైన్యాన్యన్యాదృశసన్నాహయకలితజన్యార్జితవివిధయశాంసి సంప్రేష్య తజ్జిఘాంసయా సఖ్యాశ్చిత్తమారిరాత్సలిస్మకర్ణాటచక్రవర్తిన్యాః ॥ ప్రధానతయాచ సైనికానాంహారిస్ వెల్లస్లీప్రముఖాన్ప్రభువరాన్ కాంశ్చిద్విధాయ సుధాసారమివశ్రవసారుదంతమిమంతంప్రాదంతరతిశయితభయేన రుదంత్యా నిర్నాయకతయా కర్ణాటదేశరాజ్ఞ్యాః ప్రజ్ఞాసాలేఖనముఖేన సుగూఢమగాధయా మేధయాబోధయామాస ॥

ప ॥ అవబుధ్యతత్సమవనాప్యథద్విషా
మవ కాశదోషలవమప్యపోహితుమ్ ।
అవనౌతటాకభవనాంధువాపికా
ద్యవలోపనంతదవలెపతోవ్యధాత్ ॥ ౧౨౭ ॥

వైసూర్గ్రాహసపూర్వకంపరిసరేచాసూపమేటీపునా
సాటసూయానజ్యబాన్నవాషహరితిప్రాసూతనవ్యేపురే ।
యేసూ నైకరతానిరుక్తపురయోస్తేసూనువత్పాలితా
ధీసూ క్షేతరతానశాన్నిజపితుర్లాసూక్తయోవిస్మృతాః ॥ ౧౨౮

హూణా సాంప్రతనాఖిలాయుధవతీపాణావుపేత్యాభితః
క్షీణా యస్కతురుష్కదుర్గమథసాబాణానవర్షాత్పురే ।
ప్రాణా దిష్విహనిస్పృహోనిజపురత్రాణాయ దుర్గోపరి
క్షోణావాస్థితఏవటీపురస్పృజాశోణాన్వ్యధాద్వైరిణః ॥౧౩౦॥
బధ్వా వ్యూహమవస్థితైస్తుయవనైర్యుధ్వాత్రి పక్షత్రయం
హ్యధ్వా భావవశేసటీపుహతకం విధ్వాశతఘ్నీబలాల్ ।
లబ్ధ్వాం తన్నగరప్రవేశమధికంధధ్వానవహాణీచమూ
రిధ్వా గ్నీన్విదధేక్షణాచ్ఛవచయందగ్ధ్వావిశుద్ధాంపురీమ్ ॥
నక్రవ్యాప్తఇవార్ణవేరిపుపురే వక్రస్వభావైర్వృతే
శక్రశ్రీగృహవత్సమృద్ధఇహతావిక్రమ్యహర్తుంశ్రియః ।
శుక్రవ్యాహృతివిస్మదాహిపృతనాచక్రస్యనేతాదిశ
త్సక్ర వ్యాన్నిభసైనికాదినమథోవిక్రాన్తతోఽసాంత్వయల్
శ్రీశ స్స్వస్యనిరంకుశంప్రకటయన్ప్రాశస్త్యమన్యాదృశం
భూశ ర్మప్రదమేనమద్భుతతమైర్ధీశక్తిముఖ్యైర్గుణైః।
పాశ గ్రాహితయైవకృష్ణనృపతింహాశత్రువేదర్శయ
న్నాశం ప్రాపయతిస్మతంమృధముఖక్లేశోచ్ఛలంకేవలమ్ ॥౧౩౧॥

ఇతిశ్రీవత్సకులతిలక శ్రీరాజగోపాలచక్రవర్తి తనూజేన
శ్రీసీతాంబాగర్భసంభూతేన శ్రీనిగమాన్తచక్రవర్తిసహోదరేణ
తత్కటాక్షసంపాదిత సాహిత్యసంపదా శ్రీకాంచీనగరమండనాయిత
శ్రీకృష్ణతాతయార్య తత్కుమారచరణకమల సేవాసమధిగత
ధర్మమీమాంసా కణచరణోక్త్యాదిశాస్త్రప్రావీణ్యేన
శ్రీమచ్చక్రవర్తిరాఘవార్య గురుధురంధరపదపంకజ
పరిచర్యాప్రసాదితవేదాంతవిద్యాయుగళహృద్యాంతరంగేణ
మైసూర్ శ్రీమన్మహారాజసరస్వతీప్రసాద పాఠశాలాయామధ్వర
మీమాంసాధ్యాపకేన కెతాండపట్టీచక్రవర్తిగీతాచార్యేణ విరచితే
శ్రీకృష్ణరాజోదయాభిఖ్యే చమూప్రబన్ధే
శ్రీకృష్ణరాజతేజసా వైరివినాశో నామ చతుర్థలహరీయమ్

అథ పఞ్చమలహరీ ప్రారభ్యతే

ప ॥ప్రస సాదమనస్తధాసతాం
రస యాన్నిర్భరయాహ్యభూయత ।
అస తాంయవనాథమేహలె
వ్యస నంచావిరభూన్నృభూతికృత్ ॥ ౧ ॥

గ ॥ ఏవం శాలివాహనశకే ద్వావింశత్యుత్తరసప్తశతాధికసహస్రతమే సిద్ధార్థివత్సరే చైత్రామావాస్యాయాం మధ్యందినే శతఘ్నీప్రహారశిథిలితనైరృతదిగ్దుర్గవాసీమమార్గేణాంతఃప్రవిశ్య శ్రీరంగపత్తనం నూతనం వశీకృత్య భృత్యముఖేన తత్రత్యాన్ దగ్ధశేషాన శేషాన్ శవాన్ జవాత్పరిఖాతదంతికసకత్సరిదాదిషు ప్రక్షేప్య శోకభయవిక్షిప్తమానసం యవనపతికుటుంబమవనప్రతిజ్ఞయా సమాధాయ క్రమాచ్చ యవనాథమశేషమనానథయుద్ధేఽన్విష్య తదీయముఖేన నిఖాప్య చ తం తదుపవనే మృదుపవనే నిశామనైషుర్విశాలహర్షప్రవశాశయాః పటగృహే తస్మిన్ హూణసేనాగ్రణ్యః ॥

ప ॥దిష్ట్యా దైవతసమ్మదాశ్రుసదృశౌ నృష్ట్యా మహత్యాస్తదా
సృష్ట్యాఽసృక్పలలాస్థివిస్రసలిలాన్ సృష్ట్యాధియుద్ధాంగణం ॥
ఘృష్ట్యా చాపిపవిత్రయాదినమణేః పుష్ట్యావిశాంగ్యక్షణా
దిష్ట్యా దేశపియోగ్యమాత్మనగరంతుష్ట్యావ్యధాద్రింగరాట్ ॥

గ ॥ తతస్స హూణసేనాగ్రణీః ॥

ప ॥తూర్ణం తంకరిఘట్టపిమ్మిప్రవృతనాకీర్ణంవసంతంక్వచి
త్పూర్ణయా ద్యుదిభిరాసయన్నిపుసుతంఘూర్ణంతమగ్రాభియా
పూర్ణశ్రీకమరేః కుటుంబమకరోజ్జీర్ణాస్వగర్వం నృపో
దీర్ణాంతర్గృహవాసమాత్మన ముదాదీర్ణాఖ్యకారాగృహే ॥౩॥

వ ॥ మృథ సీమనిమారితారిపుంతం
కథ యిత్వావసత్సుమహాబాణసైన్యనాథః ।
ప్రథ యన్నతినమ్రితాంమహీపా
మథ పూర్ణయయ్యముఖినచైవమూచే ॥ ౪ ॥

శ్రీమ చ్చామమహీపతీరిపుషుసంగ్రామక్రియార్థంస్వత
స్సాంప త్యేపిసహాయకర్మణిపరంమామర్థయాంతౌస్పృహావాల్
క్షేమ ప్రాపక కాలయోగవిలసత్సామగ్ర్యలాభా దగా
న్నేమం శత్రువధాత్ప్రమోదమితి మే కామం మనఃఖిద్యతి ॥౫॥

౬ ॥ ఆస్తాంనామతత్ ॥

వ ॥సూను స్సంప్రతిపంచవర్షభృదముష్యానుద్ధతస్సజ్జనే
భాను స్తేజసిమార్గణేషుసుమనో ధేనుర్గుణైశ్శ్లాఘ్యతే ।
స్సాను ర్ధర్తుమసౌక్షమోవ్యసనతో ధానుష్కధుర్యోనవా
మేను జ్ఞాందిశతద్విలోకనకృతే శోకే నద్యతేఽన్యోన్యస్పృహా॥౭॥

ఇత్యేవంవినివేద్యరాజసుదృశేకృత్యేషుదక్షత్వతోఽ
వత్యై త్వర్థమవాప్యశాస్త్రిమమునావ్యత్యర్త్యతాంశర్వరీం।
స్తుత్యై రాజశిశోః పరేద్యువిసమాపత్యైక్షితేఽబ్దాగిరా
సత్యై తస్యఫలక్రమేప్యవగతేనత్యేర్థమాభాషివాక్ ॥ ౮ ॥

పరా ర్ధ్యసింహాసనమేతదంబ
చిరా దధిష్ఠాయకృతాధిరాజ్యః ।
ధరా తలేయోఽయమితీహవిద్మః
పురా తనంతత్కులగౌరవంవః ॥ ౯ ॥

తదా ఽశుసిద్ధ్యేత్స్వమనోరథ స్త్వ
త్సదా నువృత్తంత్యజశోకమద్య ।
హృదాహిధైర్యంభజ సర్వసౌఖ్య
నిదా నమేషాభ్యుదితస్సుతస్తే ॥ ౧౦ ॥

ఇత్యాశ్వాస్య క్షితిపతిసభూం మ్లేచ్ఛభాషాదిభిస్తా
మత్యాసన్నస్నుషయనని కాం తత్స్థితాంధాత్రికాభిః ।
వృత్త్యా దేవీముచితతనయాయోజ్యసప్తానితస్యా
ప్రీత్యా గత్యన్యఖిలఖచఖిలం హూణరాజ్ఞైక్యయథావత్ ॥ ౯ ॥

వ॥ అథ ఝుషితి నిజరాజ్ఞ్యా నిదేశం ప్రతిలభ్య పూర్ణయ్యామా
హూర్తైనమారిదేశసహూణసేనాపతిః ॥

ప॥ సాదేయాపృథ్వీతదన్వయభువోభూదేశసౌఖ్యార్థమి
త్యాదేశంప్రాదిదేశనాదన్యమహిషీమోదేనపూర్ణయ్యాతల్
ఖాదే నాద్యవినాకృతాశుభవిధేర్వ్యేవికాతత్సుతం
నాదేయైరభిషించపుణ్యసలిలైర్వేదేనమైసూర్పురే ॥ ౧౦॥

ఆదిష్టస్సతథాఖలేనపృథుకం వాదిత్రియక్తౌనయ
న్నేదిష్టాంసజృబాన్నృపాలవసతిం భూదివ్యభూషాయుతాం ॥
వేదిర్యజ్ఞకృశానునాసురసృతిశ్చాదిత్యమూర్త్యాయథా
మేదిన్యావిభునాహిలేననితరాంసాదిద్యుతేవాసభూః ॥ ౧౧॥

గ॥ తతశ్శాలివాహనశకే ద్వావింశత్యుత్తరసప్తశతాధికసహస్రత
మేసిద్ధార్థిసత్సరే జ్యేష్ఠబహులత్రయోదశ్యాం భానువాసరే రోహిణ్యాం
తారకాయాం కన్యాలగ్నే హూణశకే త్వేకోనాష్టశతాధికసహస్రతమేవ
ర్షే షష్ఠేమాసి తృతీయేదివసే సమేయుషి యదుకులతిలకస్య తస్య
జననీ సపత్నీ లక్ష్మ్యమ్మణ్ణీసమాఖ్యా మంగళస్నపనాదికమంగనాజనై
ర్విరచయ్య సురుచిరాభరణాదిభిరలంకృత్యచపలకౌమారగాత్రైశ్శుభాచా
రైరాజోపచారైశ్చ భూజానితనుజం తమారాధయామాస ॥ — తదాకి
ల పూర్ణయ్యస్తూర్ణమేవ హూణసేనాగ్రణీ నిదేశేన స్వదేశాధిప
త్యమస్మై ప్రదాతుముదారతరం పట్టాభిషేకమండపమట్టాలకాదిశో
భితంచాభితశ్శ్రీలక్ష్మీరమణదేవాలయాంతః కాంతతరంవిరచయ్యసుర
పురనికాశంచ పురీమమ్ం పరిమండ్య తన్నగరం నిశాంతరుచిరపతాకా

దిభిస్సుందరతరమదనమాలికాదిభిశ్చందనసలిలసేచనేనచ లోచనాది
సర్వేంద్రియసాహిత్యకరం కులపరంపరాగతమానీతంచ తచ్ఛ్రీరంగ
పత్తనాత్సింహాసనవరమభిషేకసంభారాంశ్చ తత్ర మండపవరేనిక్షిప్య
చాక్షీణహర్షస్సర్వేషామపి సిద్ధతయా నిజాగమనప్రతిపాలనమా
దిశ్య రాజమందిరాత్స్వయమేవ హస్తావలంబదానపూర్వకమాందో
లికామధిరోప్య నృపసుతం తత్కాలక్రమాగతం కృపాణవరమపార
మూల్యం శిఖాసరంచ తస్యాగ్రతస్స్థాపయిత్వా సమలంకృతౌచ పట్టగజ
తురగౌ ధవళతరేచ నవసితాతపత్రే చామరయుగళాదికంచ కోమలప
రిచ్ఛదం పురతఃకృత్వా రథగజతురగైర్ధ్వజశంఖచక్రాంకుశ హనూ
మద్గరుడ కంఠీరవాదిసమస్తబిరుదైర్వీణావేణుమృదంగాది వాదిత్రజా
తైస్సారతరవారయువతిశతవిరచితసురుచిరనృత్తాదిభిర్వందిజనబృందపరి
పఠితవివిధబిరుదావళీభిశ్చ రమణీయతరం నిర్గత్య రాజగృహోద్భ్రా
జమానరాజోచితోపచారచారుతరయా రథ్యయా శ్రీలక్ష్మీరమణదేవా
లయమనయత్తనయవరంనరపతిః॥—తదాకిలముదాకులాహూణభటా
స్స్ఫుటానురాగాః పార్శ్వద్వయేపిమృషా యుద్ధాదికమాచారమభినీ
య బద్ధాదరాః ప్రణామాదికం స్వణామధిపతయేతస్మై వ్యరచయన్
ఏవం తమారాద్ధస్తావలంబదానపురస్సరం ప్రూణయోర్యా హూణౌ స్నాన
మపనీయ తత్రత్యాభిషేకమండపమధ్యగతే భద్రాసనఉపవేశ్య య
థావిధి కౌతుకధారణసభానుజ్ఞాస్వీకరణపుణ్యాహవాచన గృహదేవ
తాపూజనాభిషేకార్థకల్పిత్తదేవతాకలశపూజాదిపురస్సరం స్నప
నాదికంనిరవర్తయత్॥—తతోహూణసేనాగ్రణీ మ్లేచ్ఛదేశాద్వతిప్ర
భృతయఃకిరీటాపనయపూర్వకం ప్రభవే ప్రణామాన్ విరచయ్యప్రమో
దాత్సిద్ధభావం ప్రదర్శయంత స్తత్కాలతలవిధూననాచారమన్వతి
ష్ఠన్ ॥ —తతస్తౌ హూణసేనాపతియవనాధిపతీ ప్రభోర్హస్తావలంబ
దానపూర్వకంతత్సింహాసనవరమధ్యమధ్యారోపయతాం తం నృపమణిం॥

Funding: IKS/Tattva Heritage. Digitization: eGangotri.

ప ॥ కాల జ్ఞేఽస్యహవఘూర్ణముఖ్యడుచితామాలక్ష్య వేళాంతరా
బాల స్యాస్యబబన్ధపట్టఫలకంఫాలస్థలే కాంచనమ్ ।
అల స్యేనవినాతదాహిసహసాస్మి లచ్ఛతఘ్నీరవా
గాల పస్ఫుటనోద్భవాఇవజగజ్జాలస్యసమ్మూర్ఛితాః ॥౧౨॥
నానా జాతిసుగన్ధసంతతసముడ్డీనాళికోలాహల
స్యానా సీజ్జయశబ్దసుందరతరాసూనాభివృష్టిర్దివః ।
జానా తిస్వయమప్సరఃప్రకటితాం భూనాయక ప్రీతయే
గానా దిష్వతిచాతురీందివిమిళత్తుంబురునారదాదివ్రజః ॥ ౧౩॥
భూజా నావివిధాశిషోవిరచితాధీజాగరూకైర్ద్విజై
ర్నైజా మాత్యముఖైశ్చతత్క్షణమభోలాజాదిసృష్ట్యాసమమ్ ।
ఆజా నేయసితాశ్వసుందరగజౌ ప్రాజాధిపత్యోచితా
రాజాఽ సేచయదాహ్వయానుగుణయావైజాత్యముత్పాదయన్ ॥
గ ॥ తదను ఘూర్ణచక్రవర్తినీ ప్రహితస్సతు సేనాగ్రణీః ॥
ప ॥ రత్నా భిషేకంవిరచయ్యమూర్ధ్ని
ప్రత్నాం చరత్నస్రజమస్యబద్ధ్వా
యత్నా దుదస్యాసినుచాత్సనిస్స
పత్నాం ధరిత్రీం చిరముద్వహేతి ॥ ౧౪ ॥
గ ॥ అథ స్నేహవశాద్ఘూర్ణచక్రవర్తిన్యా ప్రహితం రాజ్యాధి
కారపత్రం ప్రదిత్సుస్సేనాధిపతిః ॥
ప ॥క్షత్రకులచిత్రక పవిత్రగుణశీల
చ్ఛత్ర ముభయత్రశశిమిత్రమయిబిభ్రత్ ।
అత్ర సుచరిత్రమనపుత్రవదిలీశః
పత్ర మథతత్రసతుచిత్రమదదిష్ట ॥ ౧౫ ॥
స్వదే శాధినేత్రాన్యనిదేశానుసారా
న్మదే తస్యనత్రాపదేహోమునాస్తే ।

దదె కృష్ణరాజేత్యుదేతుప్రథాతే
తదే తత్క్షణాదీత్యదేదీపిచాథో ॥ ౧౬ ॥
రణ (ప్రా) ప్తకీర్త్యుల్బణఃపార్థివౌఘో
గుణ వ్రాతమస్యోద్గృణన్ నందివత్సః ।
క్షణం మౌళిసంఘర్షణధ్వానరమ్యం
ప్రణమ్యాప్రణమ్యేక్షణంలిప్సతేస్మ ॥ ౧౭ ॥

గ ॥ తదాకిలయదుకులకలభస్సచండతరవిమతఖండనపటువరమం
లాగ్రపరికరకుంజలీంద్రనిభభుజదండసమార్జితపుండరీకసితయశోమం
డలీ ధవళితదశదిశావకాశః దినకరమండలఘునకమనీయం జనకసమాగ
తకనకనృపాసనమినకులతిలకో జనకసులేశః ప్రాగివ కృపయాధ్యా
ధిరుహ్య క్షోణిపతీనాం శ్రేణీముదంచత్ప్రాణినిజస్తుతికూణితనయనః
ప్రాణితవాన్ విశ్రాణితకరుణావేణికయా దృగ్ద్రోణికయాతామ్ ॥
తదాకిల॥వ॥అహో చతుర్వర్ణయ్యంతదనుసతు సేనాపతిరిదం

తవో త్కంఠాంజానన్నపిసమభిషేక్తుంరిపుసుతమ్ ।
భువో భారంవోఢుంనృపసచివతాదీయతఇతో
నవో ధవ్యామైత్రీరిపుషు యదిసాగఃపరిణమేత్ ॥ ౧౮ ॥
వయః ప్రాప్తౌకృష్ణక్షితిపతిమణౌరస్యసకలా
శ్ని ్రియ స్సంఖ్యాయాగ్రే ఝడితివనయిత్వాశుచిహృదా
నయ స్సమ్యక్సర్వస్సలతముపదెశ్యాహిభవతా
జయ స్స్వాదేవంచేత్తవనయదిరాష్ట్రోహజలయః ॥ ౨౦ ॥
ఇత్యా దిశ్యక్షితిపసచివంతస్యనిత్యాప్తభూతా
స్మృత్యా లోచ్యస్వయమయమథోసాధుభృత్యాన్నియమ్య
స్తుత్యా వాప్యప్రతిబహుమతించానుగత్యాథభూప
ప్రీత్యా యాతేభవనమధిపే ద్రాగ్వసత్యాటమైత్సః ॥ ౨౧ ॥

సేనా న్యం తం స్వయమవనతోఽన్యేద్యురానాయ్యమన్త్రి
ఘ్నా యత్కాన్యనికటముభయోస్సన్స్వమానానురూప్యాత్ ।
తేనా న్యోన్యప్రణయధృతయే క్లప్తనానాప్యవస్థ
స్థానా త్తస్మాద్భవనమనయద్దత్తసూనాదిహారః ॥ ౨౨ ॥
తదె త్థం తద్రాజ్యప్రణయనకథాం వాబాణనివహో
స్వ దేశాధీశ్వర్యై ప్రకటయతి సాతీవముముదె ।
ముదె కస్యానస్యాత్ఫణిపతిఫణారత్నముచితె
పదే విన్యస్తం చేన్నృపతిలకకోటీరశిఖరె ॥ ౨౩ ॥
తతః ॥ బలా జ్జిత స్తస్య తమాశ్రయాశ
శ్ఛలాత్ప్రతాపస్య యతోఽన్వగచ్ఛత్ ।
ఖలా త్మనోఽరీననుజైత్రయాత్రం
పలా యయం స్తేన సకృష్ణవర్త్మా ॥ ౨౪ ॥
ఆజ్ఞా వశాద్విపులదుర్గయుతాం సమన్త్రి
రాజ్ఞ్యా నృపస్య చ మహావసతిం వితేనె ।
యా జ్ఞాతిమందిరశతైః పరిమండితాస్తే
ప్రాజ్ఞా లయైరపి వరైః పరితోఽధునాపి ॥ ౨౫ ॥
మాతా తతో నృపమణిం మహనీయవిద్యా
జాతా ని సాధుపరిశీలయితుం సుశీలమ్ ।
శీతాం శువంశతిలకం సుతమత్రవిద్వ
ద్వ్రాతా వతంసవశగం భృశమాతతాన ॥ ౨౬ ॥
ఐలా సమాత్రేణ కిలాధ్యరుక్ష
త్కలా వదుత్తంసలలామతాం సః ।
అలా భిపాం డిత్యబలాన్న విద్యా
స్వ్వలా తలేశ్వాపి తులాస్య రాజ్ఞః ॥ ౨౭ ॥

ప్రభో శృణు త్వం ప్రతిభోల్బణత్వా
చ్ఛుభో త్రికస్తూలనిభోథవేతి ।
సభో ర్థవిద్వత్కులభోక్తిసారం
సభో జవత్రాసధుబుభోజనిత్యమ్ ॥ ౨౭ ॥
తప నీయమివాఘతాపముక్త్యై
రుప నీయోచితసంస్కృతిం నృపాలమ్ ।
నృప నీతిమిఖేగుతుర్వ్యైధాద్ద్రా
గుప నీతం సుదృశాం కిరీటకల్పమ్ ॥ ౨౮ ॥

X ॥ తదాకిలాయం నిజపితామహస్య కృష్ణరాజప్రభోః పంచసంస్కారాననుగృహీతవతః పరకాలస్వామినః కరకమలసంజాత పరమహంసకులక్రమాగత శ్రీఘంటావతారపరకాలసంయమి సార్వభౌమం బాల్య ఏవానాయ్య పంచసంస్కారసంస్కృత శ్రీహయవదనమూర్తేర్లక్ష్మీనారాయణస్యచ మఠాన్ యదుగిరి శ్రీరంగపత్తనాష్టగ్రామీయ కొప్పల్ మైసూర్ ప్రభృతిషు స్థలేష్వతివిశాలాన్నిర్మాప్య తస్మై చ హయవదనపూజోపకరణాదీన్యనేకాని సమర్పయామాస ॥ — తథాహి ॥ కాంచన కాంచనమయీం నవరత్నడోలాం తాదృశమేవ శ్రీశఠారిం నవరత్నపీఠసహిత ప్రదక్షిణావర్తపాంచజన్యం నవరత్నపుంఖసరిమండితచామరయుగళం తాదృశమేవ ముకురవరం హరితశిలామయమకరకంఠీం తథావిధమేవాన్యంచ హారవిశేషం వజ్రశిలామయీం స్థాలీం తాదృశీమేవోద్ధరిణీం నవరత్నమయ నాయకసమేతాననేకాన్ముక్తాసరాన్ రాజతకాంచనపీఠ ప్రభావళీసహితాననేకాన్ శ్రీసీతారామలక్ష్మణప్రభృతివిగ్రహాన్ సౌవర్ణ పత్రతోరణమాలికాసహితకాంచనమండపమేతాదృశమేవ రాజతమపరంచ మండపం రాజతశృంఖలాసహితసౌవర్ణడోలాంచాపరాం శాతకుంభమయంచ కిమపి శరకోపాంతరం తాదృశమేవ కించనపాదుకాయుదళం తథావిధమేవ కమపి కట్రా

హం కనకమయానేవ కలశాన్ తాదృశాన్యేవార్ఘ్యపాద్యాచమనీయపానీయాదిపాత్రకుసుమాదిభాజనధూపదీపాదిసాధనఘటదీపాదీని చ పూజోపకరణాని కాంచనపుంఖనదపరం చ చామరయుగళమన్యాని చైవంవిధాని బహూని దేవతారాధనసాధనాని రాజతపత్రావళీపరిమండితవందనమాలికాసనాథమపరం చ మండపం తాదృశాన్యేవ కటాహసింహముఖప్రణాళికాపరిస్ఫురితకలశనందీపస్తంభకరదీపికాకుసుమభాజనార్ఘ్యాదిపాత్రక్షీరభాజనఘటస్థాల్యుద్ధరిణీవేత్రదండవివిధధాతుచిత్రితపట్టపరివేష్టితఛత్రచామరాందోళికాప్రభృతీని గజతురగాదికాంశ్చ సోపస్కరాన్ వాద్యవిశేషవాదకద్వారపాలకప్రతీహారికాదీంశ్చ గురుసర సాత్కృత్య శ్రీరంగ శ్రీరామసేతుప్రభృతిదివ్యక్షేత్రతీర్థయాత్రాపర్యాప్తమర్థజాతం చ సమర్ప్య యాత్రాదికం తేన నిర్వర్త్య ప్రతివత్సరమష్టగ్రామదేశకోశతః పంచశత్యుత్తరత్రయోదశసహస్రపరిమితనిష్కదాయాన్ శ్రీహయవదనాదినిత్యోత్సవాద్యర్థం ప్రదేయతయా వ్యవస్థాప్యానువత్సరం సహస్రత్రయరూప్యాయవద్గ్రామభూమ్యాదికం చ ప్రదాయ శ్రీహయాననసేవాం నిరంతరాయాం నిరంతరం ప్రవర్తయన్మహాపురుషోయం తథా తచ్చరణసమాశ్రిత వేదాంతబ్రహ్మతంత్రపరకాలస్వామినేప్యనేక వస్త్రాభరణపాత్రాందోళికాదికమదిశత్, తత్రైవ తత్పదపద్మపరిగృహీతపరమహంసభావస్య శ్రీశ్రీనివాసబ్రహ్మతంత్రపరకాలసంయమీంద్రస్య చరణనళినానుగ్రహేణ శ్రీభగవద్గీతార్థపరిమళపరిమిళిత నిజాశయో వస్త్రాభరణాదికమనేకధా సమర్ప్యస్య యథాశాస్త్రముగ్రరథశాంతిరచనావ్యాజేన మహత్తరం తదీయారాధనం విరచయ్య పంచకలశాంకితాందోళికావరం తచ్చరణయోస్సాత్కృత్య పంచవటీప్రముఖదివ్యదేశయాత్రాకుతూహలం తస్య నిర్వర్త్య మహతార్థవ్యయేన ప్రత్యాగమనావసరే చ కాంచనకాంచనమయపంచకలశాలంకృతాందోళికా

మపరాం తాదృశానేవ నిఖిలాన్పరిచ్ఛదాంశ్చ తస్మై సమర్పయామాస ॥ తథా తస్యోగ్రరథశాంత్యాదిసమయేష్వపి స్వకృతాష్టోత్తరశతనామావళీభిః సువర్ణకుసుమైస్తచ్చరణకమలమపూపుజదనేకధా తతశ్చ స్వామినాం తేషాం భీమరథశాంతిం వ్యాజీకృత్య పునరపి మహత్తదీయారాధనం బహుధనవ్యయేన నిరవర్తయత్, తథా తత్పదాబ్జసమాశ్రితదేశికేంద్రస్వామినోప్యనేకాన్యాభరణాన్యుపహృత్యోగ్రరథశాంతించ విరచయ్య నిరుక్తగురువరచతుష్టయపాదుకాయుగళాన్యుపలభ్య నిజమందిరే ప్రతిదివసమతిభక్త్యా పరిపూజయన్ననైషీత్ కాలమసౌ మహాప్రభుః ॥

ప ॥ ఉదారథావాశ్రితమేనమూనం
సదాఖిలాశాపరిపూరకత్వమ్ ।
వదామి సంక్రాంతమముష్య కీర్తౌ
నిదానతః కార్యగుణా భవంతి ॥ ౩౦ ॥

తతః క్రమాత్ ॥ ప్రాణానివప్రియతమానథ పంచదారా
నేషా జటావంశతిలకస్స తు పర్యణైషీత్ ।
శ్రేణావఖండసుఖమన్వభవత్సతీభి
ర్వీణాదికోమలకలాచతురాభిరాభిః ॥ ౩౧ ॥

౫ ॥ తథాహి ॥ శాలివాహనశకే చతుర్వింశత్యధికసప్తశతోత్తరసహస్రతమే దుర్మతివత్సరే వైశాఖశుద్ధతృతీయాయాం గురువాసరే శైలదుర్గగోపాలరాజతనయాం దేవాజమ్మాముపాయంస్త స కృష్ణరాజసార్వభౌమః ॥ తతః పూర్ణయ్యనామా మంత్రివరోపి ॥

ప ॥ తమాశ్రితో భూభృదమాత్యభావం
సమాస్స తు ద్వాదశమానవాగ్ర్యైః ।
క్షమాతలే ధర్మమమానుషం త
త్సమాతనోద్రాజకుమారవృద్ధ్యై ॥

తథాహి ॥ నానాకూపతటాకదేవనిలయాదీనాన్నశాలాస్తథా
మానాతీతతరాణి నీవృతి మహోద్యానాని కుల్యా అపి ।
జ్ఞానాఢ్యద్విజతారతమ్యవశతస్స్థానాని సద్వృత్తయ
స్తేనాకారిషతానకృత్సుమతినా భూనాయకశ్రేయసే
కోశాశ్చాపి సహస్రశో విరచితా ధీశాలినా తేన వా
క్ష్మాపేశా వర్జితహూణపార్థివరమణ్యాశాధికస్పర్ధనాత్ ।
ఈశా నాన్వయభూవిభూపతికరక్లేశాపనుత్యా నిజా
న్దేశాన్నిస్సదృశాన్వ్యధాత్సుమనసా హా శాశ్వతాన్వత్సరాన్ ॥ ౩౪ ॥
నయం సాధువిద్వానయం రాజలోక
ద్వయం నిత్యతుష్టాశయం తద్వితేనే ।
నియం తృప్రజానాం ప్రియం హ్యేషకుర్యా
త్స్వయం పూర్ణతాఢ్యశ్శ్రియం నేహ తేయః ॥ ౩౫ ॥

౫ ॥ తేనచామాత్యపదవీమధితిష్ఠతా లోకోపకృతయే నిజనీవృతి హూణవిద్యాభివర్ధనాయ పంచశతాధిక షోడశసహస్రరూప్యాణి ప్రతివత్సరం దాయతయా వ్యవస్థాప్య హూణవిద్యాశాలా హూణశకీయ పంచపంచాశదుత్తరసప్తశతాధికసహస్రతమే వత్సరే వ్యవస్థాపితాః ॥—తతశ్చ సప్తపంచాశత్తమే తు హూణవర్షే స్వదేశభాషాభివర్ధనాయ కర్ణాటవిద్యాశాలాశ్చ వ్యవస్థాప్య తదర్థంచ ప్రతివత్సరం లక్షరూప్యాణి దాయత్వేన వ్యవస్థాపితాని ॥ అహత్యాస్మిన్ జనపదే పంచాశదుత్తరద్విశతాధికసహస్రపరిమితా విద్యాశాలాః ప్రత్యస్థాప్యంత ॥ —కించ కర్ణాటజనపదే తత్రతత్ర మహాపథాదికం నిర్మాతుం మహాకుల్యాదికంచ ప్రవర్తయితుం సప్తసప్తతిలక్షపరిమితాని తథా పూర్ణయ్యాసారిణీత్యధునాపి ఘోఘుష్యమాణాం కాంచన కుల్యాముత్పాదయిషయా సప్తదశలక్షాణి బెంగళూర్ చన్నపట్టనప్రభృతిమార్గవర్త్మ దృఢీకృతిహేతవే పంచదశలక్షాణి తథా ఉరం

గపత్తననికటవర్తినస్సేతువరస్య దృఢీకరణాయ పఞ్చలక్షాణి తత్రతత్ర పథికజనవిశ్రాన్తినివేశనిర్మితస్సయా లక్షత్రయ పరిమితాన్యన్నశాలామఠాదిపరికల్పనాయ లక్షద్వయంచ రూప్యాణివ్యయితాని మహాత్మనాసః ॥ —కించ మైసూర్ రాజధాన్యాం మహత్తరద్రవిణవ్యయేన పరితోబహువిధధర్మవ్యవస్థాపనశాలాసమేతమతిమహన్మహారాజభవనం పరిష్కృతమాసీత్ ॥—అపరంచ॥ హేమావతీసరిత్కృతశ్రీరామదేవవారివారణం సారిణీశ్చ తదీయా దృఢీకర్తుం చతురధికపఞ్చశతోత్తరాష్టావింశతిసహస్రానుగత లక్షద్వయసంఖ్యా సంఖ్యాతాని తథా మద్దూర్ మార్చహళ్ళీ లక్ష్మణపుర హాలహళ్ళీ సన్నిహితవారివారణార్థః-లోకపావనీనీరనిరోధాయచైకసప్తత్యుత్తరద్విశతాధికషష్టిసహస్రానుగతలక్షసంఖ్యాపరిమితాని తథా ప్రాక్తనతటాకాదిదృఢీకరణాయ ద్విసప్తతిలక్షాణి నూతనతయా తత్రతత్ర సారిణీప్రవర్తనాయ షట్త్రింశల్లక్షపరిమితానిరూప్యాణిచవ్యయితాన్యాసః ॥ తతోహూణశకీయపఞ్చసప్తత్యధికసప్తశతోత్తరసహస్రతమేహాయనే హరిహరసకలేశ్వర జేంకీపురశివమొగ్గెసమాఖ్యపత్తనానాంపరిసరేషు జ్గభద్రాహేమావతీతుంగాభద్రాణాం సరితాం సేతవోనిర్మితాస్త్రిపంచాశదధికద్విశతోత్తర పఞ్చచత్వారింశత్సహస్రానుగత సప్తలక్షరూప్యవ్యయేన ॥ —అథచ బేంగళూర్ మైసూర్ నగరనివాసినాం పానీయసౌలభ్యపరికల్పనాయ దశలక్షరూప్యాణివ్యయితాని ॥ —

॥ఏవం ధీసచివః ప్రజాప్రభుహితం తావచ్ఛరారాదరా
ద్దైవబ్రాహ్మణవృత్తిక్లృప్తిమపితాం భూవల్లభశ్రేయసే ।
యావత్కృష్ణవిభోరమాత్యసహకృత్యావశ్యకత్వాశయః
ప్రావణ్యంచనిజోక్తిషుస్వయమథోవ్యావర్తయన్మన్త్రితాం
౯॥ తతశ్చహూణశక ఏకాదశాధికాష్టశతోత్తరసహస్రతమేవత్సరే ॥

ప ॥ రాజ్యంశోభనహంత్స్వయంశుదిగణంయాజ్యంయథావాధ్వరె
షాడ్గుణ్యం సాధుసమర్పయత్ప్రమనయతూప్రజ్యంతథాస్యంచత ం

ప్రాజ్యంగ్రామశతందదత్స్వపదభాగ్రాజ్యాంతరాయాతిగం
భోజ్యంవార్షికరాజదాయరహితంయోజ్యంకులానుక్రమాత్ ॥

౪ ॥ అయంకిల స్వకులవృద్ధై ర్విరచితాని దేవాలయమఠాన్నశాలా గోపురమంటపాదికాని దేవదాయబ్రహ్మదాయ వాపీకూపతటాకారామవారివారణసారిణీసేతుప్రభృతీనినిఖిలధర్మకార్యాణ్యనార్యధుర్యేణ యవనాపశదేన టీపునా ప్రణాశితాని పరిచింత్యపునరపి తేషాం త్రిగుణతయాభివర్ధనంవిధాయ బుధావలీభిస్త్రిగుణకృష్ణరాజతిలక ఇతి ప్రదత్తం బిరుదమధిజగామవ్యరచయచ్చ నవనవానిధర్మకార్యాణి భార్యాసహితస్సమహానుభావః ॥ తథాహి ॥— శాలివాహనశకీయసప్తవింశత్యుత్తరసప్తశతాధికసహస్రతమే రక్తాక్షిహాయనే ఫాల్గునశుద్ధసప్తమ్యాం మహాబలాచలమధిరుహ్య సపరివారశ్చాముండికాదర్శనపూర్వకం తన్నికటవర్త్యుత్తనహళ్ళీసమాఖ్యపల్లీమధివసంతీంజ్వాలాముఖీమపి శక్తింనమస్కృత్య తచాదిపదేవదె తయోరష్టోత్తర త్రిశతనామభిస్సువర్ణమయార్చనాదికం ప్రార్థనానుసారేణ విరచయ్యానేకరుండమాలామండితం రాజతమంటపం సౌవర్ణరాజతపూజోపకరణాన్యనర్ఘాణి నవరత్ననాయకసహిత హారాద్యాభరణజాలాన్యమూల్యదివ్యవస్త్రాదీనిచ ప్రాదాత్ ॥—కించ ॥ శాలివాహనశకీయాష్టావింశత్యుత్తరసప్తశతాధికసహస్రతమే క్రోధనవత్సరే ఫాల్గునశుద్ధతృతీయాయాం శ్రీకంఠేశ్వరదిదృక్షయా గజవరమధిరుహ్య సపరివారే గరళపురీంప్రతిప్రస్థితే కృష్ణరాజసార్వభౌమే సతుకరివరో గరలపురస్థరాజమందిరపురఃప్రదేశేఽవరోహణావసరే మదోత్కటస్సఫీట్కృతిస్సైన్యైరంపలాయిష్ట ॥—తతః పూర్ణయ్యప్రభృతిష్వనిఖిలేష్వతీవ శోకసాగరనిమగ్నేష్వితి కర్తవ్యతామూఢేషు సరాజశిఖామణిః పట్టాభిషేకదినమారభ్యాద్యయావదకృత దేవసేవతాప్రయుక్తమామకాగఃఫలమిదమితి హృదినిశ్చిత్యకృతప్రార్థనస్తదనుపద

మేవ తదనుగ్రహేణ పునర్వ్యమదే తస్మింత్సపది మదావహే రాజభవ
నద్వారం స్వయముపేయుషి ఝడితి తతోఽవరుహ్య నిజాభిమతప
రిపూరణేన శ్రీకంఠేశ్వరదర్శనం విధాయ తస్మై ప్రదిత్సితార్థసమ
ర్పణపూర్వకం దేవాలయమతివిశాలం పరితః పరికల్ప్య మంత్రిము
ఖేన పంచవింశతిలీలామూర్తిప్రభృతీన్ప్రతిష్ఠాప్య గోపురకలశాదికం చ
సంతుష్టస్స్వపురమయాసీత్ ॥ —తదేతదేవ మధునాపి గాయంతి త
చ్చరితం పౌరజనాస్సంగ్రహతః ॥

తథాహి॥ప॥ సాకం మంత్రిపురోగమైస్సహియయా వేకంగజేన్ద్రం శ్రిత
శ్శ్రీకంఠేశ్వరదర్శనాయ సమదోద్రేకం నహాంస్తత్పురే ।
ఆకంప్యాథశిరోద్రివన్నిఖిలహృచ్ఛోచ్ఛకంస్త్యథాత్రార్థయ
దుర్భాకన్దర్పనిభో నృపోఽవనకృతే మాకన్దమూలప్రియం ॥
ద్రాగాగత్య తతో నృపాలభవనాత్ప్రాగానతః ప్రాగ్వన
న్నాగాధీశ్వరపక్షనిర్గతమదోవేగాన్నృపోఽవాతరత్ ।
సాగాస్తావదుపేక్షయాకృతనతిర్వ్యాగారిరుచ్ఛ్రంతయే
రాగాత్సంశ్రితమేష దేయమథహృద్రోగాపహంస్త్రీదచా
గ ॥ తతశ్శాలివాహనశకీయైకోనత్రింశదుత్తరసప్తశతాధికసహస్ర

తమేఽక్షయవత్సరే వైశాఖశుద్ధపఞ్చమ్యాం బుధవాసరే బాగల్కో దే
శే రాజతనుజాం లక్ష్మీవిలాసీయ దేవాజమ్బాం సనృపవరః పర్యణైషీత్॥
తతశ్శాలివాహనశకే ద్వాత్రింశదుత్తరసప్తశతాధికసహస్రతమే శుక్ల
వత్సరే వైశాఖశుద్ధసప్తమ్యాం గోపురప్రతిష్ఠాదిపూర్వకం మైసూర్
నగరే మహాంతం దేవాలయం ప్రకల్ప్య తత్ర పురా టీపునా వినాశి
తాలయతయా శ్రీరంగనాథమందిర ఏవ కస్మింశ్చిన్మండపవరే ప్రతిష్ఠా
పితం నిజపూర్వపురుషైశ్శ్రీముష్ణాన్మహతా ప్రయాసేన సమధిగతం స్వ
యంవ్యక్తం శ్వేతవరాహమూర్తిం భగవంతం మూలబేరం నీలమేఘ
శ్యామలాఖ్యం చోత్సవబేరం తంజానగరాదానీతచరం శ్రీరంగపత్తనా

చానాయ్య సోపచారమహోత్సవం తత్రైవ శుక్లవత్సరే జ్యేష్ఠబహుల
దశమ్యాం ప్రతిష్ఠాపయామాస ॥ —తతశ్శాలివాహనశకే సప్తత్రిం
శదుత్తరసప్తశతాధికసహస్రతమే భావవర్షే వైశాఖశుద్ధ తృతీయా
యాం శైలగుర్గోపాలరాజతనుజాంయవీయసీం రమావిలాసీయ చ
ల్వాజంబాముదవహత్ ॥ —తదను తస్యాస్తు గర్భశుక్తి ముక్తాఫలా
యితా కాచనకన్యకా నృపతిభవన నవరత్నదీపతామధిరుహ్య కతిచ
నమాసానాసాదితవత్యమరావతీమ్ ॥ —తతశ్చత్వారింశదుత్తరసప్తశ
తాధికసహస్రతమ ఈశ్వరవత్సర ఆషాఢబహులషష్ఠ్యాం భార్గవవా
సరే సార్వభౌమస్సపరివారశ్శ్రీయదుగిరిశిఖరమలంచకార దేవదేవ
చరణకమలసిషేవిషయా స యాదవకులావతంసః ॥ —

ప ॥ యదు గిరిముపేత్య స ప్రా

జ్ఞృదు గిరిహృదయే సదాపి సశ్రీకమ్ ।
సదు పనిషదాంరహస్యం
తదు పరిసాక్షాచ్చకారమోక్షార్థీ ॥ ౪౦ ॥

నారా యణస్యనిలయం
వారా శిఘువాపికంఠకేసరిణః ।
సంప త్కుమారమూర్తే
స్తాంప రిపుష్ణన్నదాత్తదాభూషాః ॥ ౪౧ ॥

తథాహి ॥ మాయూ రపుచ్ఛసచ్ఛవి
కెయూ రంవివిధరత్నయత్నకృతమ్ ।
మంజీ రమపిచతాదృ
క్పుంజీకృతసుకృతలభ్యరత్నాఢ్యమ్ ॥ ౪౨ ॥

పఞ్చ సరమౌక్తికస్రజ
మఞ్చ నయోగ్యాంవిరంచభువనేపి ।
కటి సూత్రమరుణరత్నై
ర్ఘర్ఘటి తంతత్స్ఫుటితదాడిమాకారైః ॥ ౪౩ ॥

ఖండ లమపినిజరోచి
ర్మండ లనిర్ధూతతిమిరరత్నమయమ్ ।
కర్ణ యుగేపిహరిద్రా
వర్ణ సువర్ణాఢ్యకర్ణికాయుగళమ్ ॥ ౪౪ ॥

గ్రై వేయకంచయేనహి
నైవ హసమంసమస్తభువనేపి ।
నాసా భరణమథైవం
భాసా నిఖిలంవిభాసయేద్భువనమ్ ॥ ౪౫ ॥

భూషా విశేషమేవం
భాషా పతినాపివర్ణనాశక్యమ్ ।
తోషా త్ప్రదాయధీమాం
స్తేషాం శ్రీభూమికాదియుక్తానామ్ ॥ ౪౬ ॥

పాత్రాణిపూజనార్థం
భూత్రాతాభక్తివైభవాదదిశత్ ।
సూత్రాత్మనాత్రిచేష
స్తోత్రాణ్యధునాప్రదర్శయేతాని ॥ ౪౭ ॥

దిన కరమండలతుల్యం
కన కమయంకుసుమభాజనంకిమపి ।
కాఞ్చ నమయీంసఘంటాం
కాఞ్చనపాద్యాదితీర్థసామగ్రీమ్ ॥ ౪౮ ॥

అప రాణీధూపదీపా
ద్యుప చారార్థానితాదృశాన్యేవ ।
దీప స్తంభముదారం
శ్రీప తిశుభమూర్తిసమ్మితౌన్నత్యమ్ ॥ ౪౯ ॥

జాంబూ నదవరిక్లృప్తాం
తాంబూ లప్రభృతిపేటికాంకాంచిత్ ।
సౌవ ర్ణముకురమభితో
యావ త్సౌందర్యసాక్షిభూతంతమ్ ॥ ౫౦ ॥
హాట కపతద్గ్రహాద్యం
ఘోట కముఖదివ్యవాహనాన్యపిచ ।
తాట స్థ్యశాలినో ప్యను
పాట చ్చరవైభవానినిధ్యాతుః ॥ ౫౧ ॥
కటా హయుగ్మంకనకస్యతద్వ
ద్ఘటా నభిజ్ఞంనిజగౌరవేణ ।
ఛటాం చసౌవర్ణపరిచ్ఛదానాం
ఘటాం శ్చతీర్థాహరణాయహైమాన్ ॥ ౫౨ ॥
ఏతా నిచాన్యానిచ రాజతాని
శీతాం శుబింబప్రతిమానికాంత్యా ।
స్ఫీతా నిపాత్రాణిదదౌ నృపాలో
జాతా దరోయం వివిధాని శశ్వత్ ॥ ౫౩ ॥
ఆత పవారణయుగళం
శీత ద్యుతిరుచిరచామరద్వన్ద్వం ।
స్నప నకలశాదిహైమం
వ్యప నతభాగ్యామ్బురాశిమాన్వ్యతరత్ ॥ ౫౪ ॥

సత్యం యాదవభూధరేన్ద్రపదయోరత్యన్తభక్త్యాప్రభుః
కృత్యంకించిదకుర్వతామపిహ రేఃప్రత్యంతభూవాసతః ।
నిత్యంబాలజరద్యువావధిసుధీర్భృత్యంశమాకల్పయత్
స్తుత్యంతండులమాలయాద్భగవతోన్వృత్త్యంతరంచోత్తమం ॥

ఆషాఢకిలమాస్యవర్తయదసౌ భూషావిశేషార్పణా
త్రాషాఢోత్సవమఙ్కురార్పణముఖం శేషాదివాహాన్వితమ్ ।
కేషాంచిన్మహతాంగురోరపి తదా ప్రోషాయ సేవార్థినాం
దోషాపేతపదార్థదాననియమం మోషాద్యనర్హం స్పృధాత్ ॥

కించ ॥ శ్రీనారాయణకణ్ఠకేసరిముఖస్థానాదికృత్వా దృఢం
నానాపూజనభాజనాభరణసచ్చీనాంశుకాద్యైస్సమం ।
మానాశక్యచిరత్నరత్నతరళశ్శ్రీనాథవక్షస్థలీ
భానార్హస్తపనీయసూత్రసహితస్తేనార్పితశ్శ్రీపతౌ ॥ ౫౬ ॥

చండరిపుదండకృద్వసు
ఖండమణీఖచితగండభేరుండమ్ ॥
మండనమఖండపృథ్వీ
మండలభృదదాత్సపుండరీకదృశే ॥ ౫౭ ॥

వేధశ్శైఖరవాసితస్య పదయోర్నాథస్య కల్యాణికా
రోధస్యేష మహోత్సవాయ కమపి వ్యాధత్త సన్మండపమ్ ।
సౌధం స్వస్య తథాకరోద్యదుగిరౌ బోధప్రకర్షార్ధరేః
కోశధ్వస్తహిరణ్యకస్య మకుటం సాధర్మ్యశూన్యం భువి ॥ ౫౮ ॥

తతః శాలివాహనశక ఏకచత్వారింశదుత్తరసప్తశతాధికసహస్రతమే బహుధాన్యవత్సర ఆషాఢబహుళపఞ్చమ్యాం క్షేత్రయాత్రాచికీర్షయా ప్రస్థితః కృష్ణరాజసార్వభౌమశ్శివగంగాఖ్యక్షేత్రే గంగాధరేశ్వరదర్శనం విధాయ ప్రదాయ చ దేవాయానేకవస్త్రాభరణహారాదికం తత్రత్యగిరివరాధిత్యకోపాంతతలే లంబమానాయామంబరాంతః కస్యాంచిద్భృగూన్ముఖశిలాయాం పక్షిభిరపి దుష్ప్రేక్షతమాయామతిచాతుర్యేణ ప్రాజ్ఞైర్బద్ధనిపతితాః కాశ్చిద్ఘణ్టాః పఞ్చ రాజతీస్తత్రైవ యథాపురం నిబబంధ ।—తతశ్శాలివాహనశకే ద్విచత్వారింశదుత్తరసప్తశతాధికసహస్రతమే ప్రమాథివత్సరే చైత్రశు

ర్ధాష్టమ్యాం పునరపి గరళపురీం ప్రాప్య శ్రీకంఠేశ్వరదర్శనపూర్వకం గర్భగృహాన్తరవస్థితం తాండవేశ్వరం గోపురద్వారనికటే నిజనిర్మితాలయవరే ప్రకాశతయా ప్రతిష్ఠాప్య శ్రీకంఠేశ్వరస్య మూలబింబస్య విభూతిరేఖాత్రయమణ్డితం నాగాభరణసనాథం సౌవర్ణం రాజతంచ లింగావరణముత్సవబేరాలయద్వారేచ కార్తస్వర కదళికా స్తంభయుగళికా కాంచనమయరసాలదళాలంకృతం రాజతమణ్డపం సౌవర్ణరాజతపీఠప్రభావళ్యౌచ విరచయ్యానర్ఘరత్నమణ్డితం శ్రీకంఠేశ్వరమౌళినామకం కిమపికిరీటంచ సమర్ప్య ప్రత్యయనం నవరత్నమయాని కాంచనమయానిచానర్ఘాణ్యాభరణాని తాదృశాన్యేవ పూజోపకరణాని వివిధాని ప్రదాయ తత్రత్య నారాయణతాండవేశ్వర సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరాదీనామప్యేవమేవ సౌవర్ణాన్యన్యానిచ సర్వాణ్యాభరణాని సమర్పితవాన్ ॥ —తథా కపిలాకౌణ్డినీనద్యోరనుతటం కాశీశిలామయ సోపాన మణ్డపోపవనాదికమీశ్వరోత్సవాద్యర్థమచీకరత్ ॥— తతస్తస్మిన్నేవవత్సరే శ్రావణశుద్ధపఞ్చమ్యాం భానువాసరే చతుస్సప్తతివృత్తిసహితాంత్సోపస్కరాంస్త్రీనతో గృహాన్ త్రిమతబ్రాహ్మణేభ్యస్సాలంకారం ప్రదాయ తస్యచాగ్రహారస్య కృష్ణరాజపురమితి నామపర్యకల్పయత్ ॥ —సచ గరళపురీసమీపే కపిలాతీరే ప్రతిష్ఠాపితస్తత్రచ ప్రతివృత్తిషట్త్రింశన్నిష్కరూప్యాణి ప్రతివర్షమాయాంతితదర్థం చైకోనవింశతిం గ్రామాన్ సహిరణ్యోదకదానపూర్వకం సదానశాసనమయచ్ఛత్ ॥ —తతశ్చాగ్రహారికస్నానాదిసౌకర్యాయ కపిలాయాస్సోపానపరంపరాంచాచీకరత్ ॥ తతశ్చ తస్మిన్నగ్రహారే తీవ్రచోరబాధాం పరామృశ్యనిజరాజధాన్యామేవ దుర్గతో నైర్ఋతదిశి తావద్గృహానపి తానగ్రహారాన్నిర్మాప్య తేభ్యః ప్రాదాత్ ॥ —తదీయాశ్చవృత్తయః కళలెసమాఖ్యాగ్రహారనికటవర్తిగ్రామేషు పరిదృశ్యంతే ॥ —తతస్తస్మిన్నేవవత్సరే కార్తి

కశుద్ధపఞ్చమ్యాం మహాబలాచలే చాముండికాయా అష్టదిగ్బంధనందృ
ఢీకృత్యోత్సవబేరాదికంచ ప్రతిష్ఠాప్య కాఞ్చనరథమపి నూతనతయా
నిర్మాయ తస్మింశ్చధరాధరే కమప్యగ్రహారంచ ప్రతిష్ఠాప్య రథోత్సవా
దికం ప్రావర్తయత్సః ॥—చాముండికాయా రాజతసౌవర్ణ సిం
హవాహనే రాజతపీఠప్రభావళ్యౌ కాఞ్చనాష్టోత్తరశతనామావళీ
పరిమండితసౌవర్ణనక్షత్రమాలాంచ సమర్పయామాస ॥ — తతశ్శా
లివాహనశకే త్రిచత్వారింశదుత్తరసప్తశతాధికసహస్రతమే విక్రమ
హాయనే పౌషశుద్ధషష్ఠ్యాం క్షేత్రయాత్రాచికీర్షయా ప్రస్థాయ ప్ర
థమతస్సుబ్రహ్మణ్యక్షేత్రే దేవదర్శనపూర్వకం సౌవర్ణోత్సవబేరం
నూతనతయా ప్రతిష్ఠాప్య తస్యచ రథాద్యుత్సవహేతవే నిరవధిక దేవ
దాయం పరికల్ప్య తంచ మంజరాబాద్దేశకోశాద్దేయతయా వ్యవ
స్థాప్య ప్రతివత్సరం మార్గశీర్షమహోత్సవే ద్వాదశసహస్రబ్రాహ్మ
ణభోజనపర్యాప్తమర్థంచ ప్రదాతుమాదిశత్ ॥ —తతశ్చ పౌషశు
ద్ధత్రయోదశ్యాం తతః ప్రస్థాయ నేత్రావతీఫల్గునీసమాగమవంతం సరి
త్పతిమవగాహ్య తత్రచ సప్తరాత్రముషిత్వాఽమావాస్యాయాం రజ
తపీఠపురం ప్రాప్య తత్రత్యం శ్రీకృష్ణదివ్యమూర్తిం ప్రణమ్య భగ
వంతమనేకరత్నచిత్రితముక్తాసరకిరీటసౌవర్ణకవచాది దివ్యాభరణాది
కం పూజోపకరణాని సౌవర్ణభాజనాదీనిచ సమర్ప్య నిత్యోత్సవాది
పర్యాప్తం దేవదాయం నగరదేశకోశగృహాద్దాతవ్యతయా వ్యవస్థాప్య
తతః ప్రస్థాయ మధ్యేమార్గమనేకాంస్తత్రతత్ర దేవదాయ బ్రహ్మ
దాయాదికాన్ పరికల్ప్య ఫాల్గునబహుళప్రథమాయాం నిజరాజధా
నీమలఞ్చకార ॥ —తతశ్శాలివాహనశకే చతుశ్చత్వారింశదధికసప్త
శతోత్తరసహస్రతమే విషువత్సరే కార్తికశుద్ధద్వితీయాయాం స్థిర
వాసరే లక్ష్మీవిలాసదేవాంబాచల్వాంబాలింగాంబానామాంకితాన్ ప్ర
త్యేకం షట్త్రింశన్నిష్కాయతిమచ్చతుష్షష్టివృత్తిసహితాన్ తావద్గ్ర

హాపరిమితానగ్రహారాన్ శ్రీనష్టగ్రామసన్నిహిత చందుగాలుకావే ర్యా దక్షిణతీరె నిర్మాప్య సోపస్కారం సాలఙ్కారంచ బ్రాహ్మణేభ్యోదిశత్ ॥ — తత్ర లక్ష్మీవిలాసదేవాంబాగ్రహారీయ్యాద్వావింశతిర్వృత్తయస్తు యేడతొరెసన్నిహితకుందకూర్ ప్రభృతిపఞ్చగ్రామరూపాః ॥ రమావిలాస చల్వామ్బాగ్రహారీయాస్త్వేకవింశతివృత్తయో బూకనగేరె సన్నిహితబేబిప్రభృతిగ్రామత్రయరూపా లింగామ్బాగ్రహారీయాః పునస్త్వేకవింశతివృత్తయోఽత్తిగుప్పెనికటస్థ మద్దూర్ ప్రభృతిగ్రామచతుష్టయరూపాః ॥ తత్రచ శ్రీమదహోబిలనృసింహస్వామినఏకావృత్తిః॥ ఆహత్యచైవం చతుష్షష్టివృత్తయోవ్యవస్థాపితాః ॥ తతోవ్యపేతేషు కతిపయమాసేషు తస్మిన్నేవవత్సరె మాఘశుద్ధషష్ఠ్యాం సోమవాసరె తురవేకెరే వీరరాజరాజసుతాం సీతావిలాసీయ దేవాజమ్మాం పర్యణైషీత్కృష్ణరాజసార్వభౌమః ॥ తతశ్శాలివాహనశకె షట్చత్వారింశదధికసప్తశతోత్తరసహస్రతమె స్వభానువత్సరే వైశాఖశుద్ధపఞ్చమ్యాం పఞ్చశతోత్తరాష్టాదశసహస్రాణి రూప్యాణి తులాదానతయా ప్రాయచ్ఛద్ద్విజవరేభ్యశ్శ్రీకృష్ణరాజతిలకః ॥ —తతస్తస్మిన్నేవవత్సరె ఫాల్గునబహుళచతుర్థ్యాం భృగువాసరె హుల్లహళ్ళి నంజరాజతనూభవాం నవాసరోధీయలక్ష్మ్యమ్బాముదవహత్సహార్దివశిరోమణిః ॥ ....

ప ॥ దారానేవమసౌరసాదుదవహద్వారాశిపుత్రీనిభాన్
శూరాగ్రేసరకృష్ణరాజతిలకో వీరాన్విజిత్యాఖిలాన్ ।
పారావారమిషేణసప్తపరిఖాధారావృతాంచావనిం
ధీరాత్మాహ్యుదదీధరన్స్మరరిపుర్వారాహమూర్తిర్యథా ॥౬౦

గ ॥ తతస్సప్తచత్వారింశత్తమే తారణవత్సరె మాఘశుద్ధపౌర్ణమాస్యాం గురువాసరే సపత్నీమాత్రా నంజమామ్బాభిధయా తులాదానపూర్వకం ప్రత్యేకం త్రింశన్నిష్కాయతిమతీభిరేకత్రింశద్వ్రీ

త్తిభిస్సహ తావతో గృహాన్ షడ్భట్టవృత్తీశ్చ ప్రాదాపయద్బ్రాహ్మ
ణేభ్యః ॥ తాశ్చవృత్తయో యేడతోరెసమీపవర్తి హళేయూర్ కాళే
నహళ్ళీ హోసూరు అరకెరే సమాఖ్యగ్రామచతుష్టయరూపాః తస్మిం
శ్చాగ్రహారే కఞ్చనదేవాలయంపరికల్ప్య తత్రచ గోపాలకృష్ణం ప్ర
తిష్ఠాప్య తదా బ్రాహ్మణేభ్యః షడ్భట్టవృత్తీశ్చతత్తదభిమతగ్రామేషు
ప్రాదాత్ ॥ తతః అష్టాచత్వారింశత్తమే పార్థివవత్సరే వైశాఖబ
హుళషష్ఠ్యాం భానువాసరే లక్ష్మీవిలాసదేవామ్బాదివితీర్ణసిరుక్తాగ్ర
హారవాసినాం తత్ర మహదనారోగ్యంపరామృశ్య నిజరాజధాన్యా
మేవ దుర్గతః పశ్చిమదిశి తత్రైవాగ్రహారత్రయంనిర్మాయ తేభ్యః ప్రా
యచ్ఛత్ ॥ తేషాం రాజభవనాభ్యాగమసౌకర్యాయ దుర్గస్య ప
శ్చిమదిశి కిఞ్చనమహాద్వారంనిర్మాయ తదగ్రహారస్థజనార్థమేవ త
త్ర కామపి పణ్యవీథికాఞ్చ ప్రతిష్ఠాప్య ప్రతిభార్గవవాసరం తత్ర
విశేషతః క్రయవిక్రయవ్యవహారాన్నియతతయా ప్రావర్తయత్ ॥ త
త్రైవ నంజుండేశ్వరాలయంచ సదేవదాయవ్యవస్థాకంవినిర్మమే॥తత
శ్చారికుఠారనామ్నః కస్యచిద్గ్రామస్యనిజతాతపాదజన్మభూమితయా
చామరాజనగరమితి తదీయనామ్నాంకనంవిరచయ్య తాతకీర్తిప్రచ
యగమనాయ తత్రాన్నశాలాం దేవాలయాదీంశ్చ నిర్మాయాగ్రహార
పణ్యవీథికాదికం బహుశఃపరికల్ప్య నిజరాజధాన్యామివ రాజభవన
మతివిశాలతయా వాపీకూపోపవనాదిపరిమండితముత్పాద్య తత్రచ న
గరే మతత్రయద్విజవరాననేకాన్ ప్రతిష్ఠాప్య తేషాం బహువిధవృ
త్తిదానప్రభృతిభిర్జీవికాం ప్రకల్పయామాస తదర్థంచ ప్రతివత్స
రం షష్టిసహస్రరూప్యా యతినిదానభూతాననేకాననుపమాన్గ్రామా
న్ప్రాయచ్ఛత్॥ అథచైకోనపఞ్చాశత్తమే వ్యయవత్సరే తత్రైవ రాజ
భవనాదీశానదిశి మహాంతం కంచిదాలయం సగోపురంనిర్మాప్య తత్ర
తాతపాదతత్పత్నీనామభిరఙ్కితానీశ్వరబిమ్బాని నిజజననీనామాఙ్కి

తామమ్బికాంచ ప్రతిష్ఠాప్యోత్సవాదిపర్యాప్తదాయవ్యవస్థాపనపూర్వకం చన్ద్రశేఖరప్రభృతిదేవాలయానితరాంశ్చానేకాన్పరికల్ప్య తత్తదన్తస్స్వర్ణపాత్రపరిచ్ఛదాదిసహితాననేకాన్ దేవాన్ప్రతిష్ఠాపయామాస సనార్వభౌమః ॥ తథా తస్యైవనగరస్య దక్షిణతః పృథక్తయా నారాయణమన్దిరంచ కిఞ్చిన్నిర్మాప్య తత్రాప్యపరిమితాని సౌవర్ణభాజనాది పూజోపకరణాని సమర్పయామాస ॥ —ఏవం నిజరాజధాన్యామపిత్రినయనేశ్వరంత్రిపురసున్దరీసమేతం టీపువినాశితాలయపరికల్పనపూర్వకం యథాపురం ప్రతిష్ఠాప్య పూజోత్సవాదిపర్యాప్తం వార్షికదాయమప్యకల్పయత్ ॥ —తతశ్చైకోనపంచాశత్తమేవ్యయవత్సరే జ్యేష్ఠశుద్ధపౌర్ణమాస్యాం నిజసపత్నీమాత్రా దేవీరమ్బయా ప్రత్యేకం షట్త్రింశన్నిష్కాయతిమత్పంచవింశతి వృత్తిసహితంతావద్గృహపరిమండితమగ్రహారం బ్రాహ్మణేభ్యః ప్రాదాపయత్సోపస్కరమ్॥—తత్రాపిషణ్ణిష్కాయతిమద్భట్టవృత్తయస్తతఃపృథక్ప్రదాప్యంతకాశ్చన॥—సచాగ్రహారో నిజరాజధాన్యాం దుర్గాద్దక్షిణతో విశ్వావసువత్సరే జ్యేష్ఠబహుళసప్తమ్యాం ప్రతిష్ఠాపితః ॥—తద్వృత్తయస్తుమళవళ్ళీసన్నిహితకోండాపురప్రభృతి గ్రామషట్కరూపాః॥తతస్తస్మిన్నేవవత్సర ఆషాఢశుక్లదశమ్యాంభార్గవవాసరే కర్కటకసంక్రమణావసరే నిజసపత్నీమాత్రా జ్యాయస్యా దేవాజంబయా తులాదానపూర్వకం ప్రత్యేకంషట్త్రింశన్నిష్కాయతిమత్షష్టివృత్తిసహితాంస్తావద్గృహపరిమండితానగ్రహారాం స్తత్తన్మతద్విజవరాదిభ్యః ప్రాదాపయత్ ॥ తాశ్చవృత్తయో హోశేనరశీపురనికటవర్తి యాచనహళ్ళీప్రభృతిత్రయోదశగ్రామరూపాః ॥ తతశ్చ పంచాశత్తమే సర్వజిద్వత్సరఆషాఢశుక్లదశమ్యాం స్థిరవాసరే 'కర్కటకసఙ్క్రమణావస'రే నిజసపత్నీమాత్రా లక్ష్మ్యంబయా తులాదానపురస్సరం ప్రత్యేకం త్రింశన్నిష్కాయతిమత్షష్టివృత్తిసహితాంస్తావద్గృహోపశోభితానగ్ర

హారాన్ సోపస్కరం ప్రాయచ్ఛత్ బ్రాహ్మణేభ్యః ॥ తాంశ్చ వృత్త
యః కృష్ణరాజకట్టేనికటవర్తిన్ హోసకోటెప్రభృతి చతుర్దశగ్రా
మరూపాః ॥ తాంశ్చాగ్రహారాన్ మేడతోరెగ్రామే ద్విపంచాశత్త
మే విరోధివత్సరే శ్రావణబహుళప్రథమాయాంప్రతిష్ఠాపయామాస॥
తత్రాపి షణ్ణిష్కాయతిమద్భట్టవృత్తీః ప్రాయచ్ఛద్బ్రాహ్మణేభ్య
స్తత్తదభిమతగ్రామేషు ॥ తతస్తస్మిన్నేవ పంచాశత్తమే సర్వజి
ద్వత్సరే ఫాల్గునబహుళతృతీయాయాం మహాబలాదలే చాముండికాని
లయస్య గోపురవరంపరికల్ప్య తత్రత్యం దేవీతటాకంచ శిథిలం దృ
ఢీచకార మహతాధనవ్యయేన ॥

౫ ॥అవ్యా సుజనతాంభవాదిహచిరాద్భవ్యాశ్రితామిత్యమూం
సవ్యా సజ్యధియంమతత్రయయతీంత్సవ్యాజమానాయయన్ ।
దివ్యా న్యాభరణానిభాజనతతీర్ద్రవ్యాణిచానాన్యదా
న్నవ్యా న్గ్రామవరాంశ్చసాధుభగవద్భవ్యాంఘ్రిపూజాకృతే॥

౬ ॥ తథాహి తతశ్చైకపంచాశత్తమే సర్వధారివత్సరే నిజరాజ
ధానీమలంకృతవతి శృంగేరీ నృసింహభారతీస్వామిని తమత్యాదరేణప
రిపూజ్య తస్మై కించిదమూల్యం నవరత్నకిరీటమనేకాన్యాభరణానిబ
హూంశ్చగ్రామాన్ప్రదాయ చంద్రమౌళీశ్వరస్య రత్నమయనాగాభర
ణసహితలింగావరణప్రభృతీరనేకాశ్చ భూషాస్సమర్ప్య నిజమాతృకళ
త్రప్రభృతిభిరపి పృథక్పృథగ్భిక్షా పాదపూజాదికంవిరచయ్య రత్నా
భరణాద్యుపహారాదికంచ సమర్పయామాస ॥ —తతఏకపంచాశత్త
మే తస్మిన్నేవసర్వధారివత్సరే శ్రీరంగపత్తనాదిషు టీపువినాశితాన్
శ్రీరంగనాథలక్ష్మీనృసింహనిలయాదీన్ కరిఘట్టధరణీధరశిరస్థిత శ్రీని
వాసదేవాలయంచ పూర్వతోప్యతిరుచిరంనిర్మాయ తత్తద్దేవతా స్తత్ర
తత్ర ప్రతిష్ఠాపయామాస ॥ —తథా తస్మిన్నేవవత్సరే ఫాల్గునబహు
ళదశమ్యాం స్థిరవాసరే నిజరాజధాన్యాం స్వభవనతో దక్షిణతః కంచి

దేవాలయం పరికల్ప్య తత్ర కాంచీపురాత్ పురాగత్య త్రికదంబగ్రామే కృతనివాసాం మహాదేవీమిహానాయ్య తయా సహ శ్రీకృష్ణమూర్తిం ప్రతిష్ఠాప్య బహుధా పూజోపకరణభూషణాదికం సమర్ప్య నిత్యోత్సవాదిపర్యాప్తతమం దేవదాయాదికం చ పర్యకల్పయత్ ॥ తతో ద్విపంచాశత్తమే విరోధివత్సరే మాఘశుక్లపఞ్చమ్యాం సముపేయుష్యాం సాక్షాన్నిజజనన్యాస్సపత్నీమాతుశ్చ సద్గతిప్రాప్తిహేతవే పురైవ పంచాశత్తమే సర్వజిద్వత్సర ఆషాఢబహుళషష్ఠ్యాం స్థిరవాసరే కర్కటకసంక్రమణావసరే సోదకదానపూర్వకం ప్రదత్తానాం ప్రత్యేకం షట్త్రింశన్నిష్కాయతిమద్ద్విసప్తతి సంఖ్యాకవృత్తీనాం సంబంధినస్తావతో గృహాన్ నిజరాజధాన్యాం దుర్గతో నైరృతదిశి నిర్మాప్య కెంపనంజమాంబా, కెంపదేవాంబా, చల్వాంబానామధేయాంకితాన్ త్రీనగ్రహారాన్ ప్రతిష్ఠాపయామాస ॥ —తత్రచ కెంపనంజమాంబాగ్రహారస్య త్రయః చన్నపత్తనసమీపస్థ కూడ్లూర్ ప్రభృతి గ్రామద్వయస్థాః కెంపదేవాంబాగ్రహారీయాస్తు మద్దూర్ సన్నిహిత కెస్తూర్ ప్రభృతిగ్రామచతుష్టయరూపాః చల్వాంబాగ్రహారీయాః పునర్మండ్యాభ్యర్ణవర్తి కసలేకెరెప్రభృతిగ్రామరూపాః తతస్త్రిపంచాశత్తమే వికృతివత్సరే భాద్రపద పౌర్ణమాస్యాం చంద్రోపరాగే ప్రత్యేకం షట్త్రింశన్నిష్కాయతిమదేకవింశతివృత్తిసహితాస్తావద్గృహా బ్రాహ్మణేభ్యః ప్రాదాయిషత కృష్ణరాజసార్వభౌమేన ॥ —స చాగ్రహారో గౌరాంబాగ్రహారాభిఖ్యయా పరిమండితః తత్పాపరాజనగరగామి మహాపథసన్నిహిత కొణనూర్ సనీడవర్తి శివదేవాలయాలంకృతశ్చ తత్రత్య మంగళగౌరీసమేత గౌరీపతీశ్వరచంద్రశేఖరేశ్వరాదినిత్యోత్సవాద్యర్థం మహాంశ్చ దేవదాయో నిరమాయి ॥ — తతశ్చ మహత్యాగంతుకాన్నశాలికా ప్రావర్త్యత తస్య చాగ్రహారస్య పశ్చిమదిశి నిజనిర్మితే తటాకవరే ఝడితి నీడ

పరిశోషసంభవేనాగ్రహారికసుఖాయ బెండరవాడిగ్రామనికటే కణ్వ
నాపరో మహాతటాకవరో నిరపాద్యత ద్విసప్తతితమే సౌమ్యవత్సరే చై
త్రబహుళద్వితీయాయాం సోమవాసరే ॥ తతష్షష్టితమే హేవిళంబివ
త్సరే పౌషబహుళద్వితీయాయాం స్థిరవాసరే చతుశ్చత్వారింశదధికస
ప్తసహస్రరూప్యాణి తులాదానతయా ప్రాదత్త సకృష్ణరాజసార్వభౌ
మః ॥ తతశ్చైకషష్టితమే విళమ్బివత్సరే వైశాఖశుద్ధతృతీయాయాం
భార్గవవాసరే కర్కటకలగ్నే సహస్రహూణముద్రాంకితరూప్యైర్నిర్మితం
హిరణ్యం చతుశ్శతరూప్యదక్షిణాసహితం చతురధికత్రిశతముక్తాఫలస
నాథం హిరణ్యగర్భదానతయా ప్రాయచ్ఛత్ సః ॥ — తతశ్చతు
స్సప్తత్యధికసప్తశతోత్తరసహస్రతమే విరోధికృద్వత్సరే మార్గశీర్ష
శుద్ధసప్తమ్యాం స్థిరవాసరే శ్రీలక్ష్మీరమణమరవిందనాయికాసమేతం
పురా టీపువిధ్వస్తమందిరం పరిచింత్య పునరాలయగోపురాదిప్రతిష్ఠా
పనపూర్వకం నిజరాజధాన్యాం యథాపురం తం ప్రత్యష్ఠాపయత్ ॥ త
త్రైవ మందిరే పురా వైరిణా కపటేన విషప్రదాపనేపి తత్కృపాసమ
ధిగతకుశలకథాప్రచికటయిషయా తద్భక్తాగ్రగణ్యరాజవడయబింబస్థా
పనం చాచీకరత్ ॥ తతః పఞ్చసప్తతితమే పరీధావివత్సరే చైత్రశుక్లపౌ
ర్ణమాస్యాం భానువాసరే పంచశతాధికసప్తసహస్రరూప్యాణి తు
లాదానతయా ప్రాదాయి తేనైవ రాజ్ఞా తతస్సప్తసప్తతితమ ఆన
న్దవత్సరే శ్రావణశుద్ధషష్ఠ్యాం మహాబలాచలే మహాబలేశ్వరస్యాష్ట
దిగ్బంధనం శిథిలం దృఢీకృత్య నాగాభరణసహితం రాజతలింగావర
ణం పీఠప్రభావళ్యౌ రథాదికంచ నూతనతయా పరికల్ప్య సమర్పిత
వాన్ ॥ కించ తత్రస్థనారాయణాదిదివ్యమూర్తీనాముత్తనహళ్ళిజ్వా
లాముఖ్యాశ్చ సౌవర్ణరాజతరత్నాభరణపూజోపకరణాదీని బహూ
నిసమర్ప్య నిరుక్తదేవాలయేషు నిత్యోత్సవాదినిఖిలసేవాగంతుకభో
జనాదిపర్యాప్తదాయోపక్లప్త్యై చంద్రార్కం ప్రావర్తయత్తాని. ధర్మాణి

Funding: IKS/Tattva Heritage. Digitization: eGangotri.

తతశ్శాలివాహనశకే సప్తసప్తత్యుత్తరసప్తశతాధిక సహస్రతమాసన్నవ
త్సరాషాఢబహుళత్రయోదశ్యాముత్తరదేశయాత్రాసముత్సుకం నృసిం
హభారతీసమాఖ్యం శృంగేరీమఠస్వామినం ప్రార్థనాపత్రికాముఖాదా
నాయ్య తస్యాతీవ ఋణమభివృద్ధం విదన్నేష పరితప్యహృదితం పశ్చిమ
వాహినీం యావదభిముఖీభూయ ప్రణమ్య రత్నకిరీటప్రభృతిభిః పునర
పి పరితోష్య శ్రీరంగపత్తనమార్గే నిజపరికల్పితాగంతుకశాలాసధికం
చతురంగబలపరివృతో పరేద్యుః ప్రత్యుద్గమ్య తం నిజనగరమానాయ్య
పంచకలశశోభితాందోళికాచ్ఛత్ర మకరతోరణాదికం హైమం రాజ
తంచ పఞ్చకరదీపికాదికం తస్మై న్యతరత్ ॥—తతస్స్వనగరే చాతు
ర్మాస్యం తస్య నిర్వర్త్య దశలక్షబ్రాహ్మణభోజనాదికం తన్మతఏవ కారయి
త్వా తపస్విన స్తస్మాచ్ఛివగీతాదిక మధీత్య తద్భాష్యశాంతిసమయే నిజ
కృతాష్టోత్తరశతనామావళ్యా తస్య పాదపూజాదికం విరచయ్యానర్ఘ్యాం
కామపి వజ్రహరితాదిశిలామయీం మకరకంఠికాం నవరత్నమయాన
నేకాన్ ముక్తాసరాంశ్చంద్రమౌళీశ్వరస్య రాజతనాగాభరణమన్యానప్య
నేకాన్యమూల్యాన్యాభరణాదీని వితీర్య తం బహ్వమన్యత ॥తతస్స్వపత్నీ
భిస్సర్వాభిరపి వజ్రమయీం స్థాలీం కురువిందమణిమయీముద్ధరణీమ
ష్టకోణనవరత్నకరండకం రత్నమయం చార్ఘ్యపాత్రం తాదృశమేవ
ప్రదక్షిణావర్తవత్పాంచజన్యమన్యానిచ పాత్రాభరణాదీని సమర్ప్య
పర్యపూపుజత్తం ॥ తథా అన్యైరపి నిజనగరవాసిభిః విశేషతస్సమ్మా
న్య తస్య ఋణమఖిలం వ్యపనీయ విశేషతో దేవదాయ ప్రాతివా
ర్షికం పరికల్ప్య పర్యతోషయత్ ॥ పురా కదాచిదసావహోబిలమ
ఠాధిపతిం శ్రీనివాస యతీంద్రమానాయ్యానేకోపహార సమర్పణపూ
ర్వకం నిజభవనే పాదపూజాదికం విరచయ్యామూల్యాని వస్త్రాభరణాదీ
నిసమర్ప్య శ్రీరంగపత్తన యాదవాద్రిమైసూర్ ప్రభృతిషు మఠాన్ని
ర్మాయ తదధీనానవ్యధాత్ ॥ — తతస్తస్మిన్నేవానందవత్సరే త

త్పరంపరాగతమేవ శ్రీరంగనాథస్వామినమహోబిలమఠాదానాయ్య
తత్పాదపూజాదిపూర్వకం శ్రీలక్ష్మీనృసింహాయ దశావతారమూర్తిప
రిమండితనవరత్నపేటికాం తాదృశీమేవ నవరత్నకరండం రాజతమం
డపం నవరత్నఖచితం సింహముఖవత్ప్రణాళికాసనాథం కనకకలశం ప
టీరతరుమయీమాందోళికాం ఛత్రచామరాదికం గజతురగాదికంచ
సోపస్కరం నవరత్నపాదుకే కాంచనరాజతాదిపూజోపకరణాని న
వరత్ననాయకోపేతముక్తాసరాదికాన్ బహూనుపాజహార ॥ తదా
హోసలే తలకాడ్ సన్నిహితాన్ సహస్రనిష్కాయతిమతస్త్రీన్గ్రా
మానప్యదిశత్ తస్మై తథా పునరపి కదాచిత్ తత్పరంపరాగతే శఠ
కోపయతీంద్రే నిజనగరం ప్రతి సమాగతవత్యాలనహళ్ళీ సరోవరావధి
కం స్వయం ప్రత్యుద్గమ్యతమానీయ వరాహదేవాలయేత్వవతార్య ని
జమందిరే పాదపూజాదికంచవిరచయ్యనవరత్ననాయకోపేతచతుస్స
రాలంకృతమకరకంఠీప్రభృతిముక్తాహారాన్ పీతామ్బరాదికమాందో
ళికావిశేషం సౌవర్ణకలశవచ్ఛత్రం చందనతరుమయచామరాదికం సు
వర్ణమయాన్ శ్రీరామానుజయతివరనిగమాంతదేశికప్రభృతి గురువర
విగ్రహవిశేషానన్యానిచాపరిమితానిద్రవ్యాణిసమర్ప్య పూజయాంచ
క్రే ॥ తతస్తత్రాద్రిమఠీయరామానుజయతిమప్యనేకపీతాంబరాదిభిర్మ
కరకంఠీప్రముఖదివ్యాభరణాదిభిశ్చ పరిపూజ్యతత్పరంపరాగతానన్యా
నపి తథైవసమ్మానితవాన్ ॥ అథ వ్యాసరాయమఠీయ విద్యావల్లభ
స్వామినం కుంభఘోణాదానాయ్య హోసలెనగరే మహామఠం పరిక
ల్ప్య తదధీనంవిధాయ నవరత్నమయ నాయకవన్ముక్తాహారాదిభూష
ణాని ప్రదాయతదాదితన్మఠీయానాం శ్రీగోపాలకృష్ణపూజానిమిత్తం
ప్రతిమాసం సార్ధశతనిష్కాదాయం దేయతయాపరికల్ప్య మకరకంఠీం
రాజతదీపమాలికాస్తంభంగ్రామాంశ్చ ప్రాదాత్ తథాపురైవకదాచి
దుత్తరాదిమఠీయ సత్యధర్మస్వామినం శ్రీనగర్ పురాదానాయ్య

పూర్ణయ్యప్రభృతీనాం చక్రాంకనాదికం కారయిత్వా హేమావతీతీర స్థనృసింహపురే మహామఠం పరికల్ప్య తత్రాసత్కృత్య కాంచనమండ పంశృంఖలాసమేతాం సౌవర్ణడోలాం కాఞ్చనానిరాజతానిచ కుసుమ భాజనార్ఘ్యాది పాత్రాణి ధూప దీపాది సాధనాని నవరత్నతరళో పేతాననేకాన్ ముక్తాహారాన్ పీతాంబర ప్రభృతీన్యన్యాన్యపి రాజ తకాఞ్చనాని వివిధానిపాత్రాణి ప్రాదాత్ శ్రీరామదేవ పూజాఽవి చ్ఛిత్త్యై ప్రతిమాసం షడ్వింశత్యుత్తరపఞ్చశతరూప్యాణి దేవదా యతయా పరికల్ప్య తంచ నరసింహపురీయకోశాద్దేయతయా వ్యవ స్థాప్యానేకాన్గ్రామానప్యదిశత్ ॥ తథా తత్పరంపరాగతస్వామినోఽపి నిజనగరమాగతాననేకధా వస్త్రాభరణాదిదానేన సమ్మానితవాన్ ॥ త థా మంచాలేమఠాద్రాఘవేంద్రస్వామిపరమ్పరాగతసుజనేంద్రస్వా మినం సమాహూయ గరళపుర్యాం మహామఠం పరికల్ప్య తస్మై ద త్వా దివాదీపప్రభృతిబిరుదాదికం నూతనతయా ప్రదాయానేకాన్ గ్రామాన్రాజతకాఞ్చనపాత్రాణి వస్త్రాభరణాదీనిచ దేవాయార్పయా మాస ॥ ఏతత్పరంపరాగతానప్యేవమేవ సమ్మాన్యైతన్నామాంకితం కిమపి బృందావనం రాజతం పరికల్ప్య కమాసరుత్ఖ్యాయాం ప్రతిష్ఠా ప్యతత్ర ప్రతిదినం పూజనాన్నదానాదికం నిరన్తరతయా ప్రావర్తయ దహోరాత్రం తథా శఙ్కరాచార్యపరంపరాగతకూడ్లీ పుష్పగిరి శివగంగె ఆవనీప్రభృతిమఠపతీనాం రజతపీఠపురస్థితానన్దతీర్థాచార్యప రమ్పరాగత మఠాష్టకపతీనామప్యనేకధా వస్త్రాభరణ రాజత కాఞ్చన పాత్రగ్రామాదిదానేన సమ్మానమకరోత్ ॥ తథా అష్టసప్తతితమే రా క్షసవత్సరే శృంగేరిమఠశాఖాయితసురేశ్వరాచార్యమఠపరంపరాగత కృష్ణభారతీస్వామినం నిజనగరమాగతం యథావిధిపరిపూజ్య, నిజభవ నే నవరత్నగుమ్భితముక్తాహారప్రభృతిభూషణాని ఛత్రచామరాదిపరి చ్ఛదాంశ్చ ప్రదాయ బహుమానితవాన్ ॥ తతఏకోనాశీతితమే.

నళవత్సర ఆశ్వయుజమాసి షట్సహస్రరూప్యాణి తత్రైవ పౌషమాసే పఞ్చశతాధికషట్సహస్రరూప్యాణిచ ప్రాయచ్ఛత్తులాదానతయా ద్విజవరేభ్యః తతశ్చతురశీతితమే దుర్మతివత్సరే కోటిపఞ్చాక్షరీజపావసరే రామేశ్వరయాత్రార్థం మార్గవశాన్నిజనగరముపాగతవతి శృంగేరినృసింహభారతీస్వామిని యథాపురంపరిపూజ్య రామేశ్వరాత్పునః ప్రత్యాగతవతి తస్మిన్ కిమపి కింకిణీజాల సమలఙ్కృతం రాజతపీఠమయచ్ఛత్త్రం తస్మై సబహుమానం తతః పంచాశీతితమే దున్దుభివత్సరే త్రిముకుటక్షేత్రేఽగస్త్యేశ్వరదేవాలయే కామపి శివమూర్తిం ప్రతిష్ఠాపయామాస ॥ తతశ్చైకోననవతితమేఽక్షయవత్సరే వైశాఖ పౌర్ణమాస్యాం భానువాసరేఽష్టాశీత్యధిక నవశతోత్తర సహస్రరూప్యముద్రాభిరున్మితం హిరణ్యం చతుశ్శతరూప్యదక్షిణాసహితం చతురధికత్రిశతముక్తాఫలసమన్వితంచ పునరపి హిరణ్యగర్భదానతయా ప్రాయచ్ఛద్ద్విజవరేభ్యః తతః కదాచిదసౌ ద్విశతాని త్రిసహస్రరూప్యాణి తిలదానతయా ప్రతిపాదితవాన్ అపరాణిచ తిలపర్వత తిలరాశిసాలంకారత్రిమూర్తిగుప్తకూశ్మాండద్వాదశసహస్రగవీగజాశ్వరథాదిదానాన్యనేకశశ్చకార మాతృభిశ్చ తథైవానేకదానాన్యచీకరత్ ॥ తథా శిష్టాగ్రసరైః కాఞ్చీ శ్రీరంగప్రభృతి దివ్యదేశవాసిభి స్తత్తదభీష్టానుగుణమగ్నిష్టోమాతిరాత్రోక్థ్యవాజపేయ గరుడ చయనసర్వతోముఖబృహస్పతి సవనప్రముఖాననేకాన్క్రతూన్యథావిధ్యచీకరదతివిభవాన్వితాన్ ॥ అసౌకిల నిజపాణ్డిత్యప్రకాశనాయ శ్రీతత్త్వనిధిగణితసంగ్రహస్వరచూడామణి సౌగంధికాపరిణయ సంఖ్యారత్నకోశప్రభావళీసమాఖ్య తద్వ్యాఖ్యా శ్రీకృష్ణకథాసారసంగ్రహ నవగ్రహపూజామంజర్యార్యారామాయణ శ్రీచక్రసంగ్రహమంజరీ సూర్యచంద్రవంశావళీ చాముండికాలఘునిఘంటు మహాకోశసుధాకరదతురంగసాగసర్వస్వ దశావిభాగపదక మహాసంకల్పశ్రీమహా

విష్ణుచాముండికా శ్రీకంఠేశ్వరాద్యష్టోత్తరశతనామావళీ స్తోత్రావళీ శ్రీమహావిష్ణునామయుగ్మ పఞ్చశతీ గణపతిత్రిశతీ దేవతానామ కుసుమమంజరీ సంఖ్యామాలా. నాటకవ్యాఖ్యానని గీర్వాణభాషామయాని శ్రీమద్రామాయణ శ్రీభారతశ్రీభాగవతాదివ్యాఖ్యానానిచ కర్ణాట భాషామయానీత్యేతానన్యాంశ్చైతాదృశాననేకాన్గ్రంథాన్యథా రుచివిరచయ్య తత్తద్దేవతాదిప్రతిచ్ఛందక సమేతానస్యావిలాస ముద్రాక్షరశాలాయాం శిలాయంత్రేణ ముద్రాపితవాన్ లోకోపకృతయే॥ కించాసౌ కదాచిల్లక్ష్మీవిలాసదేవాజమ్మ్బాయా ఆఖ్యయా సమలఙ్కృతం హారణాఖ్యగ్రామే దేవామ్బుధినామకం కఞ్చన మహాతటాకం దేవేశ్వరాలయనిర్మాణపూర్వక మరచయత్ ॥తథా హెగ్గడదేవదుర్గ మార్గేచాపరం మైసూర్ నికటఏవ లింగామ్బుధినామకం కఞ్చన మహాతటాకం మహాలింగేశ్వరాలయసహితం నిర్మమే తత్రైవ మహతీమన్నశాలాం స్వనామ్నా ప్రావర్తయత్ ॥ శ్రీరంగపత్తన నరసింహపుర గరళపురీ మొడతోరే సుబ్రహ్మణ్యమార్గే బహుశో వాపీకూపతటాకారామాన్నశాలాప్రభృతీని ధర్మకార్యాణి వ్యరచయత్ ॥ కిఞ్చ మైసూర్నగరె మధువనోపకంఠే కాఞ్చన సదావృత్తిశాలాం నిర్మాయ తత్ర సర్వేషామపి జనానాం తండులాంశుకాచ్ఛాదనాదికమదాపయన్నియతతయా ॥ శ్రీరంగపత్తనే కావేర్యాః శివనసముద్రే లోకపావన్యాః రామగిరావర్కావత్యా అన్యాసాంచ నదీనాం లోకోపకారాయతత్రతత్రసేతూనబధ్నాత్ ॥ తథా కృష్ణరాజకట్టే లక్ష్మణతీర్థకట్టే కపిలానదీప్రభృతీనాంచ వారివారణాని పశ్చిమవాహిన్యాం కావేర్యాం కాశీశిలాభిస్స్వనామాంకితసోపానవర సన్ధ్యావందనమండప ధర్మశాలాదికం చంద్రవనే సోపానవరంచ నిరమీమిత॥ శ్రీరంగపత్తనకావేర్యాం కాశీశిలామయ సోపానపఙ్క్తిం సమంటపామమృతశిలామయశ్రీరామదేవబింబం తదాలయంచ ప్రతిష్ఠాపయా

మాస॥ ఏవం మైసూర్ నగరే పశ్చిమాలికా తటాకం బేంగళూర్ నగరేచ మహాతటాకం చిక్కబళ్ళాపురసమీపేచ గుప్తగామిన్యాం క్షీరనద్యాం పనసభావినామకం కఞ్చనసరోవరంచ ప్రత్యస్థాపయత్॥ కించాసావశేషాణాం విదుషామస్మత్పితామహ శ్రీమద్గరుడాచార్యప్రభృతీనాం ప్రతినియతపరిమితరాజదాయాన్ గ్రామవరాన్ దళవాయ్యోక్తపల్లీగ్రామ్లపల్లీప్రభృతీన్ శ్రీరంగాచార్యశ్రీనివాసాచార్య ప్రభృతీనాంచ సోసలె శ్రీరంగరాజపుర ప్రభృతీన్, మహాయతిమతోతిమిత రాజదాయాన్, బహుశఃపరిదాయవర్యపాలయద్విక్రమార్కభోజరాజాద్యతిశయితవితరణశాలీ శ్రీకృష్ణరాజసార్వభౌమః॥ అపిచనిజనీవృతి తత్రతత్రమహాపథేషు ప్రతియోజనమేకైకామన్నశాలాం సోపవనవాపీకూపతటాకాంవినిర్మమే తథా కాశీకాంచీశ్రీరంగప్రభృతిదివ్యదేశేషు ప్రతిదినమాగంతుకారాధనాయ ప్రావర్తయన్మహతీ రన్నశాలికాః॥ కింబహునా, అస్య తావన్మహానుభావస్య సుచరితాన్యేతాన్యేవ ముక్తిసాధనిశ్రేణికాయంతె కింపునస్సర్వాణి తథాహి

ప॥ ఉగ్రా త్రైజసిమానివాసయతినోనుగ్రాహకాత్సద్వ్రజే
నిగ్రాహాత్పరకాలఇత్యరిషుచోదగ్రాంప్రథాంబిభ్రతః
జగ్రాహాత్మధియంస్వయంనృపసదస్యగ్రాసనస్థాయిన
స్సద్ధామాంస్తురగాననావచితయేభ్యగ్రాంత్సతస్మైదదౌ॥

౫ ॥ అయంకిల యాదవాద్రౌ॥

ప॥ త్యక్త్వార్ఘంహరయేసమర్ప్యముకుటంముక్తాసరాద్యైస్సమం
వ్యక్త్వా ఖ్యంభువికృష్ణరాజముకుటీత్యుక్త్వాత్మజన్మోడుని।
భక్త్యా గ్ర్యస్సరథోత్సవాద్యకలయచ్ఛక్త్యాధికారోచితం
సక్త్వాద్యాపిచతద్వ్యవస్థితిరతోయక్త్వాస్యముక్తర్ల[illegible]॥3॥

కించ పురాహి రంగపత్తనే నరాధమేన టీపునా
నిరాలయీకృతం విభుర్వ్యరాహ దేనమానయత్॥

స్వరాజధానికాంతరే చిరాయకల్పితాలయం
స్థిరాయతిం చ తత్కృతే ధరాధిపశ్చకార సః ॥ ౬౪ ॥
ష ॥ మహాదేవీం కాంచ్యాం కిల తెరకణామ్బ్బముపగతా
మిహానిన్యే కృష్ణక్షితిపతిరసౌ కృష్ణనిలయమ్ ।
అహో రిశ్రీలక్ష్మీరమణమణిభూషాదిసుకృత
దుహో యస్మిన్నేచ్ఛనత్రిగుణితమిదం సర్వమదిశత్ ॥ ౬౫ ॥
శ్రీరం గపత్తనేశా
స్ఫారం చక్రే గృహన్నృసింహస్య ॥
కరిఘట్టశిఖరిమూర్ధ్ని
త్వరితం తద్వద్గ్రామనివాసస్య ॥ ౬౬ ॥
కిం బహునా ॥ యద్యట్టీపువినాశితం సమభవత్సద్యశ్చకారాఖిలం
హృద్యం తత్కిలకృష్ణరాజతిలకో ఽవద్యం నివార్య ప్రభుః ।
పద్యం తత్సుకృతావబోధనచణం గద్యం చ కర్తుం క్షమా
యద్యర్వాననవాక్పతిప్రభృతయో హృద్యక్వవాతాదృశః ॥
అపి చ ॥ రూక్షాం సంస్కృతిముజ్జిహాసురిహ యో ధీక్షాంతిమార్గప్రేయసీ
లాక్షాలక్షితవక్షసే ఫణిగిరౌ సాక్షాద్భవజ్జ్యోతిషే ।
ద్రాక్షాఫాణితఫేనదుగ్ధకదలీద్రాక్షార్థినామగ్రణీః
ప్రేక్షావాన్నవనీతమప్యనుదినం దీక్షాభృదావేదయత్ ॥ ౬౭ ॥
లక్షయన్న సదృక్షమత్ర హి యక్షకర్దమచర్చనం
రంజనాయ నిరంజనాయతమంజనాద్రినివాసినే ।
అర్పయన్న ఘృతర్పయద్భవదర్పమేష నిరాకరో
న్నిత్యమస్తి సుకృత్యమేతదధిత్యకాంతరవాగిరేః ॥ ౬౮ ॥
శోభితం మృగనాభితశ్శశినాభిలోఘుసృణైశ్చ స
ద్గంధసారమయం ధరాపతిరంధకారిముఖార్చితే ।

శేషభూధరభూషణస్యసతోషమంఘ్రిసరోరుహే
ప్రత్యహంసవితత్యభోగకృతకృత్యతామభజద్భువి ॥ ౨౦ ॥
దోషసరిమోషభవశోషణకలాయా
మేషసవిశేషమభిలాషమిహబిభ్రత్ ।
ద్వేషమపిరోషమనిమేషవిభుతాదా
శేషగిరిభూషణమతోషయదజస్రమ్ ॥ ౨౧ ॥
సవిస్రంభైస్సద్భిర్వరమిహనివేద్యంభగవతే
హవిర్శ్రాద్ధంనిత్యం వసుమయకటాహద్వయగతమ్ ।
పవిత్రంతద్దేయంహ్యతిథిజనతాయాఇతివిభు
ర్భువి శ్రీమానేషవ్యతనుతసుధర్మంనిరుపమమ్ ॥ ౨౨ ॥
శ్రీమద్వేంకటమాళయేహ్యదిశతాంప్రేమప్రకర్షేణయాం
హేమచ్ఛత్రయుగంస్వపూర్వపురుషాసామప్రభాం* నైస్త్రిలీం।
యామప్యాతపవారణీయయుగళీం తామద్యజీర్ణాంపున
స్సామ స్త్రైణనవీచకారసముదాభూమండలాఖండలః ॥ ౨౩ ॥
మురార్యుత్సవార్థం పురాచామరాదీ
న్పరార్ఘ్యాంశ్చసోపస్కరాన్ సామజాదీన్ ।
నరాణాంచసేవాపరాణాంసువృత్తీ
ర్ధరానాయకోభూసురాణామయచ్ఛత్ ॥ ౨౪ ॥
హరిపూజనభాజనానిహైమా
న్యరిజైత్రావణోత్సవాదిమూల్యమ్ ।
స్ఫురితంహృదిభూషణంచదత్వా
పరిచస్కారకులంస్వకంయశోభిః ॥ ౨౫ ॥

౫ ॥ సఏషవెంకటాచలపతెర్మహోత్సవాద్యర్థం దెవదాయంమ హాంతంపరికల్ప్య ముళ్బాకల్ దెశకోశాద్దేయతయా తం వ్యవస్థాప యామాస సలెఖనమ్ ॥

---

* ముక్తామయీమిత్యర్థః ॥

ప ॥స్వకా ద్ధికోశమందిరాత్ప్రకామరూప్యదాపనా
త్సకా ద్రివేయభూధరప్రకాండమస్తకేఽన్వహమ్ ।
త్రికా లమన్నహేతవేఽర్భకాతురాద్యపేక్షితో
పకా రకల్పనక్షమాంచకారచాన్నశాలికామ్ ॥ ౨౬ ॥
యస్యాంకిల॥వివా హముఖ్యకల్పనాప్రవాహనిత్యతాశ్రితా
దివా నిశంప్రవ ర్తతేహ్యవారితాఘనాప్యహో ।
క్వవా స్నభక్ష్యదక్షిణాసవాంశుకాదిదాపనా
న్నివా సనత్సుఖాయితాలవాత్మనాపిసేక్ష్యతే ॥ ౨౭॥
గ ॥ కించ పురాహ్యనేన రాజన్వతిమహీతలే ॥
ప ॥భుజే నవారిపూరితంనిజేనిధాయమస్తకే
ద్విజే నకుంభమేకదాప్రజేశ్వరోఽభ్యధాయినః ।
అజే నదైత్యకూలముద్రజేనశేషభూధర
ధ్వజే నతీర్థరూపిణాప్రజేత్యనేనచోదితః ॥ ౨౮ ॥
ఉపా హరంతదాజ్ఞయాకృపానిధింతమద్యభో
క్షిపా మిచైకవింశతింక్షపాస్త్వదీయమందిరే ।
ఉపా యనంప్రదిత్సితం[illegible]్యపాయతోఽభిరక్షణా
దపా రమస్తితేపురేనృపాలదాపయేర్జనైః ॥ ౨౯ ॥
ఇతీ రితంద్విజేనసశ్రుతిష్టమాపిబన్వచః
క్షితీ శ్వరస్తమాప్యయత్రసతీభిరన్వితోఽన్వహమ్ ।
అతీ వగుప్తమాహితంకృతీమృతైస్సతద్ద్విజ
ప్రతీ తిదృక్ప్రదర్శితంవిలీక్యదేయముద్ధరన్ ॥ ౩౦ ॥
పురే తపసంచితంధనంసరేశ్వరేనిధాయభూ
సురే ధనేతుముద్యతేహరేఘటంకపేరజామ్ ।
ధరే శితాధ్యరోపయత్కరేణుమేనమాతనో
త్కరే ణతంసతాడయంచ్ఛరేణతుల్యధాసనమ్ ॥ ౩౧ ॥

వృద్ధా వ్యసహ్యజాజలెనిధాయకుంభమంజసా
దద్ధా గసహ్యదృశ్యతాంముధానుగాకృతాచమూః ।
షుద్ధాం శుచంశ్యమండలీప్రధ్వానమేషతద్ధనం
వ్యద్ధా ద్వ్యృపాచలేశితుస్స్వధామ్ని కోశగంగజైః ॥ ౮౨ ॥

ఉవా స చైకవింశతింసవాసరాన్స్వయంప్రభో
శ్నివా సమేత్య యస్యవాసవాదిసేవితో హరిః ॥
భ్రవాం తరేసయోగనం స్తవాచ్చ్యుతో ధృవం పున
స్త్ర్వవా తరన్మహీతలే గ్వవాస్యభాగ్యతస్సదృక్ ॥ ౮౩ ॥

ఇహా న్నదానవైభవాన్మహాత్మనామనేకధా
సహా దఃతో హరేః పరిగ్రహాన్నసంసరిష్యతి ।
అహా గ్యరాజమార్గనేవిహాయసచ్యుతో చవా
జహా తిముక్తమచ్యుతో విహారదేశతో నయత్ ॥ ౮౪ ॥

౫ ॥ అథాసౌ నిజవిభవానుగుణమతివిచిత్రం మహేంద్రభవనతుల్యం నిజభవనం పరిచస్కార ॥—తథాహి ॥ తత్రచనీలశిలాకక్ష్యా రంగమండపకక్ష్యా దంతకక్ష్యా మహారాజకక్ష్యా మహామాత్యకక్ష్యా దర్పణకక్ష్యాఽశ్వధావనకక్ష్యా రాజకార్యవిచారసభా నవరాత్రమహోత్సవసభా కాఞ్చనమయనవకలశధ్వజదండాదిపరిమండితమస్తకాభినవసభా మదనవిలాసకక్ష్యా కోశకక్ష్యా కర్మాన్తకక్ష్యా చాముండికాకక్ష్యా ఉత్తమవిలాసకక్ష్యా కాంతవిలాసకక్ష్యా నవరత్నకాఞ్చనరజతాదికోశసనాథామ్బావిలాసకక్ష్యా రాజరాజేంద్రవిలాసకక్ష్యా లక్ష్మీవిలాసకక్ష్యా రమావిలాసకక్ష్యా సీతావిలాసకక్ష్యాప్రభృతికాననేకాన్ కక్ష్యాభేదాన్ పరికల్ప్య తేషుచాఖండభూమండలాధిపత్య లక్ష్మీభిరివ మూర్తిమతీభిర్నిజసతీభిర్మహేంద్రఇవసహేంద్రాణ్యా మహాసుఖమనుబభూవ కృష్ణరాజసార్వభౌమః ॥......................................

ఇతి శ్రీవత్సకులతిలక శ్రీరాజగోపాలచక్రవర్తి తనూజేన
శ్రీసీతాంబాగర్భసంభూతేన శ్రీనిగమాన్తచక్రవర్తిసహోదరేణ
తత్కటాక్షసంపాదిత సాహిత్యసంపదా శ్రీకాంచీనగరమండనాయిత
శ్రీకృష్ణతాతయార్య తత్కుమారచరణకమల సేవాసమధిగత
ధర్మమీమాంసా కణచరణోక్త్యాదిశాస్త్రప్రావీణ్యేన
శ్రీమచ్చక్రవర్తి రాఘవార్య గురుధురంధరపదపంకజ
పరిచర్యాప్రసాదితవేదాంతవిద్యాయుగళహృద్యాంతరంగేణ
మైసూర్ శ్రీమన్మహారాజసరస్వతీప్రసాద పాఠశాలాయామధ్వర
మీమాంసాధ్యాపకేన కేతాండపట్టీచక్రవర్తి గీతాచార్యేణ విరచితే
శ్రీకృష్ణరాజోదయాభిఖ్యే చమూప్రబన్ధే
శ్రీకృష్ణరాజధర్మప్రతిష్ఠాప్రపఞ్చనం నామ పఞ్చమలహరీయమ్

అథ షష్ఠలహరీ ప్రారభ్యతే.

ప ॥ సర్వస్మిన్నతిభాగ్యశాలిగణనాపర్వణ్యపి ప్రాగ్రహా
న్నిర్వంశాంకురతాధిమాంత్సవిదధేసిర్వార్త్యమేవంహృది ।
గర్వచ్ఛేదకరంపరస్యతనుజీకుర్వాణకమప్యాత్మనః
ఖర్వం వైరిమనోరథంరచయితాస్మ్యర్వస్సుఖానుగ్రహాత్ ॥

గ ॥ ఇతి నిరణాయి కరణీయమంతఃకరణాంతరనేనసార్వభౌమేన

తత్రాన్తరే ॥ ప ॥ ఆపాదచూడరమణీయచరిత్రఖడ్గ
గోపాలరాజకులకృష్ణనృపాలపత్నీ ।
రూపాధరీణమదనంసమధత్తగర్భం
ద్వీపాంతరేప్యనుపమంసుకృతైఃప్రజానామ్ ॥ ౧ ॥

గ ॥ తతోవ్యపేతేషు ద్విత్రేషుమాసేషు తస్మింస్తు ఖడ్గ గోపాల రాజకులీన కృష్ణభూపాలఅలస్యేన జీవితసంశయమాపన్నే సకృష్ణరాజసార్వభౌమస్స్వయమేవ తద్భువనమధిగత్యకృత్యవిదామగ్రణీః ప్రణీతవాంస్తదోపచారగిరః ॥

తతః ॥ ప ॥ ప్రత్యగ్ద్ర్యక్సహికృష్ణరాజతిలకోనిత్యవ్రతోఽయాచనే
ప్రత్యక్షుంజగతాంతథాపిసకలైరత్యంతశోచ్యఃక్షణమ్ ।
వృత్య స్వప్రభుపోష్యభావమథతత్పత్యగ్రతోగర్భగా
పత్యం దేహ్యసనాథమంబజగతామిత్యర్థయామాసతాం

గ ॥ తతస్తౌదంపతీసిద్ధతయా వర్తమానౌ ద్వావపిసుతౌప్రదర్శ్య తయోః కమప్యనంగీకృత్య మహాప్రభౌ పునఃపునర్గర్భగమేవ శిశుం ప్రార్థయమానేసతి కథమేతద్విశ్వసనీయం గర్భగశ్శిశుః పుమానేవేతివాచక్రవర్తినోఽస్యచిత్తస్థైర్యమేవమేవవర్తస్యతీతివాయతశ్శ్రేయాంసి బహువిఘ్నానీతి శ్రూయతే గాథాలౌకికీతి బహుధాస్వనిస్వతామర్థయమానస్యచ మహోన్నతపదవీం పరిచింత్యవిచికిత్సయామహత్యాహ్యావంవ్యజిజ్ఞపతామ్ ॥

తథాహి॥ప॥ క్షత్రాణాంభువికోపికోటిషుసితచ్ఛత్రాధికారీతతః
కుత్రా స్మాకమగణ్యపుణ్యవితతిఃపిత్రాదిభిస్సంచితా ।
ద్విత్రాస్సంప్రతిమాసషోదరశిశోఃపుత్ర్యాకృతి రాష్ట్రత్రయం
తత్రాపితు స్తవసిద్ధసత్ఫణితిభిశ్చిత్రాస్పదంనామనః ॥ ౪ ॥
ఇత్యాకర్ణ్యతయోర్వచోఽవదదసౌసత్యాహిమేవాగత
స్సత్యాజ్యోర్విశయోఽచిరాత్సుతమణిఃక్షిత్యామదేష్యత్యసౌ ।
స్థిత్యా అత్రసదధ్వనఃపితృఋణోచ్ఛిత్యాశ్చమేకారణం
కృత్యాకృత్యవివేచనేషుభవితామత్యాసమోగీష్పతేః ॥ ౫ ॥
తతః ॥ ఏతత్తస్యజగాదచోత్తరతయాప్రీతస్సకృష్ణప్రభు
స్త్రాత స్సర్వమిదంత్వదీయమిహతత్తేఽతస్యదానేవయమ్ ।
జాత శ్చాప్యథవాధికారభృదహం స్ఫీతప్రసాదేనతే
నీత స్త్వత్సుతతామసౌశిశురతఃఖ్యాతశ్చవంశోఽస్తుమే ॥ ౬ ॥
అన్యోన్యమేవమథసంశ్రవపూర్వకంతా
ధన్యో హమిత్యభవతాంముదితౌజనైస్తు ।
కన్యా వయోరుతసదాపిజనావనైకా
ధన్యాఽ వనీంద్రఇతికౌతుకిభిర్నిరైక్షి ॥ ౭ ॥

౫ ॥ అథచ వ్యతిపతత్సు కతిపయమాసేషు సముపాగతేచ శాలివాహనశకే చతురశీత్యుత్తరసప్తశతాధికసహస్రతమే దుందుభివత్సరే ఫాల్గునశుద్ధపఞ్చమ్యాం భానువాసరేఽశ్వినీనక్షత్రే మేషరాశౌ తులాలగ్నే హూణశకేతు త్రిషష్ట్యధికాష్టశతోత్తరసహస్రతమేవర్షే ద్వైతీయీకేమాసి ద్వావింశతితమేదివసే ॥

ప ॥ శ్రీమాం శ్చామనృపాలమస్తకమణిర్నామానధూతాహితః
కామాహంకృతికూలముద్రజతనుశ్రీమాభిరామశ్శ్రియా ।
రామా దేశక్షమయాసదృక్కువలయక్షేమాయసామాన్వహో
భూమా వానిశభూత్ప్రభూత్తమగుణగ్రామాభినన్ద్యాకృతిః ॥

తదాకిల॥వ్యాపారాంతరముత్సృజ్యజనప్రీతికలంఘూపాజ్ఞయాఽనుక్రమా
త్సా వపాదీంశ్చవిహాయకృష్ణన్నపతిః(స్త్రీ)పార్శ్వగస్త్రీస్త్రీజనః ।
అపాతెనతదైకకెనసుతజన్మోపాదిశద్భూపతే
రాపాదానభూషణానిసదదాభోపారితోషాత్మనా ॥ ౯ ॥

పుత్రజన్మసమకాలమారట
చ్ఛిత్ర వాద్యసహితానతఘ్నికా ।
తత్ర యాపహారసూచికాన్వహం
క్షత్ర వంశతిలకైః ప్రవర్తితా ॥ ౧౦ ॥

గ ॥ తతస్తదేవ శుభతరంనిమిత్తం విజ్ఞాయ ప్రజ్ఞానతామగ్రిణీర
సౌ కృష్ణరాజతిలకస్తత్క్షణమేవ కృష్ణభూపతెర్భవనమలంచకారార్భ
కదిదృక్షయా ॥

ప ॥ ఆసాద్యాథసకృష్ణరాజతిలకో భాసాఖిలంవేశ్మత
త్కాసా రంకలహంసవద్విరయద్భాసారరత్నంహితల్ ।
నాసా గ్రాహితతర్జనీకఉదితతోల్లాసాతిరేకాద్భుతో
హాసా లింగితవాగువాచజనతాశ్వాసానురూపోక్తిభిః ॥ ౧౧॥
వాచా వ్యేవమసాపత్రిశస్యపృథుకం స్వాచారమాతానయ
త్ప్రాచాతస్యపురోథసామధురసాద్వాచామముఖ్యంక్రమాల్
ధీచా తుర్యకృతంసురత్నఖచితంమోచాదికంక్రీడనం
శ్రీచా మేంద్రవినోదనాయవివిధో* ల్లోచాదికంచాదిశల్॥
తతః ॥ పౌరా శ్చామన్నపోదయంహితజనచ్ఛావరావబుద్ధ్యాద్భుతం
ధీరా గ్రేసరకృష్ణరాజతిలకంనారాయణాంశంజగుః ।
దూరా పేతజనేంద్రియంజఠరగంహ్యారాన్నిరీక్ష్యైవయ
స్సారా జ్ఞానదృశోవిశజ్యమవనీభారార్హమాహార్భకం॥౧౩॥
గ ॥ తతోవ్యపయాలె కతిపయకాలే ॥

---

* వితానం

వ॥ దోషాపేతచిరత్నరత్నఖచితైర్భూషావిశేషైర్మహు
ర్దోషా త్తస్యవిధాప్యసాధువివిధాన్ వేషాం స్తమానాయయన్
కేషాం చిత్సుహృదాం పురోనవనవా న్వేషాదపూర్వాక్షరా
భాషా స్తస్యనిశమ్యసోఽథముముదేఽశేషాన్నృపోవాసరాన్॥

గ॥ తతశ్చాతిపతతివత్సరద్వయె సముపేయుషి శాలివాహనశకీ
యె షడశీత్యధికసప్తశతోత్తరసహస్రితమె క్రోధసవత్సరె జ్యేష్ఠబహు
ళదశమ్యాం శుభతరె ముహూర్తే హూణశకేతు పఞ్చషష్ట్యుత్తరాష్ట
శతాధికసహస్రితమెఽయనే షష్ఠేమాస్యష్టాదశేదివసే శ్రీకృష్ణరా
జసార్వభౌమస్త్వతిగూఢమాలోచ్య శ్రీమచ్చామరాజేంద్రమాత్మజ
తయా స్వీకర్తుమైహతతమా నైషీచ్చ నిజభవనమ్ ॥

తదాత్వేఖలు॥వ॥అకారానపిగోపయఃత్ననితరాంప్రాకాశయచ్చాత్మన
స్త్రాసకా యఃప్రతిరోధశాన్తిహవనం చైకాగ్రగణ్యఃప్రభుం ।
ఆకార్యాపిచహూణరాడ్ప్రగుపమం నైకాంశ్చ వృద్ధాన్పరె
లోకానాంహితకామ్యయాసుతతయాస్వీకారమస్యాతనోత్
సంభావ్యాథసహూణరాణ్ణ్యమితంతంభాఽతిభిర్మణీ
గుంభాశ్చైరపిభూషణైఃప్రణయతోజంభారిభూల్యోఽవదత్
కింభాగ్యైరితరైస్తుమెప్రియమనస్తన్సంభాత్పురస్సంతతె
ర్డింభాగ్ర్యంతమిమంసుతత్వమనయాఽదంభాదిదోషాతిగం ॥
స్థానే మేకురుశాదరేణపృథుకం తేనేమమేనాశ్ఛలా
యోనేచ్ఛత్యథకారణంకథయతాన్తానెపిసద్భ్రిహ్యతి ।
జ్ఞానేమేస్థవిరానయస్యపిమదాస్థానేస్థితాస్తాసమూన్
దీనె నాద్యహిమానసేనసహితో మానేనవోఽభ్యర్థయే ॥౧౭॥

తతః॥వాణీ మస్యముదాగ్రహీన్నిజహితాం క్షోణీపతేస్త్రాదృశీం
పాణీ ద్వావపిచాఽఞ్జలిత్వమనయచ్ఛ్రేణీజనానాంసమం ।
హానీ సాప్యనుమోదతెస్మసకలప్రాణీష్టభూతామిమాం
క్షోణీ యాసపినేహతేఘునిసుధావేణీమయత్వాఙ్గతామ్ ॥౧౮॥

గ ॥ తతశ్చ హూణశకే౽ష్టషష్ట్యధికాష్టశతోత్తరసహస్రతమే వత్సరే

వ ॥ * సన్న్యాసాభిధవిద్యయా౽౽రచితయా౽వన్యాః పరంధామత
ద్ధన్యాత్మా బలకృష్ణరాజతిలకో౽జన్యాదిమూన్యా౽భ్యయాల్ ।
మున్యాకారధరోర్చకాదిసయినాథ్వన్యాయుత స్తత్క్షణే౽
నన్యాత్మత్వమగాద్వృషాద్రిపతిదృగ్ధున్యాశుచి స్తత్పదా ॥ ౨౦ ॥

గ ॥ తతస్తదాత్మజశ్చామరాజతిలక స్తదౌర్ధ్వదైహికం నిఖలమ
పి నిర్వర్తయచ్ఛ్రీవైష్ణవసంప్రదాయానురోధేననిజవైభవానుగుణం,

వ ॥ శ్రీచార్ణపాలనముఖంస్వవిధాయకృత్య
మాచాడమత్రపితురధ్యయనోత్సవంచ ।
ఆచాషతిస్మ విమలద్విజపాదతీర్థం
హాచాచరత్తదఖిలాన్యశుభానిసద్యః ॥ ౨౧ ॥

గ ॥ తతఃకిల తదిదమాకర్ణ్య హూణచక్రవర్తినీ ప్రణయతః పరం
పరితప్య తత్ప్రజాః ప్రభువిరహేణ మూర్ఛిత ప్రాయాః కాయాదిపో
షణేప్యనీషణా మందేతరానురాగప్రకాశనేన సమాశ్వాసయితుం ప్రా
హిణోన్నిజజనం కమపి నృపకార్యసాక్షిభూతం ప్రభుమ్ ॥

వ ॥ హాహా తత్ప్రకృతీర్న్యపేస వితరీవాహార్యమ స్తంగతే
మోహాధ్వాస్తమసారుచిం ప్రకటయంతీహావతీ రాతనోల్ ।
గేహాదౌవిభవక్రియాసుసహజాస్వాహారముఖ్యాస్వహో
దేహావాపిదీపి కేవబహులస్నేహోథవాంఞ్చేశ్వరీ ॥ ౨౨ ॥

తథాహి ॥ నాగాధీశ్వరదీర్ఘపీవరభుజాభోగాభిరామాకృతిం
రాగాచ్చామనృపాలమస్తకమణింనోగాహతేమానసమ్ ।
మాగాస్సంప్రతి భోమహాజనమనోరోగాన్నృపాభావతో
ద్రాగారుహ్యత దాసనంస్వజనతా వేగాన్నిరస్యత్యసౌ ॥ ౨౩ ॥

ఏవం శంసతి హూణరాజ్ఞ్యదితవాగ్భావం తదీయే ప్రభా
వేనం తాంచ కృతాంజలిః పురజనస్సానందతానందతః ।

---

* సః న్యాసాభిధవిద్యయేతి పృథక్పదం ప్రపత్త్యేత్యర్థః ॥

శ్రావం శ్రావమివాభితో ఘనరవం దావం ప్రపన్నా మృగా
ధావన్తీర్ణజలోనిమజ్జ్య బహుశో నావం యథాప్తాంబుధా ॥
భంగాయాతనృపద్రుహం సుజనతాభృంగామరద్రుస్తయా
రంగార్యైః ప్రహితో ఽధికారవశతశ్శృంగాద్యర్ణాద్గృహం
యంగాయన్త్వఘునాపి రాజ్యదృఢతాద్యంగాని కార్యాణ్యహో
శృంగాణీవ కృతాని భావినిశుభే లింగాని చేతి ప్రజాః ॥ ౨౫ ॥

౫ ॥ తదా కిల కబ్బూర్ణప్రభృతిభిర్వర్ణాణప్రభుభిర్ద్విత్రైః క్రమే
ణ రాజ్యతంత్ర ధౌరంధర్యమురరీకృతాభవత్కియంతం కాలం ॥ — తతశ్చ
వ్యపగతేషు కతిపయేషు మాసేషు సమాపతితే చ శాలివాహనశకీయే న
వత్యుత్తరసప్తశతాధికసహస్రతమే విభవవత్సరే ఆశ్వయుజశుద్ధసప్త
మ్యాం శుభే ముహూర్తే హూణశకే త్వష్టషష్ట్యుత్తరాష్టశతాధిక సహ
స్రతమే వర్షే నవమే మాసి త్రయోవింశే దివసే ॥

౬ ॥ తుంగాబ్దాదరతోఽభ్యషేచి నితరాం శృంగారితశ్చామరా
డ్గంగాసింధుకవేరజాదిసలిలైరంగార్యవర్యాదిభిః ।
అంగారప్రతిమాజసారిపుతతిర్భృంగారకశ్చామికా
సంగాద్ధ్వాంతజనైరదృశ్యత తదా త్వింగాలవత్తత్క్షణమ్ ॥ ౨౬ ॥

తతః ॥ మిత్రాకారసుతప్తకాఞ్చనమయచ్ఛత్రానుషంగోజ్జ్వలం
పిత్రాద్యైరుపభుక్తముత్తమగుణైస్సుత్రామసన్మానితైః ।
తత్త్రాణాయ భువో నృపాసనవరం చిత్రానుభావం ప్రజా
హ్యత్రారోపయతిస్మ చామనృపతిం సత్రాదిసంవర్ధకమ్ ॥ ౨౭ ॥

తదాత్వే ఖలు ॥ భేరీడిండిమఝర్ఝరీముఖభవో వారీగళద్దిగ్గజః
పౌరీయస్సశతఘ్నికాకులగళోద్గారీ ఘనశ్చ ధ్వనిః
నారీణాం ధురి దివ్యగాననినదస్సూరీశ్వరాశీర్వచో
ద్వారీంగన్నళికార్భటీ చ విమతోర్వీమారీకృతాశాస్వభూః ॥
అకారి తత్ప్రభుతిలకాభిషేచనం
ప్రకాశితం దివి భువి కాహళీముఖైః ।

నికా య్యతః పృథుకుతుకా త్తచాగతా
స్సకా మినీసుతభృతకాస్సురాభువమ్ ॥ ౨౯ ॥
స్సకా శ్శైః ప్రభుతిలకావలోకనా
త్సకా షడుచ్చరితనికారవాక్స్వరైః ।
స్వకా యధాన్యపిదశకాఖ్యవాహనం
ప్రికా శతోఽత్యజదథకాయమప్యహో ॥ ౩౦ ॥
పురశ్చ్యుతస్సదసినరర్షభస్యత
త్కరస్థలాత్సుమనికరశ్చలాంతరాత్ ।
పరస్స్వరప్రగమికయాస్మరశ్చరా
డురశ్శ్రితస్తనయవరత్వలిప్సయా ॥ ౩౧ ॥
శ్రియశ్స్థితః కనకమయం రవిప్రభా
నియం త్రకించనకలయన్నపాయసమ్ ।
స్వయం పునర్జగమిషితోదయం నృపా
దయం శకో * హరితనయం ప్రతీక్షతే ॥ ౩౨ ॥
తదాకిల ॥ క్షమావధూర్న్రుపతికుమారసన్నిధిం
సమాపతేదితిహికిమావృణోన్నృపమ్ ।
అమానుషస్సదిసుమాంజలిస్స్ఫుర
ద్రుమాహృతో విబుధసమాజపాతితః ॥ ౩౩ ॥
తదను ॥ చఖాదరిపుదుర్మదః ప్రియసఖాయితం పట్టసం
శిఖాసరమణిం చతం శతమఖాద్యలభ్యం నహా ।
ముఖామ్బురుహతల్లజేద్ధృఢనిఖాతనేత్రావళే
స్సుఖాయజనసంతతేర్న్రుపసఖాయధోసావభూత్ ॥
ఛత్రం పార్శ్వయుగే విభోరథధృతం చిత్రం స్తుతం వన్దిభిః
పత్రం రాజ్యధురంధరత్వకథనాన్మిత్రం హ్యపాత్యగ్రతః ।

* మన్మథం

క్షత్రం సర్వముపాహరత్కరమతో౽మత్రంబభూవుర్ముదః
పుత్రం కృష్ణవిభోర్నిరీక్ష్యవనితాఃపిత్రంశమాబిభ్రతం ॥
ధూపం తస్యసుగన్ధిమంఘ్రినికటేదీపంస్రజశ్చన్దనా
లేపం చాపినివేద్యకాపిలలితాలాపంతదాప్రార్థయత్ ।
ఆప న్నాభయహేతవే పరుకరేచాపంప్రభో దేహినాం
తాపం వారయచామరాజతిలకశ్రీపఞ్చబాణోపమ ॥౩౬॥

గ ॥ ఇతి తదభ్యర్థనాం ప్రతిగృహీతవతి చామమహీభృతి ॥

ప ॥ ద్విజాః ఫలముపాహరన్నవనిజానయోసాశిషః
ప్రజా స్తునతిభిస్సమంతదనుజాగరూకాఃకరమ్ ।
నిజా నుగుణమాననాం క్షితిభుజాథనీతావ్యధు
స్స్వజాత్యనుగుణంనతిప్రభృతిజాతహర్షాఃపునః ॥ ౩౭ ॥
ఆదా వాదృతదేశికేంద్రకలిజిత్పాదారవిందార్హణః
ప్రాదా త్సంసదిహూణమౌళిమణయెచోదారహారాదికాన్ ।
మోదా త్పంజితమండలీభ్యఉచితశ్రీదానపూర్వంతతో
భూదా రస్సచకారపౌరహృదయాహ్లాదాయధూరిన్వయం ॥

గ ॥ తతఃకిల స్వస్వానుగుణసమ్మాననాంప్రతిపద్యన్యపెలైపునర్వే ష్వపి సభ్యేషు మహీపతిరసౌనిజాః ప్రజాభుజాబలాత్సుఖనపర్యపాలయత్ ॥—తదనుచ విద్యాసుపరిచయం ధరిత్రీపతెరుత్పాదయితుం రంగాచార్యోబుధవర్యః ॥

వ ॥శాలానాయదిపాఠనాయనృపతె స్త్రీస్త్రీలాలనాదుద్భవ
చ్ఛ్వాలా లంఘనధార్ష్ట్యముక్తిషుగురోఃశాలాతిపాతోముధా ।
బాలా నాంభవనాద్బహిఃపతనభూరాలానవద్ధస్తినాం
శీలా నాంజననీత్యయంనయకలాలీలాలయంనిర్మమే ॥ ౩౯ ॥
రంగా ర్యస్సచివత్వమేత్యతదనుశ్రీచామరాజప్రభో
స్తుంగాం హూణవచఃకలాచితకలానీత్యాదిధౌరంధరీమ్ ।

శ్లో॥ జెమ్స్ గార్డన్ జయరామరాయనరసింహార్యప్రభుమ్యాలిసన్
విల్సన్ పోర్టరితిప్రసిద్ధపురుషైస్సర్వాత్మనాచీకరత్ ॥ ౪౦ ॥

గ ॥ తతఃఖలు శ్రీమచ్చామరాజతిలకేన ॥

ప ॥ * యత్తప్తామ్బుజశక్తివైభవవశాన్నూత్నస్వయంత్రావళీ
దత్తప్రాభవమత్రధావతినహన్మత్తద్విపాదీనపి ।
తత్తత్స్వజ్ఞజనైస్తుధూమశకటం తత్తత్ప్రదేశేత్విత
శ్చిత్రస్పర్ధిజనంప్రవర్తితమహో విత్తవ్యయేనామునా ॥౪౧॥

కించ ॥ స్నానార్థైస్తుమహాతటాకసలిలం నానామలాఢ్యం స్వతో
జానన్నోజనరోగకృత్సతదవజ్ఞానాత్తటాకాంతరమ్ ।
భూనాథోనగరస్యపశ్చిమదిశిస్త్యేనాంతరాళేదృఢో
చ్ఛూనాత్యాయతవారివారణయుతంపానార్థమేవాకరోత్
మృణాళసమ్మితాయసప్రణాళికాగృహేగృహే
గుణాఢ్యతీర్థదాయినీర్నృణాంతతస్సకల్పయన్ ।
క్షణాత్పురోక్తవారిణోల్బణామగాపతేత్సుఖ
ప్రణాశహేతురిత్యథోఘృణాస్పదంచకారతత్ ॥ ౪౩ ॥

తతః ॥గ॥ షట్సప్తత్యధికాష్టశతోత్తరసహస్రతమే హాయనవత్సరే శాలివాహనశకీయ ధాతువత్సరే భాద్రపదమాసే ॥

ప ॥ సోయం ధీసచివః ప్రజేశితురభిప్రాయం విదంత్సంతతా
చ్ఛ్రీయం పాఠనమందిరంసురగవీప్రాయంమహన్నిర్మమే ।
సాయం ప్రాతరిహాన్నమంజనకృతే దేయంచతైలాదికం
కాయం శోధయితుంతథౌషధమహో దాయంచవిద్యార్థినాం ॥
ఆసాద్యాథసరస్వతీవిహరణప్రాసాదసంజ్ఞంహిత
త్రాసావాగమతర్కపాణినివచశ్శ్రీసాహితీసత్కృతీః ।
భాసాధుప్రవరైరపాఠయదథోల్లాసాచ్చసంగీతకే
ఽభ్యాసార్థం జ్యౌతిషవైద్యకప్రభృతిషుప్రాసారయత్సంతతం ॥

* తప్తేష్వంబుషుజాతాయాశ్శక్తేస్తస్యావైభవవశాదిత్యర్థః ॥

భూమా వర్ణవశేనహశాణభణితౌ ప్రేమాతిరేకాదతి
క్షామాం సంస్కృతపద్ధతీంననువిదన్ స్థేమార్థమస్యాఃపునః ।
ధీమాం త్సప్రతివర్షమత్రహిసతాంశ్రీమానసానాంకల్పయన్
హేమా ద్రేరపిచాఽబ్ధిబంధనవరాత్తామాశ్వహోవర్ధయల్ ।

కించ ॥ నిజా శయనివేదసంరచయితుంప్రజానాంప్రభుః
ప్రజాప్రతినిధీభవజ్జనసభాంవితన్వన్ శుభామ్ ।
సజా గ్రదనువత్సరంహ్యభిమతాని తేషాంవిదన్
సుజా తతమకర్మభిఃప్రకృతిచిత్తమావర్జయల్ ॥ ౪౭ ॥

గ ॥ తతశ్శాలివాహనశకె చతుర్నవత్యధికసప్తశతోత్తరసహస్ర
తమఆంగిరసనామనివత్సరేవైశాఖబహులదశమ్యాం భార్గవవాసరే క
ర్కటకలగ్నే ॥

ప ॥ రాజ్ఞస్తదాశార్యతయోపనీతిం
ప్రాజ్ఞస్సమంత్రీహృదినిశ్చికాయ ।
ఆజ్ఞప్తిరాసీన్నృపతేర్జనన్యా
స్సాజ్ఞప్తిమేతాంసుదృఢాంవిధాతుమ్ ॥ ౪౮ ॥

గ ॥ తదా సమాహూయ పురోధసః పౌరవృద్ధాంశ్చ యథావి
ధ్యుపనయనమచీకరత్సచామనృపతేః ॥—తతశ్శాలివాహనశకె పఞ్చ
నవత్యధికసప్తశతోత్తరసహస్రతమే శ్రీముఖవత్సరే భాద్రపదశుద్ధ
ప్రతిపది సమేయుష్యామ్ ॥

ప ॥ శ్రీమా నేషతమానయత్ప్రభుగురావ్యామ్నతంతద్గతే
రీమా యాఃకిలరంగనాథవిబుధంచామావసీంద్రాజ్ఞయా ।
సీమా తీతఇహా స్తతర్కకలయారామానుజార్యోక్తిభి
ర్భూమా యస్యభుజంగపుంగవగిరామీమాంసయాప్యర్జితః ॥

తతః ॥ పంచా ప్యాతనుసంస్కృతీర్మయిచిరాదంచాత్రరత్నోల్లస
న్మంచా ద్వాతురగాధిరాజవదనం ముంచాన్యదేశాదరమ్ !

సంచారేప్రియయా స్త్రయా మితరుచిస్సన్చారుపీఠంశ్రిత
స్సంచాస్తాసుకృపారసానితిగిరాతంచామరాట్ప్రార్థయత్ ॥

ప్రతి గృహ్యతతస్సతస్యసూక్తిం
యతిరాట్ త్వంప్రతిపద్యసద్య ఏవ ।
కృతి నఃకలయాంబభూవసర్వాన్
శ్రుతి తత్వార్థనిబోధనేననిత్యమ్ ॥ ౫౧ ॥

x ॥ తతస్తస్య హయవదనచరణకమలతీర్థేన తత్పరిచర్యాస్తై పట్టాభిషేకమారచయ్య తచ్చరణపూజాదికంనిర్వర్త్య తమేనమస్తాషీ త్సభూమండలాఖండలశ్శ్రీమాంశ్చామరాజః ॥

తథాహి ॥ శ్రీమానేషవిధత్తాం
క్షేమాణ్యనిశంసరంగనాథగురుః ।
కామాదిదోషశూన్యా
రీమానగరాదిహావతీర్ణోయః ॥ ౫౨ ॥

య ఇతరవచనేకృతేఽకృతేపి
ప్రసజతిలోపమిమంశుభస్యనిత్యమ్ ।
విఘటయితుమలంహ్యబహ్వపేక్షి
ప్రసరతిచేద్భవదంతరంగమస్మిన్ ॥ ౫౩ ॥

కృతాకృతప్రసంగిత్వం నిత్యత్వం అల్పాపేక్షమంతరంగం పరని త్యాంతరంగాపవాదానాముత్తరోత్తరంబలీయ ఇతిచపాణినీయమర్యా దాముపజీవ్య సచమత్కారంస్తౌతి॥ య ఇతి ॥ ఇతరవచనేభవదితరవా క్యే,ఆశీర్వాదాదిరూపఇత్యర్థః,ఇతరైరాశీర్వాదాదౌ కృతేఽకృ తేపి యశ్శుభలోపో ననివార్యతఏవ, సోపిభవతా సఙ్కల్పమాత్రే ణ నివారయితుం శక్యత ఇతిభావః,అముమేవార్థం పాణినీయమర్యా దయా సమర్థయతి ॥విఘటయితుమితి ॥ శుభలోపే కృతాకృతప్రసం గిత్వరూపనిత్యత్వస్య భవన్మనసి (దండకాషాయాద్య) ల్పాపేక్షిత్వ

అర్థ్యన్తర్బహ్వపేక్షేష్విహ ఖలు నితరామన్తరంగత్వబుద్ధి
ర్హ్యల్పాపేక్షేష్వమీషాముదయతి బహిరఙ్గత్వధీస్తాన్లలక్ష్యాత్ ।
ఏతద్వ్యత్యస్తలక్ష్మప్రకటనపటుతత్పాణినీయస్మృతిస్తు
వ్యక్తం వైసర్జనీయాం శుకనయవిదుషాం లోభమూలాం సమాన్య ॥

లసతి విలక్షణధర్మ
ప్రత్యయధీజనకమస్య వాగ్జాలమ్ ।
సవిహితకృత్యప్రత్యయ
ఇహ యద్విలసత్యధాతుసంస్పర్శే ॥ ౫౫ ॥

ర్థాపాంతరంగత్వస్యచ సత్త్వాదంతరంగేణ నిత్యబాధసం యుక్తమేవే తిభావః ॥ ౫౧ ॥

రాగమూలకత్వేన స్పష్టతయా ప్రతీయమానాస్మృతిరప్రమాణమి తి పూర్వమీమాంసాయాం వైసర్జనహోమీయవాసో న్యాయముపజీవ్య సచమత్కారంస్తౌతి ॥అర్థ్యన్తరితి॥ అధికాపేక్షిషు నిజౌదార్యయశో నిదానతయాన్తత్వబుద్ధిరల్పాపేక్షిష్వల్పదానస్య నిజౌదార్యాననుగు ణతయా అనాప్తత్వబుద్ధిశ్చామీషాం మహోదారతయేతి భావః, తర్హి పాణినిస్మృతివిరోధ ఇత్యాశఙ్క్య తస్యా లోభమూలకత్వప్రతీత్యా జై మినీయస్మృత్యధికరణ న్యాయవిరుద్ధతయాఽనాదరణీయతాముపన్యస్య తి ॥ వ్యక్తమిత్యాదినా ॥ తథాచ పాణినిరపి లోభోపహతః ఇవేత్య త్యుదారాస్తస్మాల్లోభోపహతవాఙ్న ప్రమాణం విదుషామపీత్యాశయః

ధాతుసంబంధే ప్రత్యయా ఇత్యధికారసూత్రముపజీవ్య సచమత్కా రంస్తౌతి ॥ లసతీతి ॥ వ్యాకరణవిహితాః కృత్యప్రత్యయాస్తు ధాతుస మ్బన్ధ ఏవ భవంతి ప్రకృతే తు శాస్త్రనిషిద్ధతయా స్వామినో వాచా పి (కాఞ్చనాది) ధాతుస్పర్శాద్యభావేపి విహితకృత్యప్రత్యయదర్శనా ద్వ్యాకరణవిహితప్రత్యయాపేక్షయా విలక్షణప్రత్యయజ్ఞానజనకమస్య వాగ్జాలమిత్యాశ్చర్యమితి భావః, విలక్షణా యే ధర్మాః ప్రతాపాదయః తే

గురుపదమేతచ్ఛుభకృ
త్ప్రత్యయపాత్రంహ్యధాతుసంస్పర్శే ।
పాణినిమునిప్రణీతే
వాణిసమస్తేవిరుద్ధవాదిన్యై ॥ ౫౬ ॥
ప్రాబల్యమభ్యుపేతం
పాణినినాతత్కథాసుకథకానామ్ ।
వచసాంతరంగశక్త్యా
వినిహతమేతైస్సదాపవాదస్య ॥ ౫౭ ॥
అర్థవతోహిగ్రహణం
పాణినిరవదత్పదేష్వహాశావాణ్ ।

ఘువేదవిహితకృత్యేషువిశ్వాసజనకమస్య వాగ్జాలమితితుపరమార్థః ॥

పునస్తదేవోపజీవ్య భంగ్యంతరేణస్తౌతి ॥గురుపదమితి॥ ధాతుసంస్పర్శాభావేపిగురోః (కస్యచి)త్పదస్య కృత్ప్రత్యయపాత్రత్వాదాశ్చర్యమితిభావః, ఆచార్యపదాబ్జం శుభకరం విశ్వాసపాత్రం చేతితు పరమార్థః ఏకత్ర ధాతుర్భ్వాదిః అన్యత్ర కనకాదికం పూర్వవత్ ॥

పరనిత్యాంతరంగాపవాదానాముత్తరోత్తరం బలీయ ఇతి పాణినీయన్యాయముపజీవ్య పునస్సచమత్కారంస్తౌతి ॥ ప్రాబల్యమితి ॥ అయమన్వయః, అపవాదస్య పాణినినాభ్యుపేతం తత్ప్రాబల్యంకథకానాం కథాసు అంతరంగశక్త్యా ఏతైర్వచసా వినిహతమితి, అంతరంగబలేనాపవాదస్య యేననాప్రాప్తఇత్యాదినా నిరూపితస్వరూపస్యప్రాబల్యం పాణిన్యభ్యుపగతమపి సదసి పాండిత్యబలేన స్వామిభిః ఖండితమిత్యాశ్చర్యమితిభావః, వాక్తరంగబలేన సదసి దుర్వాదాః పరేషాం ఖండితాఇతితు పరమార్థః ॥

అర్థవద్గ్రహణేనానర్థకస్యగ్రహణమితిపాణినీయమర్యాదాముపజీవ్య పునస్తౌతి సచమత్కారమ్ ॥ అర్థవత ఇతి ॥ పాణినిర

అన్యాతునిరీహభావా
త్తదభిహితగ్రహణముఖ్యతాభిమతా॥ ౫౭ ॥
అప్లుతఏవాకారో
మహతఃపరతస్సజాతీయాత్ ।
ఇతివాగన్వృతాప్లవతే
సంసృతిసింధౌయదేతదాకారః ॥ ౫౮ ॥
పాణినిరాహితదృష్టి
ర్మునిరపికుత్రాపిమోబహువీసకా ।

ప్యుత్తరోత్తరాభ్యహితపదాపేక్షీ అర్థవంతమేవ పరిజిఘృక్షతి, ఏషతు తాదృశాశారహితోనతజనానుజిఘృక్షయైవ తత్రతత్ర సంచారమాతనోతి తేషామర్థవ్యయసాధ్యం విదేశాదాగమనమశక్యమిత్య నుగ్రహేణ, అన్యథాధనినాంతు ద్వీపాంతరస్థితావప్యర్థశక్త్యా స్వామిదర్శనస్య సులభత్వాత్స్వామిసంచారస్యవైయర్థ్యాపత్తేరితిభావః ఏకత్ర అర్థవతః-అభిధేయవతః, అన్యత్ర ధనవతఇత్యర్థః, తథాఏకత్ర పదేషు శబ్దేషు అన్యత్రఉత్తరోత్తరాభ్యహితాధికారేషు ॥

అస్మహతస్సమానాధికరణజాతీయయోరితిశాస్త్రముపజీవ్య సచమత్కారంస్తౌతి ॥అప్లుతఇతి॥ అయమన్వయః, పరతస్సజాతీయాన్మహతః (నిమిత్తభూతాజ్జాతఇత్యర్థాత్సిద్ధ్యతి) ఆకారః అప్లుతఏవభవతీత్యభిధీయతే, ఇతివాగన్వృతా యదేతదాకారః సంసృతిసింధౌప్లవతఇతి, అయంభావః సజాతీయాత్పూర్వస్మాత్స్వామినః మహాత్మనః సంగృహీతసన్న్యాసాశ్రమవాసయం సంసారసింధోరుత్తీర్ణఇతిఆశ్చర్యార్థస్తు మహచ్ఛబ్దస్య ।పరభూతజాతీయర్ ప్రత్యయనిమిత్తకస్సఆకారో ప్లుతఏవభవతి నతు ప్లుతాత్మేతిశాస్త్రసత్త్వేపి తాదృగతాకారః ప్లుతతయా దృశ్యతఇత్యాశ్చర్యమితి ॥

ధర్మాదనిచ్కేవలాదితి శాస్త్రముపజీవ్య సచమత్కారం స్తౌతి॥పాణినిరితి ॥ అయంభావః, కదాచిత్పాణినేర్నికటమాగత్య స్మికంశ్చి

అనిజంతమాహధర్మం
నసదృగ్ధర్మైకదృగ్భిరేతైస్సః ॥ ౬౦ ॥
అప్రాకృతఇతిసత్యం
ప్రత్యయమూర్త్యంతరంయతస్సోయమ్ ।
ప్రకృతేఃపరత్వమేనహి
పాణినినాప్రత్యయేషుసమదర్శి ॥ ౬౧ ॥
అకారాదవివృద్ధిర్హి
శిష్యేపాణినిసమ్మతా ।
ఏతేషాంశిష్యవిద్యాభి
వృద్ధిస్తన్మహదంతరమ్ ॥ ౬౨ ॥

ద్భిక్షుకె భవతోధర్మోభవతు భిక్షాం మేదేహీతి యాచమానె పాణినిస్తు తంధర్మం అనిజమాహ, నమేధర్మోభవతు భిక్షానదీయతె గచ్ఛగచ్ఛేతికుత్రాపిబహువ్రీహావేవ ఆశాంనిధాయ అవాదీత్; నతుధర్మైతతః పాణినిరప్యర్థాతురః ఏతేతుధర్మైకదృశఇతి ఆశ్చర్యమితి,పరమార్థస్తు కేవలోపపదకాద్ధర్మాంతాద్బహువ్రీహేః అనిచ్ప్రత్యయోభవతీతి పాణినిరాహేతి, తదాచ అనిజంతం అనిచ్ప్రత్యయాంతమిత్యర్థః,

ప్రత్యయఃపరశ్చేత్యధికారసూత్రె ఉపజీవ్య సచమత్కారంస్తౌతి॥ అప్రాకృతఇతీతి ॥ సాక్షాన్మూర్తిమత్పాండిత్యమివ స్థితోయం అప్రాకృతావతారఇతిభావః, తమిమం సమర్థయతి ప్రకృతేరిత్యాదినా॥ సుబాదయఃప్రత్యయసంజ్ఞాస్తేచ ప్రాతిపదికాత్పరాఏవ భవంతి ఇతిపాణినినాప్రదర్శితితుపరమార్థః, అర్థాంతరంతుస్పష్టం

వృద్ధిరేచీతిశాస్త్రముపజీవ్య తథాస్తౌతి ॥ అకారాదితి ॥ పాణినేస్తు శిష్యవిద్యాభివృద్ధిర్నేష్టా కింత్వాద్యవర్ణభూతాకారాపెక్షయా పురతోఽవివృద్ధిరెవ, ఏతేతు నతాదృశాఇతిభావః, శిష్యేశాస

ఆదావేకో హి గుణః
పాణినాదర్శి శిష్యవిషయేఽపి ।
ఇతరస్మిన్నపి చైత్రై
ర్వృద్ధినిదానం హి గుణగణోఽదర్శి ॥ ౬౩ ॥
నాత్ర హి సంశయగంధో
నిరీహభావాన్న వా సిషాధయిషా ।
సిద్ధిరపి సర్వవిదితా
ప్రతిరోధో దృశ్యతే క్వ వా నుమితేః ॥ ౬౪ ॥

నాపేః శబ్దరూపే విషయే, అపి-ఓకారే, అకారాత్పరే సతి ఉభయోః స్థానే ఔకారరూపా వృద్ధిర్భవతీతి పాణినిసమ్మతమితి పరమార్థః॥

అద్గుణ ఇతి సూత్రముపజీవ్య పునస్స చమత్కారం స్తౌతి ॥ ఆదావితి ॥ ప్రభుసన్నిధౌ మామక గుణప్రకాశనం శ్రీమద్భిర్భవద్భిః కార్యమితి శిష్యేణ పురా పాణినిరసకృత్ప్రార్థితోఽప్యేకమేవ గుణం (వృద్ధ్యహేతుమకథయదయమస్మిన్కలౌ పతతీత్యాత్మ ప్రశంసాపరమేవ) ఏతేతు శిష్యభిన్నేఽపి తద్వృద్ధినిదానభూతం గుణగణం ప్రకాశయంత్యాశ్చర్యంఅతః పాణినితోఽపి సుమనస ఇమ ఇతి భావః, పరమార్థస్తు శాసనవిషయీభూతే శబ్దరూపే విషయె ఔఙకారె ఆల్ అకారాత్పరే సతి పూర్వపరయో రేకః ఓకారరూపో గుణో భవతీతి పాణినిరవోచదితి,

అథ న్యాయశాస్త్రేఽపి ప్రావీణ్యం స్వస్య ప్రకటయిషుస్స చమత్కారం స్తౌతి ॥ నాత్రేతి ॥ అస్మిన్ గురువరె సర్వజ్ఞతయా కుత్రాపిసంశయలేశోఽపి నాస్తి, ఈషణాత్రయవర్జనేన సంపిపాదయిషాపి నాస్త్యేవ మంత్రసిద్ధ్యాదికం తు సర్వవిదితం అస్య మితేః-జ్ఞానస్య, క్వను వా ప్రతిరోధః దృశ్యతే, న కుత్రాపి తథా చాస్య బుద్ధేరగోచరీభూతోఽనకోఽపి విషయో స్తీతి భావత్, శాస్త్రీయార్థస్తు ప్రాచీనమతరీత్యానుమితిహేతుభూతాయాః సాధ్యసంశయరూపాయాః పక్షతాయాః నపిన్న

ఇదంప్రథమమేవామీ
విదంతోఽపిమహీశ్వరాః।
ప్రత్యభిజ్ఞాదరణతో
నిత్యమద్భుతచేష్టితాః ॥ ౬౫ ॥
సంక్రామతిహిసకార్యే
సమ్యగుపాదానధర్మ ఇత్యుచితమ్।
ఏతద్వైరిషుదృష్టో
బతబతబహుశోత్రకాలధర్మోపి ॥ ౬౬ ॥

మతరీత్యా తద్ధేతుభూతాయాస్సిసాధయిషావిరహవిశిష్టసిద్ధ్యభావరూపాయాశ్చ తస్యాః అసత్త్వేపి (సిసాధయిషావిరహవిశిష్టసిద్ధిసత్త్వేపీతియావత్) అనుమితేః ప్రతిరోధః క్వవాదృశ్యతే, అనుమితిరుత్పద్యతఏవేత్యాశ్చర్యమితి,

ఇదంప్రథమమితి ॥ కాలాంతరే దేశాంతరేఽనుభూతవిషయఏవసోయమితి ప్రత్యభిజ్ఞాజాయతఇతి శాస్త్రీయమర్యాదా, త్విదంప్రథమతయా దర్శనేప్యేషాం తాదృశీ ప్రత్యభిజ్ఞోదేతీత్యాశ్చర్యమితి శాస్త్రీయార్థః' ప్రకృతార్థస్తు ఇదం ప్రథమదర్శనేపి ప్రతిపండితమేతేషామతీవ పరిచితతమేష్వివాదరాతిశయఇతి మహాత్మ్యామనస్యమితి,

సంక్రామతీతి ॥ ఉపాదానకారణగతో నీలపీతాదిరూపో గుణఏవకార్యే ఘటాదౌ సంక్రాంతోభవతీతి శాస్త్రమర్యాదా, ప్రకృతేతుకార్యమాత్రనిమిత్తకారణీభూతకాలగతధర్మోపి కార్యభూతేష్వేతద్వైరిషు దృశ్యతఇత్యాశ్చర్యమితిభావః, పరమార్థస్తు కాలధర్మోమరణంసచైతద్వైరిషు బహుశోదృష్టఇత్యుక్తే ఏతస్మిన్వైరకరణత్వేతత్తేజసా సద్యస్సర్వేయమేవ మ్రియంతఇతి,

గుణఏవబుద్ధిరితిసా
కణచరణోక్తిర్మృషైవయద్గురుధీః ।
సర్వప్రధానభూతా
తద్గుణతోక్తాతుజైమినిః ప్రథ్యేత్ ॥౬౭॥
మునిరపిసఙ్గవిశేషం
పాకంయదివదతివిశ్వసేత్కోవా ।
సఙ్గవిహీనతయైవహి
భవతాంహృదయంసుపాకవద్దృష్టమ్ ॥౬౮॥
అథవైతాదృశతేజ
స్సంగవిశేషోహిపాకతాభిమతః ।
భవతాంమనాద్యయాదృశ
తేజస్సంగేనపాకవజ్జాతమ్ ॥ ౬౯॥

గుణఏవేతి ॥ సర్వస్మిన్నపి కార్యే రాజ్ఞో మమాజ్ఞాప్రమాణభూతా తస్యా అపి మూలభూతాయా అస్మదాచార్యబుద్ధేస్సర్వప్రధానత్వే శ్రైముతికన్యాయసిద్ధేపి బుద్ధిమాత్రస్య కణాదేన గుణత్వకథనం మీమాంసాన్యాయవిరుద్ధతయాశ్చర్యం సర్వప్రధానభూతస్య శేషత్వాపరపర్యాయగుణత్వస్య కుత్రాప్యసంభవాదితి భావః, పరమార్థస్తుబుద్ధే రూపాదివద్గుణత్వమేవ కణాదసమ్మతమితి॥౬౭॥

మునిరపీతి ॥ సర్వసంగపరిత్యాగమూలకత్వేన చేతఃపరిపాకస్య సర్వానుభావికతయా తద్విరుద్ధం తేజస్సంగవిశేషస్య యత్పాకతాకథనం కణాదమునేః తత్కోవా విశ్వసేత్ మునిభాషితేపి సంవాద్యనుభవవిరుద్ధే కస్యవాప్రత్యయోభవేదితిభావః॥౬౮॥

నను కథం మునిభాషితస్యాత్యంతాప్రామాణ్యంస్యాదిత్యాశంక్య అన్యథా తన్నిర్వాహపూర్వకంస్తౌతి ॥ అథవేతి ॥ పరబ్రహ్మాత్మక యాదృశతేజస్సంగవిశేషేణ సార్వకాలికేనాస్య గురోర్హృదయం పరిపా

బుద్ధేర్గుణత్వమేవ
న్యాయవిదుదితం తదేవయుక్తియుతమ్ ।
యదిహాయతివర్యబుద్ధ్యా
దృఢబద్ధః కోఽపి వాజిరాజోఽయమ్ ॥౭౦॥
అన్యత్రాపిచ గన్ధః
పార్థివధర్మోఽపి తత్సమావేశాత్ ।
దృష్టశ్చిత్రమముష్మిన్
పార్థివశతసంశ్రయేఽపినో గన్ధః ॥౭౧॥
బుద్ధిర్ద్రవ్యమితీదం
బ్రహ్మవిదాం వాగ్వృతం యదస్య మతిః ।

కపత్త్వేనానుమీయతే తాదృశ తేజస్సంగస్యైవ పాకత్వం కణాదాభిమతం భాష్యకారాదిభిస్తు భ్రాన్త్యాఽన్యథావ్యాఖ్యాతమితి సమర్థ్యతఇతిభావః ॥౬౯॥

బుద్ధేరితి ॥ యుక్తియుతమితి ॥ దామాపరపర్యాయస్య గుణస్యైవ వాజిబన్ధనసాధనత్వస్య లోకసిద్ధత్వాదితి భావః, తథాచ సర్వదా హయవదనధ్యానైకరతచిత్తోఽయమితి ఫలితార్థః ॥౭౦॥

అన్యత్రాపీతి ॥ న్యాయరీత్యా గంధాత్మకగుణస్య పృథివీమాత్రాసాధారణత్వేన జలాదౌ తత్ప్రతీతిః పృథివ్యవయవసంబంధవశాదుపపద్యతఇతి సర్వసమ్మతం, తథాపి పార్థివశతసంసర్గేఽప్యత్రైషదపి గంధో నాస్తీత్యాశ్చర్యమితి భావః, ప్రకృతార్థస్తు పార్థివానామహంకారఇత్యయం సహజో ధర్మః, యస్మాత్కించిన్నృపాశ్రయలాభమాత్రేణైవ స్వయమపి మహాహంకృతిమాన్భవతి ప్రాకృతోఽపి జనః ప్రత్యుత పార్థివశతైరాశ్రితస్యాప్యస్య నైవాహంతేత్యాశ్చర్యమితి ॥౭౧॥

బుద్ధిరితి ॥ గుణసమవాయికారణత్వస్య ద్రవ్యమాత్రాసాధారణలక్షణత్వాత్ బుద్ధేశ్చ ప్రకృతేస్తాదృశత్వాద్ద్రవ్యత్వమేవయుక్తమితిభా

అణుతమతాదిమగుణగణ
మహాయిత్వేనయజ్జగద్విదితా ॥ ౨౨ ॥
క్రమానువర్తినోఽజస్రం
సమాయాంత్యత్రగౌరవమ్ ।
పింగళోక్తిరసాధ్వీసా
భగ్నమేతైరవాపితా ॥ ౨౩ ॥

సూర్యః కింపరకాలసూరతి సతుస్యాన్నామహంసాభిధో
నిత్యోద్దండకరః పరివ్రాజనవానాబద్ధరక్తాంశుకః ।
యత్సద్రాజగురుత్వమంచితుమనధ్యాయేపిదత్తే కలాం
శిష్యేష్వపిప్రతిపత్కలాగ్రహణతశ్శశ్వత్తయాహీయతే ॥౨౪॥

షాఢాఢావిహవర్ణస్యసంయోగః క్రమసంజ్ఞక ఇతిచ్ఛందశ్శాస్త్రసమయముపజీవ్యసచమత్కృతిభూయస్త్వాసతి ॥ క్రమానువర్తిన ఇతి ॥ క్రమో వేదశాస్త్రోక్తవిధిస్తదనువర్తినోఽజస్రంగౌరవమేవాత్రయాంతి. తేషామపి కదాచిల్లాఘవప్రతిపాదకత్వాదసంగతా పింగళాచార్యోక్తిరేతైరనాదృతేతి యుక్తమేవేదమితిభావః. పరమార్థతస్తు షాఢాద్యుత్సంయుక్తవర్ణాత్ప్రాక్తనస్య వర్ణస్య వివక్షాయామసత్యాం లాఘవమపి శాస్త్రీయమితి పింగళాచార్యహృదయం, అత్ర ఏకత్రలాఘవశబ్దో అనాదరణీయతాపరః అన్యత్ర ఏకమాత్రాత్మకత్వపరః. ॥౨౩॥

దర్శే సూర్యేందు సంగమప్రసిద్ధిముపజీవ్య సచమత్కృతిస్తౌతి ॥ సూర్య ఇతి ॥ పరకాలసూరతి సఇవఆచరతీత్యర్థః । అయం భావః, సూర్యస్తావత్పరకాలసూరిసామ్యలిప్సయా తచ్చిహ్నాని స్వయమపి వహతునామ తావతా కిం తత్సదృశోభవేత్, యస్మాదయం రాజగురుత్వకీర్తిం లిప్సురాగతిమాత్రఏవ కస్మింశ్చిద్రాజన్యేవ రెద్యురనధ్యయనదినఏవ ప్రతిపదికలాప్రదానంకరోతీతి యదనంతరన్యాయా

శ్వాసదోర్ద్ధాకమేకంయమమిహతుయమాశ్శ్వాసజాతాజయేయుః
పాణిన్యాచార్యగీతాఇతిమతివిధురామాభ్రమంసంత్యజధ్వమ్ ।
హింసారూపస్యతస్యప్రమథనచతురామ స్త్వదాచార్యసంవి
త్సాత్తేషామప్యహింసాత్మకయమవితతింతాంపతంజల్యభీష్టాం॥౭౫॥

చిత్రీయతేమనోమే
విలక్షణంవీక్ష్యపరమహంసమముమ్ ।
ద్రవతిచకితస్స్వయంయి
ద్దర్శనమాత్రేణమేఘరాశిరయమ్ ॥ ౭౬ ॥
జైమినిరపియత్రాథా
ద్గౌరవధియమేవహంతతత్రైత్రైః ।

దవగమ్యతే, శిష్యోపి ప్రతిపదికలాగ్రహణవశాత్తయాశశ్వద్విద్యయుజ్యతే, స్వామినాతుప్రతిష్ఠాదిలిప్సాభావాద్బహుదివసైస్సమ్యక్ఛిష్యగుణపరీక్షయాసుదివసే విద్యాప్రదానాదుత్తరోత్తరంశిష్యాణాం విద్యాభివర్ధతేఇతి మహత్తారతమ్యమస్తీతి ॥౭౪॥

శ్వాసేతి ॥ యమాఇతి ॥ ఖయాంయమఃఖయఇత్యాద్యినా వైయ్యాకరణప్రదర్శితా వర్ణవిశేషాత్మకాఇతిభావః. పతంజల్యభీష్టామితి · పాతంజలయోగశాస్త్రేప్రతిపాదితామిత్యర్థః. తథాచ హింసాత్మకయమస్యఅహింసాత్మకాఏవతే సాక్షాద్విరోధితయా సామర్థ్యేన చ బాధకాభవితుమర్హంతీతిభావః ॥ ౭౫ ॥

చిత్రీయతఇతి ॥ మేఘరాశిరితి ॥ ఏకత్రమేఘానాం రాశిః ఘనానాం సమూహఇత్యర్థః. అన్యత్ర మే మమ అఘరాశిః- పాపసమూహ ఇత్యర్థః ॥ ౭౬ ॥

జైమినిరితి ॥ జైమినేరపి బ్రహ్మానందాపేక్షయా బహువ్రీహ్యానుభవఏవాభ్యర్హితత్వ బుద్ధిరాసీత్. ఏతైస్తుతత్పురుషాపేక్షయా-తచ్ఛబ్దవాచ్య పరమపురుషైకరుచ్యా బహువ్రీహౌలాఘవమేవగృహీ

లాఘవమేవగృహీతం
తత్పురుషాపేక్షయాబహువ్రీహౌ ॥ ౭౭ ॥
నిర్ణాయిజైమినీయైః
నిఖిలేష్వారుణ్యమేకమేవేతి ।
ఏకత్రైవహిదృష్టో
నిరవధికారుణ్యరాశిరిహచిత్రమ్ ॥ ౭౮ ॥
అర్థానుధావనమృతే
శబ్దేనైవాగ్రిమేణతోష్టవ్యమ్ ।

తం. అన్యథా బహుతర వ్రీహ్యయలిమతా రీమాసంస్థాన ప్రభుసరడ త్రగ్రామాదీననాదృత్య కథమేవంపరమహంసాశ్రమాభిరుచిర్భవేత్, తస్మాజ్జైమిన్యపేక్షయాస్య హృదయపరిపాకశ్లాఘ్య ఇతి భావః. పరమార్థస్తు పదద్వయలక్షణాపాదక బహువ్రీహి సమాసత్వాంగీకారాపేక్షయా పూర్వపదమాత్ర లక్షణాపాదక తత్పురుషసమాసత్వా శ్రయణమేవ న్యాయ్యం లఘుభూతత్వాదితి తత్రత్రైంద్రపీతాద్యధికరణాదౌ జైమినిః ప్రాదర్శయదితి ॥ ౭౭ ॥

నిర్ణాయీతి ॥ ఆకృత్యధికరణన్యాయేన అరుణాదిపదానామారుణ్యఏవ శక్త్యంగీకారాదానంత్యవ్యభిచారాద్యనాపత్తయె ఆరుణ్యాదీనాం జాత్యాదివదేకత్వాదికమభ్యుపగతమితి భావః. నిరవధికారుణ్యరాశిరితి ॥ నిరవధికానామారుణ్యానాంరాశిః ఏకత్ర- ఏకస్మిన్నేవ వస్తు, నిర్దృష్ట ఇత్యాశ్చర్యమితి భావః. నిరవధేః కారుణ్యస్య-కృపాయా రాశిరితి తు పరమార్థః ॥ ౭౮ ॥

అథనిరవద్య విద్యావైదుష్యేపి స్వస్య వినయద్యోతనాయ నైచ్యమనుసంధధాతి ॥ అర్థేతి ॥ పరగుణైకగ్రహణశీలైర్మహాత్మభిరస్మాదృశామపశబ్దజటిలేపివ్యవహారే క్షీరసారసన్యాయేన గుణమాత్రగ్రహణేన సంతోష్టవ్యం యతస్తే పరగుణాభినందనే వ్యాజమాత్రా

సద్భిరపద్రైకదృగ్భి
స్తేషామర్థాధికరణనీత్యాత్ర ॥ ౭౯ ॥

వా॥ ఇతివిహితనుతౌ మహీపతౌ సనితరాంపరితుష్యతస్య సర్వతోముఖేన పాండిత్యేనవిస్మితమనాస్సస్మిత మనారోగ్యాయురాదికమాశీర్భిరనుజగ్రాహ పరమహంస పరివ్రాజకధురంధరః ॥ — ॥ తతశ్శాలివాహనశకేఽష్టశతోత్తరసహస్రతమే బహుధాన్యవత్సరే వైశాఖబహుళసప్తమ్యాం సముపేయుష్యామ్ ॥

ప॥ ఆహూయసమ్యగనలెవివిధైస్సమంత్రై
ర్బాహూద్భవోత్తమమముంపరకాలసూరిః।
ఆహూయచామునృపతింశ్రితతాపముక్త్యై
మాహాత్మికోక్తసమయేఽకృతవైష్ణవాగ్ర్యం॥౮౦॥

వా॥ తతోఽనంతరె తత్రైవఖలు మైసూర్నగరె

ప॥ కాంతరాజకులసింధుసుధాంశో
శ్శాంతచిత్తనరసింహనృపస్య ।
కాంతయాధ్రియతకాచనరుత్నా
స్వాంతబింబితరతిప్రతిమేవ ॥౮౧॥

వా॥ అథశాలివాహనశకేఏకోనసవత్యధికసప్తశతోత్తరసహస్రతమేఽక్షయవర్షే నిజజ్యేష్ఠబహుళషష్ఠ్యాంబుధవాసరే ఉత్తరాభాద్రా

పేక్షిణః, వ్యాజశ్చప్రకృత ఏషఏవపర్యాప్తో యదయమియంతంకాలముదగిరద్వాగ్జాలమనర్గళమితి. నత్వర్థపర్యంతానుధావనం తదర్థంయుక్తం అన్యథా తేషామర్థాధికరణ న్యాయవిరోధస్స్యాదితి, తన్న్యాయశ్చ అగ్రిమేణైవస్వప్రవృత్త్యుద్దేశ్యలాభే సంభవతి తత్పరిత్యాగేన వ్యవహితానుధావన మనుచితమితి,ఏవంచాత్ర అర్థజ్ఞానాత్ప్రాథమికతయా సర్వాభిమతేన శబ్దజ్ఞానమాత్రేణైవ వ్యాజలాభాదభినందనం యుక్తమితిభావః ॥ ౭౯ ॥

నక్షత్రే సుముహూర్తేన సమేయుషి హాణశకేతుషట్షష్ట్యధికాష్ట శతోత్తరసహస్రతమే వత్సరే సప్తమే మాసి తురీయదివసే శ్రీమతశ్శాంతరాజకులీనస్య నరసింహవిభోస్సహధర్మచారిణీ కెంపనంజమాంబా కామపిసుతామజీజనత్ ॥

ప॥ సాచిరాదుదభవత్ఖలుతస్యా
వీచిరాజితఇవాంబునిధేశ్శ్రీః ।
రోచిరావృతతనుశ్చయథాధి
ప్రాచిరాత్రిపతినవ్యకలావా ॥ ౮౨ ॥

వా॥ తతశ్శాలివాహనశకే త్రినవత్యధిక సప్తశతోత్తర సహస్రత మే ప్రమోదూతవర్షే భాద్రపదబహుళ దశమ్యాం భౌమవాసరే పునర్వసూనక్షత్రే తురీయపాదే—సాకిల కెంపనంజమాంబాకమపి సుతమణిం ప్రాసూత ॥

ప॥ సూనుస్తుయస్సముదభూద్భుజకాంసరామ
ధేనుర్హికాంతనరపాలఇతిప్రతీతః ।
స్వానుద్ధరత్యహహయస్సులభోధునాత్రి
కోనుద్ధతఃకథయహూణకలాసుభీప ॥ ౮౩ ॥

వా॥తతశ్శాలివాహనశకీయపంచనవత్యధికసప్తశతోత్తరసహస్రత మె ఆంగిరసనామసంవత్సర అశ్వయుజబహుళ సప్తమ్యాం బుధవాస రె పునర్వసూనక్షత్రే మకరలగ్నే కాంతమ్మణీసమాఖ్యాం కామపిసు తాం సుషువెసాపునః కేంపనంజమాంబా నరసింహనృపాలకుటుంబినీ॥

ప॥ కాలేసువృష్టిరివసర్వజనాభినంద్యా
బాలెహసాశశికలేవచశుక్లపక్షే ।
తేలభిరేథవివిధాసుకలాసుపుణ్య
జాలేనసత్పరిచయాన్మహతీంసమజ్ఞామ్॥౮౪॥

తాంబాలికాంప్రథమజామిహకెంపనంజ

మాంబాభిధాఃప్రతికలంప్రశంసురార్యాః ।
త్వాంబాహుజోత్తమవధూతిలకానుషంగో
జాంబాలితాంఘ్రినళినాంరచయిష్యతీతి ॥౮౫॥

జ్యాయస్యసావతితరాంనిపుణాకలాసు
భూయస్తరాత్పరిచయాన్మహతాదరేణ ।
శ్రేయఃపరంఝడితిసంచినుతే స్మలోకే
ప్రాయఃపురాసుకృతవైభవసంభవంతత్ ॥౮౬॥

ప్రాణాధీశ్వరరంజనాయనిజగీర్వాణాదిభాషాస్తథా
వాణానాంయవనావళేశ్చఫణితీర్వీణాదివాద్యాన్యపి।
శ్రోణావప్యుతరాజనీతివితతీస్త్రీణాంచధర్మాన్యసౌ
పాణావామలకంయథాత్రవిదుషీహ్రీణాంవ్యధాద్భారతీం॥౮౭

వా॥ తదాకిలముదా తదాలయగతాగతపరాస్స్వవిరాస్సతాతస
న్నిధిగతామిమాన్నృపసుతాంనిరీక్ష్యసాముద్రికప్రవీణాం తత్ప్రవీణా
హ్రీణాంవ్యధురేవంవిధాభిస్సుధాభిభవచతురాభిఃప్రలాభనకలాభిః॥

తథాహి॥ప॥ కన్యామణేస్త్వదళికేకిలపట్టబంధం
విన్యాసమక్ష్ణియుగళే తిలకస్రగాదేః ।
అన్యాభిరత్రరచితన్నృపసుందరీభి
ర్జన్యానిరీక్ష్యవిహసంతిపురాబతేతి ॥౮౮॥

తజ్జనన్యనుపమైస్త్రిభిరేతై
స్సజ్జనస్తుతిపదైర్జగతీహ ।
లజ్జయాహృదయమాత్మవిగర్హా
సజ్జమాతనుతభాగ్యవతీనామ్ ॥౮౯॥

శ్రీసుధాకిరణకామగవీభి
ర్భాసురైఃకలశసింధురివాయమ్।

భూసురార్యతనయాధిగమాద్ధాత్రి
ట్యాసువానవినుతా జగతీషు ॥౯౦॥
ఏవంస్థితేతదనుచామనృపాలమంత్రి
భావందధౌపరిణయేనిజరాజమౌళేః ।
సోఽవంధ్యధీస్తదనురూపవధూంగ్రహీతుం
యావన్నృపాలక్షితనయాస్తుపరీక్షతే స్మ ॥౯౧॥

తథాకిల॥ విలాసవైదగ్ధ్యకలాభిరూప్యైః
కలాదిభిశ్చాప్యతులాఽసమేనే ।
ఇలాపతేర్వ్యక్షితలాహరత్న
లలామచైతాం సుతలాభభాగ్యాత్ ॥౯౨॥

వా॥ తతశ్చైవంకృతనిశ్చయస్సరంగార్యస్తుంగాదరాదాహూయ మౌహూర్తికగణంక్షణంవిచార్య గుణాగుణాన్ శాలివాహనశకీయైకో త్తరాష్టశతాధికసహస్రతమే బహుధాన్యవత్సరే వైశాఖబహుళదశమ్యాం భానువాసర ఉత్తరాభాద్రోడుని సింహలగ్నే పాణిగ్రహణ ముహూర్తంనిర్ణీయ నగర మఖిలంశృంగారితం విరచయ్య రాజభవనేతీవరాజమానం నవమణిమయం పరిణయమంటపవరం పరికల్పయామాస॥—॥ తతస్సముపాగతే తస్మిన్సుదివసే త్వరితమానాయ్య సుమేధసః పురోధసోవివిధాంశ్చవిబుధాన్ యథావిధివివాహ మహోత్సవ మచీకరచ్ఛచీపతినిభస్య శ్రీమతశ్చామరాజశిఖామణేః ॥

తదాఖలు॥ భూజానిర్ధృతకౌతుకస్సపరిషత్పూజాదికృత్వాక్రమా
ల్లాజాహుత్యవధీహకార్యమఖిలంరాజాధిరాజోచితమ్ ।
నైజాన్తామకరోత్ప్రియాంనృపసుతామాజానశుద్ధాంసదో
భాజాంప్రాపసదాశిషస్సకలరాడ్ద్వైజాత్యనాడింధమాః ॥

తదాహి॥ చిరేణచాన్యోన్యమవేక్షితుంస్త్రీ
కరేమణీకౌతుకబన్ధకాలే ।

వరేణచాపాటవమభ్యనాయి
నరేన్ద్రపుత్రీత్రపయేవనమ్రా ॥ ౯౪ ॥
స్వాభావికద్యుతిసతీర్థ్యతయావలీత్వ
శోభాధరంకనకమఙ్గళసూత్రమస్యాః ।
ఆభాద్గళేనృపతినావిధివన్నిబద్ధం
సౌభాగ్యలక్ష్మ్యుపగమోచ్ఛ్రితతోరణాభమ్ ॥ ౯౫ ॥
సదస్యఘోసప్తపదీప్రచారే
పదగ్రహేదాప్రభుణావిధేయే ।
మాణిక్యభిత్తౌ ప్రతిబింబభూమ్నా
పాణిగ్రహఃకింభ్రమవారణార్థః ॥ ౯౬ ॥
రామాంఘ్రిమాధాతుమథోశిలాయాం
చామావనీన్ద్రోఽలభతాతికృచ్ఛ్రాత్ ।
ప్రామాణికోత్త్యాహిశిలామహీంచ
త్వాంమానినీకామయతేసపత్నీమ్ ॥ ౯౭ ॥
శ్రీజన్మగేహాసుభగంసకృశానుతాప
వ్యాజంప్రకల్ప్యకరపంకజమంబుజాక్ష్యాః ।
రాజన్యఏషచిరమాపిబతిస్మలగ్న
లాజందృశాకరయుగేనతదాగృహీత్వా ॥ ౯౮ ॥
అంతర్ధిమాప్త్వాపిపురస్థసంస్థైః
కింతద్ద్వయంరత్నమయోర్ధ్వభిత్తౌ
సంతస్సభాయాంనహితత్రసర్వే ।
సంతన్వతేస్మస్ఫుటదృష్టరూపం ॥ ౯౯ ॥
తయోర్యుగంవీక్ష్యనకోభ్యనంద
చ్ఛ్రియోజ్జ్వలఃసర్వవిధానురూప్యాత్ ।

యతస్సపత్న్యైరపిదృష్టముర్వ్యా
అతర్కితంతద్ధృదయంగమత్వమ్ ॥౧౦౦॥
వేణీవశాద్వ్యధికళత్రకటాక్షనద్యా
నాణీయసీయదభవత్పటుతాకలాసు ।
శ్రోణీపతేస్తదవరోధమిమంతదాది
వాణీవిలాససమభిఖ్యమిహామనంతి ॥౧౦౧॥

తతః॥ సవ్యావాపృథివీతలేభ్యుదయకృద్విద్యాభిధానంధనం
దద్యాంసత్కులయోషితామితి కదాచిద్యాచితః కాంతయా
హృద్యాంపౌరసశాలికాంవ్యరచయత్సద్యాళివత్సతతా వ
ర్నద్యాదేవ్చరఘురీయథానఘసిమాస్యద్యాపిసాజ్జృంభతే౧౦౨
వా॥ తతోవ్యాపేతేషు కతిపయేషు మాసేషు సముపాగతవతిశాలి
వాహన శకీయత్ర్యుత్తరాష్టశతాధికసహస్రతమే విక్రమవర్షే ఫాల్గు
నశుద్ధైకాదశ్యాం శుక్రవాసరే పుష్యనక్షత్రతులాలగ్నే హూణశకేతు
ఏకాశీత్యధికాష్టశతోత్తరసహస్రతమేసత్సరే తృతీయేమాస్యేకాదశే
దివసే శ్రీమతశ్చామరాజతిలకస్య సహధర్మచారిణీకామపిసుతాం
ప్రాసూత ॥——॥ తతఃపంచదశేదివసే హూణశకీయైకాశీత్యుత్తరాష్టశ
తాధికసహస్రతమేవత్సరే తృతీయేమాసి పంచవింశతితమే దివసే నిజ
రాజ్యధురాముదవహచ్చామభూపతిః ॥

ప్రియదారసముద్భవాంసుతా
మయమాసాద్యతుచామభూపతిః ।
నయవిద్ధ్రుతరాజ్యలాభతో
జయలక్ష్మీరితితాంసమాహ్వయత్ ॥౧౦౩॥

సపత్నీభావంసాప్యథభువివిపర్యాస్యసమభూ
దపత్యంరాజ్యశ్రీస్సపదియదిరాజ్ఞ్యాగుణగణైః ।
విపక్షాన్యాకావాన్నృపతిముకుటేరాజ్యభృతిత
ల్లపత్యైనాంలోకోవ్యపగతసపత్నీమయరుజమ్ ॥౧౦౪॥

దోషాణామపనోదకబహుళశుభోన్మేషావహానీనృత
న్మేషాద్భాగ్యతరోస్సుమంత్రిణివిధేరోషాస్పదత్వంగతే
శేషా ద్విప్రభురేషమంత్రిపదవీభూషాయితో భూపతే
స్తోషా యానుపమత్వకీర్తివనితాశ్లేషాయచాబోభవీత్ ॥

వా ॥ తతశ్శాలివాహనశకె షడుత్తరాష్టశతాధికసహస్రతమే స్వభానువత్సరే జ్యేష్ఠశుద్ధచతుర్థ్యాం పునర్వసూడుని కర్కాటకె లగ్నే శ్రీచామరాజసీమంతినీ పునః కామపికృష్ణాజమ్మణ్ణీసమాఖ్యాం కన్యామజీజనత్ ॥ — తతో హశాణశకీయ చతురశీత్యధికాష్టశతోత్తరసహస్రతమే వత్సరే తురీయేమాసి ప్రాథమికేదివసే శ్రీమాంశ్చామరాజసార్వభౌమో రంగాచార్యే సుమంత్రిణి కృతజ్ఞతాపురస్సరం తదవిస్మరణాయ తన్నామ్నా సమలంకృతం కమపిసౌధంనిర్మాతుం నిజహస్తేన పీఠికామరచయత్ ॥

ప ॥ తదనుసుకృతజాలాత్ ప్రాణినాంచాతివేలా
న్నృపసుచరితమూలాత్కాలతశ్చానుకూలాత్ ।
కువలయసుతశీలాగర్భమాధత్తబాలా
కమపికుసుమమాలాకోమలాంగాన్నృపాలాత్ ॥ ౧౦౬ ॥

వా ॥ తతశ్చ క్షితిపతిస్తృతీయేమాసి సౌవర్ణపుష్పధారణం ప్రియస్యై మణేర్విరచయ్య పంచమేతునవరత్నమయాన్వలయానదీధరత్ ; అచీకరచ్చసప్తమెమాసి సువాసినీభిస్సహ మహనీయచంద్రాతపెసజగ్ధికేళికావిశేషమశేషంచపుంసువనాదికం స్వకులవిభవమనుసృత్య శుభకర్మనిర్వర్తయామాస ॥ తతశ్శాలివాహనశకెసప్తశతోత్తరాష్టశతాధికసహస్రతమే తారణవత్సరె జ్యేష్ఠశుద్ధైకాదశ్యాం బుధవాసరే చిత్తానక్షత్రేతృతీయచరణె కర్కాటకలగ్నే హశాణశకేతు చతురశీత్యధికాష్టశతోత్తరసహస్రతమే వత్సరె షష్ఠేమాసి తురీయదినసేసముపనతే ॥

ప ॥ తులితకుసుమబాణం తాతతో౽పిప్రవీణం
తిలసుమసమఘోణం తామ్రనేత్రాబ్జకోణమ్ ।
ద్విజవరసురధేనుం దర్పణాకారజానుం
ద్విషదుడుగణభానుం దేవికానూతసూనుమ్ ॥ ౧౦౭ ॥

ఇతి శ్రీవత్సకులతిలక శ్రీరాజగోపాలచక్రవర్తి తనూజేన
శ్రీసీతాంబాగర్భసంభూతేన శ్రీనిగమాన్తచక్రవర్తిసహోదరేణ
తత్కటాక్షసంపాదిత సాహిత్యసంపదా శ్రీకాంచీనగరమండనాయిత
శ్రీకృష్ణతాతయార్య తత్కుమారచరణకమల సేవాసమధిగత
ధర్మమీమాంసా కణచరణోక్త్యాదిశాస్త్రప్రావీణ్యేన
శ్రీమచ్చక్రవర్తిరాఘవార్య గురుధురంధరపదపంకజ
పరిచర్యాప్రసాదితవేదాన్తవిద్యాయుగళహృద్యాన్తరంగేణ
మైసూర్ శ్రీమన్మహారాజసరస్వతీప్రాసాద పాఠశాలాయామధ్వర
మీమాంసాధ్యాపకేన కెళాండపట్టీచక్రవర్తిగీతాచార్యేణ విరచితే
శ్రీకృష్ణరాజోదయాభిఖ్యే చమ్పూప్రబన్ధే
శ్రీమచ్చామరాజస్య పుత్రరత్నప్రాప్తిర్నామ షష్ఠలహరీయమ్

అథ సప్తమలహరీ ప్రారభ్యతే

ప ॥ ప్రాజ్యాధిపత్యమిహభోజాదివత్సకలసైజాత్యవత్ప్రథయితుం
శ్రీజానిసచ్చరణపూజావశాత్తనయమాజానశూరముదితమ్ ।
నైజావరోధగృహభాజాఽవబుద్ధ్యసతు రాజావగాహ్యసరసీం
వ్యాజాత్తతఃకనకగోజాతశాలివరబీజాదికంచిరమదాల్ ॥ ౧ ॥

సకంసజిత్సుతఃపునస్సకంచుకోఽన్యవర్ష్మణా
స్వకంకులంసమాశ్రితాన్నృకంటకోద్దిధీర్షయా ।
అకంపతేత్థమప్రియస్సకంకటాదిభూషితం
నకంపనంజనోఽంబికార్భకంనిరీక్ష్యకోభువి ॥ ౨ ॥

వా ॥ తదను ధరాపతిశ్చిరాదభిలషితంసుతమతను శతసుందరం జననమందిరం ప్రభాభిరుద్భాసయంతం స్వయం తం లోచనాసేచనకందృశా విశాలయా నిశాంతనారీజనసమానీతమాపీయ స్వమనోరథస్సపది కృపయా హరేఃపర్యపూరీతిప్రీతిమతితరామవిందత ॥ ......

ప ॥ తతస్తుచామక్షితిపాలశాసనా
చ్ఛతఘ్నిశాలీంసుభటాన్యనాదయన్ ।
స్వతః ప్రజాభిఃపురశర్కరాగ్రణా
త్కృత శ్చవీథ్యాంబహుసైకతోత్కరః ॥ ౩ ॥

మధు ముగ్ధమపాయయన్నృపాద్యా
మధు రంజన్మదినేర్ఘకేనతేన ।
విధుసచ్ఛవివజ్రహంసకేద్వౌ
న్యధురస్యాంఘ్రియుగేథసప్తమేఽహ్ని ॥ ౪ ॥

క్రతుభుఙ్నిభస్యసతుజన్మపత్రికాం
చతురంతయానమతులంప్రణీయతామ్ ।
సుతాశాత్తదోత్సవితుమాదిశజ్జనాం
శ్చతురాంత్సకుంజరతురంగవాద్యకాన్ ॥ ౫ ॥

సప్తమలహరీ శ్రీమచ్చామరాజేంద్రకథా ౧౪౫

ఉపదామఖిలైస్తదోపనీతాం
నృపదాయాదవరోదయోత్థహర్షాత్ ।
సపరామృశదీక్షణస్మితాద్యై
రుపచారోక్తిముదీరయన్నివైషామ్ ॥ ౬ ॥

జాతకర్మ నృపతిస్తతోవ్యధా
త్తాతపాదఇహచామభూపతిః ।
ఖ్యాతఏషవవృధేదినేదినే
శీతరశ్మిరివశుక్లపక్షగః ॥ ౭ ॥

తస్యకిల ॥ యవసేనసదూర్వయాక్షతైశ్చా
ప్యవసేకానువదంవిధాయరక్షామ్ ।
భవసేతుకృపోదితస్యచక్రి
దివసేతత్రహికృష్ణరాజసంజ్ఞాం ॥ ౮ ॥

తదను ॥ స్వర్ణవర్షణపురస్సరంశిశోః
కర్ణవేధనమచీకరత్ప్రసూః ।
అర్ణవప్రతిమఏవసంపదా
భ్యర్ణవర్ణిజనకస్తదాభవత్ ॥ ౯ ॥

బాలాకృతెర్భువనగోప్తురముష్యమాతా
డోలాధిరోపణమహోత్సవమాతతాన ।
లోలాభవత్సపదివైరిజనస్థలక్ష్మీ
శ్శీలానుగుణ్యముచితంకమితుస్సతీనామ్ ॥ ౧౦ ॥

ఉద్ధృత్యధాత్ర్యాః కరయోర్ధృతేస్మి
న్నధృక్షితగ్లానితయాయమేవ ।
ప్రాకాశిలక్ష్మీలతయాస్వమూలం
యాకాయమానంరిపుమాశ్రితాసీత్ ॥ ౧౧ ॥

స్గ౫.౨

శ్రీకృష్ణరాజోదయే.

దత్తాభిముఖ్యఃప్రతిబింబలక్ష్యా
చ్చిత్తాదరాన్న్యాసమణీవితానే ।
ఉత్తానభావేపిమహీంప్రతిస్వం
తత్తాదృశంవ్యంజయతిస్మరాగమ్ ॥ ౧౨ ॥
అండాన్యశేషాణ్యవరుంధతోమే
చండాత్మశక్త్యాకిలశైశవేపి ।
దండాభిలాషేకియతీహమాత్రా
ఖండావనీభృద్రిపుసంతతిస్సా ॥ ౧౩ ॥
ఇతీంగితైర్బోధయతీవసర్వాన్
క్షితీశడింభఃప్రతిబింబలక్ష్యాత్ ।
ప్రతీతరూపేమణివితానబద్ధే
ష్వతీవసత్త్వాప్రదగోళకేషు ॥ ౧౪ ॥
నికామమాహంకుర్వత్ప్రతినృపతికోటీరవితతిం
స్వకాంఘ్రిభ్యామేవంప్రతిహృతిభిరహంపాతనచణః ।
ప్రకాశంలోకానామితితదభినీతింకిముతదా
చకారాశాశశ్వత్పదసరసిజోద్ధూననవశాత్ ॥ ౧౫ ॥
ముష్టిభిర్గ్రసితుమేవమేవమే
ధృష్టిరస్త్విరిపుకీర్తిమిత్యసౌ ।
తుష్టిమేతదభినీతిభిస్సురీ
సృష్టిమూనమితిమేనిరేజనాః ॥ ౧౬ ॥
పరివర్తితుమానసేతుతస్మి
న్నరిబాహ్వోఃపరివృత్తిమాపభూమిః ।
త్వరితంహిశిశోస్స్థిరాభిముఖ్యే
చరితంసాప్యనుకృత్యతస్యతస్థౌ ॥ ౧౭ ॥
ఆలింగ్యపృథ్వీమురసాతుతస్మిన్
ఖేలిష్యతిద్రాగ్వదనేస్యశత్రోః ।

కాలింగనీతావిదుషాపిసమ్య

క్షాలిన్యమాసీద్విజసాతిచిత్రమ్ ॥ ౧౮ ॥

కోమలాత్మభుజవాసయోగ్యతాం

కామమేషధరణేర్విదన్క్రము ।

ప్రేమతోత్రికఠినేనవక్షసా

వామకూర్పరమయూయుజద్గతౌ ॥ ౧౯ ॥

అత్యంతరాగాద్భువిహార్పరస్య

ప్రత్యంతతోపిప్రబలార్దనంస్యాత్ ।

ఇత్యంతరాలాద్యుక్తిమేషచక్రే

క్షిత్యంతరేజానుకరప్రచారమ్ ॥ ౨౦ ॥

వా ॥ తతోవ్యపేతేషు కతిపయేష్వదివసేషు ॥

ప ॥ నాణీయసీజానువిమర్దనాత్స్యాత్

క్షోణీ రమణ్యామమయాతనేతి ।

పాణీ పదాగ్రేద్రగృహేవిహార

శ్రేణీ ష్వసౌసాధనతాంనినాయ ॥ ౨౧ ॥

సకిల ॥ విధి నిషేధపరశ్రుతిబోధితే

ష్వధి కృతిఃపశువన్నశిశోరితి ।

అధి గమయ్యజనాన్క్రియయాగృహే

ష్వధి తపాత్రపదార్థవిలోడనమ్ ॥ ౨౨ ॥

శిశు రసౌసుకృతావతరోఽచర

త్పశు వదేవయతస్తదిహాజహాల్ ।

లశు నగంధమివానుసృతంచిరా

త్ప్రశు నదూషణమత్రవృషాభిధా ॥ ౨౩ ॥

శితా గ్రపాణిద్వయయుక్పునర్బ్భా

క్షతో దిశాగాధరణౌనహిస్యామ్ ।

తస్యాం సుమిత్రాణిచరామిపృథ్వీ
ముత్రా మహిత్యేవతథాచరన్తః ॥ ౨౮ ॥
మహత్యసౌ రత్నగృహప్రకాండే
రహస్థితానప్యహహానుబింబైః ।
అహశ్చనక్తంచవిహర్తుకామైచ్ఛ
త్సహస్రదారైరివహర్మ్యజాలైస్తైః ॥ ౨౯ ॥
సురమ్యరత్నేషు నిరంతరం స్వం
చిరం నిశామ్యార్థచరక్షణం సః ।
స్వరం చశృణ్వన్ హివిరమ్యభూపా
పరం పరాణాం సమరం స్తబాలః ॥ ౩౦ ॥

౫ ॥ తతశ్చ నృపతిస్సుతస్య తస్య దినమణిద్విజరాజబింబసందర్శనాన్నప్రాశనాదికం శ్రుతిశాసనానుసారతస్తత్తత్సముచితసమయేషు విరచయ్య వత్సరపూరణదివసే చ శుభసేచనపూర్వకమాయుష్యహోమం విధాయ నవచిరంజీవిప్రతిమాదానాది నానావిధ శుభకర్మాణి నిర్మాయ ప్రత్యగ్రవసనమత్యద్భుతాభరణాదికంచ ధారయన్ గంధాక్షతకుసుమాదీనిచ మాంగళిక ద్రవ్యాణి సాంగమథ తామ్బూలచర్వణాదినిర్వర్త్య ప్రత్నతరరత్నదర్పణదర్శనాదికంచ దర్శనానుసారతస్సర్వతో విధాయ వసుధాధిపైరుపదాముపదాప్య ముదాతదాన్దోళికామధిరోహ్య తం త్రినయనేశ్వరాదివరాహశ్రీకృష్ణలక్ష్మీరమణాదిచరణనలినయుగళసేవాపురస్సరం పరస్పరమిళితైర్భేరీపటహమడ్డుకడిండిమఝర్ఝరీమర్దల పణవవీణావేణు మృదంగప్రభృతివాద్యవిశేషైరశేషపరిజనపరివృతైః రథ గజ తురగ పదాతిభిశ్చసహ ససంభ్రమమసౌ స్వసామనస్యానుగుణం మహోత్సవమిహ రచయ్య వీథికాయాం నిజభవనమనీనయత్ ॥— తతః కదాచిత్పర్వణి సముదీర్ణపూర్ణచంద్రమవనీన్ద్రసూనోర్మనోవినోదనాయ ప్రదర్శ్య ధాత్రీపాత్రీ చకార కౌశినమవ

తీవ్రయా మహాత్యా విపదః ॥

తథాహి॥ ప॥ నిర్యన్ పర్వణి నిస్తులం నృపముఖం నిర్వర్ణ్య చంద్రోఽపి హ్రియా
నిర్విణ్ణస్స్వజనం సముద్రపతితోఽప్యాలక్ష్య దుర్జీవితం ।
మందాక్షేణ కృశోఽన్వహం పునరథో సింధౌ పతిత్వా ముహు
క్షీణోఽస్సవనయాప్యలబ్ధగళసూత్రైక్యమంతే యయౌ
ప్రాణతోఽపి మహతీహ జనానాం
హ్రీణతా యదిహ పార్వణచంద్రః ।
మండలేశ్వరముఖాబ్జజితస్స
ఖండశోఽగ్నిముఖసాత్కృతవాన్ స్వమ్ ॥ ౨౮ ॥

గ॥ తతోఽప్యపేతే కతిపయే కాలే క్షితిపతిసుతమణిరసౌ ధూళీకేళి
ష్వభిలాషవశాన్నిశాంతతో నిర్యాతుముపచక్రమే ॥

ప॥ తిర్యగర్భకరపాదచంక్రమై
ర్ధుర్యలజ్జితజనస్య కిన్న్వసౌ ।
పర్యటంశ్చిరమిహాంతరే వయ
స్యార్యయాచరణచారపాటవే ॥ ౨౯ ॥
కేళీసఖాదేషలుఠద్దృఢాంగ
పాళీమకార్షీత్ఖలు భూమిపృష్ఠే ।
ధూళీభిరాత్మానమలింపదస్యా
మాళీంస్తథా పూరయతిస్మ తాభిః ॥ ౩౦ ॥
క్రమేణ భూభృద్వ్యవహారలాభతో
న మేస్య వైజాత్యమితి స్వయం విదన్ ।
తమేవ లిప్సుర్భువి శైశవేప్యసౌ
కిమేవమేనామబిభారజశ్ఛలాత్ ॥ ౩౧ ॥
స వేగమాప్తైర్వినివారితోఽపి సన్
జవేన మృత్స్నాం సచఖాద సంతతమ్ ।

నవేదయో మత్ప్రభవంస చాధునా
త్వవేక్ష్యమాణ్యాభూభుగితిబ్రువీత్వితి ॥ ౩౨ ॥

మహీమహిష్యాబహుధోపభోగే
ష్వహీనరాగస్సతతోథ రాంశమ్ ।
గృహీతమాస్వాదయతిస్మశోన
స్నహీహకశ్చిద్విషయస్యతృప్తః ॥ ౩౩ ॥

అజస్రమస్యాద్భుతబాలకేళ్యాః
పరిజగ్మురెవంకతిచిద్దినాని ।
నిజప్రియాయామపిసాథతస్యాం
రజస్వలాయాంవిజహౌవిహారాన్ ॥ ౩౪ ॥

కృష్ణాభిధానస్సమహీంద్రపుత్ర
స్సన్కృష్ణాంసదాధత్తకలాకలాపె ।
పుష్ణాతిపిత్రోఃకిలభాగ్యమేవ
నిష్ఠాతతాంసత్పథవసూనోః ॥ ౩౫ ॥

త్వంమర్త్యలోకే * నతరిష్యసీతి
సమ్మంత్ర్యతస్యాదయితఃపురాసీత్ ।
కింమన్మథశ్శ్రీసహజాతకృష్ణా
జన్మక్షణేనామ్నినరపాలదెవ్యామ్ ॥ ౩౬ ॥

౫ ॥ అథ కదాచిద్యథాపురం సరస్వతీప్రాసాదపాఠశాలాయాం వార్షికపరీక్షాయాం పరిసమాప్తాయామ్ ॥

వ ॥తామాగత్యనృపస్తువార్షికసభాంవైమానికోక్త్యామహా
ప్రేమార్థంబహుమానమాతనుతభోఃకౌమారసంఘస్యసః ।
రీమాభ్యాగతరంగనాథకలితాస్మానుసారాత్తదా
మీమాంసామిహపాఠమేతికృపయామామాదినోత్సంసది ॥

* అవతరిష్యసీతి కాకుః ॥

౮ ॥ తదాహి ముదా తథాదిశతి చామభూమీంద్రతిలకేత్వలకే-
శ్వరసమానసంపద్యహమేవముదగిరం ॥

స్మర్తా హా యదిహ స్మరంత్యపరతేస్వస్వామినిస్వంపున-
స్తద్గుప్తం నిఖిలం సగోత్రగమితం కార్యం స్వపైరిత్యతః ।
రాజం స్వద్వీపవాన నైకసదనాభిన్నే గజానాం ముహుః
కుమ్భే స్త్రీస్తనకుంభయోర్విదధతే తల్లబ్ధముక్తాస్సమమ్ ॥

అపిచ ॥ హంతారాతిక్షితిపతికులస్త్రీజనోద్యాపి రాజ-
ధాత్రీన్యస్తార్గళకతతిరసౌ క్షప్తగర్భోఽపరోధే ।
నిత్యం ప్రాగ్వత్స్వపితి నవనే హా నిశాం త్వైకదృష్టి-
ర్నిద్రాముద్రావిఘటనకరీ సా శివా వాద్యశైలీ ॥౩౮ ॥

శ్రుత్వా పిత్వా పకారం త్వదుదితమమరీసంఘుజేగీయమానం
లీనా లజ్జావశేనక్వచిదమరమణీకామధుకల్పవృక్షాః ।
శక్రాద్యైరేనరత్నాకరగిరివిపినాలోడనేనాప్యలబ్ధ్వా
హ్యాలోచ్యాంతర్నిశిత్వాక్వచనవిచినుతశ్చంద్రసూర్యౌ పునస్తాః ॥
త్వత్కీర్తిః క్షీరసింధుం దిశి దిశి సమయా హా స్తదైవైస్స్వసారం
నీతం శ్రుత్వాబ్ధి వాణీబుధమితి విదుషీ వాసు కేర్మంథయోక్త్రాత్ ।
సారాంశౌ జేతుమాగాద్దివమమృతమథో త్వద్వచస్యేవ లిల్యే
త్వత్కీర్త్యా సుధుర్యానోన్యప్యటతి విధురనాలోక్యతచ్ఛాప్యదేశం ॥

౯ ॥ ఇతి విహితస్తుతౌ మయి సమాద్వభౌ మామకీన మాతుక

హం తేతి ॥ ప్రాగపరోధే క్షప్తరక్షస్సః నవనే వందికృత నతౌ స-
త్యాం యథాసు ప్వాప అపరోధితరాసభిజ్ఞశ్చ, ఇతి ఏకత్రార్థః, ప్ర-
తినియతరాక్షసోపద్రవే వనే నిశాసు సా నైకాపేక్షీ నిత్యం నస్వపితీతి
పరమార్థః, తథా ఏకత్ర శివాచ సా వాద్యశైలేతి వ్యుత్పత్తిః శివానాం
క్రోష్టూనాం ధ్వనిభంగీతి తు పరమార్థః ॥

వనకౌశలం చ పరీక్షమాణః పురతః పతో ఽపరి పరికల్పితాం నిజ రేఖాలేఖనీం నిర్దిదేశాతిదీయగుణవర్ణనాయ ॥ —మయాపి చ పంచవింశతిపద్యాని తదా వ్యరచ్యంత హృద్యాన్యేవమాదీని ॥

తథాహి॥ రేఖాలేఖనికృత్ర్కీదృశమహో కౌశలం కియంతం త్వయా
తిష్ఠం భూరితపస్స్వపక్షధిషణాం మయ్యేకలయ్యోచ్యతామ్ ।
ఆశీత్యార్జనమాధిరాజ్యనిరతైరప్యాదృతాంతర్మణీ
పేట్యాం కించన స్పష్టస్వయా విరచితా రేఖాపి నోల్లంఘ్యతే ॥

ననుమణిమయరేఖాలేఖనిద్వంద్వయుద్ధే
ప్రినదతి పరమన్యోన్యావమర్దైకహేతౌ ।
శమయితుమచిరాత్తం వర్ణపజ్ఞోర్వివాదం
ప్రభుభటకరదండం జాగ్రితం మన్మహేత్వామ్ ॥ ౪౩ ॥

సంస్కారం యో గురుజనకృతం క్లేశదం ప్రాక్సహేత
శ్నే హియస్సో యం పరమమయతేనో యథాజాతపత్రల్ ।
రేఖాలేఖన్యధినృపసభం పత్రిమారోపితా తై
స్తత్సౌందర్యం ఘనసముదయః పాకకార్యే నియుక్తః ॥ ౪౪॥

ఇ॥ తతస్తదేతదాకర్ణ్య సా సభా సర్వాపి చమత్కృతా సమజని। తత్రాన్యేపి తేకతిపయే కాలే॥ బుధ్యన్న వేగతనయాం దురతిక్రమాం తాం

విద్ధ్యంత రాయమపి జాతు సతాంత సస్యాః।
అద్ధ్యర్థపుష్కరిణి సేతుమసౌ తు సన్ని
బద్ధ్య ప్రచారమనివారితమాతతాన ॥౪౫॥

ఘటాధిరోపే చతురాననాండ
కటాహకల్పం దిశి తూత్తరస్యామ్ ।
తటాకమన్యచ్చ చకార రాజా
స్ఫుటారవిందోత్పలరాజరమ్యమ్ ॥ ౪౬ ॥

ఉస్రాణామనవేక్షణాద్దినమణేర్ఘస్రాంతేపి ప్రజా
ప్రస్రావాద్యతిపంకిలాయుగమితాదస్రాద్యవార్యామయాః ॥
వీథీరేషవిశాలయైర్జనస్వనగరే సాధీయసీర్నిర్గత
వ్యాధీశ్శుద్ధమరుత్ప్రచారసుభగాశ్శ్రీధీపశాదాతనోత్ ॥౪౭॥

గ ॥ కించ శశ్వన్నిజకుటుమ్బారోగ్యసాతవే సాయం సింధుసాన్నిధ్యసుభగసైకతోపశోభితాని చన్నపత్తనప్రభృతీన్యలఙ్కృత్య తేముద్భవేన పరమానందమన్వభవత్సపుత్రకళత్రో మహతారోగ్యవశేన ॥

ప ॥ యత్రాన్ధాగ్రధ్వజపరిచలచ్చారుచీనాంశుకాళిం
చంద్రాలోకైశ్శుచితరరుచిం వ్యోమగంగాం సమేత్య ।
అభ్యుద్గంతుం కతిపయపురద్వారసోపానపఙ్క్తీ-
రారుహ్యోర్ధ్వం ముహురవతరత్యగ్రతస్తామలబ్ధ్వా ॥ ౪౮ ॥

గ ॥ యత్రకిల సర్వోప్యతిచతురమనం ।

తథాహి ॥ కస్తూరైణ్యప్రహితః క్రియాస్థలనతః కస్యాశ్చిదాప్తాగృహం
తద్గోత్రోద్గిరణాత్తథావసుదిరాత్రిప్రత్యాపి ప్రియాధిక్కృతః ।
మాతంగాచ్ఛలయన్భయం గృహగతౌ స్పృష్టాన్యదానేమణి
గ్రాహం తింతిమానమహాన్పరిఘోథరఘటస్పర్శాత్ప్రమాణాదివ ॥

గ ॥ తథా యత్ర వందిజనోపి ధనినాం శ్రవణానందకరం సహమత్కారమేనముద్బోధయతి ప్రభాతాదిసమయం ॥

తథాహి ॥ భర్తాభిక్షుశిరోమణిస్తదపినో రాత్రిష్వసౌహ్రీయశః
కాలేత్రాస్వముపయాత్యతీవరతిమాన్కస్యాంచిదాస్త్రీస్త్రియా ।
నాప్యాసీత్స ఏవమపాంసులామఘుపయుజ్జ్యైకజాతాచయ
న్నాయుక్తం కుముదిస్స్యతో వసుమతో దృష్ట్యాపినావేక్షణం ॥

గ ॥ కించ యత్ర నిజకామితకామినీవచనానుసారాన్నావ్యయ్యమన్యథయతో౽ధికారిణశ్లేషాదినా దోషోద్ఘాటనపటురేవం ప్రోక్తతో౽పి కిముత విదగ్ధజనః ॥

ప ॥సారసాక్షుర్యత్ర రీత్యైవ
పరమన్యాయ్యకారిభిః ।
* నరకేతుప్రతీకాశై
ర్ధ్యాయతే ¶ సత్ప్రభూత్తమైః ॥౫౦॥

మహామార్గాంస్తత్తన్నిజసుహృదభిఖ్యాపరిగతా
న్నిహానేకాంశ్చక్రే నగరమభితశ్ఛాయనవృతిమ్ ।
మహానార్ఘసచ్ఛాతాన్వివిధతరుదివ్యౌషధిలతా
సహాయాంశ్చారామానతనుత తదంతర్నవనవాన్ ॥ ౫౧॥

యేష్వారామేష్వనుపమరసాలాదిషండైరుదూఢా
మల్లీవల్ల్యః ప్రసవసహితాః పాంసులానోకహంస్యః ।
షండైరూఢాయదిభువితదాలంబనం కేవలంత
చ్ఛావ్యజీకృత్యప్రసవమఖిలం పల్లవేభ్యోఽలభంతే ॥ ౫౩ ॥

తథా ॥ X ॥ శాలివాహనశకే నవోత్తరాష్టశతాధికసహస్రత
మే వ్యయవర్షే మార్గశీర్షశుద్ధషష్ఠ్యాం హూణశకేతు షడశీత్యు
త్తరాష్టశతాధికసహస్రతమే వర్షే ద్వాదశేమాసి ప్రాథమికే దివసే
నిజనగరమలంకృతవతో డఫ్రిన్ సమాఖ్యస్య హూణచక్రవర్తినీ ప్ర
తినిధేరవిస్మృతిహేతవే స్వకృతజ్ఞతాప్రకాశనాయచ తన్నామాలం
కృతం కంచనమహాపథం కలాముహూర్తాదికాలే యత్తా ప్రకాశక
యంత్రానతంసితం విచిత్రతరం కించనజలయంత్రంచ చతుష్పథమం
డనాయమానం నిరమిమీత ॥ —

ప ॥స్వనామాంకం కంచిచ్ఛతపదమితంచామనృపతి
ర్జనానాం సౌఖ్యార్థం నిజనగరరత్నం తదభితః ।
ఘనాభశ్యామాశ్మప్రజఖచితపార్శ్వద్వయతయా
శునాసీరగ్రావాంచితమివ మహామార్గమతనోత్ ॥ ౫౪ ॥

---

* నరకే తు ప్రతీకాశైరితి ఏకత్రపదత్రయం అన్యత్ర విశిష్టమేకంపదం॥
¶ ఏవం సత్ అసదితిచ పదచ్ఛేదః ॥

నకేవలంసోన్యథయాంచకార
నికేతనంస్వంనగరంచరాష్ట్రే ।
శకేస్వకీయేఽఖిలపత్తనాని
నృకేతురారోగ్యనిదానకృత్యైః ॥ ౫౫ ॥
దీపార్థవిద్యుచ్ఛక్తిరూపాంత్స్వపుర్యాం
భూపాలోసౌభూమతాపాదిహాన్యై ।
ఆపాద్యాపణోస్నేహలేపాదిదోషా
న్నోల్కాపాత్సద్యోలబ్ధలోపాన్వ్యతానీత్ ॥ ౫౬ ॥
హీనంప్రాణైర్ధావమానంమనోవ
ద్యానంవిద్యుచ్ఛక్త్యధీనంతథాన్యత్ ।
నూనంభౌమంతద్విమానంహిసాక్షా
చ్చానందార్థంక్ల్ప్తవానంజసాయమ్ ॥ ౫౭ ॥
ఉపనగరళపురీహప్రస్తరైస్సన్నిరుంధ
న్నృపకులతిలకోసౌకాపిలేయంప్రవాహమ్ ।
అపరమినహిచక్రే చోళదేశాంతపేద్వే
ద్వీపవరకటదఘ్నే ద్వేసకుల్యేప్రవర్త్య ॥ ౫౮ ॥
జీర్ణంపునశ్శతగుణంపటువేతనాద్యైః
కార్ణాటకీమపికలాముదదీధరత్సః ।
పూర్ణావనీంద్రకరుణాయదినాభవిష్య
దూర్ణాయతుల్యమభవిష్యదిదంజగద్ధి ॥ ౫౯ ॥
స్వారవ్యాపారాదిగ్రహణపరమాశ్చర్యనిలయం
చిరంనిశ్శబ్దంచోద్గిరదథయథావచ్ఛ్రుతచరమ్ ।
వరంకించిద్యంత్రంనరపతిరథానాయ్యనిశతశః
పురంప్రాపయ్యస్వంసురపతిరివానందమభజత్ ॥ ౬౦ ॥

అవేహ్యత్యాసక్తంసముచితకృతౌచామనృపతి
ప్రవేకంయస్మాత్ప్రాగతనుతసవేణీవితరణమ్ ।
త్రివేణ్యాంప్రేయస్యాసహవిధివదభ్యర్చ్య నియతో
వివేకస్సోవాస్యవ్రజతిధరణౌతుల్యగణనామ్ ॥ ౬౧ ॥

కువలయదళనేత్ర్యాకాంతయాసాసమేతో
భవనముపగతఃప్రాక్స్వోపహారంప్రణమ్య ।
అవనిపతిరనర్ఘంజాతుచాముండికాయా
ననమణిమయమాళింప్రాదిశచ్చామరాజః ॥ ౬౨ ॥

సారంజహ్నుసుతాదిదివ్యసరితాంపూరంవిగాహ్యశ్రియా
స్ఫాగంశ్రాద్ధమథోవిధాయసగయాగారంప్రవిశ్యప్రభుః ।
దూరంతద్ధ్వనివార్యసంసృతిభయంఘోరంపితౄణాంహరి
ద్వారంయావదటంత్సపుణ్యసలిలైః పౌరంచశుద్ధంవ్యధాత్ ॥

గ ॥ తతశ్శాలివాహనశకె నవాధికాష్టశతోత్తరసహస్రతమే వ్యయవత్సరే మార్గశీర్షబహుళద్వాదశ్యాం సౌమ్యవాసరె విశాఖాతారకాయాం కన్యాలగ్నె మహారాజసీమంతినీ చల్వాజమ్మణ్ణిసంజ్ఞాం కామపి కుమారీంప్రాసోష్ట ॥

ప ॥ సమ్పాదితా రాజకుమారభావె
కిమ్పార్వతీశాన్మదనేనభూయః ।
బిల్వాదిపత్రైర్బహుధార్చనాభి
శ్చల్వాజనామ్నీసహజాత్మమాయా ॥ ౬౩ ॥

గ ॥ తతశ్శాలివాహనశకె దశోత్తరాష్టశతాధికసహస్రతమె సర్వధారివత్సరె వైశాఖబహుళైకాదశ్యాం భౌమవాసరెమిథునలగ్నె అశ్వినీనక్షత్రె ప్రథమచరణె హూణశకెతు షడశీత్యుత్తరాష్టశతాధికసహస్రతమే వత్సరె షష్ఠెమాసి పంచమెదివసే శ్రీమచ్చామరాజసహధర్మచారిణీ కంఠీరవనరసరాజసమాఖ్యం కమపికుమారం క్షమా

తిలలలామమాతనుత ॥ —తంచనిరీక్ష్యపరీక్ష్యచ తద్గుణాన్ నృణాం తతిరేవమతర్కయత్ ॥

ప ॥ఇంద్రతుల్యవిభవనిజాన్వయే
తం ద్రియావసుమతాశయాటనే ।
చంద్రఏషయువరాజమన్మథం
కిం ద్రఢీయసఉపైత్స్వసౌహృదాత్ ॥ ౬౪ ॥

గ ॥ తతస్సమహీమహేంద్రో మహీయసాదరేణ నిఖిలవిద్యాభిర్హృద్యాస్తాః విధాతుమనాశ్చ నాసీర భవననిభే స్వభవనఏవ నవనవోచితపాఠశాలాదిపరికల్పనేన కంచన కాలమవికలమధ్యాపయామాస తానుపాధ్యాయసకాశే ॥

తదాహి॥ ప॥కంఠీరవోపపదయజ్వరసాఖ్యకంబు
కంఠీత్రియాఖ్యయువరాజసమాజఏషః ।
కుంఠీకృతేతరరుచిః కుతుకీకలాయాం
కుంఠీచకారసకలాంత్సహపాఠివర్గాన్ ॥ ౬౫ ॥
తంచతుష్షష్ఠగతాస్సదారకం
సంచరంతమవలోక్యభూపతిం ।
అంచతీహనృపభాగ్యమేవత
త్పంచధావపురితిస్మమేనిరే ॥ ౬౬ ॥

గ ॥ తతః హాయనశకె సప్తాశీత్యుత్తరాష్టశతాధికసహస్రతమే వత్సరే షష్ఠేమాసి వింశతితమేదివసే హూణచక్రవర్తిన్యా ఉగ్రరథశాంత్యుత్సవే తదవిస్మృతిహేతవే నిజకృతజ్ఞతాప్రకాశకం శ్రీమాంశ్చామరాజః కమపిసౌధం నిర్మాతుం నిజకరేణ ప్రాథమికేష్టకోపధానంవ్యధాత్ ॥ తంచసౌధం తన్నామ్నాప్రసాధ్య తత్రైవ కంచన మహాపథంచ తదర్థమేవ నిరమిమీత తన్నామ్నా సమలంకృతమ్ ॥ తదను తస్మిన్నేవదివసే తస్యసౌధస్యోత్తరతః కించన రాజ్యతంత్రప్ర

వర్తనోచితం మహదాస్థానంచ ప్రతిష్ఠాపయామాస ॥ తతః హూణశకీయైకోనవత్యధికాష్టశతోత్తరసహస్రతమే హాయనే ఏకాదశే మాస్యేకోనత్రింశే దివసే హూణసార్వభౌమ్యాః పౌత్రః ఆల్బర్ట్ విక్టర్ సంజ్ఞే నిజవయస్యే స్వనగరమలంకృతవతి తత్స్మృతిధారానువర్తనాయ నిజకృతజ్ఞతాప్రకాశనపురస్సరం తన్నామ్నా సమలంకృతాం మహతీం కాఞ్చనహూణవిద్యాభ్యసనశాలికాం నిర్మాతుం తత్కరేణైవ తస్యాః పీఠికారంభమచీకరత్ ॥ తదను తస్మిన్నేవ దివసే తన్నామ్నైవ కంచనమహాపథంచ నిజదుర్గవరస్యోత్తరదిశి నిర్మమే ॥ తతశ్చ హూణశక ఏకనవత్యుత్తరాష్టశతాధికసహస్రతమేబ్దే బరోడారాజధాన్యాస్తదధీశ్వరే నిజమిత్రే సయాజిరావభిఖ్యే సమేయుషి తదవిస్మరణాయ నిజదుర్గతః పశ్చిమాయాం దిశి తన్నామ్నా కంచనమహాపథం ప్రావర్తయత్ ॥ తతో హూణశకే ద్వినవత్యుత్తరాష్టశతాధికసహస్రతమాయాం శరద్యేకాదశే మాసి దశమే దివసే నిజరాజధానీం పరిష్కుర్వతి హూణచక్రవర్తినీప్రతినిధౌ వన్యస్మిన్ ల్యాండ్స్ డౌన్ సంజ్ఞకే ప్రభువరే తదవిస్మృతికృతే నిజకృతజ్ఞతాయాః ప్రకాశనాయ చ తన్నామధేయపరిష్కృతాం కాంచనరమణీయాం పణ్యవీథికాముదపాదయత్ ॥ ఏవమనేకాన్ దేవాలయాదీన్ శిథిలతరాంత్సమేధసార్కాడ్ శ్రీనివాసాచార్యేణ బహ్వీః పాఠశాలాశ్చ బాబాప్రభువరేణ సుదృఢీకృత్యాతిమాత్రప్రవర్ధనేనాగ్రహారప్రతిష్ఠాపనాదినా చ దేవద్విజాదిప్రసాదపాత్రతాం నితాంతమధిగత్య ధర్మతః ప్రజాః పర్యపాలయత్ శ్రీమచ్చామరాజసార్వభౌమః ॥ తతః కదాచిదసౌ శృంగేరీమఠమండనాయమాననృసింహభారతీస్వామినం స్వనగరమానాయ్య తచ్చరణపూజాదికం విధాయ బుధాగ్రణీరయమేవమస్తౌషీత్ ॥

లింగమశిష్యమితీయం
బాధితహేతుర్హి భాష్యకృద్వాణీ ।
యదిహ బహుశిష్యమేవ
స్ఫురతి తదేతచ్ఛశాంకమౌళిమయమ్ ॥ ౬౭ ॥

లింగం లోకాశ్రయత్వాద్ధ్వనతి ఖలు సదాశిష్యమిత్యార్షవాక్య
సాధ్యాంశశ్చేద్బహువ్రీహ్యధిగత ఇహ హి స్పష్టబాధస్సహేతుః ।

లింగమశిష్యం లోకాశ్రయత్వాదితి మహాభాష్యకారశాసనముప జీవ్య సచమత్కృతి స్తౌతి ॥ లింగమితి ॥ బాధితేతి అయం భావః, లింగరూపే పక్షే అశిష్యత్వసాధకస్య లోకాశ్రయత్వరూప హేతోశ్శిష్యత్వాభావవల్లింగాత్మకబాధదోషవిశిష్టత్వస్య ప్రత్యక్షసిద్ధత్వాదితి, పరమార్థస్తు ప్రయోగానుసారిత్వాచ్ఛబ్దగతపుమాదిలింగస్య సశాస్త్రేణ తదన్యథా శాసనార్హమితి, ॥ లింగమిత్యాదిరశిష్యమిత్యంతో౽ర్థానువాదః ॥ సాధ్యాంశ ఇతి ॥ అశిష్యత్వమిత్యర్థః ॥ బహువ్రీహ్యధిగత ఇతి ॥ నవిద్యంతే శిష్యా యస్యేతి షష్ఠీబహువ్రీహిలబ్ధశ్చేదిత్యర్థః ॥ స్పష్టబాధ ఇతి ॥ సశిష్యత్వస్య ప్రత్యక్షసిద్ధత్వాదితి భావః ॥ హేతురితి ॥ లోకాశ్రయత్వరూప ఇత్యర్థః ॥ ఏతాదృశశ్చేదితి ॥ లోకా ఆశ్రయా యస్యేతి షష్ఠీబహువ్రీహిలబ్ధశ్చేదితి భావః ॥ అసిద్ధ ఏవేతి ॥ స్వయం లోకానామాశ్రయభూతస్యాస్య తదాశ్రితత్వాభావాత్ లోకాశ్రయత్వాభావవల్లింగాత్మకస్వరూపాసిద్ధిదోషదుష్టోఽయం హేతురితి భావః ॥ అన్యవృత్త్యా హేత్వంశ ఇతి ॥ లోకాశ్రయత్వాదిత్యత్ర లోకానామాశ్రయ ఇతి తత్పురుషాశ్రయణ ఇత్యర్థః, తదా చ సాధ్యాంశే బహువ్రీహిరేవేతి భావః ॥ విరుద్ధ ఇతి ॥ అశిష్యత్వరూప ప్రకృతసాధ్యాభావసాధకత్వాల్లోకాశ్రయత్వరూప హేతోరితి భావః ॥ ఉభయత్ర నబహువ్రీహిరితి ॥ అశిష్యమితి సాధ్యాంశే లోకాశ్రయత్వాదితి హేత్వంశే చేత్యర్థః ॥ నబహువ్రీహిరితి ॥ పరంతు శిష్యం న భవతీత్య

హేతుశ్చైతాదృశశ్చేద్భవతి ననుతదాసిద్ధ ఏవాన్యవృత్త్యా

హేతుత్వం శే స్యాద్విరుద్ధస్తదిహ హి నబహుళీహి రత్రాంభయత్ర॥ ౬౮

నిత్యద్రవ్యగతోయం
భేదక ఏవేత్యసత్యమాహర్షిః ।
ఏతద్ధీమవిశేషో
యదయమభేదైకసాధకో దృష్టః ॥ ౬౯ ॥

కాంచనమయం హి లింగం
కిమపి తథా భూభృతోపి తత్పక్షాః ।
తదపి ధనంజయమతే
విదుర్నపక్షాప్రసిద్ధ్యాదిః ॥ ౭౦ ॥

శిష్యం లోకానామాశ్రయత్వాదితి చోభయత్రాన్యథా నిరుచ్యత ఇతి భావః, తథాచ తస్యార్షవాక్యత్వాదత్యంతాప్రామాణ్యాసంభవాదేవం తన్నేయమితి భావః, పరమార్థస్తు అర్వాచీనపద్యవ్యాఖ్యానావసరే వర్ణితః ॥

నైయాయికైః కణాదప్రభృతిభిర్విశేషనామకః కల్పనాతిరిక్తః పదార్థో నిత్యవస్తూనాం పరస్పరభేదసిద్ధ్యర్థమేవాంగీక్రియతే, తదుపజీవ్య సచమత్కృతిస్తౌతి ॥ నిత్యద్రవ్యేతి ॥ ఋషిః కణాదో అక్షపాదో వా ॥ అసత్యమాహేతి ॥ తస్యైతద్బుద్ధిరూపానిత్యవస్తుగతత్వేన నిర్విశేషచిన్మాత్రైక్యసాధకత్వేన చోభయత్రాపి ఋషిణాన్యథాగ్రహణాదితి భావః ॥

కాఞ్చనమయమితి ॥ హేతుతావచ్ఛేదకకోటౌ పక్షతావచ్ఛేదకకోటౌ చ కాఞ్చనమయత్వం నివిష్టమితి భావః, కిమపీత్యనేన వస్తుతస్సాధ్యసాధకం హేతుత్వేనోపన్యస్తం పరంతు తదభావసాధకమితి ప్రతీయతే, తదపి ధనంజయమతే విపరీతి తథాపి పక్షభూతేషు పర్వతేష్వేతే స్వామినో వహ్నిమస్వమానత హేతుతావచ్ఛేదకకో

త్యక్త్వా గదాధరోక్త్యా
హేతుం నిర్ణీతమప్యసంతమమీ ।
ప్రకటయతి నిశ్చితం
పరసాధ్యాధిగమాయకిమపిసల్లింగమ్ ॥ ౭౦ ॥
జీవన్ముక్తతయాస్మిన్
సాధ్యాభావేజగత్ప్రతీతే౽పి ।
అత్రిత్యమస్తదోషం
లింగమిదంహంతచంద్రమౌళిమయమ్ ॥ ౭౧ ॥

త్యాదిషు వ్యర్థవిశేషణదానేన హేత్వప్రసిద్ధిపక్షాప్రసిద్ధ్యాదిదోషేణ హేతోస్సాధ్యాభావాదిసాధకత్వేన విరోధాదిదోషేణచానుమితి ప్రతిబంధో నాభూదిత్యాశ్చర్యార్థః, పరమార్థస్తు చంద్రమౌళి సంజ్ఞ లింగరూపశ్శివమూర్తివిశేషః, కాఞ్చనమయఇత్యర్థః, తదాశ్రితా రాజానోపి తథా-కాఞ్చనప్రచురాఇత్యర్థః, ఏతెస్వామినః తెషు రాజసు సంపదం జయశీలతాంచ జ్ఞాతవంతః ఏతత్పక్షభూతానాం తెషామప్రసిద్ధ్యాదిర్నకదాచిదపిప్రత్యుతమహతీకీర్తిరేవేతి.

త్యక్త్వేతి ॥ గదాధరోక్త్యా అవయవగ్రంథరూపయేత్యర్థః, నిర్ణీతమపిహేతుం-లింగం, అసత్త్వధియా పరిత్యజ్య పరానుమితి హేతవే అన్యత్కిమపి సల్లింగంప్రయుక్తే ఉయమిత్యాశ్చర్యార్థః వస్తుతస్తు పరబ్రహ్మరూపం యత్సాధ్యం వస్తుతత్ప్రాప్తయే చంద్రమౌళిమయం లింగం సాధనత్వేన జనానాం ప్రదర్శయతీతి, తథాహేతుం అసంతం పఞ్చమ్యేకవచనీభూతాసప్రత్యయాంతమిత్యర్థః, జకారస్యేత్సంజ్ఞయాలోపాత్పరిశేషసిద్ధరూపకథనమిదం ॥

జీవన్ముక్తతయేతి ॥ అస్తదోషమితి ॥ బాధదోషశూన్యమిత్యర్థః వస్తుతస్తు అస్యస్వామినస్సాధనీయాంశోనాస్తి చంద్రమౌళిరూపంలింగమవిజ్యాదిదోషశూన్యమితిచార్థః ॥

ఏతన్మతీయ ఏవహి
పాణినిరితి తద్గిరైవ సుస్పష్టమ్ ।
కథమితి యదేకశేషం
త్వేకవిభక్తౌ సరూపాణామ్ ॥ ౨౩ ॥

స్వాత్మానమేవ మనసా నిఖిలానపీహ
యో మన్యతే స్వయమయం సకలోపకారీ ।
ఆరోపితైక్యమతిరత్ర హి భేదవాది
ష్వర్థక్రియాపటురియం హి కథం భవిత్రీ ॥ ౨౪ ॥

పరోక్షవిషయే యథా క్రతునయే కలానప్యహో
ప్రమాణతమతాధియం జనయితుం జనానాం కిము ।
హృదా పరమహంస ఇత్యనిశభావనావైభవా
త్స్వసిద్ధిమిహ తాదృశీం ప్రకటయంతి సాక్షాదమీ ॥ ౨౫ ॥

సరూపాణామేకశేష ఏకవిభక్తావితి పాణినిసూత్రముపజీవ్య సచమత్కృతిస్తౌతి ॥ ఏతన్మతీయ ఇతి ॥ అయం భావః, సరూపాణాం-ఏకరూపాణామాత్మనాం మధ్యే ఏకస్య పరమాత్మనః విభక్తౌ వివిచ్య జ్ఞానే, ఏకశేషో భవతి, పరబ్రహ్మైకమేవ శిష్టం భవతి, బ్రహ్మతాదాత్మ్యం భవతీతి యావదితి, పరమార్థస్తు సరూపాణాం శబ్దానాం ఏకస్యాం విభక్తౌ ఏకమేవ శబ్దరూపం శిష్టం భవతీతరేతరద్వంద్వ ఇతి ॥

స్వాత్మానమితి ॥ ఆరోపితా ఐక్యమతిరితి భిన్నే పదే అర్థక్రియాపటుః ప్రవృత్తిపర్యంతోపయోగినీత్యర్థః,

పరోక్షవిషయేతి ॥ జన్మాంతరైకవిషయ ఇత్యర్థః, ఇహ జన్మని యాదృశీం దేవతాముపాస్తే జనో జన్మాంతరే తద్రూపసిద్ధిస్తస్య భవతీతి యథా క్రతున్యాయః ॥ పరమహంస ఇతి ॥ ఏకత్ర పరం అహం స ఇతి పదత్రయం, అన్యత్ర విశిష్టమేకపదం భిన్నపదత్వే అహం పరం-అహం పునః, సః తచ్ఛబ్దవాచ్యబ్రహ్మాభిన్న ఇత్యర్థః, ఏకపదత్వే తన్నా

సర్వస్యాపిచపాదయుగ్మమభజత్స్వీయంనఖస్సంస్తుతో
హస్తాలంబయుతోపినిష్ఫలజనిర్దైవాజ్జడాత్మాపిసన్ ।
అస్యాగ్రస్థితశారదాగణపతేర్యోగీశ్వరస్యాశ్రయా
ద్ధ్యానాస్సర్వజ్ఞశిఖామణిత్వమభజత్తద్వత్కలాధీశతామ్ ॥ ౭౬ ॥
సూర్యాఖ్యాలసితంప్రకటంతమనిశంఘ్నంతంతిమస్సంతతం
నిత్యోద్దండకరంసముజ్జ్వలతరంరక్తాంశుకావేష్టితం ।
తిర్యగ్యానయుతంభ్రమన్గురుతయారాజాజడఃకోప్యసా
వాశ్రిత్యాస్తకలశ్రియన్నమమభూత్సర్వజ్ఞచూడామణిః ॥ ౭౭
అనేనహిజితస్స్మరస్సపరివారఇత్యూహ్యతే
యతోస్యసుహృదోవపుశ్శకలమంతికేదృశ్యతే ।
తథైతద్ధనురప్యహోగజముఖేనతత్ఖాదితం
యతస్తదుదరాంతరేకిమపిరత్నమాలక్ష్యతే ॥ ౭౮ ॥
కింబహునా॥భవద్భిరిహకేవలంభువనమండలేనిర్జిత
స్స్మరస్సమకరధ్వజస్తదిహయుష్మదైకాంతికమ్ ।
ఇదంవిజయసూచకంమకరతోరణంనాన్యతో
బలాద్విధుకలాచ్ఛలాదపహృతంచపౌష్పంధనుః ॥ ౭౯ ॥

గ॥ఏవం కృతస్తుతౌ తస్మింత్సతత్పండిత్యప్రశంసాపురస్సరంపరంబ హ్వమన్యత శ్రీమచ్చామభూమండలాఖండలమ్ ॥ సోపి తం నిరుప మతయాభ్యర్చితవాన్ ద్విత్రాన్మాసాన్ స్వపురే ॥

మకారశ్రమవిశేషవానితి ॥ ౬౭ ॥

సర్వస్యాపీతి ॥ నఖస్సన్ నఖాత్మకస్సన్, ఆకాశంవిహాయేత్యపి గమ్యతే, స్పష్టమన్యత్ ॥ ౭౭ ॥

అమాయాం సూర్యేందుసమాగమప్రసిద్ధిముపజీవ్య నచమత్కా రంస్తౌతి ॥ సూర్యాఖ్యేతి ॥ స్పష్టోర్థః ॥ ౭౮ ॥

కించ ॥ మర్త్యాంతఃకర్కిచాయితః పురభువాం దుర్మార్గం సనవద్వ్రద్ధిత
శ్చర్మాంతస్స్థగితవ్రణోపమమృణం నిర్మార్గమున్మూలయన్ ।
శర్మాఖాయ నృణాం కృషిప్రభృతిసత్కార్యార్థసాహాయ్యకృ
ద్ధర్మాఖ్యౌషధశాలికాశ్చ సముహుర్నిర్మాత్మనాచీకరత్ ॥౭౦॥

వేళకోళసవిధే మరుద్వృధాయా
దళదరవిందమరందతుందిలాయాః ।
గళదమలపయస్సుధామయం త్రై
ర్మిళదకరోదథ నైజరాజధాన్యై ॥ ౭౧ ॥

పురాపూర్ణయ్యాద్యైరిహ బహులయత్నైరధిగతం
చిరాన్నైవామ్భోయత్కసకసరితా గాంగసదృశమ్ ।
ధరాధీశస్సోయం ననుసపది భాగీరథనయా
ద్దురాపం తన్నిమ్నే సూర్నగరమనయద్యంత్రనశతః ॥ ౭౨ ॥

x ॥ కింబహునా ॥ నిజరాష్ట్రం ప్రాయస్సప్తవింశతిలక్షాధికకోటిసంఖ్యాసంఖ్యాతరూప్యాయతిమదతిమితకాలేన ప్రాయష్షష్టిలక్షాభ్యధికకోటిరూప్యాయతిమదచీకరచ్ఛ్రీమతా బృహస్పతిసమానధిషణేన మంత్రిపదమధితిష్ఠతా శేషాద్రివర్యనామ్నా ప్రభువరేణ ॥— కించ తదారబ్ధసారిణీమాతృకాభువాం గరళపురీప్రభృతిసన్నిహితాక్ష్మిఘ్రమేవ కోటిద్వయాయతిమతీం వసుమతీమస్యాప్రదర్శయదితి సప్రత్యయం ప్రతిజానీమహే ॥—అపిచ చన్నపత్తనీయకోశాఖ్య ధనవ్యవహారమందిరే౽తీవార్థరాశిం పర్యకల్పయద్వార్ధికవ్యవహారాయ ॥—కించ విద్యాశాలానాం పూర్వాపేక్షయా ప్రాయః పంచగుణాతిశయితం ప్రాతిమాసికదాయం పరికల్ప్య విద్యాబహుధావర్ధయత్ ॥

అపిచ ॥ వ ॥ మంత్రిణాదిషు పరోక్షగైర్జనై
స్తంత్రముక్తమతిశుద్ధముద్గిరల్ ।

యంత్రమేషసముపార్జయచ్ఛ్రియా
కింత్రయొ స్త్రిజగతాంసమోమునా ॥ ౭౩ ॥

ప్రసవాద్యనుకూలధర్మగేహం
లసదత్యంతపటుప్రసావికాభిః ।
అసదృక్షశిశూపచారశస్యం
ససమస్తేప్సితపూర్తికృద్వితేనే ॥ ౭౪ ॥

అపిచ ॥ విత్తస్సర్వదిశాసుచామనృపతిః కృత్తద్విషద్వైభవో
ఉదత్తస్రక్షలభేదతస్సదసినస్సత్త్వసంసూచకః ।
తత్తద్రత్నవిభూషణంచ బిరుదంచిత్తప్రియంధీమతాం
విత్తప్రాభవతస్సుకృత్యరచనాయత్తప్రజానామపి ॥ ౭౫ ॥

తతః ॥ సీతావిలాసజననీఘటికాప్రకామం
జాతాదరస్స నగరేనవమగ్రహారమ్ ।
పూతాత్మనో ద్విజవరాన్పరిపూజ్యభక్త్యా
నీతాఖిలోపకరణోనయవిద్దదౌసః ॥ ౭౬ ॥

కాలాత్సుకృతశ్చిదథతద్వచనేనధర్మ
శాలాంస్వధాన్నరపతిర్హితదాఖ్యయైవ ।
వేలాతిపాతిగురుభక్తిరసావితీహ
శీలాదిభిస్స్ఫుటతరంప్రథితస్తదాద్యైః ॥ ౭౭ ॥

౫ ॥ తతశ్చ సీతావిలాసజనన్యామనన్యసాధారణసుకృతవశాత్తుశాశ్వతం పదమధిగతవత్యామత్యాదరేణతదౌర్ధ్వదైహికం స్వోకం విభవమనుసృత్య కృత్యవిదామగ్రణీరసౌ యథావిధిసర్వన్నిరవర్తయామాస.

అథ ॥ ౫ ॥ మయ్యేవచోపేక్షణభాజి సైషా
క్షీయేత దేశాంతరవాససాధ్యా ।
క్రియ్యేహతస్మాదితివాణవిద్యా
భీమేపరీక్షావధితేనక్లృప్తా ॥ ౭౮ ॥

ఇదానీంఖలువృత్తిమతీవనిసైన్యవరపిలఖ్యలెసా
విత్తీర్య తెయద్వటువేతనంచ ।
క్షితీశ్వరేణార్థమనేనవిద్యా
ప్రతీతిభాజాబహుధాభ్యవర్ధి ॥ ౮౯ ॥

౫ ॥ తతః హూణశకెచతుర్నవత్యధికాష్టశతోత్తరసహస్రతమె వత్సరే సప్తమెమాసి పంచవింశతితమె దివసే హూణవిద్యాంస్వాస్మై ప్రదత్తవతో జెమ్సుగార్డనప్రభోః ప్రతిమామాయసీం మతిమానసౌకృతజ్ఞతయా నిరుక్తాన్మహతోధర్మస్థానతః పురతఃప్రతిష్ఠాప్యతాంచపరితఃకఞ్చనమహారామంచనిర్మమే ॥ తథానిజరాష్ట్రేశిథిలాన్ప్రథితాన్ శ్రీరంగనాథ దేవాలయాదీనార్కాడ్ శ్రీనివాసాచార్యముఖేన దృఢీకృత్యాతితరాం రుచిరీకుర్వంస్తత్రతత్ర కతిచ్చిద్వ్యాజాద్ద్విజాదిజీవికాంచపరికల్ప్య తత్తత్ప్రసాదమలభతశ్రీమాంశ్చామరాజతిలకః ॥

౬ ॥ శతవర్షవయోభిరార్జితంయ
ద్యతనైశాగ్రిమనోభిరత్రపూర్వైః ।
ఇతరైస్సువిమలేయశస్తదేత
న్మితకాలేనహిచామభూభృతాప్తమ్ ॥ ౯౦ ॥

కింబహునా ॥ ఏవంచామనృపాలమండనమణిర్దేవద్విజన్మప్రజా
యావత్పార్థివహూణరాట్ప్రభృతిభిఃప్రావర్తయత్సౌహృదం
అనహ్యాఖిలచిత్తమల్పవయసాకోవస్థితోభూతలే
భోవక్తవ్యమిహైవవాన్నృపమలెభూవల్లభస్త్వాదృశః ॥ ౯౧ ॥

తతః ॥ తంబాలచంద్రతనునిర్మలదర్పణీయ
బింబావృతంపటలమాయసముద్వహంతమ్ ।
అమ్బావిలాసమిహకర్తుమనానృపోఽవి
లమ్బాత్మసాధనసమార్జనతత్పరోభూత్ ॥ ౯౨ ॥

యద్యద్వ్యాదృశచిత్రచిత్రితమభూత్ప్రాగ్గౌరవం సాధనం
సద్యస్తత్ప్రతిబింబమాయసమసౌ తత్తాదృగేవానయత్ ।
హృద్యం కర్మ మహోనవం స్వభవనం శ్రీచామరాజాధిరా
డుద్యన్నిర్భరకౌతుకః పటుతరైః ప్రారంభమాత్రానయల్ ॥ ౯౩॥

౭ ॥ తతోన్యేపి తేషు కతిపయమాసేషు ॥

౮ ॥ పరిమితమయమాయుః ప్రేక్ష్య భూయో నిమిత్తై
స్సురసరిదుపకంఠే సింధుసాన్నిధ్యభాజి ।
చిరకృతసుకృతస్సంస్త్యక్తుకామశ్శరీరం
నరపతిరవతస్థే తం తు కాలం ప్రతీక్ష్య ॥ ౯౪ ॥

తథాహి ॥ బెంగళూర్నగరమాస్థితః ప్రభు
స్సంగతః క్వచన కేనచిత్పురా ।
అంగమాశుతరనశ్వరం స్వకం
లింగతస్తదుదితాదబోధ్యసా ॥ ౯౫ ॥
యోగమార్గపరిశీలనాచ్చ్యుతః
ప్రాగసౌ తదిహ యోగచక్షుషా ।
ఆగమిష్యదవసానమీక్షితమ్
నాగరైర్హితజనైరహోఽవదల్ ॥ ౯౬ ॥

౯ ॥ తతః కదాచిదసావుత్తరదేశయాత్రార్థమభ్యనుజ్ఞామధిగంతుం మహాబలాచలాధీశ్వర్యాశ్చాముండికాయా దర్శనం విరచయ్య తత్ప్రసాదికముపలభ్య బహిర్నిస్సరన్ కతిపయపదాని గత్వా కిమపి నిమిత్తమాలక్ష్య పునరప్యాగత్య భగవతి సమ్యగద్యైవ తవ దర్శనం పునరపి సంపాదయామి యత్పునర్దుర్లభమితీత్యర్చకాదిసమక్షమువాచ కిల ॥

తదాహి ॥ మహార్తిభాజాం మహిషాసురాసు
ద్రుహోవతంసోత్పలపాతనేన ।
గృహాన్న యాతుం క్షమమిత్యసూచి
స్నేహార్ద్రతస్సావితదైనమాచే ॥ ౯౭ ॥

త్వయాభ్యనుజ్ఞానహిదీయతే మే
ప్రయాతుమేవాద్యతథాపియుక్తమ్ ॥
ధియాపరాధంతమిమంక్షమస్వ
క్రియాత్వదీక్షాదిరితోనలభ్యా ॥ ౯౮ ॥
ఇత్యభ్యనుజ్ఞామనవాప్యనిర్య
న్ప్రత్యంతమార్గేణపురంప్రవిశ్య ।
అత్యంతరాగాద్గృహపూరణాంశే
ప్రత్యక్షమిత్యాహసశిల్పినస్తాన్ ॥ ౯౯ ॥
భదీస్సమస్తాఅపియోజయధ్వం
మదీయపశ్చాపరితన్నిరీక్షే ।
యదీహయాస్యామిపునర్నచాహం
తదీక్షితాస్మీతిరహోజగాద ॥ ౧౦౦ ॥

౫ ॥ తతశ్శాలివాహనశకే షోడశోత్తరాష్టశతాధికసహస్రతమే జయవత్సరే మార్గశీర్షశుద్ధద్వాదశ్యామశ్వినీనక్షత్రయుజి భార్గవవాసరే హూణశకేతు చతుర్నవత్యధికాష్టశతోత్తరసహస్రతమే వత్సరే ద్వాదశేమాసి నవమేవాసరే సముపేయుషి నిజాశయగతం సిషాధయిషుర్నీతిచతురోయం సుగుప్తకారీ నిజసుతస్య బాలతయాభావిని శుభేచ్ఛేషఏవ సమీచీనఉపాయఇతి మత్వా స్వకుటుంబంనిజసుహృదో వహూణచక్రవర్తినీ ప్రతినిధేః ప్రభోర్వశయితుం కృతనిశ్చయః పుత్రకళత్రాదిశోకవర్ధకతయా తదేతన్నిఖిలమపి సంగోప్య నిజమిత్రదర్శనాదికం వ్యాజీకృత్య కల్కత్తానగరంప్రతి ప్రస్థితస్సపుత్రకలత్రపరివారశ్చామభూపాలః ॥ — తతస్తస్మిన్నేవమార్గశీర్షామావాస్యాయామర్ధరాత్రసమకాలం మైసూర్నగరే రాజభవనే నీలశిలాకక్ష్యాంతర్త్రిర్వారమేవం రాజ్యలక్ష్మ్యా నిర్యాంత్యా అశరీరిణ్యా క్రందితవాగుదజృంభత ॥

తథాహి ॥ యాస్యామియాస్యామిబతేతినధ్వా
అస్యాదివాహ్యాయతరోదనంతల్ ।
దాస్యాదిరోమోద్గమదాయిశశ్వ
ద్బీసాన్యద్ధియస్యస్మృతిమాత్రతోపి ॥ ౧౦౧ ॥
తతస్త్రినారంకిలరాజ్యలక్ష్మ్యా
శ్న్నితఃప్రలాపఃప్రభుమందిరాంతః ।
ఇతస్తతఃప్రాహరికావిచిత్య
ప్రతప్తచిత్తాదదృశుర్నకాంచిల్ ॥ ౧౦౨ ॥
తదేహరాజాలయకార్యదర్శీ
నిశశకార్యక్రమిదంనిశమ్య ।
స్వదేశనాథస్యశుభాభికాంక్షీ
సదేవతాప్రార్థనమాతతాన ॥ ౧౦౩ ॥

గ ॥ తతఃపరేద్యవి శాలివాహనశకషోడశోత్తరాష్టశతాధికసహస్రతమే జయవత్సరె పౌషశుద్ధప్రథమాయాం భార్గవవాసరే పూర్వాషాఢానక్షత్రె ప్రాతస్సూర్యోదయాత్సార్థఘటికాద్వయసమకాలం హూణశకేతు చతుర్నవత్యధికాష్టశతోత్తరసహస్రతమే వత్సరే ద్వాదశమాస్యష్టావింశతితమెదివసే ప్రాతస్సప్తమఘంటాతాడనావసరే శ్రీమచ్చామరాజతిలకో నిజమిత్రేణ హూణచక్రవర్తినీ ప్రతినిధినాసహ పూర్వేద్యురేవసమ్మంత్ర్య సకలమపి యథావన్నిజకుటుంబభరణభరం తస్మిన్నిక్షిప్య కంఠనాళాభిధగదవ్యాజేన చిరకాలపరిశీలితయోగపథతయా తద్బలాదేవ నిరుద్ధనిశ్వాసోవిశ్వాసపాత్రితామధ్యరుక్షదాఖండలస్య తేనైవసుధర్మాఖ్యసభామండల మండనాయమానసింహాసనాధనివేశసమ్మాననాపురస్సరం చిరంనిర్వారచ ॥

యుక్తంచైతత్ ॥ప॥ భవితాభువిమస్తథప్రచారో
మధుపోల్లాసకరోహిమాధవోపి ।

మకరోన్ముఖతాజనీతిధీమా
నతరత్నంస్మృతిసాగరంపురైవ ॥ ౧౦౪ ॥

గ॥తదను నిశమ్య తముదంతంతదంతికముపగమ్య వాణీవిలాస దేవీ క్షోణీపతిచరణకమలమవతంసయంతీ సంమూర్ఛితా చిరేణ చేతనాం ప్రతిలభ్య కురరీవాతికరుణం సగద్గదమేవం బహుధాప్రలపితుమారేభే తథాహి ॥ ధిగ్ధిగ్జన్మాందురదృష్టసృష్టిమపరాంధిగ్ధిక్ప్రజాదుర్భగా
ధిగ్ధిగ్వజ్రనిభంమనోమమన్వపేధిగ్ధిగ్విధింనిర్దయమ్ ।
ధిగ్ధిగ్జన్మానుషజన్మతత్రచపునర్ధిగ్ధిక్కులస్త్రీజను
ర్ధిగ్ధిగ్వైధవ్యవిడంబనాంప్రథమతోధిగ్ధిగ్జన్మమానూర్ద్యృథాః ॥
హాహాయాసీక్వవాతన్నుమనుజపలేపూరితేహాసహస్రం
స్నేహాధిక్యంమమోపర్యహహశుచిపురోదత్తబాహావలంబం ।
మోహాద్వాకింతవాగఃకృతమజనిమయానాథదేహాంతరేవా
వ్యాహారైర్జీవయాస్మాన్క్వచనసముచితంనైవతేహాతుమేవం
శ్రియామితుదిరాఃపురీర్నుమయాసహైవాధునా
నయామిభవతీమతిప్రియతయాఖిలాఇత్యహో ।
ప్రియాహ్వసివిలోభ్యమాంపథిభయాస్వదేకింజహ
త్ప్రియాతుముదితానివాఽనృతమయానికతుంప్రభో ॥౧౦౫॥
అథవా॥హానాథాశ్రియనాశినీం స్వదురితైర్మానామమాంసాంత్వయే
మ్లానాంగీంత్వదసూపమాంప్రరుదితోచ్ఛూనాక్షినాసాధరామ్ ।
మీనానామివమండలీంతనుభువాందీనాంలుఠంతీంక్షితా
వేనాంజీవయజీవనేసశిశుమస్త్వ్యనానురాగోసియత్ ॥ ౧౦౬ ॥
సపదిహి॥భానుస్స్వర్భానుభుక్తో హ్యజనిరజనిరాడ్బింబమంబప్రణష్టం
ధాత్రానేత్రావళీనస్సపదివిపదితాకార్యహార్యుత్సవశ్రీః ।
క్షుబ్ధస్తన్వబ్ధిశ్చసింధుర్విజయభుజయోశః కేతనంవాతసమ్రాం
హీనాహానాథభాగ్యైరహహసహహతాస్మ్యద్యపుత్రైశ్చమిత్రైః॥

పద్మాకరేసకలజీవనలాభహేతు
పద్మాయితేత్వయివిశుష్యతిహాలుతిత్వా ।
చద్మాత్రిమత్స్యనివహాఇవమృత్యవేఽసూన్
విద్మాపరాంనహిగతింతవజీవనాద్ధి ॥ ౧౦౯ ॥

చరితం తవతత్పురజాహృది
స్ఫురితంకృంతతిమత్ప్రియాకరాః ।
పరిపృచ్ఛ్యముహుఃపథిస్వయం
ధురిభృత్యానపితుల్యభోగినః ॥ ౧౧౦ ॥

క్షణమాత్రమపిక్షుధాతురె
గణనానర్హతమేపియఃపథి ।
గుణవన్నిజభోజ్యమార్పయో
భణకస్మాదఖిలానుపెక్షసే ॥ ౧౧౧ ॥

క్షమయానవినాక్షణంభవా
నుమయాశంకరవత్థితఃకిల ।
సమయాద్యసమంనిరాగసా
కిమయాసీర్బతతాంచవంచయన్ ॥ ౧౧౨ ॥

నసురర్థిరితోధికాతతో
వసుదెవస్నుషయేవనాథ్యతె ।
స్వసుహృన్మఘవత్పురంతతో
హ్యసుతుల్యాంనయమామపిప్రభో ॥ ౧౧౩ ॥

అనిమేషనిరీక్షణాద్భయం
వనితేయంనియతంవ్రజేదితి ।
జనితామతిరాదరేణచె
ద్వనివక్త్యాఽకిలసాదృశాద్యభీః ॥౧౧౪ ॥

వా॥అయె అనలాపశన,

అనువృత్తినివృత్తయోశ్శుభ
స్తనుమేనామపి మే సువర్ణితామ్ ।
ననుభుఙ్క్ష్వనృపాంగమేవకిం
మనుషేభక్ష్యతయాన్యనిస్స్పృహః ॥ ౧౧౫ ॥
కృతమానుషమాంసఖాదనో
హతకవ్యాఘ్రఇవాథవానల ।
బతమన్మథదేహభుక్పురా
తతఉచ్చైస్తరమేవకాంక్షసి ॥ ౧౧౬ ॥
అజమేవభవాన్కృపాళికే
రుజమస్యానుగుణాంతరాంలిఖన్ ।
నిజజన్మగృహాద్గ్రహోవిధో
స్స్వజనోనావితిదుర్విధేక్రుధా ॥ ౧౧౭ ॥
జడవైరపదంపితుశ్చతే
మృడచూడామణిమండలంవిదన్ ।
* లడహంముఖ । మంతకాస్యకిం
బడబాభాంరుజమాతనోరిహ ॥ ౧౧౮ ॥
అథవా ॥ అతిపేశలతాంవిదన్ప్రభో
మృతిహేతుంజలరూపిణీంరుజం ।
మతిమాంత్సహిమృత్యురప్యదా
ద్ధృతిరద్యానలకీదృశీతవ ॥ ౧౧౯ ॥
మదనోయమమేపురేశ్వరా
త్కదనంప్రాప్యనిటాలవహ్నినా ।
తదనుశ్రితకాళికాంతిక
స్తదనుష్ణోభవనిర్మలోనల ॥ ౧౨౦ ॥

---

* సుందరం । అంతక అస్య ఇతిపదచ్ఛేదః

తవమాపజితొవిథాస్యతో
భవనం తెస్వయమేత్యచాశ్వినా ।
అవనీశ్వరరుక్ప్రతిక్రియాం
దివమాప్నుంనతవాంచితంతతః ॥ ౧౨౧ ॥
కలయేయమథానయాత్రికాం
విలయే తేకిమిహాన్యవైభవైః ।
ఫలమస్యసలోకతాంబుధాః
కులవధ్వాఃకథయంతినాథయత్ ॥ ౧౨౨ ॥
మయివాథదితాధిగోహకృ
త్యయిదుర్భాగ్యకృశానునామమ ।
దయితాపసరెచ్చితానల
స్త్వయితానత్యుపకారికాస్తుమె ॥ ౧౨౩ ॥

గ ॥ ఏవం బహుధావిలపంత్యాం విలుఠంత్యాంచ భువి లతాయా మివొపఘ్నవిరహితాయాం తస్యామఖిలెపి పరిజనె శుచాభీత్యాపి దూరీభవతిమతిమతామగ్రణీః పురాస్యనగరె హూణచక్రవర్తినా రాజకార్యసాక్షితయావస్థాపితతయాऽతిమాత్రసౌహృదవాన్ ఏల్జి సమాఖ్యస్య హూణచక్రవర్తినీప్రతినిధేః ప్రభోః రాజకార్యసహకారీ కనిజ్‌హ్యాం సమాఖ్యఃప్రభుహర్ష్యాది మహతాప్రయాసేన నిరుధ్య స్వ పవిరహశోకం శనైశ్శనైరిమాం సమాశ్వాసయితుం తదుపకంఠమేత్య స్వత్యతమం తత్సమయసముచితంసగద్గద మేనంసాంత్వవచనముపాదత్త

చ ॥ కష్టంకష్టమహోఽధిగద్యహతకందిష్టంకిమస్యాగతం
నష్టంచామమహీక్షితాఘువిసతామిష్టంప్రదిష్టంయది ।
దుష్టంతిష్ఠతుతత్క్రమత్రబహునాऽదృష్టంనకేనాప్యహో
స్పష్టంభూమపలమెలయెనస్వపతెస్సృష్టంతదభ్యూహ్యతె ॥ ౧౨౪ ॥
ధర్మోమర్మోపఘాతంబతనియతిహతఃకృత్తమూలంసుశీలం
శాంతిశ్శాంతిశ్చరోదిత్యహహసహనమాశ్లిష్యశుష్యద్గళాద్య ।

క్షోణీవేణీవిహీనాసపదిదశదిశానాథహీన్యాతిహీనాన్యా
శ్శ్రీమచ్ఛామేంద్రసూనాద్ధ్వనికవివితతైరార్భరతీభారతీహా ౧౨౫

కమిహార్దనయతేనచామరా
ట్భమినామేషధురంధరోగతః ।
యమినామపిదూయతేమనః
కిమివాస్మాకమథాపిసహ్యతే ॥ ౧౨౬ ॥

అథవాత్రబలాన్మృయైతచే
త్ప్రథమేత్తస్యకిమీహితంజనః ।
కథయంతితమాత్మఘాతినం
పృథగేవాస్యగతిర్మృతాత్మనః ॥ ౧౨౭ ॥

అహహాద్యవిదూషితంకలౌ
సహపత్యాగమనంమృతేనతత్ ।
సహతాంభవతీహ్యదాశుచం
మహతాంరక్షణహేతవేనృణామ్ ॥ ౧౨౮ ॥

సకలాఃకిలమాతరద్యతే
వికలాశ్చేతనయాప్రజాశ్చచా ।
నకరోషియదీహసాంత్వనాం
నికరోయంహినృణాంవిపత్స్యతే ॥ ౧౨౯ ॥

స్వయమేతదువాచహూణరా
జ్ఞ్యయమేవాద్యతుకృష్ణభూపతిః ।
నియమేనహిసార్వభౌమతా
శ్రియమేష్యత్యచిరేణమాశుచః ॥ ౧౩౦ ॥ ఇతి ॥

౫ ॥ ఇతి సమాహితవతి తస్మిన్ ప్రథమం వ్యథమానమనా జనాధిపసచివస్స శేషాద్రివర్యనామా తామాశ్వాసయితుమేవం ప్రాసర్తయ ద్వచనవైఖరీం ॥

ప ॥ మమమానసమంబమాయత్రె
శమనశ్చాపినమేప్రసీదతి ।
విమనాఅపికింకరోమ్యహం
స్వమనాలోక్యనిధింసుదుర్భగః ॥ ౧౩౧ ॥
సగరాత్మజపావనీంనదీం
నగరాద్ద్రాగవగాహ్యచామరాట్ ।
నగరాజసుతార్ధమూర్తితాం
మృగరాడేషహియోగినామగాత్ ॥ ౧౩౨ ॥
శాలీఘట్టితలేజహద్వపురసౌనాళీకజన్మస్తుత
శ్చాళీచుమ్బిశశాఙ్కబింబశకలశ్చాళీకలద్ధీక్షణః ।
మాళీంగతస్సురసింధురంధకరిపుః శ్వేళీగళేభస్మనాం
ధూళీభిశ్చురితశ్చకాస్త్యసదుహాకేళీప్రచారాదధత్ ॥౧౩౩
మాతశ్చామనృపస్స్వపూర్వపురుషాతీతఃప్రభావేనయత్
ఖ్యాతశ్చాంతరదృష్టిమానితిజగత్యేతన్నిదర్శ్యేహ్యయమ్ ।
యాతఃకాలవశాద్విజహ్నుతనయాస్రోతఃపవిత్రాంతటం
పూతశ్శ్వాసనిరోధనాత్సురభిదాజాతస్సదైకాత్మ్యవాన్ ॥
తదిహాద్యమనోదితుంక్షమం
హృదిగోప్యంవ్యసనంసుదుస్సహమ్ ।
మృదితాశ్మశవశ్చచామునా
రుదితేనద్విగుణీకృతాధయః ॥ ౧౩౫ ॥
అపిచ॥ పిబతిస్వజనాశ్రునిర్గతం
సబతాత్యంతతృషార్దితోమృతః ।
అబలాభిరపిప్రసహ్యత
న్మబహిర్నిస్సరణీయమేవతత్ ॥ ౧౩౬ ॥
విధివద్యదిచౌర్ధ్వదైహికం
సుధియాత్రక్రియతేతదేనహి ।

అధిగత్యతమాశుతత్పయో

న్నిధివత్తేనకృతజ్ఞతాస్తునః ॥ ౧౩౭॥

ఇతితద్వచనామృతైరసౌ

వతిపన్నార్థవిషాదమత్యజత్ ।

ధృతిమత్యథచౌర్ధ్వదైహికీం

కృతిమాతానయితుంపతిందధౌ ॥ ౧౩౮ ॥

తతః ॥ వివిధబిరుదవాద్యైస్సాకమానీయగంగా

సవిధపితృవనంతత్సింధుసంభేదధన్యమ్ ।

హవిరతనుతవహ్నౌరాత్మజస్తస్యదేహం

దివిసపదిసతస్థౌదివ్యదేహందధానః ॥ ౧౩౯ ॥

తతస్సాకిల॥ అస్థిసర్వమవనీపతేర్గతే

స్సుస్థిరత్వపరిలబ్ధమేనతీ ।

ప్రస్థితాతదధికాశిజాహ్నవీ

తస్థిపద్ధిద్విజవరైరచీకరత్ ॥ ౧౪౦ ॥

గ ॥ తమేనముదంతమంతకమహిషఘంటారవసదృశం ప్రదిశంతమధిశ్రుతి ప్రతప్తవిషదిగ్ధనారాచవేధవదతియాతనాం చేతనాపహారిణీమశనిపాతవివర్తమివ త్రైజసంహూణచక్రవర్తినీప్రతినిధినా మహారాజఏల్గిన్ప్రభువరేణ చోదితేన తదీయరాజకార్యసహకారిణా కనిఙ్హ్యామభిధేన ప్రభుణా శాలివాహనశకె షోడశోత్తరాష్టశతాధికసహస్రతమే జయవత్సరె తస్యామేవ పౌషశుద్ధప్రతిపది హూణశకే తు చతుర్నవత్యధికాష్టశతోత్తరసహస్రతమేవత్సరె ద్వాదశమాస్యష్టావింశతితమె దివసేయామచూతాప్రసక్తైఽహని కల్కుత్తానగరాత్తంత్రీయంత్రముఖేనావబోధితః ప్రతప్తహృదయో మైసూర్నగరవర్తిహెండ్రిర్సనమాఖ్యో హూణచక్రవర్తినీప్రతినిధినాఽస్మాకీనరాజనీతిసాక్షిభూతతయా నియమితః ప్రభుసరస్వపదిసమాగత్య రాజమ

ద్విరం తత్కార్యదర్శినా సహ తత్రత్య కోశగృహాదికం సర్వం సమ్ముద్ర్య స్వముద్రయా పరేద్యవి పౌరాన్ సర్వాన్ సమాహూయ సార్ధయామమాత్రప్రమితే దివసే రాజమందిరం సమిత్రకళత్రస్సమాగత్య గత్యన్తరాభావాదనిర్యాంతమపి శోకవశాత్తముదంతం సగద్గదం స్వయమేవాహార్షీత్ ॥ ....

తదాకిల॥ప॥ శ్రుత్వావాచమిమాంసమంసపదిమూర్ఛిత్వాఖిలాసాప్రజా
మృత్వాభ్యాగతచేతనేవదురితైర్హత్వాఽస్యశీర్షాణ్యురసి ।
ధృత్వాత్యంతవిషాదమార్తరుదితైర్ఛిత్వాన్నపానంచాపిహా
ప్రత్వాదుర్విధిశాపమప్యథచిరాన్నత్వాపచిత్తైర్ధృతిమ్॥౧౮౨॥

తదాతు హౌణీసుహృదావలీసా
వ్యథాహిశోకేనసుదారుణేన ।
నిదాఘచండాతపదాహశక్త్యా
హ్యుదారయాహాకుముదావలీవ ॥ ౧౮౩ ॥

గ॥ తతస్తాస్సమాలోక్య ప్రజాశ్చతుర్గుణితవిషాదోఽతిమృదుహృదయో హెండ్రసన్ ప్రభువరః పూర్వేద్యురేవ తంత్రీయంత్రముఖేనసమధిగతం శ్రీకృష్ణరాజసార్వభౌమపట్టాభిషేకవృత్తాంతమయమమృతవర్షంప్రవర్త్య భూయః ప్రియాసేన ప్రణమితప్రాయంప్రజామనశ్శోకం విధాయ సాకం స్వసుహృద్భిర్యథాగతం రథాదిభిస్స్వభవనమభజత ॥ —తత్రావ్యాపితేషు పంచసువాసరేషు పౌషశుద్ధసప్తమ్యాం గురువాసరే హౌణవత్సరేతు పంచనవత్యధికాష్టశతోత్తరసహస్రతమే ప్రాథమికేమాసి తృతీయేదివసే సాయం మహారాజ్ఞీ సపరివారా నిజనగరంప్రత్యాగత్య తత్రైవపక్షే నవమ్యాం నృపతేరౌర్ధ్వదైహికంప్రారభ్య సర్వమపి యథావిధినిరవర్తయత్తనుజముఖేన.

తదాకిల॥ప॥సుపాత్రధేనుఘోటకద్విపాదిదానపూర్వకం
నృపాయకృష్ణభూపతిస్సపారలౌకికమ్వ్యధాత్ ।

వ్రీహ్యన్నశాలికాదిభిస్త్వపారధర్మకర్మభి
స్త్రపాకరోత్థమాన్నృణోత్సపాకశాసనాసనే ॥ ౧౭౩ ॥

తదాత్వేమహిష్యపిసా ॥ కింబహునా ॥

ప ॥ ముక్తేర్యుక్తికులసాధనంనరపతే శ్శక్తేర్నిజాయాః ప్రియే
భక్తైర్భావానుగుణంభవన్నిజగుణవ్యక్తైశ్చ వాతాద్భుశమ్ ।
త్యక్త్వాహంధనసంచయంతృణమివోద్యుక్తేవరారాధనే
రక్తేయంపతితోషణాచనిగమైరుక్తేషుసర్వంవ్యధాత్ ॥ ౧౭౪ ॥

౫ ॥ తతశ్శాలివాహనశకే సప్తదశోత్తరాష్టశతాధికసహస్రతమే జయనామనివత్సరే మాఘశుద్ధషష్ఠ్యాం భార్గవవాసరే హూణశకేతు పంచనవత్యధికాష్టశతోత్తరసహస్రతమేవత్సరే ద్వైతీయీకేమాసిప్రథమికే సుదివసేఽశ్వినీనక్షత్రే వృషభలగ్నే ఉచ్చాంశే హైందవసర్కసమాఖ్యోన్నృపకార్యసాక్షిభూతో మహాప్రభుర్నిరుపాధికేన ప్రేమ్ణాస్మాసు శ్రీమచ్చామరాజసౌహృదానృణ్యసంపిపాదయిషయాచ మహాంతముద్యోగంపరిగృహ్య శ్రీమతశ్చామరాజస్య మహిష్యాస్సనయం రాజ్యవహనసామర్థ్యాదికాన్ గుణగణానుపవర్ణ్య ఝడితి హూణచక్రవర్తినీప్రతినిధ్యభ్యనుజ్ఞామధిగమ్య స్వయమేవ నృపాలయమలంకృత్య శ్రీమత్కృష్ణరాజసార్వభౌమమభ్యషేచయద్యథావిధి సచివవరశేషాద్రివర్యప్రభృతిభిరధ్యారోపయచ్చ కులక్రమాగతం తద్దివ్యసింహాసనవరమ్ ॥ —తతో యథాపురం సర్వే నృపా ఉపహారన్కారం సురమ్యతరమ్ ॥ —తతస్సర్వేఽపిపౌరజానపదాస్సంఘీభూయ సప్రణామముపదాదికం నృపవరచరణేషు సమర్ప్య సాంజలిబంధం సవినయమేవం ప్రార్థయామాసుః ॥........................

తథాహి॥ప॥కృష్ణరాజసార్వభౌమతృష్ణయావసేవకా
న్సుష్ఠుతాంప్రకాశయన్స్వముష్ఠుతాంనృపశ్రియమ్ ।
చేతసామృదుస్సదాపిభూతమాత్రసౌఖ్యకృ
త్తాతసాధుసార్థయస్స్వశీతధామవంశ్యతామ్ ॥ ౧౭౫ ॥

త్రాణదక్షయూథనాథబాణపాతమూర్ఛితా
నేణకాన్నిరూప్యనోద్యపాణచక్రవర్తినీ ।
ప్రీణయాంబభూవయత్రశోణతీర్థసేచనా
త్ప్రాణకోశతాత్వయీతిపాణవైశ్చభుష్యతే ॥ ౧౬౭ ॥

అరితాపకరోదురితాపహర
శ్చరితానితవోచ్చరితానియది ।
గిరిమూర్ధగతోహరిదశ్వఇవ
త్వరితంహృదయన్నరిపాహివిభో ॥ ౧౬౮ ॥

శ్రియమద్యనిజాంస్వయమాకలయ
న్నయవిత్సుజనాభయదానరతః ।
వియతీహభువస్స్వయశాంసివితా
నయదేవచిరంజయకృష్ణవిభో ॥ ౧౬౯ ॥

గ ॥ ఇతిప్రార్థ్య యథావత్సన్మానితాస్స్వంస్వం భవనమభజన్ని ఖిలాఃప్రజాః ॥...

ప ॥ శ్రీమచ్చామనృపాలమస్తకమణిస్సీమంతినీతత్పదం
ధీమత్వాత్స్వయమేత్యకాంతవిభునాసామంత్రయంతీనయాన్ ।
సామస్త్యేననిరస్యదుర్జనతతిం క్షేమప్రసక్త్యైశికోః
కామంద్రాక్ప్రకటయ్యరాజ్యవహనేసామర్థ్యముద్యోతతే ॥
సేయంపాతిచిరాయరాజ్యభరతస్త్వామస్యతోమంత్రిణో
భూయఃకార్యభరంత్రిషుప్రవిభజంత్యాయమ్యతస్మిన్నపి ।
స్వాయత్తైషిప్వహాకర్మసుక్షమతమాయెయత్నవంతస్సదా
న్యాయస్థాపనలాలసానృపసుతశ్రేయస్కరాఃకృత్యతః ॥ ౧౭౦ ॥

గ ॥ తదను హైండ్రిసర్ప్రభువరేష్వవిరే స్వకాదధికారాద్విశ్రామం గృహీతవతి తత్పదే౽నుపదమెవలీవానర్నామకః ప్రభువరస్సుమెధాశ్రద్ధాభ్యామివ మోహాదావిరభూత్ ॥

ప ॥ ప్రేయస్యాః కిలచామరభూవలరిపోః ప్రేమస్స్వర్ణః పాటవే
హ్యాయత్యామపికృష్ణరాజతిలక శ్రేయస్సమృద్ధింపరామ్ ।
ధ్యాయన్నాత్మని పౌండరీకసన్నిభనిభో భూమాయస్సవసాహార్దత
స్సాన్నమత్యాస్తహి రాజ్యతంత్రేఉచితోపాయస్యసజ్ఞాపకః ॥
ఆపల్లేశకథాప్రసక్తిమపిఖో భూపస్యలోకాంతరే
సాపత్న్యాత్స మయంత్యబోధకృతతత్పాపప్రశాంత్యైద్విజాః
ప్రాపయ్యోభయతోముఖీర్బహుగవీస్సాన్ప్రసత్యాంతోనిస్వతా ॥
లాపప్రాపకదక్షిణాః ప్రశుతమానేపథ్యమపార్పయత్ ॥ ౧౫౨ ॥

గ ॥ తతః పత్న్యాపశ్యత్యాదరేణసమారబ్ధమంబావిలాసనామకంక
త్స్యావిశేషంతదభిప్రాయానుసారేణైవవాణీవిలాసదేవీపద్యపూరయత్.

ప ॥ భువనమనుపమంస్వం నాకమాలోక్యకర్తుం
దివమగమదరణ్యెంద్రస్త్రీహవానాప్రిప్రాణోత్కమ్ ।
శ్వనపతిపరిపూర్తైర్యచామరాద్దర్పణాళీ
నవపటలమిషేణస్వీయనికూటస్థబింబమ్ ॥ ౧౫౩ ॥

గ ॥ ఇతి సర్వైరపి సముత్ప్రేక్షణీయ సుందరతరదర్పణమయప
టలమండలపరిమండితోంబావిలాససౌధోద్యాపి విరాజితతరామ్ ॥

తతః ॥ ప ॥ భూమాయాదస్యవిభోరవిస్మృతిరతశ్శ్రేయాంసివృత్త్యాసమం
దేయాన్యద్యగృహాణికల్పితసుఖోపాయానిసద్భ్యశ్చమయా ॥
భూయాసుర్వరమందిరేణసతతోచ్ఛ్రియాణితానిత్యభి
ప్రాయాచ్చామనృపాగ్రహారమతనోజ్జ్ఞాయాతత్రైవప్రభోః ॥

తథాహి ॥ సేవాహేతోస్స్వజనవితతేస్తత్రదేవాలయంసా
ద్వ్యావాభూమిప్రస్సుమకయశాన్సద్యపీవాలతానః ।
ఆవాసార్థంకిమపిభువనంహానజీవాతువిద్యా
హోవాకస్స్వృగ్ఘ్నుజనతతేరాశ్విస్తప్రభావాద్దయాద్రాః ॥

ఏణీదృక్ష్మణి రేవమ స్వహ మసౌ వాణీవిలాసాహ్వయా
శ్రోణీరక్షణతత్పరాకృతజనశ్రేణీమనోరంజనా ।
ప్రాణీచ్ఛాపరిపూరణైకనిరతాహాణీవ రాజ్ఞీ యశో
వేణీభిః పరిపూరితాఖిలజగద్ద్రోణీ విజేజీయతామ్ ॥ ౧౫౮ ॥

శౌర్యాదద్రినిభస్స్వభావమృదుహృచ్ఛౌర్యాప్తసర్వోన్నతిః
కార్యాకార్యవివేచనైపటుమతిశ్చార్యానుసేవీసదా ।
సూర్యాచన్ద్రమసావివక్షితితలే స్థైర్యాశ్రయః కృష్ణరా
ట్స్వర్యాణాం విఘ్నివారణైకనయకలాచార్యశ్చలీక్ష్యతాం ॥ ౧౫౯ ॥

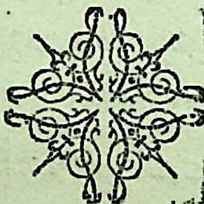
కారంకారమహాంగనర్తమనిశం సారంగదృష్టిష్ఠితా రై
ర్వారంవారమిహావనీంద్రవిషయే స్వైరం విధత్తాం శుభం ।
ధీరం కృష్ణవిభుం సదావతు చిరం నీరంధ్రరాజ్యశ్రియా
సారం గ్రంథమిమం ప్రగృహ్య మయి చ శ్రీరంగరాట్ప్రీయతాం

పుణ్యశ్లోకచరిత్రమీప్సితతమం గణ్యం నిబంధుం కవే
ర్మాణ్యం తః కిల సూత్రవద్బుధజనాగ్రిణ్యాః పరం భావ్యతామ్ ।
ఖణ్యం వాజినవత్తథాప్యనుపతద్గుణ్యం గభావేన త
త్పుణ్యత్వైకసకస్యఘర్షణశిలాఽరణ్యస్థగుంజాదరః ॥ ౧౬౦ ॥

కోమలవాఙ్మయమేత
త్కామదుఘాదుగ్ధమానస్యహారమ్ ।
శ్రీమతిరంగధురీణా
ధామని విపినీయ త్కమామరంపిబత ॥ ౧౬౧ ॥

ఇతి శ్రీవత్సకులతిలక శ్రీరాజగోపాలచక్రవర్తి తనూజేన
శ్రీసీతాంబాగర్భసంభూతేన శ్రీనిగమాన్తచక్రవర్తిసహోదరేణ
తత్కటాక్షసంపాదిత సాహిత్యసంపదా శ్రీకాంచీనగరమండనాయిత
శ్రీకృష్ణతాతయార్య తత్కుమారచరణకమల సేవాసమధిగత
ధర్మమీమాంసా కణచరణోక్త్యాదిశాస్త్రప్రావీణ్యేన
శ్రీమచ్చక్రవర్తిరాఘవార్య గురుధురంధరపదపంకజ
పరిచర్యాప్రసాదితవేదాంతవిద్యాయుగళహృద్యాంతరంగేణ
మైసూర్ శ్రీమన్మహారాజసరస్వతీప్రసాద పాఠశాలాయామధ్వర
మీమాంసాధ్యాపకేన కెత్తాండపట్టీచక్రవర్తిగీతాచార్యేణ విరచితే
శ్రీకృష్ణరాజోదయాభిఖ్యే చమ్పూప్రబన్ధే
శ్రీమత్కృష్ణరాజ సార్వభౌమస్య
రాజ్యలక్ష్మీప్రాప్తిరూపాభ్యుదయావాప్తిర్నామ
సప్తమలహరీయమ్.

సమ్పూర్ణశ్చాయం శ్రీకృష్ణరాజోదయాభిఖ్యః
చమ్పూప్రబంధః

ఏతద్గ్రన్థస్థవిషయసూచికా

పుట విషయాః